

PRAGMATICAM
MIXTAM CANO
NICAM BERNARDI
DE DIAZ

6 $\frac{V}{H-6}$

PAP.
REQ.

7-4

1000

PRACTICA

CRIMINALIS CA.

nonica, omnia propemodum
quæ a clero committi possunt
flagitia, una cum pœnis eorun-
dem miro ordine ac iudicio sin-
gulari complectens.

IO. BERNARDO DIAZ DE LVCO
HISPANO AVCTORE.

VENETIIS

Ex officina ERASMIANA apud Vincentium
Vaugris prope horologium Diui Marci.

M. D. XLIII.

PRACA

CONSTITUCION

... omnia proponunt
... a cetero committit potestate
... cum potestate
... ordine ac iudicio
... guberni competens.

JO. BERNARDO DIAZ DE VASCO
HISPAVIAE VACTOR

VENETIIS

EX OFFICINA BRAZILIANA apud VINCENNIA
VINGENS prophe horologium Dami Marti.

M. D. XLIII

SICVT I dignum & sacrae scripturae consonum
 S fuit, legibus humanis eximere eos, qui in sortem
 domini uocari meruerunt (quos clericos appella=
 mus) nec pati earum seueritate puniri, si quando eos
 labi fecerit humana fragilitas (quae cuiusuis ordinis
 suscepti, seu professionis amplexatae regulis, nusquam
 sic potest subiugari, quin aliquando resiliat) sic etiam
 necessarium fuit, (ne clerici tali immunitate insolentes
 effecti effrenate uiuerent) sanctionibus sacris no=
 xios eorum affectus compescere, & in earum trans=
 gressores animaduertere. Quamobrem in aurea ac flo=
 rentissima illa militatis ecclesiae aetate, per religiosissi=
 mos suos gubernatores, aduersus omnia ferè (quae à
 clericis possunt perpetrari facinora) descriptae extant
 ultiones ac poenae. Tātus insuper fuit in illis antiquis
 ac sanctis patribus clericalis honestatis zelus, ut ali=
 quando leuia etiam & parum pernicioosa crimina sub
 grauibus poenis prohibuerint. Sic tandem clericorum
 excessibus poenas condignas statuerunt, ut nisi execu=
 torum tepiditas ac segnities illas parum metuendas
 reddiderit, non minus illae clericos omnes à perpetra=
 tione criminum cohibere possent, quàm sibi subditorũ
 uitia reprimunt Cæsareae leges, quae membrorum trũ=
 cationes, ac uitae periculum comminantur. Itaq; sepe
 mecum sanctorum illorum patrũ zelum considerauit,
 huius autẽ tempestatis incuriam contẽplatus sum, qua
 pristina illa ac pia instituta nõ modò ob nõ usum abro=
 gata, sed per cõtrariũ usum contẽpta, ac irrisa cuiuis

licet intueri. Præterea quæ in clericali statu hinc suc-
 cesserint incommoda, ac quantus censurarum adsit cõ-
 temptus, qualis morum peruersio subsit, pensitavi
 quam pluries. Et summo quodam ardens desiderio, ut
 sacrarum illarum sanctionum gladius (Iudicium iner-
 tia, ac tepiditate, ne dicam uitiosa, muneribusque redẽ-
 pta dissimulatione, magna infectus rubigine) purga-
 tus splendeat, ac sese offerendo clericorum oculis ac
 mentibus, timorem ingerat delinquendi, libellum hunc
 componere statui: quò iudices ecclesiastici facilius in-
 struantur, ac expergefacti à somno uitiorum grauita-
 tem, clarioribus mentis oculis intelligant, intellecta
 celerius ac debitis poenis coerceant, útque clerici om-
 nes in eo, in quibus delinquere possint, agnoscant, ac
 errantes, quales deceat eos pertimescere poenas per-
 pendant. Vidi nanque sæpius in clericis minima pu-
 niri acriter, leuia cautius quandoque uitari, magna
 uerò, aut dissimulari, aut leuiter corrigi, unde acci-
 dit in grauia eos facile labi, et sine metu poenæ torpe-
 re, ex quo ecclesiastici ordinis facies nõ parũ deforma-
 ta conspicitur. Quod Bernardus reprehendit dicens,
 Prælati nostri culicem ligant, et camelum deglutiunt
 dum maiora prætermittentes minora discutiunt. In hoc
 igitur paruo libello quisque præsulum, aut eius uicem
 gerens breui tempore leget, quæ possunt clerici com-
 mittere crimina, quantique illa faciant canonica iu-
 ra. Quis insuper ex antiquis sanctionibus ætate illa
 editis (qua & fortiora corpora, & maiora meri-
 ta nõ

ta noscebantur) fragilius seculum succedens temperaverit. Quidúe doctores poenalia iura canonica exponentes tradiderint . Quò fiet , ut qui zelo corrigendi æstuant iudices , quò facilius desiderium expleant , adinueniant , discant etiam qualiter decet eos zelum suum sacris canonibus adequare , ne eum cum periculo animæ suæ , ac subditorum dispendio in crudelitatem ac asperitatem quandam conuertant , instarq; imperiti ac crudelis chirurgi uulneribus minimis , & quibus leuibus ualet mederi pharmacis , carnis adustione , aut resècatione medeantur . Sunt enim pleriq; iudices , qui suæ prauæ temperaturæ impetus , & quasi insitam rabiem , iustitiæ zelum reputantes , semota omni humanitate (quæ nec ipsis defuit pecudibus) in captos quosque desèuiunt , illisq; defensionis copia subtracta , ac iuris ordine peruerso , asperius infligant supplicium , quàm pro ratione culpæ , legalis censura decernat . Ac insuper sic dolent reum aliquem innoxium reperire ac declarare , uelut si accusati liberatione , ipsi rei efficerentur . Est & alia iudicum species , non parum perniciofa Reipublicæ , qui inquirèdi pigritiam , corrigendiq; secordiam , misericordiæ cuipiam adscribere nituntur , quiq; dum impijs misèrentur , scleratissimis hominibus urbes ac loca replent . Hi forsàn , perlecto libello hoc , ineptam illam ac crudelem clementiam deponent , considerantesq; quanti fecerint clericorum facinora patres antiqui , quantúmue ad christianam religionem propagandam censuerint illi conducere uitam hone-

Stam clericorum, non sic segniter illa punient, nec facile quibusuis oblatis sibi precibus aut munusculis, dissimulabunt. Pollētes præterea iudices doctrina, zelo, ac prudentia in officijs requisitis (ne aliorum excessuū neglecta correctio, sibi interitum parturiat, ut accidit Heli summo sacerdoti) hoc opusculo prouocati, ad reformandos clericorum mores, accingentur. Quo fiet, ut illis reformatis, laicorum etiam uitam (qui exemplo quoquam pernicioso à clericis habito, plura sibi alia quantumuis graui licere cōtendunt) purgari, ac perfici meritò sperandum erit: aut si hoc saltem bonū defuerit: non enim uideri continget aliquando, in magnam Christianorum perniciem, clericos sceleratiores esse laicis: cum & diuus ille Hieronymus dixerit, Quòd uehementer destruit ecclesiam Dei, laicos meliores esse quàm clericos.

Author operis lectori:

S. P. D.

NON me præterit candidissimè lector tibi ad cal-
cem nostri operis peruenienti cõtigisse id quod
alicuius oppidi pulchros et excelsos muros pro-
spicienti euenire solet, ubi demum perlustrato eo, hu-
miles domos, & angustos calles intuetur. Nam cum
in nostri huius opusculi uestibulo tam amplam denun-
ciationem criminum, ac pœnarum uarietate refertam
legeris, longam tibi examinationem singulorum pro-
mittentem, uiderisque in singulis capitibus plura quæ
dici poterant & debebant, prætermissa: alia discussa
secus quàm decebat, aut res ipsa patiebatur, meritò te
spe concepta frustratum dicere poteris, Authoremq;
incusabis, quod non paria ædificio fundamenta iece-
rit, aut iactis condigna ædificia construxerit. Sed no-
li quæso contemnere oblatum munusculum, & autho-
ris animum, si non lectorum uotis ac peritiæ mate-
riæquæ fœcunditati satisfecerit. Optaui, mihi crede,
hoc præstare, si non obstitisset sacerdotij munus, Con-
siliij regij onus, ac inquietudo curiæ, ubi nec animi
quies datur, nec librorum copiam (ad hoc maximè
necessariam) licet asportare: præcipuè quod post tri-
gintaduos annos & amplius in solo Pontificio ac Cæ-
sareo iure consumptos, nō illæ adsunt corporis uires,
quas negocia exigunt, & ueritatis studiosus inuestiga-
tor exoptat. Statueram equidem huius intellectualis

* iij filij

filijs emancipationem differre, ne cum eiusdem periculo, ac patris dedecore, sui iuris effectus, tantum orbem peragraret. Sed institerunt amicorum preces, qui propriæ & communis utilitatis affectu ætatis ueniam postularunt, quam tandem à me obtinuerunt, tum ut illis rem quã opinabantur æquam non negarem. (Cui enim aliquoties non contingit proprijs commodis & honori amicorum petita præferre?) tum etiam (ut uerum fatear) quòd cum mors omnibus quotidie minetur me que posset (ut alios plures amicos & socios, etiã ætate minores & ualetudine prosperiore) intercipere, timui ne illa superueniente, & eo quod scriptum est, & quod ipse in hoc opere desideras, frustrareris. Suscipe ergo & lege benignè libellum hunc Lector amice, malisq; eum adhuc infantulũ in obsequio recipere, quam parentis morte succedente, eum tanquam abortiuum (cum alijs pluribus ingenij foetibus quibus secula nostra carent ob authorum immaturam mortem) sepulture tradere. Sat enim tibi sit, quòd si uacat, & iuris ueritia suppetit, poteris illum tot additionibus ornare, ut lectorum omnium desideria expleas, non minimam inde laudem cõparaturus. Intelligesq; cum tu id fueris aggressus, quã non sit leue ex uarijs libris ac authoribus ueras excerpere conclusiones, omniumq; oculis perpetuò iudicandas exponere, nulla alia ob id mercede recepta, nisi ut aliqua pars temporis (de quo ratio reddenda est) proficiendæ reipublice insumeretur. Vale.

I N D E X omnium capitulorū in hoc uolumine con-
tentorum alphabetico ordine descriptus.

A

A B ecclesijs ad quas confugerunt extrahi. cap. cxv.	fo. 121
Ab ingressu ecclesie interdicti. cap. cxxi.	fo. 132
A collatione ordinum suspenso. cap. xxvi.	fo. 23
Adulterij. cap. lxxix.	fol. 79
Aliquoties insuper celebrando corpus & san- guinē Domini non percipiebant. ca. xxxviiij.	f. 30
Aleatores. cap. lxiiij.	fo. 55.
Aliquo lapsu tēporis non obstāte. ca. cxxxix.	fo. 161
A manifestis usurarijs oblationes recipientes eósque ecclesiasticæ sepulturæ tradentes. cap. lxxxiiij.	fo. 84
Apostatæ. cap. ciij.	fo. 108
Arbitrarijs puniri. cap. cxxxviiij.	fo. 160

B

Beneficia plura possident. cap. xlij.	fo. 31
Beneficijs priuari. cap. cxxiiij.	fo. 134
Beneficia. cap. x.	fo. 12
Bigami. cap. xvi.	fo. 15
Blasphemi. cap. ciij.	fo. 105
Bona ecclesie dilapidantes. cap. lxv.	fo. 57
Bonorum publicatione puniri. cap. cxxiiij.	fo. 137

C.

Capi. cap. cxiiij.	fo. 120
Calumniatores. cap. lix.	fo. 46
	Clandestinis

I N D E X.

<i>clandestinis nuptijs interessentes. cap. lxxvij.</i>	<i>fo. 60</i>
<i>Carnificum seu macellariorum, aut tabernario- rum officium publicè & personaliter exer- centes. cap. lxxij.</i>	<i>fo. 53</i>
<i>Canonicis uel synodalibus. cap. cxxxvi.</i>	<i>fo. 257</i>
<i>Coluberius & serpelio. cap. vij.</i>	<i>fo. 10</i>
<i>Concubinarij. cap. lxxij.</i>	<i>fo. 65</i>
<i>Coram uobis domino N. cap. ij.</i>	<i>fo. 2</i>
<i>Comam nutrientes siue relaxantes. cap. lxx.</i>	<i>fo. 64</i>
<i>Commendatumq; sibi infirmum baptizare no- luerunt. cap. xli.</i>	<i>fo. 32</i>
<i>Contra ecclesias à quibus beneficia obtinent, ad uocati uel procuratores extiterunt. ca. lvij.</i>	<i>fo. 44</i>
<i>Consulentesq; aruspices, incantatores, ariolos, augures, sortilegos, ac eos qui artem magi- cam profitentur. cap. ci.</i>	<i>fo. 103</i>
<i>Conspiratores. cap. cix.</i>	<i>fo. 114</i>
<i>Confessionibus proprijs. cap. cxix.</i>	<i>fo. 130</i>
<i>Corporalibus. cap. cxxxv.</i>	<i>fo. 156</i>
<i>Consuetudinarijs. cap. cxxxvij.</i>	<i>fo. 159</i>
<i>Cùm laici essent, sine ordinibus ministrare ac ce- lebrare sunt ausi. cap. xij.</i>	<i>fo. 13</i>
<i>Cùm parochiales ecclesias habeant intra annum non fuerunt promoti. cap. xlviij.</i>	<i>fo. 38</i>
D	
<i>Data incorrigibilitate. cap. cxxxix.</i>	<i>fo. 131</i>
<i>Denunciatio. cap. i.</i>	<i>fo. 1</i>
<i>Denuncio. cap. vi.</i>	<i>fo. 6</i>
	Deponi

Deponi. cap. cxxvij.	fo. 146
Degradari. cap. cxxxij.	fo. 152
Deficiente uerò legitima probatione ob uulga- tam infamiam, graue scandalum, uehementem suspitionem ex testium dictis abortam pur- gationem indici. cap. cxl.	fo. 162
Duellum alijs sponte offerētes, seu oblatum su- scipientes. cap. xciiij.	fo. 98

E.

Ebriij. cap. lxxi.	fo. 64
Ecclesiasticos uiros ut sua resignent beneficia, ac ne citati ad curiam accedant capientes. cap. xcviij.	fo. 100
Ego N. presbyter. cap. iiij.	fo. 5
Eos citari personaliter. cap. cxiiij.	fo. 119
Eucharistiamq; ob ebrietatem ac uoracitatem euomuerunt. cap. xxxvi.	fo. 29
Excommunicato. cap. xxiiij.	fo. 22
Exigentibus culpis. cap. cxxx.	fo. 150
Expensas protestor & peto. cap. cxliiiij.	fo. 170
Excommunicati. cap. xiiij.	fo. 14
Extra tempora, & ante ætatem legitimam, & ab alieno episcopo. cap. xxij.	fo. 20

F.

Falsi testimonij rei. cap. lxxxvij.	fo. 89
Falsarij. cap. cviiij.	fo. 112
Fornicarij. cap. lxxij.	fo. 64
Furtiue. cap. xxi.	fo. 19
	Fures.

<i>Fures. cap. lxxxiiij.</i>	fo. 84
G.	
<i>Graua et plura perpetrarunt facinora. ca. xi. f. 12</i>	
H.	
<i>Habita informatione summaria. ca. cxij.</i>	fo. 118
<i>Hæretico. cap. xxv.</i>	fo. 22
<i>Hæretici. cap. cvi.</i>	fo. 109
<i>Hæreticis, receptatoribus, defensoribus et fau- toribus eorū ecclesiastica adhibētes sacramen- ta, ac eos christiane sepulturæ tradētes, et eo- rū eleemosynas ac oblatiōes recipiētes. c. cvij. f. 112</i>	
<i>Homicidæ. cap. lxxxviiij.</i>	fo. 90
<i>Huius diœcesis originarij. cap. viij.</i>	fo. 10.
I	
<i>Illegitimi. cap. xiiij.</i>	fo. 14
<i>Illiterati. cap. xviiij.</i>	fo. 17
<i>In ea domicilium habentes. cap. ix.</i>	fo. 10
<i>In custodia eucharistiæ desides. cap. xl.</i>	fo. 32
<i>Incendiarij. cap. xcviij.</i>	fo. 102
<i>In nullo beneficiorum resident. cap. xlviij.</i>	fo. 37
<i>Instituti hæredes de restituēdo hæreditatem in- capaci tacitam fidem dederunt. cap. lviij.</i>	fo. 45
<i>Incestus. cap. lxxxviiij.</i>	fo. 78
<i>Incarcerari. cap. cxvi.</i>	fo. 122
<i>In die sæpius. cap. xxx.</i>	fo. 25
<i>In priuatis locis sine episcopi licentia celebra- runt. cap. xxxiiij.</i>	fo. 27
<i>In perpetuum carcerem damnari. cap. cxxix.</i>	fo. 148
	In exi=

In exilium mitti. cap. cxxvi.	fo. 145
In arctum monasterium detrudi. ca. cxxviii.	fo. 147
In pluribus eorum intrusi sunt. cap. xliii.	fo. 36
In qua si defecerint uti cōuictos puniri. c. cxli. f.	164
Ioculatores, Goliardi seu buffones. cap. lxij.	fo. 52
Iuramento præmissis interrogari. ca. cxviii.	fo. 129

L.

Leges & physicam audientes. cap. liii.	fo. 42
Lese maiestatis rei. cap. cx.	fo. 115
Literas ad alios directas aperientes, & aduersarijs ostendentes. cap. xcvi.	fo. 100

M.

Matrimonium de facto contrahentes. cap. lxxiiij.	fo. 68
Maledici. cap. lx.	fo. 47
Missamq; pro requie defunctorum promulgatam, pro uiuis celebrarunt hominibus, ut illi mortis incurrerent periculum. cap. xxxv.	fo. 29
Monialibus. cap. lxxv.	fo. 71
Ministri laicorum, ac in rebus eorum procuratores existentes. cap. liij.	fo. 41

N.

Naues ad pugnam gubernantes, & conflictum personaliter exercentes, ac alios ad pugnam incitantes. cap. xciiij.	fo. 98
Nefandi criminis rei. cap. lxxx.	fo. 82
Negotiatores ac alienæ rei conductores. ca. l.	fo. 40
Non ieiuni. cap. xxix.	fo. 24

Nuptias

- Nuptias secundas benedicentes. cap. lxxviii. fo. 62*
- O.
- Ob negligentiam ipsorum aliquid sanguinis
stillavit in terra & in altari. cap. xxxvij. fo. 29*
- Officium insuper diuinum ut tenentur non re=
citarunt. cap. xlix. fo. 39*
- Officiali ac uicario generali. cap. iij. fo. 3*
- Occasione laicæ recognitionis, non requisita
episcopi audientia, beneficia ecclesiastica sibi
præsumpserunt uendicare. cap. xlvi. fo. 37*
- P.
- Parricidæq;. cap. xc. fo. 92*
- Per saltum. cap. xx. fo. 18*
- Periuri. cap. lxxxvi. fo. 87*
- Peccatores qui sibi confessi sunt signis aut uer=
bis prodentes. cap. cij. fo. 103*
- Per assassinos alios interfici mandantes. ca. xci. fo. 96*
- Pœnisue alijs pecuniarijs. cap. cxxxiiij. fo. 155*
- Post peractam pœnitentiam solennem. cap. xix. fo. 18*
- Principum et seculariũ uirorũ iustitiarij. ca. lvi. f. 43*
- Promotor seu fiscalis curiæ uestræ. cap. v. fo. 5*
- Pro quibus omnibus, ac in necessarijs eorum ue=
strum imploro officium. cap. cxliij. fo. 168*
- Proxenetæ illicitorum contractuum. cap. li. fo. 40*
- Publicis spectaculis. cap. lxxvi. fo. 59*
- Q.
- Qui episcopatu renunciauerat. cap. xxvij. fo. 23*
- Quorum aliqua patres eorum nullo mediante
posse*

possederunt. cap. xliij.	fo. 35
R.	
Raptorum & ecclesiarum uiolatorũ non satisfacientium sepulturis interessentes, eorumq; elemosynas recipientes, ac de eorũ rapina participantibus. cap. xcix.	fo. 101
Rebaptizati. cap. xv.	fo. 15
S.	
Sacrilegi. cap. lxxxii.	fo. 82
Schismatici. cap. cv.	fo. 108
Sèque de suis criminibus gloriantes. ca. cxi.	fo. 117
Seculari curiæ tradi. cap. cxxxiiij.	fo. 153.
Serui sine dominorum suorum licentia. cap. xvij.	fo. 16
Simoniaco. cap. xxiiij.	fo. 21
Simoniaci. cap. lxxxv.	fo. 87
Sine aqua & igne, uel in pane fermentato, & calice ligneo. cap. xxxi.	fo. 25
Sine orario seu stola, & alijs uestibus sacris. cap. xxxiiij.	fo. 26
Si uerò capi non potuerint absentes, eos pœnis damnari condignis. cap. cxliij.	fo. 167
Sortilegi. cap. c.	fo. 102
Spiritualibus filiabus se cõmiscentes. ca. lxxvi. f. 72	
Stupri. cap. lxxvij.	fo. 74
Suspensionis, excommunicationis ac interdicti censura nodati. cap. xxviiij.	fo. 23
Super altari. non consecrato. cap. xxxij.	fo. 26
	Suspendi.

<i>Suspendi. cap. cxxij.</i>	fo. 133
<i>Super rebus aptis ad faciendum sortilegia, & ad illum effectum unã uel plures missas scienter celebrarunt, adhibitis nefarijs præcibus, & uerbis superstitiosis. cap. xxxix.</i>	
	fo. 30
T.	
<i>Tabellionatus officium exercentes. cap. liij.</i>	
	fo. 42
<i>Testibus conuictos. cap. cxx.</i>	
	fo. 132
<i>Tortura. cap. cxvij.</i>	
	fo. 124
<i>Truncationes membrorum per se facientes, aut faciendas iudicantes. cap. xcij.</i>	
	fo. 97
V.	
<i>Venatores. cap. lxi.</i>	
	fo. 50
<i>Venefici. cap. lxxxix.</i>	
	fo. 92
<i>Verberari. cap. cxxv.</i>	
	fo. 144
<i>Villarum procuraciones suscipientes. cap. lv.</i>	
	fo. 42
<i>Virgata ac partita ueste publicè utētes. ca. lxix. f. 62</i>	
<i>Violentiæq; illatores. cap. xc v.</i>	
	fo. 99
<i>Vsurarij. cap. lxxxij.</i>	
	fo. 83
<i>Viuis eorum possessoribus. cap. xl v.</i>	
	fo. 36

**Finis indicis omnium capitum huius Præ-
ctica Criminalis Canonicae.**

Denunciatio.

CAPVT I.

ORAM VOBIS DOMINO

N. Officiali ac Vicario generali, ego

C N. Presbyter promotor seu fiscalis

curiæ uestræ, denuncio quòd Colube-

rius & serpelion diœcesis huius ori-

ginarij, in ea domicilium habentes, & beneficia, grauiã

& plura perpetrarũt facinora. Cum enim laici essent,

sine ordinibus ministrare, ac celebrare sunt ausi. Tan-

dem uerò excommunicati, illegitimi, rebaptizati, bi-

gami, serui sine dominorum suorum licentia, & illite-

rati, & post peractam poenitentiam solennem, per sal-

tum furtiuè, extra tempora, & ante ætatem debitam,

& ab alieno episcopo, ac simoniacò, excommunicatoq;

hæretico, & à collatione ordinum suspensò, & qui epi-

scopatui renuntiauerat, ad sacros ordines sunt promo-

ti, ac suspensionis, excõmunicationis, ac interditi cen-

sura nodati, non ieiuni, ac in die sæpius, & sine aqua et

igne, uel in pane fermentato, & calice ligneo, & su-

per altari non consecrato, ac in priuatis locis sine li-

centia episcopi celebrarunt, Missamq; pro requie de-

functorum promulgatam pro uiuis celebrarunt homi-

nibus, ut illi mortis incurrerent periculum, Eucharis-

tiam ob ebrietatem ac uoracitatem euomuerũt, ac ob

negligentiam ipsorum aliquid sanguinis stillauit in

terra & in altari, aliquoties insuper celebrando cor-

pus &

pus & sanguinem domini non percipiebant, super rebus aptis ad faciendum sortilegia & ad illum effectum tantum unam, uel plures missas scienter celebrarunt, adhibitis, nepharijs precibus, & uerbis superstitiosis, in custodia Eucharistiæ desides. Commendatumq; sibi infirmum baptizare noluerūt, beneficia plura possident, quorum aliqua patres eorum nullo mediante possederunt, & in pluribus eorum intrusi sunt, uiuis eorum possessoribus, & occasione laicæ recognitionis, non requisita episcopi audientia, beneficia ecclesiastica sibi præsumpserunt uendicare, & in nullo beneficiorū resident, quumq; parochiales ecclesias habeant, intra annum non fuerunt promoti, officium insuper diuinum, prout tenentur, non recitarunt, negociatores, ac alienæ rei conductores, proxenetæ illicitorum contractuum, Laicorum ministri, ac in rebus eorū procuratores existentes, tabellionatus officium exercentes, ac Leges & Physicam audientes, uillarum procuraciones suscipientes, ac principum & secularium uirorum iustitiarij, contra ecclesias à quibus beneficia obtinent aduocati uel procuratores extiterunt. Instituti hæredes rogati de restituendo hæreditatem incapaci, tacitam fidem dederunt. Calumniatores, maledici, uenatores, ioculatores, goliardi seu buffones, carnificum seu macellariorum, aut tabernariorum officium publicè & personaliter exercentes. Aleatores, ac bona ecclesiæ dilapidantes, publicis spectaculis, ac clandestinis nuptijs interessentes, nuptias secundas benedicentes,

centes uirgatis ac partitis, & alijs prohibitis uestibus publice utentes, ac comam nutrientes siue relaxantes, ebrij, fornicarij, concubinarij, ac matrimonium de facto contrahentes, Monialibus & spiritualibus filiabus se commiscentes, stupri, incestus, adulterij, ac criminis nephandi rei, sacrilegi, usurarij, a manifestis usurarijs oblationes recipientes, eosq; ecclesiasticæ sepulturæ tradentes, fures, simoniaci, periuri, ac falsi testimonij rei, homicidæ, uenefici, parricidæ, & per assassinos alios interfici mandantes, truncationesq; membrorum per se facientes seu iudicantes, duellum alijs sponte offerentes, seu oblatum suscipientes, naues ad pugnam gubernantes, & conflictum personaliter exercentes, aliosq; ad pugnam incitantes, uolentiæq; illatores, literas ad alios directas aperiētes, & aduersarijs ostēdentes. Ecclesiasticos uiros ut sua resignent beneficia, ac ne citati ad curiam accedant, capientes. Incendiarij, ac raptorum & ecclesiarum uiolatorum non satisfacientium sepulturis interessentes, eorumq; elemosynas recipientes, ac de eorum rapina participantēs. Sortilegi, consulentesq; aruspices, incantatores, ariolos, augures, sortilegos, ac eos qui artē magicam profitentur, & peccatores qui sibi confessi fuerunt signo aut uerbo prodētes, blasphemii, apostatæ, schismatici, hæretici, ac hæreticis receptatoribus, defensoribus, & fautoribus eorum ecclesiastica adhibentes sacramenta, ac eos christianæ sepulturæ tradētes, et eorum elemosynas ac oblationes recipientes. Falsarij, a ij conspirato=

conspiratores, ac læsæ maiestatis rei, seque de suis criminibus gloriantes. Quare peto præmissorum habita informatione summaria, eos citari personaliter, aut capi, ab ecclesijs ad quas confugerunt extrahi, incarcerari, tortura, siue iuramento, præmissis interrogari, Confessionibus proprijs, aut testibus conuictos ab ingressu ecclesiæ interdici, suspendi, beneficijs priuari, ac bonorum publicatione puniri, uerberari, in exilium mitti, deponi, ac in arctum monasterium detrudi, in perpetuum carcerem damnari, ac exigentibus culpis, aut data incorrigibilitate degradari, ac seculari curiæ tradi, poenissive alijs pecuniarijs, uel corporalibus, canonicis, uel synodalibus, consuetudinarijs, sine arbitrarijs puniri, aliquo lapsu temporis non obstante. Deficiente uerò legitima probatione ob uulgatam infamiam, graue scandalum, uehementem suspicionem ex testium dictis obortam illis purgationem indici, in qua si defecerint, uti conuictos puniri. Si uerò capi non potuerint, absentes eos poenis damnari condignis. Pro quibus omnibus ac in necessarijs eorum, uestrum imploro officium, ac expensas protestor & peto.

Coram uobis domino N.

CAPVT II.

QVOTIES enim ad expurgandam ecclesiasticam rempublicam facinorosis clericis alicuius eorum flagitium nunciandum est, decet ut

cet ut id in præsentia iudicis fiat. Sic enim & iudex ipse perpendere poterit, quæ sit personæ qualitas contra quam denūciatio fit, quæ insuper delicti species ac grauitas, ut iuxta illā quæ futura sunt ordinet ac præcipiat, intelligatq; quo animi motu, quæue certitudine delicti, fiscalis suus, aut quiuis alius denūciaturus accedit, & an etiam negocium id de quo agitur notario qui tunc se illi offert, tutò committi ualeat. Non enim in criminalibus causis minima cura iudicis debet esse personam notarij eligere, ac uariare iuxta casuum & negotiorum occurrētiam, cum præcipue inter plures optio datur. Multum namq; impedit delictorum correctionem tabellionum animus corruptus precibus aut precio, seu particulari quadam affectione, unde sæpius causarum secreta reuelant, testes negligenter, & non ut decet examinant, & iudices ipsos uarijs persuasionibus & fictionibus ad suæ prauæ intentionis tramitem inclinare satagunt, aut aptis importunitatibus oppugnant, eorum insuper torpore & segnitie (cum à iudicibus seu fiscalibus in similibus causis nihil accipiāt quò ad laborem scribendi & sollicitudinē instigentur) perit sæpius probationum copia et reorum pauperum defensio. Oportebit etiam de omnibus curiæ tabellionibus diffidere, quādo illos certioraturos malefactorum de his quæ geruntur, iudex probabiliter suspicatur, extraneumq; quærere notarium, quo præsente denuntiatio fiat, & per quem summarie informationis testes examinentur, ac mandatū capturæ subscribatur.

a iij Proderit

Proderit præterea quòd iudice præfente denunciatio-
nes fiant cõtra reos, nam ex hoc ipse facilius illorum
memoriam conseruabit, & melius rationem crimina-
lium causarum, & status earum ab officialibus exiget,
nec eis licebit, aliquorum prosequi causas, & reliquas
pro arbitrio silentio præterire.

Officiali ac Vicario generali.

CAPVT III.

H I D V O termini officialis ac uicarius inter se
differunt, ut notat Guiliel. in cle. 1. de offi. vica.
quem refert Federi. de Senis in consi. cccij. incip.
Reuerende pater dicitur in iure, in col. fi. Nam quic-
quid potest officialis, potest & uicarius, sed non con-
uertitur: & officialis non habet potestatem circa actus
spirituales extra iudiciales, quia illud pertinet ad uica-
rium in spiritualibus, & uicarius potest punire & cor-
rigere, non tamen officialis. Quando autem episcopus
unum solum uicarium constituit, credit Federi. ubi su-
pra, quòd transit in eum quicquid trãsit in officialem,
& quicquid transire potuit in uicarium in spiritua-
libus. Ioan. And. tamen in addi. ad specu. in rub. de
offi. uicarij dicit quòd ista uocabula sunt synonyma, et
sic idem est dicere officialis, quod uicarius, & quòd di-
mittenda est ista diuersitas uocabulorum consuetudi-
nibus patriæ, quem refert Barba. in cle. Et si principa-
lis. de rescrip. in. 1. col. qui dicit quod ista opinio Io.
And.

uocab.
diuer-
sif.

And. uidetur uerior, & sic quod nulla sit differētia in effectu, sed solum in nomine, reiecta opinione Guiliel. ubi supra, qui nititur facere differentiam inter ea quæ sunt gratiæ, & iustitiæ, & iurisdictionis uoluntariæ, prout latius ipse refert. Præter alia autem quæ in his qui creandi sunt officiales adesse debent, tanquam quibus totius diœcesis moderatio ac regimen committenda sunt, aut saltem committi solent (licet uerius ij coadiutores, non uerò excusatores episcoporum esse deberent) ut crimina corrigere & punire possent, pœnamque depositionis infligere, non sufficit quod solum aliquis in officialem creetur, sed requiritur quod sibi expressè prædicta committantur: ut sanxit Bonifacius huius nominis pontifex. viij. in. c. licet. de offic. uica. li. vi. Sufficeret etiã iuxta glos. ibi quod expressis aliquibus casibus ex requirētibus speciale mādātū, cætera sub generali clausula cōmitterentur. Aduerte tamē quod talis officialis ex generali mandato posset inquirere, ut notant Ioan. mona. Lopus, & Domi. cōtra Io. An. ibi. & uide notabile uerbum in ista materia per Maria. in cap. Qualiter. Io. ij. de accusa. quæst. v. articu. xiiij. quod refert Feli. in cap. Non potest. de re iudi. in. iiij. col. ubi dicit quod licet uicarius episcopi ex generali mandato non potest punire, tamē sicut potest inquirere ut supra, ita posset inquisitū absoluere absq; alia relatione ad superiorem: & dicitur facta inquisitio et absolutio ex potestate ordinaria uicarij, quæ nō impeditur per. d. ca. licet, quod dicit dictū peregrinū
 a iiij &

¶ nunquā obliuiscendum. Et quāuis Ripa. in. l. qui
 condemnare. in. iij. col. numero pe. ff. de re. iu. referat
 hanc conclusionem Maria. ¶ Feli. ¶ dicat quōd ista
 decisio non uidetur uera, quia uicarius non prohibe-
 tur cōdemnare criminosos fauore ipsorum delinquen-
 tium, sed defectu potestatis iurisdictionis. Vnde cū
 uicarius careat potestate, non uidet quomodo possit
 absoluere. Ego credo eorum opinionem esse ueram in
 terminis, in quibus ipsi loquuntur, quia dicūt, quōd si-
 cut permittitur uicario facere inquisitionem ad esse-
 ctum remittendi culpabiles inquisitos ad episcopum,
 sequendo decisi. Rotæ. lxvi. in nouis. ita si post inqui-
 sitionem inuenerit eos innocētes, potest absoluere. Nā
 in isto casu sententia absolutoria uicarij non est à cri-
 mine, unde non operatur exceptionem rei iudicatæ, ad
 quam pronunciandam necessaria esset iurisdictionis, sed
 est solum absolutoria ab inquisitione per eū formata,
 ad quam sufficit eadem potestas qua potuit inquisitio-
 nem formare, ¶ eundem quem absoluit ad episcopum
 remittere, si fuerat inuentus culpabilis. Et isto modo
 non obstat regula negatiua. Quōd qui non potest con-
 demnare, non potest absoluere: in qua etiam uidetur
 fundari Ripa dum impugnat prædictos doctores. An
 autem quando officialis episcopi fecit compositionem
 pecuniariam super adulterio, posset preiudicare episco-
 po, quominus possit iterum cognoscere; ¶ debita pœ-
 na clericum criminosum punire, uide Paul. de Castro
 consi. cccxlvij. notandum, in primo uolu.

Ego

Ego N. presbyter.

CAPVT IIII.

CVM enim in curijs ecclesiasticis officio fiscalis functuri, ultra laicorum crimina, clericorum etiam flagitia accusare seu denunciare debeant, et laicis interdictum sit clericos accusare, ut in cap. laico, & in cap. Sicut sacerdotes. ij. quæst. vij. optime faciunt prælati, si sacerdotes aut in sacris saltem constitutos uiros, similibus præficiunt officijs, illi namque non ea qua seculares uiri inuidia, ac infestatione, clericorum flagitia accusabunt, aut iudicibus nunciabunt, & uitia solum persequentes, reorum personas tanquam in eadem sorte domini uocatas non abhorrebunt. Fiet insuper ut ad occultanda crimina, non sic facile muneribus corrumpantur. Debent tamen prælati cauere, ne similia officia illis uel alijs sub annuo censu locent. Nam dum hoc fit, feruent uitijs omnibus reipublicæ, clericiq; ac laici facinorosi, non uitæ emendatione, sed pecuniæ præstatione canonicam ultionem effugiunt, quam promerentur, sicq; dum quid offerre possint habeant, quod in eis aliquid puniri possit, non timeant. Cùm præterea synodaliū testium usus insimul cum ipsa synodorum celebratione (non paruo christiānitatis dispendio) perierit, & eorum loco in singulis diocæsesibus ij quos fiscale uulgus appellat, creati uideantur, non minima debet esse prælatorum cura, ut ad huius officij onus & exercitium prudentes, fideles ac solertes

solertes viros eligant, qui subditorum suorum spiri-
tualia uulnera ualeant inuestigare, illaq; iam nota, &
probatione non difficilia praelatis eisdem aut suis ui-
carijs reuelare ignauia non differant, aut perfidia dis-
simulent. Et ut hoc diligentius obseruent, aduertant
semper praelati seu eius uicarij in creationibus talium
fiscalium, ut eos faciant ante omnia iurare, quod offi-
cium suum fideliter, diligenter, & legaliter exercebunt.
cum enim tales censeantur publici denuntiatores, tenen-
tur in principio sui officij iurare, ut notat Ang. in. l.
si uacantia. de bo. uacan. lib. x. quem refert Præpo. in
de accusatione. ij. quæst. viij. col. lxxv.

Promotor seu fiscalis curiæ

uestre. CAP. V.

OFFICIUM huius fiscalis creati à praelato,
uel iudice loco officij iudicis succedit, & quod
facit iste ex mandato iudicis, uidetur facere ipse
iudex, ut notat Præp. in. c. de accu. ij. quæst. viij. in col.
xxxvi. & col. xxxix. unde non tanquam pars accu-
sans debet iudicari. Pro quo optimè facit quod notat
Innocen. & alij, ut refert Feli. in col. ij. in cap. Cum
clamor. de testi. quòd quando prosequutor inquisitio-
nis est datus à iudice, ad ipsam inquisitionem prosequen-
dam, tunc quia talis non est proprie pars, sed minister
iudicis, ad eius instantiam possunt testes repeti, quia
tunc potius iudicis officio repetuntur. Ex quo ego
alias

aliàs dicebam in contingentia facti, quòd sicut iudex procedens ex officio suo, & non ad petitionem partis præcedente infamia potest reum cogere ad iurandũ de ueritate delicti de quo infamatus est, ut notat Abb. in cap. Cum super. de confes. quasi ad fin. Pari modo poterit hoc facere ad petitionẽ dicti fiscalis, cum hoc tamen necessario temperamẽto, uidelicet nisi fiscalis prosequeretur talem accusa. ex qua si uincat, defertur lucrum sibi ab aliqua constitutione synodali uel consuetudine præscripta, cum tunc uideatur sequi propriũ interesse, et ad id oporteat probatiões habere legitimas.

Denuncio.

CAPVT VI.

LIBVIT enim sub denunciationis uerbo hanc delictorum congeriem scribere, quia episcoporum promotores seu fiscales magis denunciatoribus, quàm accusatoribus assimilari par est. Et licet nariẽ sint in iure denũciationis species, ut declarat Henri. in capi. Nouit. de iudi. fin. col. Et latius ibi prosequitur Abb. & diffusius Præp. in cap. de accus. ij. quæst. viij. in col. lvi. & pluribus alijs. Illa tamen quæ materiam nostram complectitur est denunciatio, quæ dicitur publica, quàm sic diffiniuit seu descripsit Præpo. ubi supra, in colum. lxxij. Est enim denunciatio, criminis aliquis apud competentem iudicem, per officialem ad hoc deputatum facta delatio, ad poenam eidem inferendam.

Denunciatio
nisi
spontanea

dam. Competit nãq; hæc ex mero iudicis officio procedentis in ea ad denunciationẽ seu promotionẽ suorũ officialium secundum prædictos doctores ubi supra, & fundatur ex. l. ea quidem. C. de accus. & c. Episcopus in synodo. xxxv. quæst. vi. et. l. diuus. ff. de custo. et exhib. re. c. præterea. de testi. cogen. Et nota quòd ab ista denunciatione repelluntur officiales, si sunt criminosi, uel infames, notat Henricus. d. col. si. allegat tex. & quod ibi not. Bernard. in. d. c. Præterea. Et licet in hac materia denunciationis publicæ Docto. communiter scripserint in. d. c. nouit, & in. d. l. Ea quidẽ. quòd notoria tantum crimina denunciari possunt. Communis tamen stylus curiarum ecclesiasticarum admisit, ut indistinctè illarum fiscales, seu promotores accusationes suas, uel proprius denunciations instituant, in quo uidetur recepta opinio salic. in. d. l. Ea quidem, dum dicebat, quòd etiam non notoria denunciari debent dummodo probari possint: quod æquum uidetur, nam si de solis notorijs criminibus clerici per fiscales accusandi essent, plura alia, quæ sæpius occulta & si probalia sunt, impunita manerent. Vnum autem consulendum se offert iudicibus ecclesiasticis, ut non permittant de aliquo occulto crimine accusari clericum apud eos per fiscales, nisi delatorem sibi prius obtulerint, aut uideant, quòd dicti officiales sufficienti probatione, aut legitimis indicijs muniti causam ipsam aggrediuntur. Si enim Reges nostris suis fiscalibus iniungunt ut habeant delatorem, cur & ijs qui ad accusandos

crimina
possint
denunciari

dos clericos creati sunt officiales per Episcopos hoc non præcipietur? Et quia de delatore mentionem fecimus, & hæc materia Canonistis nõ est familiaris, ideo circa eam notari debent sequentes cõclusiones. Quòd quando iudex delatorem admiserit, ille se obligare debet de probando quod denunciatur, ita quòd fiscus obtineat: ut probatur in auctentica, de exhiben. re. §. i. per quem ita determinat Lucas de penna, in rub. de delatoribus. lib. x. col. ij. uersi. Ad deferendum. Postquam uerò obligauit se probare quod detulit, si semiplenè probauit, non sufficit quòminus condemnetur ad poenam, ad quam se astringit si non probaret, ut concludit dictus doctor in. l. ij. eiusdem tit. in. iij. col. uersi. Sed pone. Si autem delator probauit crimen, & reus defensiones iustas, tunc si tales erant adeo notæ, quòd delator habuit iustam causam credendi quòd iniquè procedebat ad delationem, tunc non excusabitur à poena. Secus autem quando detulit crimen quod erat publicè notũ, et defensiones totaliter occultæ, & fama in contrariũ habebatur, quia tunc delator excusabitur à poena, si suam, uel suorum iniuriam profecutus est. Si autem deduxit crimẽ in delationem, cuius uindicta sua non intererat tunc puniendus est, quia se ad id astringit quod sua nõ intererat. Ita cõcludit idem Lucas in. d. col. iij. & sequen. Ego tamen crederem in hoc secundo membro mitius puniendum delatorem cui delictum fuit notum, & defensiones occultæ, quàm in casu præcedenti, quia licet eius non interfuerit ratione suæ uel suo-

rum

Delator
et non

rum iniuriæ, potuit moueri zelo iusticiæ & publicæ utilitatis, quæ uersatur in expurganda provincia malis hominibus. Quando uerò reus absolutus fuit, quia testes fuerunt reprobati, propter delictum delatoris producentis, ut quia corrupti precio, uel aliàs falsum dixerunt, tunc bene credit Lucas ubi supra, in. iij. col. puniendū esse delatorem. Et idem dicit, si probatū fuit testes esse inhabiles, aut criminosos, & hoc esse publice notum delatori. Secus tamen si sunt repulsi ex alia causa, sine culpa delatoris, uel quam ipse potuit ignorare: quia tunc non tenetur delator ad pœnam secundum eū. Quod tamen credit uerum, ubi delator suam uel suorum iniuriam prosequitur, aliàs uidetur sibi dicendum quòd teneatur, quia non satisfecit ei ad quod se sponte obligauit. Sed ego etiam in hoc casu credere arbitrio boni iudicis relinquendum, ut consideret an delator habuerit iustam causam ignorandi defectus testium, & an publicum fuerit delictum, & numerus testium sufficiens, aliter enim nullus audebit crimina iudicibus referre, quantuncunq; illa probare possit timore alicuius occultæ defensionis competētis reo accusando. Placet præterea dicti doctoris sententia in. d. l. ij. col. v. uersi. Itē quid sit, dum tradit, quòd si quis denunciat plura crimina capitalia quæ se obligat probaturum sub aliqua pœna, & ex illis unicum probat sufficiens ad condēnationē capitis, quòd non euitabit pœnam, quia nō impleuit quod promisit, et sibi imputet, qui se onerauit ad superflua cōprobanda: quod posset
 practicari

practicari in materia nostra, quando quis detulisset
 plura crimina depositione, uel aliqua poena canonica
 digna, & unum solum probaret, immò plus asserit di-
 ctus doctor, quòd qui se astrinxit probaturum crimen
 sub certa qualitate in denunciatione deducta, quòd non
 excusatur à poena si non probauit crimen cum eius-
 dem circumstantijs, et qualitatibus prout detulit, quam-
 uis crimen probauerit fuisse commissum, unde in hac
 materia delatorum iudicibus ecclesiasticis consulo, ut
 cum eos acceperint, denunciationem ab illis factam
 in scriptis redigant, eosque astringant ad probandum
 omnia crimina ibi descripta cum suis qualitatibus sub
 poena in obligatione declaranda, monendo eos ut cri-
 mina quæ probare non possunt, in delatione non in-
 serant, nulla in eis post monitionem & obligatio-
 nem poenitentia recepta, quia aliàs clerici accusa-
 ti de uarijs criminibus, infamati manent apud popu-
 lum, qui cum accusationis noticiam habet, non sem-
 per defectum probationis aliquorum capitulorum in-
 telligit. Nec decipiat quosdam iudices pietas quæ-
 dam nociua, quæ eos retrahit à condemnatione ex-
 pensarum & poenæ, quia uident delatores aliqua
 ex his quæ detulerint probasse, magis in hoc aman-
 tes susurriones & maliuolos fouere, quam clerico-
 rum honori & famæ consulere. Nec præterea ob id
 quòd delatores habeant obligatos ad probandum cri-
 mina quæ deferunt, faciles debent esse iudices in ca-
 ptura clericorum, maxime in grauibus delictis,

nisi

Mom

Pietas
uim

nisi prius sufficientem habeant informationem, quia si postea deficit illa, non satisfactum est captorum clericorum honori, relaxatione à carceribus, & condemnatione expensarum & poenae facta contra delatores: cū infamia carcerationis ob famosum crimen uix aliqua relaxatione quantumuis honorabili possit benedilui, seu purgari. Et nota præterea in proposito quòd sententia absolutoria lata super denunciatis prodest sicut lata super accusatis. ita notat Præpo. in ca. de accusatio. ij. quæstio. V iij. in col. lxviij. uersi. quæro an absolutoria, allegat Salice. in. l. Ea quidem uersi. decimoquinto quæro. de accusatio. An autem iudex ecclesiasticus debeat statuere terminum accusare uolentibus, Abb. in cap. inter. de purga. cano. col. ij. distinguit, uidelicet quòd si episcopus uel superior habet probationes promptas contra infamatum, tunc non est necesse, neque utile statuere terminum accusare uolentibus, quia posset supponi amicus, & fieri colludium, et alia ratione de qua per eum. Si tamen nõ habet illas promptas potest, si uult, sed non est necesse, sufficit enim quòd accusator se non offerat. Ego semper tamen intellexi dictam conclusionem Abba. in delictis, in quibus non constat quòd aliqua persona sit offensa ex eis. Aliter enim bene crederem iudicem ecclesiasticum debere illam requirere, an uelit accusare antequam ex officio, uel ad petitionem fiscalis procedat. Nam si inquisitionem ex officio formauerit, uel ad fiscalis petitionem processerit, non requisita parte offensa, & postea

Terminus -
ms.

stea superueniat accusator, tunc seruanda esset distinctio Sali. in. l. Ea quidem. uersic. Quia propter. C. de accusatio. quam refert, & sequitur Angel. in tracta. maleficiorum. in parte, hæc est quædam inquisitio. fo. xvi. in parua impressione. Cuius etiam opinionem dicit communiter teneri Feli. in cap. Qualiter & quando. el. ij. in. §. licet, in fi. de accu. quam distinctionem hic transcribere nolo. Vnum tamē non obmittam in proposito, quòd si offensus dixit se nolle accusare, & ideo iudex formauit inquisitionem, uel fiscalem audiuit, & postea offensus producat accusationem, tunc accusatio illa non debet audiri nec recipi, quia iudex præuenit eum antequam reuocaret uoluntatem suam, ut notat Baldus in .l. accusationem. C. qui accusa. non poss. quem refert Augu. in addi. ad Angel. in. d. fo. xvi. Et quia posset aliquis dubitare, utrum promotor aut fiscalis de quo in huius nostri operis denūciatione meminimus possit clericum accusare de quocunq; crimine, nulla facta distinctione priuatū sit an publicum, uidetur in hoc dicendum quòd sic: quia de iure canonico omne crimē est publicum, ut not. gloss. in cap. infames. vi. quæst. i. & sequitur Bald. in rub. C. qui accusa. non possunt. in penul. col. & Roma. in singulari Dclxxxix. Tu audiuiisti, & talis est publici criminis natura, quòd cuiuis ex populo competat ius accusandi, ut probatur in principio insti. de publicis iudicijs, quantò magis competere deberet officiali publico ad accusandum, uel denunciandum crimina deputato?

b

Quòd

Quòd coluberius & serpelio.

CAPVT VII.

CVM in hac ficta denunciatione tot scelera aliquibus imponenda essent, qui ex illis inculpantur, placuit etiam hæc nomina fingere, quæ à colubro & serpente deriuarentur. Qui enim tantis criminibus irretiti essent, non hominum quidem, nec quorumuis etiam animalium, sed deteriorum nomen promereri par est, illorum præcipuè cuius effigiem dæmō assumens (qui author est malorum omnium) parentes primos decepisse, ac uicisse cōperimus : libuit hoc etiam & ea ratione, quia & nostri iuris interpretibus placet, effectus aliquos tradere, ex eo quòd quis malum nomen habeat, ut per Fran. Bru. in tract. de iudi. & tor. xij. car. in. iij. col. & per Hippoly. in. l. i. in prin. col. xvi. ff. de quæst. quàmuis ego semper credidi doctores prædictos intelligendos esse de malo nomine malis moribus adquisito, nō uerò de eo quod licet sit malum, qui habet illud nō elegit, sed suscepit tēpore quo non fuit in eius arbitrio uel potestate repellere. Duo præterea clerici & non unus in hac denunciatione positi sunt, ut per hoc compertum habeat iudex ecclesiasticus plures eodem libello accusari posse de eisdē criminibus, ut in. l. i. & ibi Bal. C. si reus uel accusat. mor. fue. & in. l. vim passam. §. incesti. ff. de adulte. Et notat specul. in titu. de accusatore. in prin. in uersi. item quòd non potest.

Huius

Huius diœcesis originarij.

CAPVT VIII.

ORIGINIS propria ratione sortitur quis forum, ut probatur in. l. i. C. de muni. & origi. iun. & glo. fi. & in. l. origine. iuncta etiam glo. ibi eo. ti. & in. l. i. in prin. & notatur in. l. assumptio. ff. ad muni. Specul. in ti. de cõpe. iudi. adi. in uer. si. xlij. et ibi Bar. in. d. l. Assumptio. §. filius, quasi ad fi. ubi post Iaco. de Aret. quem refert, concludit quòd potest quis cõueniri in loco originis propriae uel paternaë, per. l. incolæ. ff. eo. si ibi inueniatur. & ita tenet Bal. in rub. C. si non à cõpe. iud. in fi. loquẽdo simpliciter de loco originis, & quòd ratione originis suæ sortiatur quis forum, not. Bal. in. l. fi. in col. i. C. si nõ à cõpe. iud. Allegat tex. in cap. ex parte. de fo. compe. & talis dicitur subditus secundum eum ratione personæ tantum. & uide Alexand. in dicta. l. Assumptio. in addi. ad Bartho. qui dicit hanc esse communẽ sententiam, uidelicet quòd si ibi nõ inueniatur, nõ potest conueniri, nisi quòd ad finẽ distribuendi bona ibi sita. In criminalibus autẽ causis Bal. in sua margarita, in uer. iudex. in. v. col. dicit, quòd iudex originis potest procedere contra suũ subditum de delicto alibi cõmisso, per. l. ij. ff. de interd. & allegat Bar. in. l. sepulchri. ff. de sepul. uiola. & gloss. singula. in. l. relegatorum. §. interdicere. ff. de interdictis & relega. Idem uoluit Bar. in. l. si cui. §. fi. ff. de accusa. per. l. i. C. ubi de cri. agi. oportet. vide

b ij etiam

etiam Alciatum in cap. primo, de offi. ordina. super gloss. in uerbo iudicare. in princi. ubi dicit quòd communis opinio est, quòd si quis nō puniatur in loco delicti, poterit puniri in loco originis secundum formā statutorū loci in quo deliquit, per. l. sacularij. §. sunt quidam. ff. de extraordina. crimi. Et per notata per Moder. in. l. cunctos populos. c. de summa trinita. Et si. catho. Ex quo uidetur inferri posse quòd iudex ecclesiasticus originis propriæ uel paternæ potest procedere contra clericum originarium, si ibi repertus fuerit ratione delicti alibi commissi. Pro quo etiam facit tex. in cap. Cum nullus, de tempo. ordi. libr. vi. ubi probatur quòd episcopus loci originis dicitur proprius, ut quis possit ab illo ordines recipere. Quod procederet siue per uiam accusationis, siue inquisitionis agatur contra clericum, per ea quæ infra dicentur in sequen. §.

In ea domicilium habentes.

CAPVT IX.

DOMICILII forus generalior est omnibus alijs. unde Cardi. Anto. Et Abb. in cap. Cū cōtingat. de fo. compe. concludunt, quòd iudex domicilij potest cognoscere de delictis suorum clericorum etiam alibi commissis. Et idem tenet Ioan. Calde. in repe. c. de illis. de rapto. in col. vi. in quæst. vi. qui respondet ad fundamenta quæ in contrarium uidebantur

tur urgere. Et uide Bart. in l. Relegatorum. §. interdiceret. ff. de inter. Et relega. qui notat ex tex. quòd iudex loci unde quis est incola potest quẽ punire de delicto alibi commisso, quod dicit esse notandum. Et uide Abb. in cap. licet. de for. cõpe. in col. xij. uersi. sed circa primam, ubi concludit, quòd iudex domicilij potest exercere omnimodam iurisdictionem in sibi subditum ratione domicilij, si ibi reperitur, etiam in criminibus alibi commissis. Et uide Ioan. And. in cap. Ut animarum. de constitu. in vi. qui dicit quòd siue subditus delinquat extra diocesim siue in loco exẽpto diocesis, potest ratione fori conueniri coram iudice suo. Et idem tenet Ioan. de Ligna. in cle. pastoralis de re iudi. quod refert And. Siculus in d. c. Cùm contingat. in col. v. ubi respondet ad d. c. Ut animarum. qui huic sententiæ uidetur aliquantulum aduersari. Et tandem refert Ioan. And. post Odofr. in addi. ad Specul. tenentem quòd hæc sententia procedat, quando proceditur per uiam accusationis, secus si per uiam inquisitionis: quia tunc iudex agit ad uindictam, Et sua non interest, ex quo non deliquit in suo territorio, Et hoc attento iure ciuili. Secundum uerò iura canonica utraq; uia iudex procedere poterit, Et postea refert Anto. Cinum, Et Bar. uolentes quòd etiam de iure ciuili hoc procederet, Et Abb. in consilio. xxv. qui in contingentia facti ita consuluit fieri posse, Et uide Abb. in col. ij. in d. c. Cùm contingat, qui tenet opinionem Anto. Et Bar. Et tandem Barba. ibi, in col. vij. Et. viij. sustinet opi-

b ij nionem

nionem Io. And. & Odo fre. contra Cinum & Bart. & residet in eorum opinione, & credit quòd in practica sua tenetur opinio, quia æquior, & fortioribus innitur rationibus. Et uide Gandi. in tract. malefi. in fi. ubi hanc quæstionem disputat, & tandē concludit quòd iudex domicilij nō potest procedere per inquisitionē contra delinquentē propter delictū alibi cōmissum, & in fi. col. dicit quòd licet aliud obtineat de iure canonico tamē hoc procedit de iure civili, & sic uidetur tenere opinionem Io. And. de qua supra, in addi. ad specul. licet eum nō referat. Et uide Hippo. in sua pract. crimin. in §. Constante. in col. xiiij. ubi mouet hanc quæstionem, & dicit quòd doctores in ea sunt uarij, & pro utraq; parte remissiue refert plures doctores, & tandē dicit quòd magis cōmunis opi. est, quòd iudex originis non possit inquirere, & sic opi. Io. And. de qua supra quē ipse allegat in primo loco pro ista sentētia. Et aduerte quòd quādo fit mētio de domicilio in dubio, intelligitur de domicilio habitationis, per glos. notab. in. c. Statutū. §. Cū uerò, in uerbo, unam dietam. de rescript. lib. vi. Notāt doctores in. c. fi. de fo. cōpe. Bal. in. l. fi. col. xi. c. de edict. diui Adria. Ias. in. l. Cunctos populos. c. de sum. tri. & fide catho. in col. vi. si tamē clericus est uagabundus, tunc uidetur quòd ubicunq; fuerit repertus poterit puniri, iuxta gloss. in. l. i. c. vbi de crimi. agi. oportet. quam allegat Gandi. in tracta. maleficiorum, in rub. ubi puniatur delinquens circa principium.

Et beneficia

Et beneficia.

CAPVT X.

AN CLERICVS ratione beneficij quod habet dicatur habere domicilium in loco illius? Sufficiat referre breuiter quæ tradit latè. Feli. in. c. dilectus. el. ij. de rescrip. in. i. col. ubi materiam istam more suo per conclusiones resoluit, uidelicet quòd si clericus habet beneficium, non requirens residentiam, non censentur illic habere domicilium secundum Innocen. Anto. & Abb. in cap. Ex ore. de priuilegijs. Si uerò requirit residentiam, sortitur ibi domicilium secundum omnes doctores ibi, & in. d. cap. Ex ore, & alios quos ibi refert, quod procedit, licet ibi non resideat, si secum non est dispensatum super residentia, ut per eundem Feli. ibi in. ij. col. in. iiij. conclusione, qui post multa concludit quòd talis de facto non residens, fingitur ibi habere domicilium in loco beneficij in onerosis: unde habens plura beneficia requirentia residentiam, dicitur habere plura domicilia secundum eum ibi, in tertia conclusione, allegando glos. in cap. Primatus. lxxi. distinctio. & in cap. Quoniam. xxi. quæst. ij. Et in cap. Quia in tantum. de præben. quod intelligit quando quasi æqualiter in utroq; residet, secus tamen si in altero seruit uicarius eius, quia tunc habet domiciliũ tantum ubi residet. & hoc etiã tenet Abb. in. c. Postulasti. de fo. cõp. col. i. Immo plus dicit idem Feli. ubi suprã in. iiij. col. in. vi. conclu-
b iiij sione

sione, quòd licet clericus possit habere domicilium alibi, tamen principale dicitur esse in loco beneficij, pro quo refert Inno. in. d. c. Ex ore, & alios, & idem no. ipse in. d. c. Postulasti. in prin. Ex quibus omnibus sic breuiter collectis, & si diffusius illa predictus doctor scripserit, uidetur quòd possit inferri ad nostrum propositum, quòd prælatus diœcesis (in qua quis habet beneficium, in quo tenetur residere, licet non resideat) potest punire talem clericum inuentum in sua diœcesi, de delicto alibi commisso, tanquam sibi subditum ratione domicilij, quàmuis nullum aliud domicilium in sua diœcesi, habeat.

Grauiā & plura perpetrarunt facinora.

CAPVT XI.

QUIA ex qualitate delictorum in dispositione sacrorum canonum poenæ minuuntur, uel augentur, & in his quæ ad iudicis arbitrium relinquuntur, pari modo aggravari uel moderari debent: ideo de clericorum delictis tractaturi opportunum est, ut aperiamus quæ leuia, grauiā, grauiora, seu grauiſſima iudicentur. Et in hoc Panor. in ca. Tuæ. de poenis, scripsit, quòd leuia dicuntur, ubi dolus non requiritur, ut quādo aliquid contingit per imperitiam, uel culpā sine dolo, uel quando dolus interuenit circa rem modicam. Cui adde Angel. in. l. Non solum. §. si mandato. ff. de iniu. & in. l. leuia. ff. de accu.

de accu. ad hoc uidelicet quæ dicantur crimina leuia, uel nō. Et uide Augu. in addi. ad Ang. de Areti. in uerbo, hæc est quædā inquisi. in addi. v. in fi. quæ per glos. in cap. Cum illorum. de senten. excōmunic. dicit quòd hoc relinquitur arbitrio iudicis : & quòd secundum uulgi opinionem ista ueniunt in consideratione . Item quòd graua sunt in quibus exigitur dolus, & tendunt in graue præiudicium alterius seu reipublicæ, & magna pœna imponitur, ut in furto, periurio, & similibus. Grauiora sunt publica, & quādo non imponitur pœna mortis. Grauisima ubi imponitur pœna mortis. Pro leuibus secundum eūdem Panor. non debet deponi clericus, nec priuari beneficio, sed poterit ad tempus suspendi, uel aliter corripri ad arbitrium superioris. Pro grauibus potest deponi. & adde Feli. in cap. At si clerici. de iudi. in princ. in col. penultima. qui dicit quòd quæ dicantur crimina graua statur arbitrio iudicis, & refert ad hoc Abb. ubi suprā. Pro grauioribus quanquam non sint publica, poterit ultra depositionem detrudi in monasterium. Pro grauissimis ubi de iure ciuili puniretur pœna mortis, potest deponi, & damnari ad perpetuum carcerem. Et quia qualitas cuiusque criminis latius in quolibet eorum infrā declarabitur, ista sufficiāt pro commento huius particule.

Cum

Cum laici essent, sine ordinibus ministrare
ac celebrare sunt ausi.

CAPVT. XII.

QVAE poena sit imponenda laicis missam
uel aliud sacrum ministerium celebrantibus
hucusque Canonica iura non statuerunt: for-
san enim antiqui illi patres non crediderunt tantam fu-
turam esse aliquorum hominum temeritatem, ut tan-
tum nefas (quale est sine ordinibus missam celebra-
re) committerent, & si iam hodie dignum esset hoc
speciali sanctione punire, cum temporibus istis hoc
aliquando accidisse comperimus. Cum ergo casus ac-
ciderit, hoc arbitrio iudicis puniendum uidetur, in
quo oportebit considerare ea quae in arbitrijs inferius
suo loco considerata describimus. Bal. tamen in. l.
Qui sub praetextu. C. de sacrosanc. eccle. notat, quod
dicens se clericum, & ingerens se actibus clerico-
rum, cum non sit, est falsarius, quem refert Feli. in
c. tertio loco. de proba. in prin. Et uide praepo. in. c.
Quod interrogasti. xxvij. distin. Clericus aut mini-
strans in ordine quem non habet, deponendus est, &
amplius non ordinandus. tex. in. c. i. de cle. non ordi-
na. minist. qui sic summatur. Diaconus missam cele-
brans ad sacerdotium non potest promoueri, a diaco-
nato suspenditur biennio uel triennio, ut in. c. ij. eo. ti.
Clericus praeterea qui cum non esset ordinatus ministra-
uit in aliquo ordine in apparatu, incurrit irregulari-
tatem,

tatem, cū quo solus papa dispensat, tenet Lopus in allegatione xxix. incip. An dispenset, referendo Calderi. in. c. Si celebrat. de cle. excōmu. Idem tenent Hosti. & Gofre. ut ad maiores ordines ascendat, sed in susceptis dispensat episcopus, ut notant Angel. in summa, in. §. xxxviij. incip. Duodecimò incurritur, in uerbo, irregularitas. & Silvester in eo. uerbo, in. §. Duodecimò queritur.

Excommunicati.

CAPVT. XIII.

POE NA clerici secularis recipientis ordinē dum existit in excommunicatione est, quod deponatur ab illo ordine. Notat Abb. ex tex. ibi in. c. Cū illorum. in. ij. notā. de senten. excom. cū quo solus papa dispensat, ut ibi. Quod procedit, etiam si ab excommunicatione qua erat ligatus poterat ab aliquo inferiori citra papā absolui, ut concludit Abb. post Ioan. Andr. ubi supra, ex ratione quia fuit effectus irregularis & cum irregularibus solus papa dispensat. Et idem uoluit Angel. licet Abb. non referat. in sua summa, in uerbo, irregularitas, in. §. xxij. incip. Secūdo cōtrahitur. & siluest. in eodē uerbo. in uersi. Secundo queritur, Hosti. uerò in sua summa. ti. de cle. excom. minist. dicit quòd uidetur sibi quòd quando excommunicatus ab ordinario incurrit irregularitatem, quia sententiam eius uiolauit, posset ordinarius secum dispensare, dicit tamen quòd consuetudo refragatur. Et aduer

Et aduerte quod idem est in clerico qui suspensus uel interdictus ordines recipit, ut firmat Angel. & silues. ubi supra, referendo Rai.

Illegitimi.

C A P V T. XIII.

VT ab illicita copula retraherentur, seq; iustis nuptijs alligarent homines, ex quibus prolem legitimam susciperent, meritò etiam apud ethnicos sancitum ac obseruatum est, ut filij illegitime nati quantuncunque sine sua culpa labem ipsam contraxisent, honoribus & dignitatibus indigni iudicarentur. Quod nempe etsi consideratione prædicta, ut sic fiat non reputetur iniquum, licet filijs ipsis (quibus natura negauit ortum suum eligere posse) crudele quodammodo ac durum uideatur. Cum illis tamen illegitime natis uiris, qui propria uirtute ac bonis actibus paternam culpam in seipsis abstergunt, pluresque legitime natos moribus ac meritis antecellunt, ac reipublicæ seipsos reddunt utiliores, talis iuris asperitas liberaliter & sine pecuniarum exactiōe temperāda esset, ut sicut parentes ab illicita copula retrahit (si forsan retrahit) filiorum damnum futurum, sic iam natos contra leges filios, spes recuperandi honores, ad uirtutem sequendam impellat. Iustum est enim ut quos aliena culpa honore destituit, propria uirtus, & si pauperrima sit (ut ferè semper esse solet) ad honores restituat.

restituat. Quid enim crudelius, ac iniustius quàm quòd naturalis quidam parentum excessus, uirtute sola, quantumuis clara filiorum, in pauperibus reparari non ualeat, in diuitibus tamen qui patrum suorum reatui plura proprio addiderunt scelera, hoc facillimè debeat sola præstatio pecuniæ? Prædicta igitur consideratione, etiam sacri canones quibus maxima cura est sancto fauere instituto matrimonij, ac illicita punire connubia, illegitimos quosque à clericali tonsura, cæterisq; ecclesiasticis ordinibus arcet prohibet que, ut in. c. i. de fil. presby. Et in. c. i. §. ij. lvi. dist. Et hoc per sex rationes, quas describit Præpo. in. d. c. ij. licet Host. in summa. de fil. presby in. §. Quæ est causa, solū tres scripserit. Si quis autem illegitime natus promotus fuerit, licet recipiat characterem, nō habet tamen executionem ordinis, probat tex. in cap. si. lvi. distin. ex quo notant ibi Domini. Et Præpo. quòd licet illegimitas non inficiat habitum ordinis, sed executionem, si talis ordinatus recipit characterem.

Rebaptizati.

CAPVT. XV.

REBAPTIZATI intantū odio habentur ab ecclesia, quòd qui nō ignari rebaptizantur dicuntur quasi iterū crucifigere Christū. ut in .c. Qui bis de conse. dist. iiij. Et ideo non sunt ordinandi ad clericatum, ut in cap. Confirmandum. l. dist. quod adeò est uerum,

uerū quòd dicit tex. in. d. c. Qui bis. quòd etiā si igno-
 ranter rebaptizati fuerint, ordinari non possunt. ubi
 gloss. hoc intelligit de ignorantia iuris, quæ non ex-
 cusat, non autem de ignorantia facti: quia talis reba-
 ptizatio non impediret promotionem. Qui autem ex
 rebaptizatis ad sacerdotij gradum indignus aspirare
 contenderit, cum ordinatoribus suis adepti honoris
 periculo subiacebit. ita disponit Cōsiliū Toletanum.
 iiij. de quo in. c. si. li. distin. quamuis ille tex. non intel-
 ligatur de ordinatione ad sacerdotium, sed ad episco-
 patum, secundum Archi. ibi, quem uide notātem quòd
 tales scienter rebaptizati censentur perpetuò irregu-
 lares, qui respondet ad argumentum quod potest obij-
 ci, qualiter actus qui non habet effectum, sicut reba-
 ptizatio inducat irregularitatem, & uide gloss. in
 dicto capitulo. Qui bis.

Bigami.

CAPVT. XVI.

PRAEMISSO prius quòd bigamia pluribus
 modis contrahitur, ut per Archi. Floren. in. iij.
 parte. tit. xxviij. capitu. iij. ubi octo modos illius
 scripsit, quos hic referre non curo: transcripsit enim
 illos siluest. in sua summa, in uerbo bigamia, in prin-
 cip. bigamos ordinari non posse ex pluribus capitu-
 lis, in distinctione xxxiiij. à Gratiano collectis com-
 probatur, præcipue in capit. Curandum, & in. cap.
 Præcipi

Præcipimus, & in cap. Si quis uiduam. el. i. cum duobus sequentibus. Si uerò de facto fuerint aliqui ad sacros ordines promoti, illis priuandi sunt, quia in bigamia contra Apostolum dispensare non licet, ut in cap. Super eo. de bigamis. ex quo patet quòd bigami recipiunt characterem ordinis, quod etiam probat tex. & ibi notat Præpo. ex eo. in cap. Si quis uiduam l. distinctio. Et inter alios casus bigamiæ aduerte ad unum quod pluries contingit, quòd si maritus adulteræ post adulterium illam cognouit, non potest ordinari. ita probat tex. & illum sic summat Præpo. in. c. Si cuius. xxxiiij. dictin. cuius ibi bonam dictionem uide, uidelicet quòd cognoscens adulteram scienter, siue ignoranter repellitur à suscipendis ordinibus, ab executione uerò susceptorum non repellitur, si ignoranter cognouerit, dum tamē possit uxorē de adulterio cōuincere et eam dimittere. Immò fortiolem affirmat sententiam ibi Præposit. post Bart. Bixi. Ioan. de fan. & Hosti. quòd licet maritus cognoscat adulteram ad mandatum iudicis, sibi præiudicat, licet Innocen. in cap. Inquisitionis. de senten. excommunicata. in hoc aliter distinguat.

Serui sine dominorum suorum licentia.

CAPVT. XVII.

QUOD nulli de seruili conditione ad sacros ordines promoueantur, nisi prius à proprijs dominis libertatem consequantur, cautum est in consilijs Triburiensi & Toletano, de quibus in cap. Nulli. & in cap. De seruorum. liiij. distin. & in cap. i. & ij. de ser. nō ordi. Et nota quod in hac materia appellatione sacrorum ordinum comprehenduntur etiam minores, ut firmat Præpo. in. d. c. Nulli. Aduerte tamen quòd seruitus non impedit ordinis susceptionem de facto: quia si seruus ordinetur, uerè ordinem suscipit. Istam conclusionem ponit Præpo. in summa. liiij. dist. post Cardi. ibi. Attamen si seruus aliquis fugiens dominum suum, qualibet calliditate, aut fraude ad gradus peruenerit ecclesiasticos, decretum est ut deponatur, & eius dominus eum recipiat, ut in cap. ij. de seruis non ordi. Vbi uide bonam distin. quam descripsit Abba. post glos. quam nec in substantia referre libet, nec trāscribere decet, quia temporibus istis casus hic rarissimè contingit.

Illiterati.

Illiterati.

CAPVT XVIII.

POSTEA QVAM almus ille paracletus Apostolos ac omnes alios, qui primùm mundo orthodoxam fidem nostram annunciaturi erant doctrina sacra perdocuit, ac diuinis imbuit mysterijs, aliosq; ecclesie doctores illuminauit, qui doctrinam ab eo inspiratam futuris temporibus pro salute fidelium in scriptis redigerent, iam non sic in quacunque sæculi ætate, novos edocet Apostolos aut doctores illuminat. Vnde ecclesiam sanctam gubernaturis onus cernitur iniunctum, ut proprio discant labore, quæ populis ualeant prædicare, quòue ignorantes in fide instruant, ac omnes ad Christianos mores obseruandos persuadeant. Piæq; constitutum est, ut qui addiscendi laborẽ non sunt perpeffi, gubernandi, ministrandiq; in ecclesia Dei honore non fruantur, præmaximè quidem ad sui regimen uiris literatis ecclesia noscitur indigere, ut inquit tex. in. c. Cũ ex eo. de elec. in. vi. Vnde meritò Gregorius prohibuit ignorantẽ literas ordinari, ut in. c. Præcipimus. xxxiiij. dis. Et idem censuit de illiteratis Gelasius, ut habetur. in. c. Illiteratos. xxxvi. dis. Præterea Iustinianus imperator in auct. de sanctis. episcopis. §. Clericos. col. ix. nisi literas scirent, non permisit clericos ordinari, Et hodie etiam neque ad primam tonsuram illiterati uiri promoueri possunt, ut in. c. si. de tempo. ordi. in. vi. quod ibi intelligunt Do-

c

mi. Et

mi. & Philip. in penitus illiterato, per tex. iunctis gl. in. d. c. Præcipimus, & in. d. c. Illiteratos, cum quo nõ possunt dispensare episcopi ut fiat clericus, ut notat Innocentius in. cap. dilectus. de tempo. ordi. cui assentiuntur Domi. & Philip. ubi supra. & uide Cardi. de Turre cremata, in. c. Si in laicis. xlviij. distinctio. ubi facit firmam cõclusionem, quòd super omnimoda ignorantia in sacerdote, nulla potest cadere dispensatio: quia de iure diuino est, quòd sacerdos habeat scientiã ut habetur Osee. iij. cap. Si autem carens literis omnino fuerit ordinatus, recipit characterem, ut firmat Innocen. & Io. And. in. cap. Cum in cunctis. de electio. quod refert Turre cremata, in dicto cap. Illiteratos, et idem tenet Cardi. post Lauren. in cle. i. in fi. uerbis. de æta. & qualita. qui asserit quòd etiam puer unius diei baptizatus si ordinetur, recipit characterẽ. Poena autem illiterati qui ad sacros ordines fuerit promotus cum in iure nõ sit statuta expresse, arbitrio iudicis relinquitur, quæ uidetur esse conueniẽs, ut ab ordinibus suspendatur, donec sufficientiam tali ordini requisitam habuerit. Si uerò omnino illiterato ultra prædictos ordines beneficium fuerit collatum, eò dignè priuari potest: quia collatio beneficij facta tali non tenet: ut notat Philip. in dicto cap. fi. de tempo. ordi. in. vi. referendo Innoc. & Ioan. Andr. in. cap. Cum nostris. de conces. præben. æquiparat enim Innocen. ibi illiteratum mulieri ac infanti.

Post

Post peractam pœnitentiam solennem.

CAPVT XIX.

SOLENNIS pœnitentia ab antiquis patribus
 S inducta est, ut graua & scandalosa in populis cri-
 mina euitarentur, quæ quidem ætate nostra in usu
 non est, non peccatorum defectu, sed prælatorum incu-
 ria. Quia tamen futuris seculis ecclesia ad pristinum
 decorem restituta, & ipsa pœnitentia solennis restituẽ-
 da erit, placuit effectum, quem operatur in nostra ma-
 teria, in præsentì describere, qui talis est. Vt qui sic so-
 lennem pœnitentiam egerunt, non admittantur ad cle-
 rum, ut disponit Siricius papa in cap. Illud. l. distinct.
 & statutum fuit in concilio Toletano, de quo in cap.
 Placuit. ea. distinct. Si tamen necessitas aut utilitas ec-
 clesie exegerit, tunc deputari possunt inter ostiarios
 uel lectores, ita quòd epistolam uel Euangelium non
 legant, ut in dicto cap. Placuit. Quod ideo sancitum
 est propter quatuor rationes. Primò propter digni-
 tatem sacrorum ordinum. Secundò, propter timorem
 recidiui. Tertiò ob scandalum uitandum, quòd posset
 oriri ex memoria præcedētium peccatorum. Quartò,
 quia ille qui sic solennem pœnitentiam egit, non habe-
 ret frontem alios corrigendi, cùm peccatum eius fue-
 rit publicum, quas scripsit Archi. in dicto capitu. Pla-
 cuit. Si quis autem ordinatus fuerit episcopo ignoran-
 te, à clero deponendus est, quia ordinationis tempo-
 re non prodidit se fuisse pœnitentem, ut in concilio

c ij Cartha-

Carthaginien. iij. de quo in cap. Ex poenitentibus. eadem distinct. Episcopus autem qui sciens ordinauerit, non manebit impunitus, quia etiam ipse ab episcopatu suo ordinandi duntaxat potestate priuatur, ut ibi. quod intellige, quando ordinauit scienter absque dispensatione, uel cum indiscretè dispensauit, secundum Archi. in dicto ca. Placuit. Poterit tamen episcopus dispensare cum praedictis ad minores, non autem ad sacros: ut notat siluest. in summa in uerbo poenitentia, uersi. Tertiò quaeritur, per tex. in. d. ca. Placuit. qui tex. de episcopo nihil dicit, uidetur tamè probare opinionem siluest. dum dicit, quòd propter necessitatem uel utilitatem possunt inter lectores uel ostiarios deputari. Ex quibus uerbis posset etiam dici, quòd episcopus prohibito uoluntatis suæ non poterit dispensare extra dictos duos casus. Et quòd in tali casu posset dispensare, notat Arch. in. d. c. Placuit, referendo Lauren. & Rai. licet ipse hoc simpliciter dicat, non distinguendo inter maiores uel minores ordines.

Per saltum.

CAPVT XX.

CLERICIS prohibitum est per saltum ordines recipere, ut in cap. Sollicitudo. liij. distinct. & in ca. Vno. de cle. per sal. promo. tenet tamen collatio ordinum praeposterè facta, licet fieri non debeat, ut not. Abb. in. d. c. Vno, ex tex. ibi, in. i. notabi. et uide Hostien.

de Hostien. in summa eiusdem tit. in. §. i. asserentē quòd qualiscunque ordo conferatur siue gradatim, siue per saltū, character confertur, non tamen executio. Quod tamen omissum fuit, est cautē supplendum, ut probatur in dictis iuribus. Poena autem quam patitur recipiens ordines per saltum est, quòd interdicitur sibi executio ordinis quem suscepit, donec omissum suppleatur, probat tex. in. d. c. Sollicitudo, & ibi notant Domi. & Præpo. in. i. nota. Immò plus dicit Domi. ibi in ultimo nota. quòd est ibi argu. quòd recipiens ordinem per saltum uidetur esse inhabilis, ut non possit ad maiores ordines promoueri, etiā post suppletionem ordinis omissi, nisi secum dispensetur, etiam ut maiores possit suscipere. Et uide postea eundē Domi. ibi in. i. q. ubi concludit post Archi. quòd talis nō est ipso iure suspensus ab ordine sic recepto, sed per sententiam suspendendus, quod ibi etiā sequitur Præp. Vide tamen eosdem Domi. & Præp. ibi, qui post Hugo. & Archi. tenent quòd si quis se faceret ordinare scienter per saltum, uel ambitionē, uel superbiam, debet omnino deponi, nec secum dispēsaretur, uel saltem non de facili. Nec potest insuper per saltum promotus in ordine sic suscepto ministrare sine dispensatione, ut probat text. in. d. c. Vno. & ibi notat Abb. in ultimo not. Quæ dispensatio potest fieri per episcopum quando scienter fuit promotus per saltum, & non ministravit. iniuncta sibi poenitentia, & facta cauta suppletione eius quod omissum est: ut notat Hosti. ubi supra, in. §. si. & sequitur

Domi. ubi supra post Archi. Domi. tamē refert ibi eundem Hostien. in. d. cap. Vno, tenentem in hoc contrarium, immò quòd scienter recipiens ordinem per saltum, quia dolosè offendit mentem tituli, de cle. non ordi. minis. & de eo qui fur. ordi. rece. dato quòd in illo non administret, cum tali solus papa dispensat. Et uide Præpo. ibi, qui eadem uerba Hostien. refert, & addit quòd non potest administrare in ordine sic suscepto, et est deponendus. Sed si ministrauerit, credens se promotum fore gradatim, licet uicini contrarium asserāt, cum talis fuerit promotus in minori ætate dispensat episcopus secundum Hostien. in dicta summa. Si tamen scienter promotus per saltum ministrauerit in ordine non gradatim recepto, non potest cum eo nisi per sedē Apostolicam dispensari, ut per eundem Hosti. ibi quia incidit in pœnam tituli de cle. non ordi. minis. quod sequitur Domi. ubi supra. Et uide siluest. in summa, in uerbo irregularitas. in. §. vndecimò quæritur. ubi facit bonam distinctionem sequendo Hosti. Bonauen. Raimun. & Supplemen. & tenet contra summas Angelicam & Rosellam.

Furtiue.

CAPVT XXI.

FURTIVE dicitur quis ordinem recipere, quando sine ordinatione & sententia superioris, & sine examinatione quis ingerit se cum multitudine ordinando.

ordinandorum, ignorante ordinatore, & sic ordines recipit, ut per glo. in. c. i. in uerbo furtiue eiusdem tit. & per Hostien. in summa. §. i. & latius per Abb. in rubri. eiusdem tit. Qui autem tali modo receperit, si erat lata excommunicatio contra illud facientes, non potest in ordine sic suscepto ministrare, uel ad superiorē ascendere sine dispensatione papæ. Si tamen excommunicatio lata non erat, Episcopus & Abbas poterunt dispensare: ut patet in cap. i. cum duobus sequentibus eiusdem titu. de quo per Ange. in summa, in uerbo irregularitas. in. §. xxij. & per silues. in summa, in eodem uerbo, in. §. Tertio quæritur. Item nota quòd dicitur quis furtiue ordinem recipere, quando recipit quatuor minores ordines & subdiaconatum in una eadem die, uel quādo recipit duos ordines sacros simul, ut probatur in cap. ij. & fi. de eo qui ordi. furti. suscipit, & notat Hostien. in dicto. §. primo.

Extra tempora & ante ætatem legitimam, & ab alieno episcopo.

CAPVT XXII.

ORDINATVS extra tēpora suspenditur, donec cum eo dispensetur, ut in ca. Cum quidam. de tempo. ordi. Item ordinatus ante legitimam ætatem suspenditur usque ad eius aduentum, ut in capitu. vel non est compos eodem titu. Non tamen est ipso iure suspensus, ut notant Bernard. Rai. Guilielm. c. iij. Archi.

Archi. Anto. Paul. de eleazar. & Zabel. in uarijs locis relatis per Archiepiscopum Florenti. in. iij. parte. titu. xxviiij. cap. i. in fi. Ordinato insuper sine licentia sui præsulis ab alieno Episcopo, interdicitur ordinis executio, ut in cap. Quod translationem, eodem titu. Hodie uerò ordinatus aliquo de prædictis tribus modis est suspensus ipso iure, & celebrans efficitur irregularis, à solo papa absoluendus, & beneficijs potest ipso iure priuari: ut habetur in extrauag. Pij. ij. quæ incip. Cum ad sacrorum ordinum. de qua ad istud propositum meminit celebris memoriæ doctor Hispanus Didacus de villadiego in tracta. de irregularitate, in capi. de suspensione. in. ij. col. & refert etiam eam ad hoc silues. in sua summa, in uerbo irregularitas, in. §. Decimo quæritur, qui allegat regulas Innocen. viij. et Alexand. vi. Roma. Pontificum, quam etiam extrauagantem seruari præcepit Leo. x. in suis regulis Cancellariae, in regula. xxij. incip. Item de clericis extra tempora. Et Paulus papa. iij. in suis regulis, in regula quæ etiam incipit, Item de clericis, quæ est. xxiiij. in ordine. An autem promotus ad sacros ordines ante. xiiij. annum cogatur continere, si postquam peruenerit ad ætatem legitimam uult contrahere matrimonium, uide Hostien. in summa. de cle. per sal. promo. in §. i. in fi. qui mouet questionē, refert opiniones contrarias, & in ea quam ultimo loco scripsit, uidetur tenere quod talis non cogitur continere. Contrariū tamen uidetur tenere glo. in ca. Vno. de cle. per sal. promo. in uerbo

in uerbo discretionis, quæ mouet istam quæstionem, ubi tamen Abb. refert Archi. post Hugo. in cap. Puer. i. quæst. i. tenentem quòd si ordinatus ante pubertatē illa adueniente uult tenere clericatū, & gaudere priuilegio clericali, tunc tenetur continere aliàs secus, quā opinionem approbat, & dicit hoc fuisse de mente Innocen. & Hostien. & uide Præpo. in cap. Subdiaconus. lxxvij, distinct. tenentem quòd Docto. communiter in dicto capit. i. notant quòd si factus maior contradicit non acceptans ordinem, non tenetur continere, ex quo dicit ipse quòd resultat monstrum, uidelicet quòd minor recipit characterem ordinis sacri, & tamen si contradicat maior factus, non tenetur continere, licet Cardi. in cle. fin. de æta. & qualita. in. i. quæstio. teneat quòd si talis erat doli capax, tenetur continere, per glo. in dicto capi. Pueri. i. quæst. i. Et idem dicit, si quamprimū peruenit ad doli capacitatem non reclamauit, quia tunc incipit obligari. Et uide in hoc proposito quod notat Nicolaus de Millis in suo reperi- torio, in uerbo, Clericus promotus, ubi referendo Hosti. & Innoc. in. c. Pueri. de tempo. ordi. Et Compo- stella. & Ioan. And. in. c. Vnico. de cle. per sal. promo. Et in. d. cap. Pueri. & Archi. in. c. Pueri. i. quæst. i. di- cit quòd promotus infra pubertatem inuitus & coa- ctus potest contrahere matrimonium, per glo. in. d. c. Vnico. & quòd idem est, si non fuerit coactus dum ta- men infra pubertatem contradicat, et perseuerat in con- tradictione usq; ad pubertatem, uel si infra pubertatem

non con=

non contradicit, & statim dum coeperit peruenire ad
pubertatem contradicat: & quòd illud statim intelli-
gitur intra triduum. & quòd aliàs non auditur, licet gl.
in dicto capitulo. Vnico. & in dicto capi. Pueri ali-
ter teneat secundum eundem.

Ac simoniaco.

CAPVT XXIII.

Recipiens ordines ab eo quem scit simoniacum,
non recipit executionem, cum ordinator non ha-
beat, nec etiam si ignorãter, nisi dispensetur cum
eo. ita dicit glo. in. c. Per tuas. de simo. in glo. si. in si.
Et notat Hosti. in summa, de tempo. ordi. §. A quo, uer-
sicu. Quid si episcopum. & tenent etiam Angelus &
silues. in suis summis, in uerbo irregularitas, in uers.
Septimò quæritur. Tu uerò uide notabilem distinctio-
nem, quam facit Præpo. in capitul. Statuimus. in fin.
prima quæstione prima, ubi secundum eum multum re-
fert, an quis ordinetur à simoniaco tolerato, quia
tunc non est quod imputetur illi, quia licet sciat eum
simoniacum, debet sacramenta ab eo recipere, nisi es-
set notorium, uel testibus hoc possit probari. An à
simoniaco præciso, quia si ignoranter, ex pietate
ecclesiæ habetur rata. Si scienter & spontaneè, ir-
rita est eius ordinatio. Si coactè, reus erit usurpa-
tæ dignitatis, si intra mensem cum poterit, ad ec-
clesiam non redierit. Et uide Hostien. in dicto. §.

A quo

A quo. tenentem, quòd si credo uel scio Episcopum simoniacum, non in suo ordine, sed in collatione ordinis, seu beneficiorum, si possum obtinere quòd ab alio ordiner, hoc debeo facere, alioquin quandiu toleratur ab ecclesia, & est occultus, securè recipio si compellat me non obstante, conscientia repugnante.

Excommunicato.

CAPVT XXIIII.

EXCOMMVNICATI uera conferunt sacramenta, dummodo in forma ecclesiæ gerant quòd agunt notat Hosti. in summa, de tempo. ord. §. A quo, versiculo. Hæc igitur. & ordinationes factæ ab eis, si in forma ecclesiæ fiant, ratæ sunt, quò ad characterem, irritæ uerò quò ad executionem secundum eum. Et uide eundem in summa de ordina. ab Episcopo qui renuncia. §. fin. ubi notat, quòd si scienter quis recipit ordines ab episcopo excommunicato, indignus est dispensatione. Si ignoranter, potest cum eo per proprium episcopum dispēsari quò ad executionem quam in eum non transtulit episcopus excommunicatus. Et uide Angel. in sua summa, in uerbo irregularitas. uer. xxx. incip. Septimò quæritur. & siluest. in sua summa, in eodem uerbo, in. §. Septimò quæritur, ubi tenent quòd ordinatus ab excommunicato incurrit irregularitatem, & quòd si fuerit ordinatus ignoranter.

ter, dispensat Episcopus tam in susceptis, quam in suscipiendis. Si uero scienter, solus papa, & idem dicunt de ordinatis à schismaticis. Aduerte tamen, quòd si proprius episcopus fuit ordinator, tunc uidetur quòd etiam cum ignorante non posset ipse dispensare, quia dispensaret super defectu proprio, & ideo etiam tunc uidetur esse recurrendum ad Papam, uel ad Metropolitanum.

Hæretico.

CAPVT XXV.

ORDINATVS ab episcopo hæretico, forma ecclesie seruata, licet recipiat ordinis characterem, non tamen executionem, neque sacramenti gratiam recipit, vnde tales non sunt ordinandi de nouo, sed habita dispensatione possunt in ordinibus ministrare, nisi quis ignoranter ordinetur. Si uerò forma ecclesie non seruatur neque ipsum characterem, recipit. Probantur ista ex tex. & glo. quæ ibi notat Præpo. in capitul. Qui perfectionem. i. quæstio. i. Et uide Hostien. in. §. A quo supra allegato in capitul. proximi. ex quo etiam idem poteris colligere.

Et à

Et à collatione ordinum suspenso.

CAPVT XXVI.

ORDNATVS à suspenso non recipit executionem ordinis, licet uerè ille det ordines, si seruat formam ecclesiæ. ita uoluit Hostien. in summa, de tempo. ordi. in. d. §. A quo, in. d. uers. Hæc igitur, & Angel. in sua summa, in uerbo irregularitas, in. §. xxx. incip. Septimo quæritur, quod transcripsit silues. in sua summa, in eodem uerbo, in. §. septimò quæritur.

Et qui episcopatu renunciauerat.

CAPVT XXVII.

SUSCIPPIENS scienter sacros ordines ab eo qui loco simul & dignitati episcopali renuociauit, executionem officij non habet, ut in ca. i. de ordi. ab eo qui renuncia. epis. Quando uerò non scienter id fecerit, discretus pōtifex poterit dispēsare, nisi crassa & supina fuerit ignorantia, ut ibi: quia tunc si talis ignorantia præcesserit, uel scientia, solus papa dispensat, secundum Abb. ibi. Si uerò ignorantia est probabilis, inferior potest dispensare, secundum eū. Est autem probabilis ignorantia in ordinato, quando episcopus renunciauit in curia, & ueniens dixit, quòd nō renunciauit dignitati, uel omnino tacuit renūciationem, ut notat Hosti. in summa, de ord. ab Episcopis qui renuncia-

nuncia. in. §. i. uersicu. Quid si à tali. per quem etiam uide quid iudicabitur in dubio, quando simpliciter renunciauit, de quo etiam per Abb. in. d. c. i. prope si. qui referendo Philip. & Hosti. concludit quòd tunc in dubio præsumitur renunciaſſe loco tantum, & non dignitati. Et uide Ange. & siluest. in suis summis, in uerbo irregularitas, in uersi. Octauo quæritur.

suspensionis, excommunicationis, ac interdicti censura nodati.

CAPVT XXVIII.

EXCOMMUNICATVS maiori excommunicatione, uel interdictus, aut suspensus ab homine diuina officia celebrans in ordine suo degradandus est. Hanc conclusionem ponit Hosti. in summa, in tit. de cle. excom. minis. in col. i. allegando tex. in. c. Latores, eo. ti. ex quo text. ibi Abb. in. ij. nota. colligit argumentum, quòd omne crimen inducens irregularitatem est depositione dignum, de quo se remittit ad notata in. c. Cum non ab homine, & in. c. At si clerici. de iudi. Suspensi uerò à canone, puta minori excommunicatione nodati, uel suspensi à beneficijs, & nõ ab officijs celebrantes non incurrunt irregularitatẽ, etsi grauius delinquant. Idem Hosti. ubi supra, col. ij. Et quia suspensio se habet multipliciter, uide bonam distinctionẽ Abb. in. c. si. de cle. excom. depo. minis. Ex qua colliges quãdo suspensus celebrans sit irregularis, uel nõ.

Et uide

Et uide etiam Archi. Floren. in. iij. parte, titu. xxviii. ca. i. in. §. i. ubi hoc bene examinat. Et nota quòd licet irregularitas cōtrahitur in casibus ipso iure, tamen pœna depositionis qua punitur irregularis infligitur per sententiam, ut notat Ioan. Andr. in cap. iij. de cle. excommuni. minist quem sequitur Turrecrema. in ca. Si quis episcopus. xi. quæstione tertia.

Non ieiuni.

CAPVT XXIX.

SA CRAMENTA altaris non nisi à ieiunis ho-
minibus celebrari à Cartheginiensi concilio prohi-
bitum est, quod fuit transcriptum à Gratiano in. c.
Sacramenta de conse. distinc. i. Contrafacienti autem
nulla ibi pœna statuta fuit. Qui autem post cibum &
potum etiam minimum diuina celebrauerit, excommu-
nicationi subiacebit. vij. quæstio. i. capitu. Nihil. nisi
præmissa dormitatione, aliàs priuandus est beneficio
suo, ut in capitu. Si constiterit. de accu. secundum Ho-
stien. in summa, in titu. de conse. eccle. uel alta. in. §.
Et qualiter ieiuno. Vide tamen Cardi. in capitu. Ex
parte de celebra. missa in. iij. quæstio. ubi dicit quòd
celebrās post cibum uel potum potest deponi. allegat.
d. ca. Si constiterit. & quia in illo tex. nulla fit men-
tio de depositione, intelligenda sunt uerba Cardi. iu-
xta id quod notat Areti. in dicto capit. Si constiterit.
in. iij. not. dum dicit, Tertiò tene menti hunc textum,
quòd

quòd si præbyter celebrat post cibum sumptum ante dormitionem, istud dicitur crimen graue, & dignum depositione à beneficio. Sed aduerte quòd ego credo quòd per illum textum non posset dari poena priuationis beneficij clerico non ieiuno celebranti, quia secundum Abb. ibi post Hostien. uera causa priuationis fuit, quia ebriosus celebravit, quod præsumitur, quia per totam noctem stetit in potatione, & mane incontinenti celebravit. Iudex ergo attenda personæ & excessus qualitate, ac facti publicitate, poena carceris aut suspensionis in delinquentem circa hoc poterit animaduertere. Vnum tamen nota in isto proposito, quòd somnus non est de substantia digestionis, ut quis dicatur ieiunus, sed satis est quòd sit perfecta digestio, notat Abb. in dicto capitulo, si constiterit. circa finem. Vide Cardi. in dicto capitulo, Ex parte. qui dicit sufficere digestionem secundum qualitatem cibi sumpti: & quòd dicunt physici, quòd digestio perficitur in septem horis. Credo tamen quòd istæ septem horæ computandæ sunt ab hora duodecima mediæ noctis, aliàs autem qui coenasset hora prima uel secunda post duodecimam, non posset celebrare, etiam in undecima ante meridiem, quia licet cibus sit digestus, ille tamen non dicitur illo die ieiunus.

Ac in

Ac in die sæpius.

CAPVT. XXX.

CLERICIS in die sæpius celebrantibus nulla poena in sacris sanctionibus cõstituta est, quinimo nec illis hoc expressè inhibetur. Iura namque canonica sufficere sacerdoti unam missam celebrare solum affirmant, ut in cap. Sufficit. de conse. distin. i. & in cap. Consuluiſti. & in cap. Te referente. de celebra. missa. non tamen plures dicentibus poenam aliquam comminantur: licet text. in dicto capi. Sufficit. in fi. uer. dicat quòd pro pecunijs, aut seculariũ adulationibus pluries celebrans una die non existimat eundem damnationem, quòd magis æternam quàm temporalem poenam uidetur respicere. Sed quia tale facinus in conspectu populi graue solet iudicari, idq; aliquando auaritiæ causa à pauperculis & parum doctis sacerdotibus perpetratur, non debent ecclesiastici iudices illud leue reputare, sed attenda facti notorietate, populiq; scandalo: personæq; perpetrantis moribus & qualitatibus consideratis sic in hoc errantes corrigere, ut cæteri poenæ metu à similibus cohibeantur. Adeò enim amor uiuendi in ocio, clericorum bonam partem inuasit, ut hac tempestate ut laborem fugere possint, sacri ordines suscipiantur: euenit in super ut iam pauperculi sacerdotes, eo solo tempore, quo sacrificio missæ uacât, totius diei sumptus necessarios promereri, ac deberi sibi contendunt, atque ob id

d una sola

una sola celebratione, pluribus qui plures eleemosynas præstiterunt satisfacisse arbitrantur: quod mihi semper iniquum uisum est. Nullo enim iure, nullaq; ratione astrictus est qui sacerdotem occupat per spacium unius missæ ad eum in ocio alendum per totam illam diem, quin potius hoc aduersari uidetur antiquis illis sanctorum patrum decretis, quibus statuerunt clericos quantumuis uerbo Dei eruditos artificio sibi uictum & uestitum quærere, artificioloque præter offensam suæ professionis debere sibi parare uestimentum. Ut notanter inuenies in concilio Carthaginensi. iij. in capitulis. li. liij. liij. & in capi. Clericus uictum. cum. c. sequenti. xci. distin.

Et sine aqua & igne, uel in pane fermentato, & calice ligneo.

CAPVT. XXXI.

POE NA sic celebrantis est, quòd deponatur ab officio & beneficio, ut in. c. si. de celebra. missa. ubi Abb. dicit quòd doctores non exprimunt, an debeant concurrere omnia supra dicta ad hoc ut presbyter deponatur, & quòd credit ipse procedendum secundum qualitatem loci, & contemptum presbyteri considerandum an habuerit illud in consuetudine.

Et super

Et super altari non consecrato.

CAPVT XXXII.

PIE quidem ab ecclesia constitutum est, quod, Eucharistiae sacramentum non nisi super consecratum altare celebraretur, non autem contrafacienti sacerdoti poena descripta reperitur, unde Card. in. d. c. si. de celebra. missa. merito quaestionem mouet. Si quis celebrat super altari non consecrato, qua pena sit puniendus? Et dicit quod si ex malitia, uel nimia desipientia punitur poena illius tex. quam in cap. precedenti descripsimus, Et hoc propter identitatem rationis, Et ulterius procedendo dicit, quod idem uidetur in omnibus alijs excessibus commissis circa cultum sacramentorum. Postremo tamen dicit quod quia poenae sunt restringendae, locus erit poenae arbitrariae: Et hoc credit uerius, nisi tanta esset identitas rationis, quod posset esse locus poenae illius text. Et in proposito huius cap. uide text. in cap. Nullus. de conse. distinctio= ne prima, qui dicit, quod nullus presbyter in ecclesia consecrata aliud altare erigat, nisi quod ab episcopo loci fuerit sanctificatum uel permissum: Et si clericus contrarium fecerit, degradetur: quod ego intelligerem, quando clericus erigeret illud tanquam consecratum, Et ut in eo celebraretur sine aliqua ara consecrata.

d ij Sine orario

Sine orario seu stola, & alijs uestibus sacris.

CAPVT. XXXIII.

SA CERDOS cum ad solennia missarum accedit, non aliter accedere debet, quam orario utroque humero circumseptus, sicut tempore ordinationis sue dignoscitur consecratus, ita ut de uno eodemque orario ceruicem pariter & utrumque humerum premeus, signum in suo appareat pectore crucis. ita disponit concilium Bracarense, quod transcriptum est in c. Ecclesi. xxiiij. distin. Si quis autem aliter egerit, excommunicationi debitæ subiacebit, ut ibi: de quo tex. meminit Durādus in Rationali diuinorū officiorum. c. de stola, ubi dicit quòd fortè quis diceret illud decretum esse abrogatum per contrariam generalis ecclesie consuetudinem: nam non ubique partes stolæ reducuntur ante pectus in modum crucis. In his tamen regnis consuetudo seruat decretum illius concilij: & licet ille text. solum de orario siue de stola disponat. Si clericus sine casula, aut alijs uestibus sacris celebraret, nihilominus puniendum credo superioris arbitrio. Et aduerte quòd dum text. in dicto. cap. Ecclesiastica. dicit quòd clericus propter hoc excommunicationi subiaceat, exponit ibi Archi. dupliciter: Primò si admonitus non uult cessare. Secundò excommunicationi, id est suspensioni ad tempus pro arbitrio iudicis, cum ibi non determinetur tempus: & hanc secundam expositionem credo ueriores.

Ac in

Ac in priuatis locis sine episcopi licentia
celebrarunt.

CAPVT. XXXIII.

SICVT non alij quàm sacrati Deo sacerdotes de-
bent missas celebrare, nec sacrificia super altare of-
ferre, sic non in alijs quàm in domino consecratis
locis. i. in tabernaculis, diuinis precibus à pontifici-
bus delibatis, missas cantare, aut sacrificia offerre li-
cet, nisi summa coegerit necessitas. uerba sunt singu-
laria tex. in cap. Sicut. de conse. distin. i. Et in conci-
lio Triburiensi, de quo in. c. sequen. disponitur, quòd
missarum solennia non nisi in locis ab episcopo conse-
cratis, uel ubi ipse permiserit celebranda sunt: idem
etiam disponitur in cap. Hic ergo: eadem dist. quæ iu-
ra sacerdotibus contrarium facientibus pœnam non
statuunt. tex. autem in cap. Nullus presbyter. el. i. ea-
dem dist. idem prohibet illis, qui de cætero partici-
pes uoluerint esse sacerdotij. per quæ uerba uidetur
comminata talibus pœna amittendi participationẽ sa-
cerdotij. Sexta autem synodus de qua in cap. Clericos,
eadem distinctio. dicit, Clericos qui ministrant in ora-
torijs quæ intra domum sunt cum cõsensu episcopi lo-
ci hoc facere præcipimus. Si quis uerò hoc non ob-
seruauerit, deponatur. Vnde fortè sumpta occasione
acerrimam pœnam talibus imponendam scripsit lex
nostri regni, uidelicet quòd clerici qui taliter cele-
brant, deponantur, & in perpetuum carcerem dam-
d iij nentur.

nentur. ita disponit Lex. iij. titu. x. particu. i. de qua
 nempe grauitate poenae summe mirandum est, cum hoc
 iure canonico non sit expressum, parque per hoc fiat
 delictum hoc pluribus alijs grauissimis, pro qui-
 bus poena similis imponitur. At ne quisquam sibi sua-
 deat hoc non esse tam graue iudicandum, ex eo quod
 pium & christianum uideatur, ubilibet uelle uidere
 corpus redemptoris nostri, & quia plures propter
 hoc saepius audiunt missam, qui alias non audirent:
 nam contrarium aperte dicit text. in dicto capitu.
 Sicut. per haec uerba, satius est enim missam non
 cantare, uel audire, quam in his locis ubi fieri non
 oportet, nisi pro summa necessitate contingat. Quis
 enim dubitat antiquos illos sanctissimos ecclesiae pa-
 tres plus dilexisse quam nos redemptorem nostrum,
 eiusque aspectu delectari magis, & flagrare deside-
 rio, & tamen non nisi in ecclesijs illum uidere, seu si
 sacerdotes erant in eis tantummodo de caelo illum
 ad manus proprias (admirandis illis consecratio-
 nis uerbis) aduocare audebant. Nos uero ad cu-
 bicula seu coenacula nostra illum quotidie trahi-
 mus, nulla necessitate urgente, sed aut desidia qua-
 dam ad ecclesiam eundi, aut superbo quodam fastu
 quasi iam parum sit solis hominum obsequijs coram
 hominibus uenerari, nisi etiam inter nostram mundi
 pompam connumerare liceat, quod adhuc ipse filius
 Dei ad domus nostras nobis ministraturus accedit.
 Ad domus inquam ludis, blasphemijs, ebrietati-
 tibus

tibus, ac luxuriæ actibus obscœnis sæpiſſimè uiolatas, cum ecclesias sanctas Dei sola unius conjugalis actus pollutior sine peccato facta contaminet. Si honorabilior nobis aliquis ad nos accedere uult, summum dedecus arbitramur, si non præueniamus eundem ad eius hospicium euntes. At quem credimus Deum, quem confitemur redemptorem, quem tremendum iudicem expectamus, angelicis constipatum choris ad sordida nostra receptacula non modò uenire permittimus, sed, si fas est dicere, compellimus. Aduertant quæso uniuersi Christiani, & tempestatis huius calamitatem considerent, & aliqua Germaniæ oppida tam cœlesti hoc munere (corpore uidelicet filij Dei) orbata cognoſcant, quum in omnibus retroactis seculis nusquam id contigisse legamus: quàmuis Deus ipse sumus plures hæreses in sui offensam prædicari & recipi permiserit, & quòd hoc miserima nostra ætate successerit, ad irreuerentiam erga dominicum corpus referamus. Constat enim nusquam sacerdotes maiori habitos contemptui, & Eucharistiæ donum maiori ingratitude susceptum, & irreuerentia tractatum fuisse. Timeantque qui talia contènunt, tam graue Dei subire iudicium, tãtiq; muneris priuationẽ sibi & posteris promereri. Satis enim securi uiuebãt (paucis elapsis annis) qui talem nunc patiuntur animæ morbũ, & salutis æternæ dispendium. Ut autẽ magis pudeat Christianos hanc redẽptori suo irreuerentiã facere, legant obsecro AEmilium probum

d iij in uita

in uita Alcibiadis scribentem, aspersum fuisse infamia quòd in domo sua facere mysteria dicebatur, quod nefas erat more Atheniensium. Et si inter ethnicos (qui lapidibus & dæmonibus immolabant pecudes) nefas esse hoc domi agere perpenderit, quàm sit indecens intelligant omnipotenti Deo patri, & creatori omniũ unigeniti filij sui saluatoris nostri corpus & sanguinem uirginis uisceribus compactum, cum ipsa diuinitate unitum in impuris domibus offerre. Ad tantæ igitur irreuerentiæ damnum minuendum, oporteret episcopos omnes deprecari summum Pontificem, ut altaris portatilis facultates nullatenus concederet, & concessas reuocaret, ac interim in suis diocesisibus prohibere, ne quisquam sacerdos in priuata domo celebraret, nisi prius decencia loci per eos, aut suos uicarios examinata fuerit, dum tamen hoc in iudicium seu notariorum lucrum non cedat, Prohibere insuper, ne ornamenta ecclesiarum alicui extra illas commo- dentur. Deceret insuper ipsosq; præsules ad aliorum exemplum nunquam nisi in ecclesiis celebrare, aut missam audire, nam ipsis etiam episcopis in domibus nullatenus licere celebrare, disponit text. predictus in capi. Sicuti.

Missam

Missamque pro requie defunctorum promulgatam: pro uiuis celebrarunt hominibus, ut illi mortis incurrerent periculum.

CAPVT XXXV.

PŌENA huius criminis est, ut alia perpetrantes à proprio ordinis gradu deponantur, & exilij perpetui ergastulo relegentur, ut cautum est in concilio Toletano, quod refertur in cap. Quicumq; sacerdotum. xxvi. quest. v. de quo tex. meminit Hostien. in cap. fin. de sortile. & ibi Ioan. de Ana. in fine. meminit etiam Paul. Grillandi in tracta. de sortilegijs, in. xiiij. quest. & in. xvij. & habetur ille tractatus & alij sui in. iiij. uolu. tractatum huius nouæ impressionis, in qua fuerunt redacti plures tractatus ad uolumina decem. Et quia Gratianus refert breuiter uerba illius concilij Toletani, si quis cupiat illud originaliter legere inueniet in synodo. xvij. Toletana celebrata. Era. Dccxxxij. in. c. vi. sub rub. de his qui missam defunctorum audent pro uiuis maleuolè celebrare. Quæ synodus hucusque non est impressa.

Eucharistiam ob ebrietatem ac uoracitatē euouerūt.

CAPVT XXXVI.

CLERICI uel monachi, seu diaconi, presbyteri quibus tale contigerit, lxx. diebus debent pœnitere, ut in cap. si quis per ebrietatem. de conseq. distin.

distin. ij. ubi uide Cardi. de Turrecremata, qui dicit quòd considerata causa uomitus, quæ ponitur in text. scilicet ebrietate & uoracitate, & circumstantijs non uidetur quòd pœna taxata excedat, & ideo securè iungenda est. Cum autem tex. non aperiat qualitatem pœnitentiæ, quæ debet fieri in illis diebus, uidetur relicta arbitrio iudicis. Ratio huius pœnæ est, quia secundū ueriorē & securiorē opinionem quādiu species sacramentales remanent in suo uero esse, sub eis consistit inseparabiliter corpus Christi, & sic si prædictæ species eijciuntur per uomitum, ipsum corpus similiter eijcitur: quem sequitur Card. ubi supra, quem etiam uide in. §. fina. dicentem quòd tunc si species euomitæ discerni possunt, & sunt sumptiles, debent exsiccari & sumi per se, si potest fieri, uel cum uino uel alio liquore. Si non sunt sumptiles, tunc reponantur in aliquo honesto loco iuxta altare. Si species non possunt discerni præsumuntur digestæ, nisi statim sint euomitæ, quo casu reponuntur in aliquo honesto loco.

Ac ob negligentiam ipsorum aliquid sanguinis stillauit in terra & in altari.

CAPVT XXXVII.

POENA huius excessus ponitur in. c. Si per negligentiam. de conse. distinctio. ij. per hec uerba, Si per negligentiam aliquid de sanguine stillauerit in terram, lingua lambatur, tabula radetur, si non fuerit

fuerit tabula, ut non conculcetur, locus conradetur, & igne consumetur, & cinis intra altare condatur, & sacerdos .xl. diebus pœniteat, si super altare stillauerit calix, sorbeat minister stillam, & tribus diebus pœniteat. Si super lintheum altaris & ad aliud stilla peruenerit. iij diebus pœniteat, si usque ad tertium. ix diebus, si usque ad quartum. xx. diebus pœniteat: & lintheamina quæ tetigerit stilla tribus uicibus minister abluat calice supposito, & aqua absolutionis sumatur, & iuxta altare recondatur. Quæ pœna cum sit canonis antiqui, & quæ magis uidetur pœnitentiæ foro, quàm iudiciali prouidere, si casus occurrerit, & in iudicium deducatur, tunc iudex attendit facti qualitate & astantis populi notitia uel scandalo, & sacerdotis culpa uel negligentia pœna moderabitur uel augetur, prout æquius sibi uisum fuerit.

Aliquoties insuper celebrando corpus & sanguinem domini non percipiebant.

CAPVT XXXVIII.

HOC enim licet temporibus nostris rarò accidat, quia semper qui celebrat saltem publice, sumit corpus & sanguinem domini, concilio tamen Toletano .xij. quod habetur de conse. distinct. ij. cap. Relatum, cautum est, quòd quicumque sacerdos diuino altari sacrificium oblaturus accesserit, & se à communione suspenderit, ab ipsa qua se indecenter priuauit

priuauit gratia communionis, anno uno repulsum se nouerit.

Super rebus aptis ad faciendum sortilegia, & ad illum effectum unam uel plures missas scienter celebrarunt, adhibitis nepharijs precibus & uerbis superstitiosis.

CAPVT XXXIX.

QUAM graue sit rebus sacris uti ad committenda scelera nemo nõ nouit: & si hoc in quocunque grauiter puniendum est, quantò magis id faciendum erit, si talia perpetrans cultui ac ministerio sacrarum rerum est ordinatus. Vnde sacerdos qui in hoc deliquerit, deponi debet ex sententia Pauli Grillandi in tracta. de sortilegijs. in quæst. xiiij. qui etiã describit aliquas res super quibus solët prædictæ missæ celebrari ad dictum effectũ, mouetur per tex. in cap. si quis episcopus. xxvi. quæst. v. qui hoc non probat, quia nihil de hoc delicto dicit, nec imponit pœnam depositionis. Mouetur etiam argumento tex. in cap. Quicumque, eadẽ cau. & quæst. qui leuius crimen graui pœna castigat. Et dicit tandem quòd quidam dixerunt esse pœnam arbitrariam: quod dicit tolerari posse, quando factum non esset ualde turpe, uel persona sacerdotis simplex.

In custodia

In custodia Eucharistiæ desides.

CAPVT. XL.

H V I V S desidiæ pœna ex dispositione concilij
 Arelaten. de quo in. c. Qui bene. de conse. distin.
 ij. talis est, quòd qui bene non custodierit sacrifici-
 cium, & mus uel aliquod aliud animal illud comedere-
 rit. xl. diebus pœniteat. Qui autem perdiderit illud in
 ecclesia, aut pars eius ceciderit, & non inuenta fuerit
 xxx. dies pœniteat. Nouissimè autè taliter delinquen-
 tes ab officio tribus mensibus suspenduntur, ut in. c. i.
 de custo. Eucharistiæ. Grauiori pœna puniendi, si ali-
 quod nefandũ inde contigerit, quæ uidetur relicta iu-
 dicis arbitrio, argumento tex. in. c. de cau. de offi. dele-
 ga. Quali autem decentia seruari debeat Eucharistia,
 bene ordinauit Honorius. iij. in. c. Sane. de celeb. missa.
 sub talibus & notandis uerbis. Ne propter incuriam
 sacerdotum diuina indignatio grauius exardescat, di-
 strictè præcipiẽdo, Mādamus quatenus à sacerdotibus
 Eucharistia in loco singulari, mūdo, & signato semper
 honorificè collocata, deuotè ac fideliter conseruetur.

Commendatumq; sibi infirmum baptizare noluerunt.

CAPVT. XLI.

P R E S B Y T E R qui in prouincia propria, uel
 alia, uel ubicunq; inuentus fuerit, commendatum
 sibi infirmum baptizare noluerit pro intentione
 itineris

itineris, uel aliqua excusatione, si sine baptismo moritur, deponendus est, ex decreto Martini papæ in cap. Quicumque. de conse. dist. iij.

Beneficia plura possident.

CAPVT XLII.

HABERE plura beneficia inter crimina referre uolui: quia licet in nostris temporibus non modo non iudicetur criminofum, uerumetiam is sapientior habeatur, maiorique dignus honore qui plura beneficia aggregare, & acquirere sciuerit: hoc perniciosissimum Christianæ reipublicæ, ecclesiæque universalis statui, animarumque saluti fore censeo. Idque ratione naturali obuiare, ac sanctis ecclesiæ constitutionibus, plurimumque sanctorum doctorum opinionibus contradicere. Quid enim rationi naturali aduersum magis, quam quòd unus & idem homo uaria ecclesiæ stipendia in uarijs & distantibus sæpe locis, & quibus uaria incumbunt onera, in seipso suscipiat? Quæ est enim humana respublica quæ suos iudices, rectores, tabelliones, & alios officarios stipendijs in absentia frui & uagari permittat? Quis in sua quatumuis ampla & ditissima domo, uni ministro absentis salaria plurium ministrorum persoluit, ac ab eo quoscunque suo nomine subrogatos admittit? Sola domus Dei ecclesia sancta tali inordinatione suo priuatur ministerio, ac debitis fraudatur obsequijs. Quid debet

debet ecclesia Dei plurimum nobilium uanitati, ut patrimonio Iesu Christi dilectissimi sponsi sui, quod flagellis, alapis, sanguinis effusione quaesuit, eorum alat accipitres, educat canes, saginet equos, nutriat lenones ac seditiosos homines, qui passim rempublicam turbent? Quid nempe debere potest pluribus alijs rusticorum filijs, ac suis parentibus indoctioribus, à quibus solum (immò uix) aratra & boues in successionem habere potuerunt, qui illicitis medijs plura occupant beneficia, ut cum illis amplam sibi parent supellectilem, uarios aptent cibos, ac pro pluribus illicitis sumptibus pecuniam habeant? Quid denique ecclesia eadem, quantumuis peritissimis ac literatissimis uiris debere iudicabimus, ut beneficiorum congerie suae ambitionis insatiabilem sitim extinguere debeat, praecipue his qui doctrina sua nunquam ecclesiae catholicae profuerunt, nec prodesse curant? Dic mihi quicumque es, quantacunque polleas eruditione, an eo solo quòd uigilias sustinueris, studio uacaueris, tibi astricta est ecclesia Dei, ut te in statu grandi, ac pompa magna sustineat? Vidisti ne aliquando artificem aliquem eo solo quòd artem didiceret optime à Republica alimenta suscipere? An ex quòd arte sua Reipublicae utilis est? Quid igitur tibi suades, eò quòd studueris licere tibi plura ecclesiae beneficia retinere, cum nec unius eorum onera subeas? Aduerte queso, quòd literatis uiris non plura beneficia, sed maiora concedi sanxerunt Canonica iura. Si quando uerò

do uerò ut plura habeant beneficia cum peritis dispen-
 sare conceditur, ob ecclesiarum utilitatem, non eorum,
 id effici debet. Quid enim prodest studium tuum ec-
 clesie sanctae, si id solum operatur, ut plura occupes
 loca, in quibus plures possent eidem deservire, qui suf-
 ficienti peritia, & maiori charitate seu uirtute iniun-
 cta onera subirent? Quid prodest illa doctrina tua,
 si oves christi tibi commissas, imperito mercenario
 cum tenui salario pascendas committis? Quis ergo in-
 ficiabitur hoc aduersari naturali rationi, si eadem ra-
 tione non caret? Quod nempe apertissimè compro-
 bant leges antiquae gentilium (qui solo naturali lu-
 mine regebantur) in quibus prohibitum erat expres-
 se, ut apud eos non esset uir duplex, aut multiplex, sed
 quòd singuli singula facerent, ut in socraticis legibus
 cauebatur. Confirmant hoc etiam notanda uerba Iusti-
 niani, in. l. Nemo. c. de assesso. dum dicit, Neque enim
 facile credendum est duabus necessarijs rebus unum
 sufficere: Quodq; id sanctis obuiet canonicis institu-
 tis, aperte monstratur. Primo quidem cōtrarium di-
 spositum est in. vij. synodo, ut refert Gratianus in. c. i.
 xxi. quæst. i. ubi dicitur, Clericus ab instanti tempore
 non connumeretur in duabus ecclesijs, negociationis
 enim hoc est & turpis lucri proprium commodum.
 Statuit hoc etiam sancta uniuersalis ecclesia spiritus an-
 tico congregata in cōcilio illo Calcedonen. celeberrimo à sexcentis & triginta episcopis celebrato. in. c. x.
 illius concilij ubi diffinitum est non licere clericis in
 ecclesijs

ecclesijs duarum ciuitatum ordinari. Si quis uerò iam translatus est ab alia in aliam ecclesiam, nihil habeat commune cum priore. Illos uerò qui ausi fuerint post ordinationem illius uniuersalis synodi agere contrarium, statuit sancta synodus cadere à proprio gradu. De qua decisione concilij breuiter meminit Gratianus non referendo dictæ poenæ appositionem in. c. Clericum. xxi. quæst. i. Hoc præterea aduersatur dispositioni concilij Placentini per Vrbanum papam celebrati, de quo in. c. Sanctorum. lxx. distin. ubi hæc pluralitas beneficiorum prohibita est per hæc uerba. Omnino autem in duabus ecclesijs aliquem intitulari non liceat. Hoc etiam improbat Toletanum concilium, de quo meminit Gratianus in. c. Vnio. x. quæst. iij. in uer. Sed & hoc, per hæc uerba, uidelicet, sed & hoc necessarium instituere duximus, ut plures ecclesiæ uni nequam commitantur presbytero, quia solus per totas ecclesias nec officium ualet persoluere, nec rebus earum necessariam curam impendere. Celebre etiam illud Lateranensen cōcilium cui Alex. tertius interfuit, de quo in. c. Quia in tantum, de præben. Præbendarum multitudinem Canonibus inimicam, materiam dissolutionis & euagationis inducere, ac certum periculum animarum continere expressè attestatur. Vnde dicit Abb. in. c. Conquerente. de cle. non residentibus, in iij. nota. alegando gl. in. c. Dudum, el. ij. de elec. in uerbo intitulatam, quòd sine peccato mortali nõ potest quis habere plura beneficia, quãdo alterum per se sufficit.

e

Et uide

Et uide etiam Ioan. de Lignagno in tractatu de pluralitate beneficiorum, maxime in col. ij. ubi concludit quod de iure communi unus non potest habere duos titulos beneficiales ecclesiasticos extra casus in iure expressos, & adducit optima fundamenta in proposito. Extant insuper sanctorum ac grauium uirorum commentaria, quibus hanc pluralitatem beneficiorum danant, eamq; animabus periculosissimam esse demonstrant optimis ac urgentibus rationibus, quas hic transcribere nolo: patent enim uolentibus legere eas in tractatu contra pluralitatem beneficiorum, quem edidit singularis uitae, ac magnae doctrinae uir Dionysius Cartusien. praemaxime in vij. articulo usque ad totum. xi. Posuit etiam aliqua notanda in proposito alter Cartusiensis antiquior Dionysio in libro suo de uita Christi, in. c. lxviij. de ambitione, & quibusdam alijs defectibus clericorum. Firmat hoc etiam aperte diuus Bernardus in episto. cclxxi. ad Comitē Theobaldū, ubi tradit honores & dignitates ecclesiasticas debere dari ijs qui eas digne ac secundum Deū administrare uelint & possint. Neque licere cuiquam habere plures in pluribus ecclesiis, nisi dispensatione ob magnam uel ecclesiae necessitatem, uel personarum utilitatem. Et uide in proposito beatum Thomam in quolibet. ix. in articulo. xv. Ioan. Maioris in. iiij. dist. xxiiij. in quaest. vi. et, vij. ubi inter alia concludit quod tenens plura beneficia cum dispensatione, in qua non est rationabilis causa dispensandi, non est in statu salutis. Scripsit etiam aliqua Gabriel in expositione canonis,

nonis,

nonis, in lectione. xxviii. in duabus ultimis col. ubi etiam ostendit quomodo dispensatio papæ in hoc non suffragetur, nisi fiat ob necessitatem uel utilitatem ecclesie. Et ultra opiniones grauium & singularium doctorum in ista materia miracula quaedam referuntur per supra dictos doctores Cartusi. per quæ periculū habētū plura beneficia dignoscitur, quæ quidē à christiano uiro cōtemnēda nō sunt. Nec enim æterna salus propter delicatiorē uictū, & ornatiore uestitū, seu āpliorē familiā, in dubio ponēda est, essetq; consentaneū, et sicut patimur ob solam opinionem eorum qui medicinā scripserunt, sanguinem minui plurāq; alia nobis insipida & satis fastidiosa propinari, ne salus corporis periclitetur (cū sæpius eueniat ipsis Medicis scriptoribus, aut alijs uiuis qui ipsorum opinionem in nobis experiuntur, errantibus, non solum nō liberari à morbo, sed eadem phlebotomia qua sanari credebant mori ac periclitari infirmos) sic sequendo opinionem sanctorum, uel insignium doctorum ob salutem animæ pecunias minui, aliquaq; & si corpori molesta, tolerare. Cū ex hoc nullū nobis corpori nec animæ timeri possit periculū, sed animæ post obitū, & corpori post resurrectionē certior et securior salus æterna promittatur. Relicta igitur animæ poena supremo illi mortuorum ac uiuorum iudici, qui solus intelligit delicta cunctorum, prima pœnarum quæ se offer in huius seculi cōtentioso foro est, quod habēs plura beneficia, quamuis simplicia, quorum alterū sufficit per se ad uitā benefi-

e ij ciati

ciati potest legitimè altero priuari, hoc probat tex.
 in. c. Cōquerēte. de cleri. nōresiden. secundum Abb. ibi
 in iij. nota. quod dicit ualde notabile, & nūquā obli-
 uioni tradendum, & dicit esse casum solennem priuan-
 di aliquem beneficio suo, licet uelit in eo residere. Iu-
 stissima quidem est pœna ista, licet his temporibus in
 felicibus inusitata, non quia uires amiserit, sed ex ne-
 gligentia aut auaritia superiorum, quorum aliqui in
 sacrorum Canonum executione torpescunt, reliqui ue-
 rò cum plures ecclesias episcopales simul aliquando,
 aut cum una episcopali plura alia beneficia retineant,
 sui que officiales aut habeant aut ambient plures di-
 gnitates siue beneficia, auaritia cæci aliorum cupidi-
 nē (& si ecclesijs, clero ac diuino cultui perniciosam)
 refrenare non satagunt. Secunda est que in concilio
 generali statuta fuit, ut habetur in cap. De multa. de
 præben. cuius uerba sunt. Quicumque receperit ali-
 quod beneficium curam habens animarum anne-
 xam, si prius tale beneficium habebat, eo sit ipso iu-
 re priuatus, & si fortè illud retinere cōtenderit, etiam
 alio spoliatur: is quoque ad quem prioris spectat do-
 natio, illud post receptionē alterius liberè conferat cui
 meritò uiderit conferendum. Et ulterius decernit tex.
 idem esse obseruandum in personatibus. Fuit etiam ex-
 tensa pœna ista per iura sexti & clementinarum, pri-
 mò ad regulares dignitates, ut in. c. Cum singula. de
 præben. lib. vi. Secūdo ad prioratus, ut in cle. i. de sup-
 plenda negligentia prælato. Tertiò ad uicarias perpe-
 tuas

tuas ecclesiarum parochialiū, ut in cle. unica. de offi. uica. Aduerte tamē quòd si alicui conferantur duo curata simul & semel, tunc datur sibi optio secundum Abb. ibi, col. iij. uersi. In ea glo. licet alij secūdum eum tenuerint quòd non ualet collatio. Quando uerò aliquis calore iracundiæ reciperet secundum beneficium curatum, non uacaret primum, si incōtinenti pœnituit eum, secundum eundē ibi. d. col. iij. uersi. Extra casum. Pœna uerò ista uacatiōis primi beneficij nō uēdicat sibi locū, nisi post habitā possessionē pacificā secūdi benefici. ita credit Abb. indistinctē ubi suprā, col. iij. uer. in ea gl. Sed hæc quidē pœna de qua in. d. c. De multa, nouissimē & singulari zelo adaucta est per Ioā. xxij. in sua Extrauagā. Execrab. quæ sub ti. de præb. collocata est. in. §. qui uerò. ubi cauetur qui receperint deinceps dignitatē uel personatū. seu offi. aut aliud benefi. animarū curā habēs annexā, si antea habebat aliud simile beneficium, si illud primū (quo noscitur esse priuatus ipso iure, postquam habuerit possessionē secūdi, uel per eū steterit quòminus habeat omni fraude & dolo cessantibus) nō dimiserit in manibus ordinarij absq; moræ dispēdio uerbo & facto sine fraude, & sub publico testimonio, ipso iure & extūc est priuatus dicto secūdo beneficio quod recepit, & quod durius est, reputatur inhabilis ad sacros ordines suscipiendos, & ad habēdum quodcūq; benefi. eccl. quas duas pœnas inhabilitatis ad ordines sacros & beneficiū incurrit etiā ipso facto, ut uoluit ibi gl. Zenze. in uerbo ipso iure. in si. uerbis.

e iij Quorū

Quorum aliqua patres eorum nullo mediante possederunt.

CAPVT XLIII.

AD E O enim sacrorum canonum conditores successione[m] seu hereditarium ius in ecclesiis Dei abhoruerunt, ut Innocentius papa secundus Apostolica auctoritate prohibuerit, ne quis ecclesias, prebendas, preposituras, capellanas, aut reliqua officia hereditario iure ualeat uedicare, aut ex postulare presumat, statuens quod si quis improbus aut ambitionis reus hoc attentare presumpserit, debita poena mulcetur, & postulatis careret, ut habetur in capitulo Apostolic. viij. quaest. i. Si uero aliquis ista contemnens adhuc in ecclesia in qua pater eius ministravit, instituat, poena eius est ut ab ea amoueatur: ut statuit Alexan. tertius in. c. Ad praesentiam. cum duobus sequenti. & in. c. Quoniam. & in. c. Ad extirpandas. de filiis presby. nisi media intercesserit persona, ut in dict. cap. Ad extirpandas. & in cap. ex transmissa. eodem titu. Aduertendum praeterea est quod licet isti clerici contra quos haec denunciatio facta est dicantur esse illegitimi, tamen quod ad nostrum propositum, etiam si quis sit legitimus non potest succedere patri in beneficio quod ipse possedit nulla persona mediante, ut per glos. Archi. Domini. & Prepo. in dict. cap. Apostolica. & probat etiam tex. quem ibi dicit ad hoc casum expressum Anto. in. v. notabi. in dict. capitu. Ad extirpandas. & no

Et notat Anto. post Hostien. in capitu. Ad hæc. eodem titul. Differunt tamen in hoc proposito quò ad alium articulum: quòd illegitimus filius non potest præfici in ecclesia in qua præest pater de præfenti, ut habeat alium canonicatum uel præbendam, licet possit eo mortuo habere, dum non succedat in beneficio paterno: legitimus uerò potest institui in ecclesia in qua pater præest etiã eo uiuo in diuerso beneficio, ut notatur in dict. glos. Et per Domini. Et Præposi. ibi. Si autẽ isti immediatè succederent in beneficijs filiorũ suorum, nõ priuarentur eis, cum non reperiatur prohibitum patrẽ filio succedere in hoc casu, prout cõmuniter in hoc residet. Docto. in dict. c. ex trãsmissa. ut Præpo. asserit in dict. c. Apof. licet cõtrariũ tenuerint Host. et Archi.

In pluribus eorum intrusi sunt.

CAPVT XLIIII.

INTRVSVS in beneficio ille dicitur, qui obtinet illud sine auctoritate eius ad quẽ de iure spectat collatio, notat Abb. ex tex. ibi in. c. Quia diuersitatem. in. ij. nota. de cõces. præben. Et allegat tex. ad idẽ in. c. Ex frequentibus. de institu. Et ponit Feli. in. c. In nostra. in. ij. corollario: de resc. qui idẽ dicit in eo qui intrat cũ titu. habito à superiore excõm. uel interdicto, uel publ. suspẽso: allegat tex. in. c. Tãta. de exces. præl. Et allegat Domi. in. c. Propter ult. col. xix. dist. ponẽtẽ. Vi. modos quibus quis dicitur intrusus in beneficio.

e iiij Clericus

Clericus autem qui scienter iniuste intrudit se in beneficio habente curam animarum, ipso iure priuatus est beneficio simili cum cura quod habebat, ut in capit. Eum qui. de præben. in vi.

Viuis possessoribus eorum.

CAPVT XLV.

QUI in uiuorum sacerdotum loco ponuntur, hoc ipso sunt ab ecclesiastica cõmunionem pel-
 lēdi, qui se passi sunt successores uiuis sacer-
 dotibus adhiberi. uerba sunt tex. in. c. i. de conces. præ-
 ben. Vbi uide glos. tenentem quòd ultra hoc debet de-
 poni, allegat tex. in cap. In primis. ij. question. i. sequi-
 tur Abb. ibi per eundem tex. qui tamen loquitur in eo
 qui in locum uiuentis episcopi procurauit subrogari,
 unde non uidetur generaliter inducendus contra quem-
 libet clericum qui uiuentis obtinuit beneficium. Longè
 enim grauius deliquit qui episcopatum, quàm qui be-
 neficium uiuentis ambit & usurpat. Allegat præterea
 gloss. in. d. c. i. ad hoc, tex. in. c. Non furem, & in. c.
 Eum qui. vij. quæstio. i. sed tex. in. d. c. Non furem, ni-
 hil probat de depositione. Et tex. in cap. Eum qui. so-
 lū dicit quòd qui recipit archidiaconatū uiuētis, eius-
 dē Archidiaconatus honore deponitur, & si ulterius
 in loco eodē ministrare præsumit, priuatus est partici-
 patione sacræ cõmunionis. Vnde nō probat quòd depo-
 natur nisi à beneficio quod recipit: nō ergo intelligat
 iudex

iudex, dñ glo. et Abb. simpliciter dicūt quòd est deponēdus, quòd deponatur ob officio, quia hoc nullibi probatur iudicio meo. Patitur prætereà & aliã poenã occupans uiuentis beneficiũ, quòd efficitur infamis. ita Abb. ubi suprã per tex. in. c. Audiuimus. iij. quæ. ij. Sed salua eius auctoritate, ille etiã tex. loquitur in eo qui inuasit episcopatũ uiuentis, nō uerò in casu nostro. Et subdit prætereà Abb. ibi, quòd talis clericus nō potest amplius illud beneficiũ obtinere, & quòd credit, quòd solus papa potest cū eo dispēsare, Immò plus dicit notandũ, quòd taliter occupãs beneficiũ uiuentis scienter faciēdo se institui, si postea uacãte tali beneficio impetrat illud à papa, nō facta mētione de inuasionē præterita, nō ualet collatio tãquã subreptitia. Et uide tu Hispana. leg. xij. ti. xvi. par. i. quæ disponit quòd recipiēs beneficium uiuētis perdit illud, & nunquã debet aliud habere, & iudex qui priuat eũ beneficio, & restituit uiuēti, pōt pronūciare illũ infamē, & postea ponit duos casus in quibus impunē recipit quis beneficiũ uiuētis.

Et occasione laicæ recognitionis nō requisita episcopi audientia beneficia ecclesiastica sibi præsumpserunt uendicare.

CAPVT XLVI.

CLERICI taliter habentes beneficia, si comoniti illa nō resignauerint, ab officio & beneficio reddendi sunt alieni, ut sancitum est in. c. Relatum.

latum. de iure patronatus. Hodie uerò in concilio Lateranensi sub Leone. x. celebrato, in sessione. x. in bulla contra exemptos edita, in. §. Et quia sæpius, dispositum est quòd coliationes beneficiorum factæ à domicellis principibus, & nobilibus sub colore iuris patronatus quod habere confingunt in beneficijs ecclesiasticis nullo priuilegio apostolico suffulti, sine ordinariorum coliationibus, & literis, & absque aliquo saltem colorato titulo, nullæ & irritæ esse decernuntur. Et quòd illis utentes reddantur inhabiles ad alia beneficia ecclesiastica obtinenda, donec cum eis super hoc per sedem Apostolicam fuerit dispensatum.

In nullo beneficiorum resident.

CAPVT XLVII.

BENEFICIA omnia tã ratione naturali (quæ dicitur homines illis obsequia præstare à quibus ob id stipendia recipiunt) quàm communis iuris dispositione residentiam requirunt, de his enim quæ animarum curam exigunt, planum est. De beneficijs uerò simplicibus idem esse firmat Panormi. in cap. Quia nonnulli. de cleri. non residentibus. per tex. in cap. Super inordinata. de præben. Consuetudo autem quæ ferè semper bona opera minuit, & secordiam ac inertiam in hominibus alit (cum à maiori parte eorum quæ non semper iustior est oriri ac foueri soleat) iam inualuit, ut hæc simplicia beneficia residentiam non requirant

quirant, quam in his doctores admittendam scribunt, ab illaꝫ excusari beneficiatos tradunt, cum per alios ecclesijs debita præstentur obsequia. Poena autem clerici non residentis in beneficio (etiam modice æstimationis) est, quòd illo priuetur, ut in cap. Conquerente. de cleri. non residen. Et ibi Innocen. & Abb. notant ex eo. Quod procedit etiam in casu quo abesset clericus ex iusta causa, quia posset priuari si monitus pro necessitatibus uel utilitatibus ecclesiæ suæ uenire recusaret. Notat Innocen. in cap. Ex tuæ. de cleri. non residen. argumēto text. in cap. Sicut autem. Et in cap. Absit. xi. quæstio. iij. Quando uerò beneficia non requirunt residentiam, si clerici uagantur, sufficit delictum uagationis ad priuationem, notat Innoc. in dicto cap. Ex tuæ. allegat tex. in cap. Non oportet. cum sequenti. vij. quæstio. i. Pro quo facit gloss. in cap. Non oportet. de conse. dist. ulti. quam dicit singularem & alibi non repertam Corse. in sing. in uerbo uagabundus, ad hoc quòd si beneficiatus est uagabundus, & tandiu absit, & dubitetur an uiuat, an mortuus sit, poterit beneficium eius conferri alteri, quod corroborat pluribus notandis cōclusionibus, quæ procedunt in uagabundis. Modo autem procedendi ad priuationem in hoc casu breuitatis affectu hic tradere prætermisit, facile erit requirentibus inuenire.

Cum

Cum parochiales ecclesias habeant, intra annum non fuerunt promoti.

CAPVT XLVIII.

TALES sunt priuati ipso iure, nulla premissa monitione, ecclesia uel beneficio parochiali, ut in. c. Licet canon, de elect. in. vi. quod adeò procedit, quòd non potest mora purgari anno elapso: quia pena infligitur ipso iure, ut not. gloss. antepenul. ibi, quam dicit notabilem Ancha. i. col. ¶ postea in col. fina. uersicu. quartò quæro, ¶ uoluit ante eum Ioan. Mo. ibi. uersu. Sed nunquid, ¶ idem tenet ibi Philip. col. ij. An nus præterea de quo in præsentì incipit ab eo tempore quo ipsius ecclesiæ regimen commissum extitit, ¶ possessionem eius pacificam habuit prouisus, uel per eum stetit quò minus habuisset, probat tex. in cap. Commis sa. eod. titu. si autẽ iusto impedimento non potuit clericus intra annum promoueri, non patitur istam poenam, ut ibi per tex. Et uide Ioan. Mona. in. d. c. licet canon. uersu. Sed quid, ubi notat esse legitima impedimenta ad excusandam poenam priuationis, quòd Episcopus fuerit impeditus, uel non fuerit qui ordinaret eum, uel si Episcopus noluit eum ordinare. Crederem tamen, quòd si episcopus proprius qui non potuit uel noluit ipsum ordinare dabat ei facultatem ut ordinaretur ab alieno episcopo, quòd esset in culpa si non promoueretur. Consulerem præterea clericis in casibus huiusmodi, quando impedimenta proueniunt ex persona episcopi

na episcopi, quòd protestarentur se esse paratos ad ordines suscipiendos, ut euitemus doctrinas & opiniones doctorum in similibus traditas, de quibus per Feli. in cap. Ex transmissa. de præscrip. in col. i. & .iij. Alex. & Ias. in. l. ij. §. quod diximus. ff. Si quis cautio. Et uide etiam notabiliter per Io. Mona. ubi supra, qui distinguit quādo quis incurrit irregularitatem, propter quā non potest promoueri, an debeat priuari, quia si hoc est sine culpa sua, non priuatur, ut potè si amittat oculum uel manū. Si autem culpa sua, debet beneficiū amittere, allegat tex. in. c. i. de æta. & quali. Aduerte præterea quòd Ancha. in. d. cap. licet canon. col. si. uer sicu. quintò quæro, notat post gloss. antepe. ibi. quòd etiā stante dispositione dicti text. potest episcopus monere promotum ut ordines suscipiat etiā intra annum: quia illa constitutio uenit ad corroborationem iuris antiqui, non ad diminutionē: unde si uoluntate sola reuīt clericus ordinari nihil prætendens, nisi quia non uult, debet compelli appellatione remota per subtractionem beneficij & officij, secundum gloss. ibi. Nota tamen, quia si quis habeat capellaniam requirentem ordinem sacerdotalem, non est priuatus illa, si non fuit monitus ut promoueretur, ita firmarunt Domi. de Rota in deci. antiquis. Dxx. incip. Nota quòd tenens capellaniam, ex ratione quia dispositio illius capi. licet canon, tanquam poenalis non debet extendi.

Officium

Officium insuper diuinum ut tenentur nō recitarunt.

CAPVT XLIX.

EX dispositione Lateranensis concilij tēpore Leo-
 nis. x. celebrati in sessione noua, in cap. de refor-
 mationibus curiæ & aliorum, delictum hoc tali
 pœna punitur: uidelicet quilibet habens beneficium
 cum cura uel sine cura, si post sex menses ab obtento
 beneficio diuinum officium non dixerit, legitimo impe-
 dimento cessante, beneficiorum suorum fructus suos nō
 faciat, pro rata omissionis recitationis officij & tem-
 poris, sed eos tanquam iniuste perceptos in fabricas
 huiusmodi beneficiorum, uel pauperū eleemosinas ero-
 gare teneatur. Si uerò ultra dictum tempus in simili
 negligentia contumaciter permanserit, legitima moni-
 tione præcedente, beneficio ipso priuetur, cum propter
 officium detur beneficium. Intelligatur autem officiū
 omittere, quò ad hoc ut beneficio priuari possit, qui
 per quindecim dies illud bis saltem non dixerit, Deo
 tamen ultra præmissa de dicta omissione reddituri ra-
 tionem. Quæ pœna in habentibus plura beneficia rei-
 terabilis toties sit, quoties contrà facere cōuincatur.
 Hæc sunt uerba concilij. An autem ante eius declara-
 tionem clericus non recitans officium diuinum tenere-
 tur ad restitutionem fructuum, uide Docto. in cap. i.
 de celebra. missa. Domi. & Phili. in cap. fina. de re-
 scrip. lib. vi. siluest. in uerbo clericus lo. iij. in. xxij.
 quæstione.

Negociatores

Negociatores ac alienæ rei conductores.

CAPVT L.

NEGOCIARI lucri causa prohibitum est clericis, ut in cap. secundum. ne cleri. uel mona. Unde in concilio Carthaginensi. vi. cap. xvij. sancitum est quod clericus aliquid excogitans turpis lucri gratia abijciatur a clero ac a communione alienus sit. In concilio insuper Arelatensi. ij. in. c. xiiij. dispositum est quod si clericus conductor alienæ rei uoluerit esse, aut turpis lucri gratia aliquod genus negotiationis exercent, depositus a clero, a communione alienus habeatur. Aduertendum est præterea, quod quæ sita per clericum ex illicita negotiatione danda sunt pauperibus, ut notat Matthæus, quem ibi refert Card. in clemen. i. in fi. de ui. & honest. cleri. Et notant Zenze. & Rai. ibi, quos refert Imo. ibi, in. ij. colum. si tamen totum non reddiderint, non sunt in statu damnationis, ut notat Cardi. ubi supra, referendo fratrem Aluarum, & Zenze. & tenet etiam Imo. ibi referendo solum Zenze. Et uide Archi. Floren. in sua summa, in. iij. parte, titu. xiiij. cap. ij. §. fina. ubi scripsit quod in foro pœnitentia debet clericis iniungi, uel saltem consuli quod ea quæ taliter lucrati sunt studeant pauperibus erogare, qui solum allegat ad hoc tex. in cap. Qui habetis. xiiij. quæstio. V. Ex quo uidetur uelle, quod non tenentur clerici ad restitutionem taliter acquisitorum.

Proxenetæ

Proxenetæ illicitorum contractuum.

CAPVT LI.

CLERICVS proxeneta illicitorū cōtractuum à proprio gradu debet deponi: hæc est sententia Roma. in singula. Dccxxij. incip. Proxeneta, allegat tex. in cap. si quis episcopus. i. quæst. i. sed ex illo tex. iudicio meo non potest elici tam generalis propositio, quia solum disponit in mediatore ordinum precio susceptorum: quo casu præcipit tex. ille quod clericus mediator à proprio gradu decidat, & sic deponatur, secundum Doct. ibi. Vnde ego non auderem poenam inflictam clerico mediatori in crimine simoniæ per illud Concilium Calcedonense extendere ad proxenetam seu mediatorem illicitorum contractuum, nulla facta distinctione: sed crederem poenam illius text. in suo casu practicandam, & clericum alterius contractus illiciti mediatorem poena arbitraria puniendum, attenda contractus initi prauitate, & participatione lucri per clericum facta, & exemplo uel scandalo inde suborto: Posset tamen corroborari opinio Roma. de qua supra per text. in cap. i. de testibus. in. vi. ubi probatur quod etiam mediator criminis dicitur ipsum delictum committere. ex quo ibi hoc notant Ancha. & Philip. & inferunt ad statuta imponentia poenam committentibus delictum, quod uidentur includere etiam mediatores, facit gloss. notabilis in. l. si scien- ter. ff. de parrici. quæ probat quod proxeneta in con- tractibus

tractibus usurarijs potest dici usurarius, dum dicit quod proxenetæ in talibus contractibus tenentur redere usuras, ac si ipsi accepissent, quam allegat Philip. in dicto capitulo primo.

Ministri laicorum, ac in rebus eorum procuratores existentes.

CAPVT LII.

CLERICIS qui talia agunt, & occasione huiuscemodi administrationis, propter pecuniariam causam deprehenduntur in fraude non subuenitur ab ecclesia, ut disponit tex. in capitu. Sacerdotibus ne cleri. uel mona. quod intellige de clericis constitutis in sacris, uel beneficiatis, secundum Abb. ibi, per ea quæ ipse notat in capit. i. eo. titu. ubi in si. uerbis concludit quod clericis in minoribus non beneficiatis non prohibentur negocia secularia aliàs licita. Et nota secundum eundem Abb. post Innocen. quod ille tex. in capitu. Sacerdotibus. dum prohibet clericos esse procuratores rerum laicorum, intelligitur in procuratore generali: nam procurare uel administrare unum negocium laicorum non est clericis prohibitum, quod dicit menti tenendum. & idem tenet Abb. post Innoc. & Ioan. Andr. in capitu. Sed nec. in colum. i. eo. titu. Item aduerte quod in quantum dicitur in dict. cap. Sacerdotibus, quod talibus clericis non subuenitur ab ecclesia, intelligunt Doct. communiter secundum Abb. ibi, quod

f non

non per hoc datur authoritas Iudici laico capiendi eos. Sed dicit quòd clerici nō debent eis subuenire, dando illis pecuniam ad satisfaciendum de fraude, uel dando fauorem eis uel auxilium, quòminus debeant respōdere in loco in quo gesserunt administrationem.

Tabellionatus officium exercentes.

CAPVT LIII.

CLERICI in sacris ordinibus constituti tabellionatus officium exercere non debent, & si aliter fecerint, praelati debent hoc illis interdicare, per beneficiorum subtractionem. Ita disponit text. in capitu. Sicut ne cler. uel mona. Assignat Abb. ibi duas rationes, scilicet quòd officium est uile & seculare. In causis uerò spiritualibus & ecclesiasticis, clericos indigentes ad id officium admittendos esse arbitratur Abb. ibi, colum. iij. Et aduerte quòd hoc etiam habet locum in clericis in minoribus beneficiatis, secundum Anton. ibi, cui assentitur Abb. d. columna tertia, post Hostien. Clerici uerò in sacris non beneficiati possent uti isto officio, uoluit Hostien. ibi, quem sequitur Abb. Vnum est præterea aduertendum in hac materia, quòd licet clerici non possint recipere nouas rogationes tãquam tabelliones, ueteres tamen poterunt complere, probatur ex glos. in capitulo. Ut officium. in uerbo præmissa. de hære. in. vi. quæ hoc determinauit in monacho, quam ibi dicit singularem & menti tenendam
Philip.

Philipp. qui dicit, quòd ratio huius est, quia complere ueteres rogationes non est originale officium, sed executio rogationis iam factæ, & trahitur retro ac si à principio fuissent extensæ: dicit tamen ulterius unum quod est notandum, quòd non debent hoc facere sine licentia superioris, secundum Ioannem de Lignano, & Domi. Item nota quòd clericatum uel beneficium non perdunt clerici per superuenientiam tabellionatus. ita concludit Abb. ibi. columna secunda, licet Vincen. uoluerit quòd clericus in minoribus, suscipiendo tabellionatum cedit clericatui & beneficio: quòd ibi intelligit Ioan. Andr. & placet Abb. quando tale officium reciperetur à Principe, & deputaret eum ad publica et criminalia officia. Quod ego adhuc subintelligerem, quando talis cœpisset uti officio in criminalibus, antè uerò non. Quæri præterea potest non ab re in materia huius capituli, si clericus tabellio fuit condemnatus de falso per Episcopum suum, & postea per eundem restitutus in integrum, & conficiat instrumenta tanquam publicus notarius, an ualeant? quam quæstionem mouet Bald. in primo uolu. consil. cccl. proponitur quòd quidam, & concludit quòd non: quia episcopus non potest restituere infamem, cum hoc sit reseruatum principi, ut per Innocen. & alios in cap. Cum. t. de re iudi.

f ij Ac leges

Ac leges & physicam audientes.

CAPVT LIIII.

ARCHIDIACONI, plebani, præpositi, can-
tores, & alij clerici personatus habentes, necnon
presbyteri audientes seu studentes, addiscendo le-
ges uel physicam post duos menses à tempore quo au-
dire inceperint computandos, quatuor pœnis sequen-
tibus subiacent: uidelicet quòd sunt ipso facto excom-
municati, ac in nulla causa si patrocinium præstare uo-
luerint, audiantur. Et reuersi in choro, mensa & capi-
tulo, & cæteris ultimi fratrum habeantur, & totius
promotionis ad ordines uel beneficia spem amittant,
nisi ex misericordia Apostolice sedis. Ita colligitur
ex tex. & quæ ibi notant Doct. maximè Abb. in. c. Nō
magno opere. & in. c. si. ne cleri. uel mona. Similibus
etiam pœnis puniuntur obtinentes parochiales eccle-
sias, quæ sunt plebanie habentes sub se capellas in qui-
bus instituuntur clerici perpetui, nequeuntes ab ipsis
absque causa rationabili amoueri, si leges uel physi-
cam audiunt, ut habetur in capitu. i. eo. tit. lib. vi.

Villarum procuraciones suscipientes.

CAPVT LV.

CLERICVS generalis procurator deponen-
dus est, ut in ca. Sed nec. ne cler. uel mona. Et li-
cet ille text. simpliciter prohibeat clericis pro-
curatio-

curaciones: Inno. tamen quem ibi sequitur Abb. intelligit de procuratione generali, quasi sentiat, quod possit clericus unum negocium procurare etiam laici: quòd latius sequitur idem Abb. in cap. ij. eo. titu. dum modo clericus non suscipiat illud negocium ex cupiditate, quia tunc nec unum negocium licet clerico procurare, secundum eum. Et sic intelligit sententiam collectarij in locis per eum relatis, quæ aduersabatur doctrinæ Innoc. quantum uero ad poenam depositionis, de qua hic uide quod dicam in cap. sequen.

Ac principum & secularium uiro-
rum iustitiarij.

CAPVT LVI.

HIVS excessus est eadem poena de qua in casu præcedenti, et per eundem tex. Aduerte tamen, quòd Abb. in dicto cap. sed nec. uersi. Sed quæritur. dicit quòd sibi uidetur ualde graue quòd clericus deponatur propter exercitium istorum officiorum, scilicet procuratoris, de quo in capit. præcedenti, & iustitiarij de quo hic, maxime hodie: cum non ita acerbè debeant puniri delicta, ut in. c. fraternitatis. xxxiiij. distinct. Vnde plus sibi placet quòd tales clerici debeant excommunicari, & non deponi, nisi essent incorrigibiles: quia tex. solum dicit quòd delinquens in hoc ab ecclesiastico fiat ministerio alienus, & per excommunicationem satis fit alienus, & per excommunicationem

f ij - tionem

tionem satis fit alienus: licet Ioan. Andr. intelligat de
 poena depositionis. An autem clericis in isto casu sit
 prohibitum quodlibet officiū iustitiæ exercendæ. Abb.
 in dict. ca. Sed nec credit quòd sic, quia uerba tex. sunt
 multum generalia, & ratio generalissima, Quia nemo
 militans deo & c. Vnde dicit per illum tex. quòd cleri-
 cus non posset esse vicerex, uel vicecomes, uel locum-
 tenens alicuius principis secularis, nec habere sub sua
 cura aliquam ciuitatem seu locum temporalem. pro
 quo allegat text. magis specificū in. c. clericis. §. i. eo.
 tit. Videtur tamen sibi quòd clerici possunt esse con-
 siliarij principis: quod dicit etiam sentire Ioan. Andr.
 in. d. c. clericis. quod notat etiam Bald. ex text. ibi, in
 auct. Habita. in princi. C. Ne filius pro patre. Et uide
 Abb. in dic. c. clericis. ubi notat quòd prælatus potest
 esse consiliarius principis secularis, licet nõ debeat es-
 se officialis iustitiæ exercendæ. Debent tamen cauere
 secundum eum, ne consulant in criminali causa etiam
 reum absoluendum, quando ex hoc immineret actori
 poena mortis, uel mutilationis membri in poenam talio-
 nis. Possunt præterea clerici sine metu irregularitatis
 interuenire in lege condenda, per quam poena mortis
 imponitur, quando non imminet casus, propter quem
 efficitur lex, sed fit generaliter, licet postea casus oc-
 currat, ut quis interficiatur: quia tunc clericus consu-
 lens non animaduertit in certam personam, sed prouid-
 et ut homines se abstineant à delicto: ut notat Domi.
 in cap. fin. iij. distinc. Vbi dicit hanc esse conclusionem
 Archi.

Archi. in. c. officia. xxij. quæst. v. licet re uera Archi. ibi nihil scripserit de clerico, sed solum asserit quòd princeps qui legē condidit, cuius authoritate homines sunt traditi morti, non est factus irregularis: & non infertur, princeps ad cuius officium spectat tales leges condere, non efficitur irregularis, ergo nec clericus qui consuluit ei ut illas condat: poterat tamen melius allegare Bal. ubi suprà expressè tenentem quòd clerici possunt dare consilium in legibus condendis: & licet ex hoc sequatur per accidens mors alicuius, non sunt irregulares, quem refert Ioan. de Ana. in cap. Ad audientiam, in. iij. colum. uersicu. Tertio quæritur. de homici. Pro quo etiam facit quod notat Bald. in cap. ij. in fi. de maio. & obe. post Innocen. quòd papa potest imponere pœnam mortis statuendo, sed non exequendo, quia si proprijs manibus occideret aliquem, fieret statim irregularis.

Contra ecclesias à quibus beneficia obtinent, aduocati uel procuratores extiterunt.

CAPVT LVII.

POE NA huius criminis est, quòd tanquam ingratus potest eiusdem ecclesiæ beneficio spoliari: ut in cap. fina. de postu. in fi. Notat hoc etiam glo. in. c. Nulli. iij. quæst. i. Tradit etiam Lucas de Pœna in l. milites. in fi. de re mili. lib. xij. Quòd adeò procedit, quòd si quis est beneficiatus in duabus ecclesijs nõ po-

f iij test,

test præstare patrocium uni contra aliam, notat glo. in cap. Si qui sunt præbyteri. i. quest. vij. quod limitat eadem glo. nisi habeat administrationem in altera earum. Si uero necessitas officij quo fungitur cogat illum ad aduocandũ contra ecclesiam, ut quia tutor est, uel prælatus, excusatur secundum Inno. ibi. Vel si hoc agat pro strictè cõiunctis, uel miserabilibus personis, secundum Abb. ibi post Hostien. An autem clericus in isto casu qui prohibetur aduocare contra ecclesiam, si in camera consulit cõtra eam, incurrat poenam, de qua supra. Videtur dicendum quòd non, si sequimur doctrinam Bar. in. l. i. §. postulare. ff. de postulan. ubi tenet quòd Docto. promittentes non aduocare possunt in camera consulere: quòd ibi sequitur Alexand. in additionibus, & quod notat idem Bartol. in. l. Paulus. §. i. ff. de legatio. uidelicet quòd Docto. qui non possunt esse aduocati, non dicuntur aduocare si mittunt unam cedulam iudici, uel si ei loquuntur: quod refert & sequitur Præpo. in cap. Sollicitudinem. de appel. col. x. qui etiã allegat Ange. in. d. §. postulare. tenentem quòd prohibitus postulare, non prohibetur allegare in camera, uel in scriptis, notat etiam Ias. in. l. i. in princi. in. iij. colum. ff. de uerbo. obligat. referendo Bart. ubi supra. Sed prædictis doctrinis non refragantibus (saluo meliori iudicio) contrarium crederem in casu nostro, in mò quòd clericus consulendo in camera, uel faciendo in scriptis allegationes iuris contra ecclesiam incurrat poenam: quia tex. in dict. cap. si. eam imponens fundatur

datur

datur in ingratitude, quæ resultat ex eo quòd clericus sit aduocatus uel procurator contra ecclesiam in qua habet beneficium: quæ quidem ingratitude ita consistit in consulendo in camera, uel scribendo in iure contra eam, sicut si esset aduocatus: quia pari modo possunt nocere ecclesiæ consilia clerici in camera, uel allegationes iuris ab eo scriptæ sicut si contra illam aduocatus existeret: quæ paritas rationis non sic procedit in doctrinis doctorum supra relatis.

Instituti hæredes rogati de restituendo hæreditatem incapaci tacitam fidem dederunt.

CAPVT LVIII.

CLERICVS qui in hoc deliquerit perdit hæreditatem, quæ aufertur ab eo tãquam ab indigno, & applicatur ecclesiæ notat Bal. in. l. si quis presbyter. C. de episcopis & cleri. quòd confirmari potest ex his quæ not. Feli. post Abb. in cap. ecclesia sanctæ Mariæ. de consti. col. xxiiij. uer. Sequuntur etiam, ubi dicit quòd in casibus in quibus quis priuatur ut indignus hæreditate, priuabitur et clericus. & quòd si clericus hæres non adimplet uoluntatem defuncti priuabitur hæreditate, iuxta auct. Hoc amplius. C. de fideicommiss. & quòd si non petit tutorem pupillo, priuabitur successione, per. l. Sciant. C. de legi. hære. Quæ etiam refert Barb. in consil. xxviiij. incip. Scripsit belissimè. in pri. uolu. in col. penul. referendo Ancha. in capit.

cap. i. de constitutio. in. vi. charta uersi. Primò principaliter queritur. facit etiam quod tradit Ioan. Bap. in repe. l. Cunctos populos. C. de summa trini. Et fide catho. in colum. antepenulti. nume. clxxv. dum ex conclusionibus per eum præmissis dicit inferri, quòd clerici priuantur ut indigni, iuxta tit. ff. C. de his quib. ut indig. Auferuntur præterea à tali clerico qui tacitam fidem dedit fructus quos percepit ante litem motam, ut in. l. Eum qui tacitã. ff. de his qui. ut indig. Dicitur autem tacitam fidem accommodasse, siue chi-rographum eo nomine dederit, siue nuda repromiserit pollicitatione, ut in. l. In fraudem. in princip. ff. de his qui. ut indig. Idem etiam est si fiat instrumentum coram notario Et testibus, in quorum fide ponitur ut hoc habeant in secreto. ita Bar. ibi. Et in. l. Non intelligitur. §. tacita. ff. de iure fis. Et uide gl. in. d. §. tacita, in uerbo probationibus, quæ uult, quòd per cõfessionem rogati probatur tacitum fideicommissum: quam ibi sequitur Barto. ex qua notat unum quòd est in hac materia singulare, quòd tenetur quis respondere positioni, an fuerit rogatus de restituendo incapaci: quod scripsit etiam Bar. latius in. l. si. col. iij. ff. de his qui. ut indig. Et in ista materia taciti fideicõmissi ultra ea quæ tradunt Docto. in locis communibus uide bonum consiliũ Barb. xlvi. incip. Præclare scribitur, in. i. uolu. Posset etiam dici in hoc proposito quòd cum Barto. in. d. iij. col. d. l. fina. tradiderit quòd taliter rogatus debet secundum conscientiam fisco dare talem hereditatem, et
 non

non potest dare incapaci, nec sibi retinere: quem refert
 & sequitur Rosella in uerbo filius. in. iij. col. uersic.
 quæro quod debet, & segura in repe. §. cum filia. l.
 Cohæredi. ff. de uulg. et pu. xlv. col. uers. Tertium est
 notandum. Sic & eodem modo clericus teneatur resti-
 tuere ecclesiæ bona illa: quod non est parui momenti.

Calumniatores.

CAPVT LIX.

PRAEMISSO prius quòd ille dicitur calumnia-
 tor, qui falsa crimina proponit, ut in. §. notan-
 dum. ij. quæst. iij. & per Anto. in rub. eiusdem ti.
 Et quòd irregulariter si succumbit in causa, punitur
 eadem poena qua ueniebat puniendus accusatus, ut in. c.
 ij. eadem causa et quæst. Et per Ant. & Abb. in. d. rub.
 Clericus calumniosus accusator priuatur officio, &
 uerberatus publice in exilium mittitur, ut in cap. i. de
 calumnia. Aduerte tamen quòd hæc non est ordinaria
 poena clerici calumniatoris, sed illa eadem qua punien-
 dus erat accusatus, & ideo in dicto capi. primo fuit
 imposita illa uerberum et exilij, quia non erat propor-
 tionabilis accusatori poena qua erat puniendus accusa-
 tus, secundum Ant. et Abb. ibi. ideo caueat iudex ne erret,
 credens hæc esse ordinariam poenam calumniatoris. Sed
 sequendo doctrinam Anton. ibi, in. iij. nota. quatenus
 poena accusati congruit accusatori eatenus est imponenda,
 et quatenus ei non proportionatur, alia corporalis,
 loco

loco eius subrogatur. Clericus tamen denunciator criminis, & in probatione deficiens ab officio & beneficio suspenditur, donec innocentiam suam purget, ut in cap. fina. eo. titu. Et hoc ex ratione, quia denunciator dicitur improprie calumniator, quia aliàs similitudine supplicij puniretur secundum glo. & Anto. ibi per quos etiam uide qualiter tunc innocentia denunciatoris purgari debeat. Et procedit dicta poena suspensionis, etiam si denunciatus intenderet poenitentiam tantum, & non poenam imponendam esse, ut per Abb. ibi, in fin. Dicitur præterea & alio tertio modo clericus calumniator, quando in personam electi uel postulati aliqua obijcit, & deficit in probatione, ut probat tex. in ca. i. de electio. in. vi. Ex quo notat ibi gl. in uerbo calumnie, quòd in excipiendo, accusando & denunciando dicitur quis calumniari poenam uerò eius qui calumniatur hoc modo descripsit tex. ibi, uidelicet quòd à beneficijs ecclesiasticis triennio se nouerit esse suspensum, ad quæ si intra illud tempus propria temeritate se ingesserit, eis ipso iure perpetuo sit priuatus, nisi manifestissimis constiterit documentis quòd ipsum à calumnie uitio causa probabilis & sufficiens excusaret. Aduertendum autem est, quòd cum ille tex. imponat poenam calumniatori obijciēti in personam electi, non uideretur extendenda ad quencunque clericum calumniam committentem in excipiendo cōtra alium in alia materia, sed tunc arbitrariè puniendum existimo, eo præcipue, quia crimina in modum exceptionis probata

bata non sic nocent criminoso, iuxta notata in cap. i. de except. Quæ sint uero causæ iustæ excusantes aliquem à calumnia, uide gl. in. d. c. i. de electio. in. vi. in uerbo sufficiens, quæ ponit duo exempla. Et uide Barto. in. l. Cum quidam. §. quod dicitur. ff. de acquiren. hæredi. ubi per illum tex. dicit, quòd quando esset publica fama, excusatur qui fuit credulus, & accusauit uel denunciauit aliquem de maleficio de quo erat publica fama, & non potest puniri pœna quæ imponitur proponenti falsas accusationes, & dicit sæpius fuisse de facto obtentum. Idem uoluit Bald. in. l. si. C. si seruus aut liber. lib. x. quos refert Ias. in prædictis & alijs locis, in. l. i. in princip. ff. de eo per quem factum erit. An autem præsentatio unius testis releuet à pœna calumniæ, uide Ana. in capit. ij. de calumnia. in. iij. col. ex quo colliges quòd releuat, nisi alias esset consuetus calumniari, & in alio casu, quando reus nihil probat, pro quo allegat Anto. ibi, & bald. in. l. fin. C. de probatio. Et nota quòd eadem sententia est condemnandus calumniator, qua reus absoluendus: ut notat idem Anto. in dict. ca. i. in. iij. nota. & Abb. in. ij. nota. qui etiam addit quòd si calumniator non est puniendus tempore suo, & reus fuit absolutus, potest postea puniri ex nobili officio iudicis: quod not. ex text. ibi, regulariter autem præsumitur calumniari, qui nullas probationes producit, nisi in casibus not. per Anto. in dicto capitu. i. quos trāscripsit Panormita. ibi. Vnum præterea quod est notabile aduertat Iudex in hac materia,

teria, quòd non solum propter ueram calumniam commissam in causa criminali potest imponi poena corporalis de iure canonico, sed etiã propter præsumptã calumniam in causa ciuili. Probat hoc singulariter tex. iuncta gl. si. in. c. si. de do. & contuma. qui non est alibi, secundum Inno. ut refert Ioan. de Ana. in. c. i. de calumnia. in col. iij. Crederem tamen quòd quamuis hoc uerum sit, mitiori tamen poena licet corporali puniendus est calumniator in ciuili, quàm in criminali causa.

Maledici.

CAPVT LX.

CLERICVS maledicus maximè in sacerdotibus cogatur ad postulandum ueniam, et si noluerit, degradetur, nec unquam absque satisfactione ad officium reuocetur. Ita placuit patribus Carthaginiens. Concilij. iij. ut habetur in. ca. clericus maledicus xlvi. dist. Si autẽ clericus uerba aliqua in depressione officij et beneficij Romani pontifi. protulerit, tũc tex. in. c. i. de maledi. precipit illũ à temeritate tali compefcendum per iudicẽ nulla poena declarata, ex quo uidetur illum reliquisse arbitrio suo: cum enim uerba quæ maledici dicere possent in detrimentũ Romani pontifi. et sedis Apostolicæ essent uaria, & non æqualis grauitatis et culpæ, meritò non potuit certa poena declarati. Iudex ergo cõsideratis qualitatibus personæ, uerborum, & loci, & alijs quæ in arbitrarijs consideranda ueniunt,

ueniunt, clericum in hoc delinquentem punire debet, dum tamen aduertat, quòd si uerba clerici contra Romanam sedem prolata habent in se speciem hæresis, puta si dixerit papã non posse condere canones, tunc punire debet illum tanquam hæreticum, ut notat Ioan. de Ana. ibi, in col. ij. in princi. allegando glo. nota. in ca. generali. in uersu. Inhibemus. de electio. lib. vi. quæ licet hoc in terminis non dicat, tamen optimè facit in argumentum. Et quamuis idem Doctor in. iij. col. ibi audeat affirmare quòd pœna text. in capitu. felicis. de pœnis, libro. vi. habeat locum contra illum qui contra Cardinalem uerba iniuriosa protulit, motus principaliter, quia dictus tex. punit percutientem Cardinalem: & uerbum percussio comprehendit uerbalem percussione, secundum Barto. in loco per eum allegato. Et motus etiam ex eo quòd dispositio dicti tex. est inducta principaliter fauore Ecclesiæ Romanæ, & pro ipsius quiete, & ideo potest extendi, licet sit facta in odium delinquentium. Hoc tamen non uidetur mihi salua eius authoritate posse iure sustineri: nam licet uerum sit quòd uerbum percutere comprehendat uerbalem iniuriam: quis audebit ex hoc inferre, quòd pœna grauis imposita percutienti comprehendat uerbis iniuriam inferentem? Quantò minus credendum est Romanum pontificem, qui tot & tam graues pœnas inflixerit insequentibus hostiliter, uel percutientibus Cardinalẽ, uoluisse eas omnes pati illum, qui solũ uerbis quantumuis contumeliosis Cardinalẽ offende-

rit:

rit: cum uerbali iniuria quantumuis grauis Cardina-
 libus illata, mitioribus poenis & satis condignis pos-
 sit sufficienter emendari. Religiosi autem qui in ser-
 monibus suis praelatis ecclesiarum detrahunt, per duos
 menses subiacere debent illis poenis, quæ secundum eo-
 rum regulam uel statuta, pro grauibus criminibus seu
 culpis eis consueuerunt imponi, super quibus absque
 manifesta necessitate cum eis non ualet dispensari, ut
 statutum est in concilio viennensi, de quo in clemen. i.
 in. §. Quibus. de priuile. Clericus uero qui murmurat
 alienus sit à fratrum unitate, & opus eius abijciatur,
 itaque iuxta mensuram operis in hoc peccans sacerdo-
 tis iudicio poeniteat. ita cautum est in. viij. synodo Gra-
 tiano referente in capit. Alienus. xc. distinct. Si tamen
 clericus aliquem iniuriosis uerbis diffamauit, poterit
 ille contra ipsum clericum agere actione iniuriarum,
 & si fuerit condemnatus, efficitur infamis: ut probat
 tex. & ibi notat Abb. in. c. Cum. t. de re iudi. qui dicit
 illum text. procedere etiam in clerico, secundum unum
 intellectum: quod procedit siue agatur contra eum cri-
 minaliter, siue ciuilitate: quia utroque modo damnatus
 actione iniuriarum incurrit infamiam, ut concludit
 Abb. ibi, in. i. colum. post glo. ibi licet gl. contrarium
 senserit in capitu. At si cleri. de iudi. Et siue uerum di-
 xerit, siue falsum, quando id facit animo iniuriandi et
 sine causa nihilominus tenetur actione iniuriarum, con-
 cludit Abb. in dict. cap. Cum. t. in fin. col. post plures
 per eum relatas opiniones, & ponit etiam addi. Bart.
 que

quæ plures doctores refert in. l. iij. in princip. ff. de li-
 be. & posth. in addi. inci. Pro statuto. Crederem præ-
 terea in his regnis Castellæ & Legionis posse clericum
 condemnari ad petitionem iniuriati, ad hoc ut in præ-
 sentia iudicis & bonorum hominum dicat se mentitum
 fuisse, quū ita cautū sit, & seruari soleat in laicis, per
 l. ij. tit. iij. lib. iij. fo. ij. quæ lex & si posset dici cleri-
 cos non comprehendere: tamen ex æquitate quadam ui-
 detur quòd iudex ecclesiasticus possit imitari illam,
 cuius arbitrio pœna in hoc casu relicta est, præcipue
 attēta doctrina doctoris de Pala. Ruuios. in Repe. rub.
 de dona. inter uirum & uxo. in columna. v. ubi post
 Didacum de Villadiego doctorem etiam Hispanum in
 loco per eū relato tradidit quòd deficiente iure cano-
 nico recurrendum est ad iura & consuetudines regni,
 non autem ad iura Imperatorum, uel iuris consulto-
 rum. & licet Præpo. in capi. Consuetudo. i. dist. in. iij.
 colum. & Petrus de Rauana in Alphabeto aureo, in al-
 legationibus in materia consuetudinum, in prin. in. v.
 colum. ad fi. teneant contrarium, & sic quòd in Hispa-
 nia iudex ecclesiasticus potius debeat iudicare secun-
 dum leges imperiales, quàm secundū leges Regni, ta-
 men hanc meam cōclusionem corroborat opinio Præ-
 posi. ibi, dū tenet, quòd deficientibus iure canonico &
 ciuili, recurrendum est ad ius municipale, uel ad par-
 ticularem loci cōsuetudinem, ut accidit in casu nostro,
 in quo leges ciuiles deficiūt, nihil prouidentes in hoc
 casu, prout est specialiter prouisum per legem Regni.

g Pro qua

Pro qua etiam opinione mea facit doctrina Abb. in capitul. Ecclesia sanctæ Mariæ. de consti. colum. v. uidelicet quòd ubi lex esset fundata super ratione naturali, potest Iudex ecclesiasticus illam seruare non ratione legis, sed ratione naturali. Sed quis dubitat quòd iustum sit, & ratione naturali congruum, quòd clericus qui falsum crimē alicui imposuit, ex quo læsa est fama illius dicat se mentitum esse, ut per hoc fama illi restituatur, maxime cum ad hoc teneatur tanquam Christianus, & ad id à confessore, etiam non petente iniuriato, cogendus sit. Quod tamen procedere posset; quando conuicium esset falsum, quia tunc uerum esset conuiciantem mentitum fuisse: & tali casu illa est potior satisfactio quæ præstari potest iniuriato, neque ex eo refutanda est: quia uidetur illam satisfactionem facientem infamem effici, quum iam ex ipsa condemnatione, etiam si non damnetur ad uerborum retractationem, infamis remaneat, neque enim Iudex ut pius sit iniurianti, crudelis debet esse iniuriato, qui tali modo honori suo satisfieri petit, cū alias si in sola pecuniarum poena, uel alia condemnaretur, semper crederent aut saltem suspicarentur illi qui uerba iniuriosa audierunt illum dixisse uerum, nisi eum se retractantem, & palinodiam decantantem audierint.

Venato=

Venatores.

CAPVT LXI.

PRESBYTER in uoluptate uenandi sepius de-
 tentus suspenditur duobus mensibus. Diaconus
 uerò ab omni officio suspenditur: ut in cap. i. de
 cle. uena. quæ poena habuit originem à concilio Au-
 relianen. de quo in capitu. Episcopum. xxxiiij. distin.
 Et aduerte quòd dicta suspensio presbyteri debet esse ab
 omni officio, sicut & suspensio diaconi secūdum Abb.
 in dict. cap. i. in fin. post Ioan. And. licet tex. hoc ita
 clarè non dicat. Et nota magnā differentiam inter pœ-
 nam presbyteri, & diaconi. de qua hic, nam cum pre-
 sbytero (cū sit præfinitū tempus suspensionis) nō di-
 spensabitur, cū diacono autē intra duos dies, uel tres,
 uel quādo placuerit, poterit episcopus dispēsare, secun-
 dum Henricum in dict. cap. i. circa fi. & Ioan. de Ana.
 in. iiij. colum. ad fi. post Hostien. in summa. eod. titu.
 §. fi. Subdiaconus præterea hoc delictum perpetrans
 eadem poena qua & diaconos puniendus est, secundum
 glos. in dict. capit. i. quod etiam tenent Hosti. & Hen.
 ubi suprā. Quid autem si alij clerici in minoribus con-
 stituti in hoc delinquerent? Ioan. And. post Hostien.
 in dicto capitu. i. dicit quòd puniuntur arbitrariè, ex
 quo poena non est statuta per text. in capitu. De cau-
 sis. de offi. delega. quod sequitur Henr. ibi, & uo-
 luit Hosti. in summa eiusdem titu in. §. fi. quorū opinio-
 nem uidetur magis sequi Ana. in dict. c. i. in. fi. uerbis,

g ij dum

dum dicit, considerandum quòd uenatio est prohibita clericis in minoribus per capit. ij. eodẽ titu. Anto. tamen in dicto capi. i. credit quòd hoc non sit clericis in minoribus prohibitum, per quod uidetur tenere quòd propter hoc non sunt puniendi. unde Abb. ibi, pro concordia dicit, quòd aut omiserunt tonsuram, & tenentur, alias secus. Et allegat Clemen. ij. de ui. & hone. cle. in uerbo, Et si tonsuram. Sed ego credo quòd opinio Hostien. Ioã. And. & Henri. sit uerior, & quòd cõcordia Abb. quam sub dictis breuibus uerbis tradit. non procedat, nam uidetur uelle, quòd si dicti clerici in minoribus tonsuram omiserunt, & in hoc uenationis delicto deliquerunt, quòd tunc puniendi sunt, alias hoc est si non dimissa tonsura uenatores sunt, quòd tũc non tenentur aliqua pœna. In hoc secundo membro uidetur assentiri opinioni Anto. Sed salua eius authoritate hæc concordia non uidetur bona, quia si actus uenationis clericis in minoribus est licitus; ommissio tonsuræ non debet eum facere illicitũ: & tunc magis puniendus est talis clericus propter omissam tonsuram, quàm propter uenãdi delictum: & tex. in clem. ij. per eum adductus non suffragatur eius opinioni, quin potius uidetur contra illam urgere: quia ibi clerici in minoribus puniuntur si simul cum tonsura deferant uestes uirgatas uel partitas, quasi magis delinquat clericus qui tonsuram deferens rem facit indecentem clericali ordini, quàm si illam faciat tonsura neglecta. Vnde si in casu nostro de tonsura esset habenda ratio,

magis

magis puniendus esset, argumento dictæ clemen. cleri-
cus tonsuram deferens, & uenationi uacans, quàm si
illa deposita hoc ageret: cuius fortè ratio posset esse,
quia clericus tonsuram deferens & prohibitis uesti-
bus utens, uel uenationi intendens magis offendit cle-
ricalem ordinem, quàm si ut laicus incedens hoc ad-
mittat. Quippe cum clericus qui cunctis apparet cle-
ricus magis populum scādalizat, si rem illicitã faciat,
quàm alias: quia tunc qui illum non cognoscunt, eum
laicum & non clericum reputant, & sic non iudicant
illum facere rem prohibitam nec inhonestam. Præter-
ea in hoc proposito notant unum quod esset magni ef-
fectus, si uerũ Hosti. in dict. §. fina. & Henri. & Ana.
in dict. capi. i. quòd in omnibus suprà dictis monitio
trina debet præcedere uindictã, per tex. in. c. Indignè.
xij. quæst. ij. qui tamen tex. iudicio meo hoc non pro-
bat: quia nihil de trina monitione dicit, & licet in ca-
su quo loquitur disponat quòd debet esse tanta proui-
sio, quòd uindictam admonitio præcedat, non sequi-
tur, quòd eodem modo debet monitio præcedere in ca-
su nostro & trina. Præterea eorũ opinioni in hoc ad-
uersatur aurea illa doctrina Innoc. in. c. Extirpandæ.
ante si. de preben. quam celebrant Doct. plures per me
relati in regula mea. ccxcviij. incip. Monitio, in qua
tradidit, quòd quãdo lex loquitur affirmatiue, nõ re-
quiritur monitio ad incurrẽdam pœnã. Cũ ergo tex.
in dict. c. i. loquatur affirmatiue, & statuatur presbyte-
rum uel diaconũ sæpius detentum in uoluptate uenan-

g ij di, suspẽ

di, suspendendū, ergo nō requiritur monitio (salua di-
 etorū patrum authoritate) eo maxime, quia si hoc sci-
 rent clerici (attendētes nisi monitione præmissa nō es-
 se puniēdos) non desisterent à uenationibus illā expe-
 ctantes. Fateor tamen quòd in isto proposito multum
 operaretur monitio: nam si clericus monitus cessare
 noluerit à uenatione, poterit deponi, nō propter uena-
 tionem, sed propter inobedientiam, ut expressè firmat
 Archi. per tex. ibi in capi. Quorundam. xxxiiij. distin-
 ctio. quem refert & sequitur Ana. in dict. c. i. in col. i.
 Et notat etiam Præpo. sequēdo Archi. in dict. c. Quo-
 rundam. Præterea in hoc aduertendum est, quòd adeò
 clericis est prohibita uenatio, quòd huic prohibitioni
 non potest præscribi per contrariam consuetudinem,
 ut per Hostien. quem alij sequuntur in capit. ij. de cle.
 uena. ut refert & sequitur Ana. ibi in .ij. colum. &
 uide Abb. in. d. c. i. & Præpo. in. d. c. Episcopum, qui
 ponderant illa uerba, sæpius detentus, & dicunt quod
 si rarissimè causa sanitatis, recreationis, uel recuperā-
 di appetitum uenationibus uteretur clericus, nō esset
 prohibitum, & nec quando causa necessitatis hoc fe-
 cisset, puta pro carnibus uel pellibus habēdis, quas de
 facili habere nō posset, uel quando fructus sui consiste-
 rent in uenationibus, prout dicitur esse in Gallia. Ali-
 qua etiam ex prædictis tenet Ana. in. c. i. colum. ij. de
 cle. uena. Et uide Archi. in summa. xxxiiij. dis. & me-
 lius in. c. Qui uenatoribus. lxxxvi. dis. ubi recreatiōis
 & necessitatis causa licitam dicit clericis uenationē.

De cau-

De causa uerò necessitatis potest poni optimum exemplum, quod ponunt Hostien. & Ana. in dict. capit. i. uidelicet, si apri, ursi, uel aliæ feræ ueniunt uastare segetes uel uineas clericorum. Et uide Cardi. in Clem. Ne in agro. §. porrò. ij. de sta. mona. ubi referendo Innocen. in capit. dudum. el. ij. de elect. Idem dicit de causa recreationis, qui prius asserit quòd ponere laqueos & rethia sine strepitu & clamore, & canibus licet clericis, allegat text. in capitu. Nunquam de consecra. distinc. v. & idem tenet Ana. in Rubri. de cleri. uena. in. i. col. referendo Paul. in di. §. Porrò, quod etiam notat Præpo. in capit. i. xxxiiij. distin. & Platea in. l. Senatoribus. C. de excusa. mune. lib. x. Nota tamē quòd uenationem in dubio debemus interpretari, recreationis causa, ut per Alexan. in conci. lxxij. i. uolu. fi. col. quod etiam notat Ana. in dicto capitulo. i. ij. colum. ad finem. & Lucas de Penna in dict. l. Senatoribus.

Ioculatores, Goliardi seu Buffones.

CAPVT LXII.

IOCVLATORES dicuntur latores ioci in publicum, facientes spectaculum proprij corporis, ut per Ioan. mona. in cap. i. de ui. & honest. cle. in. vi. per text. in capitu. Cum decorem. eodem titu. & per l. ij. ff. de his qui no. infra. & glosa in dicto capitu. i. Hoc uerò uocabulum Goliardos, uulgare est Gallorū, & Buffones, uulgare est Tuscorum, secundum Ioan.

g iiij mona.

mona. & glos. ibi: hos tamen alibi appellat canon histriones. iij. quæsti. i. cap. i. de conse. distin. ij. capitulum. Pro dilectione, secundum Ioan. And. & Domi. ibi, tamen in illis capitulis non fit mentio de aliqua ex tribus dictionibus prædictis, sed solum de histrione. Ex quo videntur dicti doctores intelligere, quod idem significat hæc dictio histrio, quod tres dictiones prædictæ. Et clerici qui tales se faciunt si per annum illam artem ignominiosam exercuerint, ipso iure carent omni privilegio clericali. Si autem breviori tempore, tunc si tertio moniti non resipuerint, carent etiam omni privilegio clericali. Ita disponit tex. in dict. capitulo. i. & facit in proposito decretum concilij Cartaginien. iij. à Gratiano transcriptum. in cap. Clericum. xlvi. dist. ubi disponitur, clericum scurrilem, & uerbis turpibus ioculatorem, ob officio esse retrahendum. Annus autem de quo supra continuus debet esse, ut poenã prædictam quis incurrat: ut notat Ioan. mona. ibi, & Archi. Ioan. And. & Domi. Unde si in diuersis mensibus diuersorum annorum, qui simul iuncti unum facerent integrum annum quis uteretur prædicta arte, non haberet locum ista poena, secundum Ancha. & Domi. ibi. Aduerte præterea quod licet Ioan. mona. in dicto capitulo. i. teneat quod clerici in sacris non admittant privilegium in isto casu, contrarium tamen tenent Archi. Ioan. And. Ancha. Domi. & Phil. ibi possunt tamen recuperare ipsum privilegium per dispensationem episcopi quando in hoc deliquit esset poenitens & uerè cõtritus secundum Ioan.

dum Io. And. & Ancha. ibi, & Domi. Et uide Bartho. de Cassaneo in cōsuetudinibus Burgūdiæ . fol. l. in. §. vij. fallitur . ubi limitando regulam quòd clerici non possunt de crimine coram seculari Iudice conueniri, dicit quòd hoc fallit in clerico goliardo, Buffone uel ioculatore, qui tertio monitus non desistit, quia talis est ipso iure priuatus omni priuilegio clericali. Ex quo uidetur uelle quòd propter hoc crimen clericus efficitur de foro iudicis secularis. Et licet ut supra dictum est Doctores teneant contra Io. mona. & sic, quòd hæc pœna procedat in clericis etiã in sacris, dicit Bar. ubi supra, quòd tutius est tenere opinionem Io. mona. contra Archid. & sequaces propter actualement degradationem, quæ in hoc casu secundum eum uidetur necessaria cuius opinionem uidetur sequi Philip. probus in addi. ad Io. mona. Ego tamen credo quòd opinio Archi. & aliorum contra Ioan. mona. sit uera . Nec obstat illud de degradatione quod Bar. de Cassaneo ubi supra dicit quia nō sequitur, est necessaria degradatio in casu isto, ergo bene dicit Io. mona. dum asserit quòd pœna ista non procedit in clericis in sacris : quia Doctores contrarium tenentes non negant degradationem esse necessariam, licet de ea non faciant mentionem, & si necessaria est in casu nostro, etiam facienda esset in clerico in minoribus, quia ille etiam capax est degradationis, ut uidebis infra super uerbo degradari: neque constat ex uerbis Ioan. mona. quòd ideo dicat, quòd clerici in minoribus amittunt priuilegium, iuxta formam tex. in dicto

in dicto capitulo primo quia in eis non est necessaria degradatio.

Carnificum, seu macellariorum, aut tabernariorum officium publicè & personaliter exercentes.

CAPVT LXIII.

CLERICI nominati & tertio moniti, ut ab huiusmodi officijs desistant, si non fecerint, aut officia illa resumpserint, coniugati omnino, non coniugati uerò in rebus, & omnino incedunt ut laici in personis, priuilegium clericale quamdiu præmissis in-stiterint, eo ipso amittant. ita dispositum est per concilium viennen. ut in clemen. i. de ui. & hone. cleri. Et aduerte quòd poenam hanc incurrunt etiam clerici prædicta officia exercentes pro utilitate dominorum quibus seruiunt: quia in hoc non habetur respectus ad eum cuius interest, sed solum ad eum qui talia officia exercet per se & publicè secundum Bonifacium ibi, prope fin. post Paul. & Guiliel. Quem etiam ibi uide prius tenentem post Paul. quòd clerici puniuntur prædicta poena, quamuis non exerceant continuè dicta officia, sed per dilucida interualla, dum tamen eo tempore quo non exercent desistant propter aliam causam, & non causa honestatis ordinis clericalis. Ut autem poenam hanc incurrant clerici debent nominari proprio nomine & expresso in monitione illis facienda, per glos. ibi, in uerbo nominatim: quæ quidem monitio

nitio debet fieri publicè in ecclesijs per presbyterum uel præconem in scriptis, uel sine scriptis, uel in locis alijs publicis secundū Guiliel. de monte Lau. ibi: quod tamen uidetur intelligere Bonifa. ibi prope fi. quando non possunt clerici apprehēdi: nam si possent, monitio debet fieri in personis monitorum, quem etiam uide dicentem quòd forsan sufficeret, si fieret monitio in loco habitationis. Et uide Card. ibi, in. vij. quæst. concludentem, quòd quando monitio fieret per circū locutiones omnino specificas: tunc æquè fit certificatio, sicut per nomen proprium: Et in casu nostro talis monitio sufficeret, dum clarè constet de quibus fiat mentio. Et idem tenent Zenze. Et Petrus de Ancha. Et Bonifa. Et Imo. ibi: quos sequitur etiam Ioan. de Vanchel. in suo breuiario, super dict. clemen. licet Paul. Et Ioan. de Ligna. teneāt contrariū secundum eum. Debet esse etiam monitio trina, adeò quòd non sufficeret unum peremptorium pro omnibus, ut not. etiam glos. ibi, in uerbo Tertio. Et tenet Guiliel. Et Bonifacius ibi. Cardi. autem in. viij. quæstio. concludit unam monitionem cum tribus interuallis æquiparari in isto casu tribus monitionibus, Et sic intelligit opinionem Zenze. ne contradicat Stephano: Et sic uidetur, quòd possit intelligi opinio Ancha. Et Ioan. de Imo. ibi, qui uidentur simpliciter tenere opi. glos. Et Io. de Ligna. Et Zenze. In arbitrio præterea est episcopi in his monitionibus statuere terminū quem uoluerit, sed postquam statuerit, nō licebit immutare prius quàm lapsus fuerit, sed cūm durat

durat, prorogare poterit ex causa. ita Cardi. ibi post Lau. in. ix. quæst. in fi. Et aduerte quòd in quantum supra dictum est, quòd reassumens officium prohibi- tum ex prædictis postquam dimisit, incurrit poenam: limitandum est, nisi reassumens dimittat illud durante termino monitionum, ut declarat gloss. ibi, in uerbo re sumpserint, quam sequitur Cardi. ibi post Laud. & Pau. in. x. quæst. Et idem sequitur Imol. ibi super eadẽ gloss. Quod tamen optime sublimitat & declarat Bo- nifa. ibi, in col. iij. uersi. sed istud, ubi dicit quòd præ dictam limitationem putat ueram, quando primò di- missio fuit facta simpliciter: nam tunc quia constat de causa dimissionis, & sumus in materia poenali, intelli- gendum est prout placet ipsi monito: secus autem ubi cõstat de dimissione propter monitionem præcedentem tunc enim monitio fuit sortita suum effectum, & sic amplius non potest dici quòd durat terminus monitio nis: & ideo reassumptio per eum facta nocebit ei, tan- quam facta, expirata iam monitione, licet postea du- ctus poenitentia quia reassumpsit, dimittat intra termi num sibi datum in monitione. Item nota quòd si cle- ricus utatur alijs uilibus officijs, ut puta aptare pel- les, uel si sint lenones, uel balneorum publici custodes non incurrunt prædictam poenam, licet uideatur in ta libus esse identitas rationis, & in aliquibus eorum ma ior ratio, ut colligitur ex glo. iij. in. d. clemen. & ex his quæ not. ibi Card. quamuis contrarium teneat Zen ze. ibi, quem uidetur sequi Bonifa. ibi, in col. ij. uersi.

Conclude

Conclude, qui etiam addit, quòd si clericus exerceret officium mundandi cloacas, quòd forsam haberet locũ pœna. d. clemen. quod ego non opinor uerum sequendo dictam opinionem Cardi. post glos. quia si lenones non comprehenduntur sub ea, quia non sunt expressi, multominus mundantes cloacas. Crederẽ tamen quòd & si tales non comprehenduntur, quia ille tex. uideatur specialiter prohibere illa officia ibi expressa, ex eo fortè quòd in illa ætate frequentius peccabatur in illis secundum Card. ibi, si clericus uteretur aliquo ex prædictis officijs, uel similibus uilibus uel inhonestis, si monitus non desisteret, puniendus esset superioris sui arbitrio, attenda officij & personæ qualitate, & temporis diuturnitate, & alijs quæ infra in arbitrarijs considerata tradimus.

Aleatores.

CAPVT LXIIII.

ALEA quidem (si Calepino credimus) ludus tabulæ est, & omnis ludus in uarietate fortunæ consistens. Vnde aleator dicitur qui sepe alea ludit: ludere autem ad aleas & taxillos clericis prohibitum est, ut in cap. Clerici. de uita & honesta. clerico. quòd ideo prohibitum uidetur propter plura crimina quæ in talibus ludis perpetrari solent, quorum. xvi. refert Host. in sua summa, in ti. de excessi. præla. in. §. Clericus. Et uide Floren. in. ij. parte, titu. i. cap. xxiiij. §. Vi.

§. vi. col. i. & duabus sequen. ubi dicit quòd quot sunt puncta in taxillis, tot sunt scelera in ludo, & ponit xxi. peccata quæ in illo interueniunt, quæ omnia ad litteram transcripsit Petrus de Rauen. in suo Alpha. aureo, in uerbo, ludus. Poena autem clerici publici aleatoris est ut repellatur ab obtinendo beneficio, etiam si nunquam fuerit monitus, ut desistat à ludo, probatur in cap. inter dilectos. de exces. præla. iuncta glo. in dicto ca. Clerici, in uerbo ad aleas, unde dicit Abb. in. d. cap. Inter dilectos, quòd collatio facta tali est nulla, si de hoc constabat, tanquam facta uili & indigno, & si non cõstabat, quia erat occultus, debet irritari: quæ ultima uerba Abb. displicent. Nã si hæc est poena aleatoris publici, quomodo occultus aleator illa punietur? beneficio autem obtento non priuatur propter ludum, secundum eum, sed mitiori poena plecti debet, ex quo uidetur quòd poena est arbitraria. Si autem monitus non se correxerit, tunc potest beneficio priuari secundum eũ, qui allegat tex. in cap. i. xxxvi. distinct. quæ alias est. xxxv. qui text. hoc expressè non dicit, sed quòd clericus deseruiens aleæ, aut desinat, aut damnetur, & non aperit quæ sit poena. Vnde magis mirandum est quòd Domini. & Præpo. ibi summando text. eundem uidentur tenere quòd per illum tex. imponitur poena depositionis, quòd etiam uidetur tenere silues. in summa in uerbo ludus, in uersu. Quarto quæritur, dũ dicit quòd patet esse peccatum mortale ludere in clericis, ex poena quæ est excommunicatio, uel depositio, ut distin.

ut distin. xxxv. Episcopus, qui est idem tex. de quo supra, qui omnes Doctores solum ad hoc moueri possunt propter illud uerbum damnatur. Et praedictam tamen opinionem Abb. sequitur simpliciter Io. Baptista Caccialupi in tract. de ludo. in. xij. quaest. licet non referat Abb. sed allegat solum Doctores in. d. cap. inter dilectos, & idem ferè ad literam facit Paris de Puteo in tract. de ludo, in col. xi. numero. xliij. licet de Dominico & Praepo. nullus eorum meminerit. Ego uerò in poena huius delicti nō facile opinor quòd posset describi certa doctrina, quippe cum uariari debeat ex circumstantijs occurrentibus quae ad aggravandam uel minuendam eam animum iudicis inclinabunt: ideoque arbitrari eum oportebit quāta sit consuetudo ludentis & quae quantitas precij, & qualitas personarū, qualisue exempli pernicies, & an in hoc delinquentes occasione ludi diuina deseruerint officia, quibus interesse tenebantur, aut si sacramenta desierint ministrare. Et prout haec omnia accidisse compererit, sic delinquentes in hoc punire debebit. Vnum praeterea semper aduertat Iudex, quòd cum in his praecipue regnis longè grauius puniant eorum leges ludentes ad taxillos, quos idioma Hispanum, Dados appellat: & hoc genus ludi in oculis omnium detestabilius sit, sic debet ipse arctiori poena clericos qui in hoc deliquerint coercere. Si uerò clericus proprio ludo id adiunxerit, quòd alijs ludere uolētibus mēsam paratā habet, in qua alius ad ludendū prouocat ac recipit, tūc quidē grauiori

grauiori poena quàm in prædictis casibus plectendus
 est. Admonitos præterea uelim in hoc articulo omnes
 iudices, horum præcipuè regnorum, quòd licet ex eo-
 rum legibus sancitū sit, quòd post duos menses nō pos-
 sint iudices inquirere cōtra lufores, nec cōtra eos qui
 duos tantū argēteos luserint procedere : ipsi tamen
 contra clericos & post dictū terminum, & infra præ-
 dictam quantitātē poterunt & debebunt procedere, ex
 ratione: quia cū longè inhonestius, & magis prohibi-
 tum sit clericis quàm laicis uacare ludis, non uidetur
 decens esse dictarū legū sanctiones in clericorū luden-
 tium patrociniū admittere . Atq; ex ea crederē ra-
 tione posse firmari, quòd licet eadem leges patriæ bre-
 uem terminū præfixerint ad repetitionem amissorum
 in ludo, etiā eo lapsō damnari poterit clericus ad re-
 stitutionem eorū quæ lucratus est, eo qui amiserit re-
 petente . Et quòd in hoc attendendū sit tempus à iu-
 re cōmuni præfinitum ad repetitionē predictorum, de
 quo in Auct. alearum usus. Et per Abb. in. d. c. Cleri.
 de ui. & honesta. cleri. Non solum autem iudices ec-
 clestiastici in puniendis clericis lusoribus debēt esse per-
 uigiles, sed & inspicientes, & participes tantū etiam
 punire debent, poena quæ ipsis condigna uidebitur, Im-
 peratoriarum legum zelum imitantes, qui clericos ad
 tabulas ludentes, uel participes ludentium, aut inspe-
 ctōres tribus annis à ministerio prohiberi iubent, &
 in monaste. redigi, ut in auct. Interdicimus. C. de epis.
 & cle. et in. §. Interdicimus. in au. de san. epi. colla. ix.

Bona

Bona ecclesiæ dilapidantes.

CAPVT LXV.

SI quis dilapidator est bonorum ecclesiæ, hæc est manifesta & rationabilis causa quare potest à dignitate remoueri, probat tex. in cap. ij. de sta. mona. circa. fi. & uide tex. in ca. Si quis presbyter. l. dis. quem sic summat Præpo. Presbyter uel diaconus uenens sacra uasa ecclesiæ deponendus est, poterit tamen Episcopus cum eo dispensare: qui text. etiam probat quòd clericus in hoc committit sacrilegium. Patronus uerò clericus qui res ecclesiæ alienat, uel illis dānum infert, si requisitus non restituit suspenditur ab officio & beneficio donec emendet, & si adhuc noluerit emendare, debet deponi. ita etiam disponit tex. in. l. iij. titu. xv. parti. i. Et nota quòd in isto casu dilapidationis tria specialiter reperiuntur secundum Anto. post Hostien. in capit. licet Heli. de simo. penul. colum. primum quòd absens & contumax condemnatur etiam lite non contestata. Secundū quòd propter solam suspicionem suspenditur ab administratione is contra quem fit inquisitio. Tertium quòd quilibet auditur accusans: quæ etiam tria specialia refert & sequitur Ana. ibi, in colum. vi. Prius tamē admittendi sunt quorum interest. xvi. quæstio. i. capitu. filijs. & ij. quæst. vij. Quapropter. Forma uero procedendi contra dilapidantem est, quòd formentur duo processus, primus de suspicionem dilapidationis, in qua summarie procedi debet:

h bet:

bet: quia timetur ne is contra quem est inquirendum de ueritate officiales corrumpat, & inquisitionem ueritatis impediat, in qua procedi potest summam, & sine scriptura ad effectum, ut probata suspitione detur sibi coadiutor, et interdicator utriq; omne genus alienandi, & tunc probata suspitione licet leui, et per coniecturas debet suspendi ab administratione, quæ suspensio operatur effectum, quòd solum perdet potestatem administrandi in temporalibus, non uerò in spiritualibus. Secundus processus de ueritate dilapidationis in quo proceditur plenarie, & inuenta ueritate deponitur ab administratione in perpetuum, taliter quòd quo ad actum, & quò ad ius remoueatur ab administratione spiritualium & temporalium, licet non degradetur ab ordine: et sic eijcietur dilapidator ab ecclesia, & alius præficietur, & eiectus remanebit in ordine, sed non habet ordinis executionem, cum sit effectus infamis per sententiam. Quæ omnia colliguntur ex Archi. in capitu. Vobis & in capi. V. ulteranæ. xij. quæst. ij. & ex Anto. in cap. Venerabili. de offi. deleg. & in. c. licet Hel. de simo. & ex Ioan. de Ana. ibi, col. v. & ex Abb. in. d. cap. Venerabili. complectendo substantiam dictorum suorum: Abb. tamen ubi supra, in hoc secundo processu quando de ueritate agitur quò ad poenam imponendam conuicto de dilapidatione distinguit, quòd aut fuit actum criminaliter, & debet deponi, allegat tex. in capitu. Apostolicæ. & capitu. Monemus. xij. quæstio. ij. cuius opinionem sequitur in hoc Præpo. in dicto

dicto capitu. Vobis, prope fin. Aut fuit actum ciuili-
 ter. & debet solum remoueri à beneficio, & alius est
 ad illud promouendus, allegat tex. in. d. cap. licet He-
 li. quam distinctionem habuit ab Anton. ibi licet eum
 non referat, qui etiam plus dicit, quod debet deponi
 etiam ab ordine: & uide eundem ibi, & in dict. capit.
 licet Heli. tenentem quod si praelatus non potest con-
 uinci de dilapidatione, & est infamatus, debet se pur-
 gare. Et aduerte quod Abb. in. d. cap. Venerabili. dicit
 quod hic processus de quo supra habet locum, quando
 proceditur per uiam inquisitionis, seu denunciationis:
 sed si accusatur quis de dilapidatione, non est necesse
 ut prius inquiratur an sit suspectus, sed potest proce-
 di super ueritate. Quum autem totus hic noster libel-
 lus in denunciatione fiscalis, & non in accusatione fun-
 detur: per hoc constat quod debeat in nostro proposi-
 to formari duplex processus. Crederẽ præterea quod
 licet uerum sit quod Abb. dicit, quod accusationem nõ
 est necesse præcedere inquisitionem de suspitione. Si
 tamen accusator peteret pendente accusatione accusa-
 tum suspendi ab administratione, tunc necesse esset sal-
 tem summarie de tali suspitione cognosci & illa pro-
 bata posse procedi ad suspensionem, ut supra: quia so-
 la pendentia accusationis de dilapidatione non suffice-
 ret ad suspendendum reum ab administratione, ut no-
 tat Anto. in dicto capitu. licet Heli. colum. penulti. &
 Præpo. in dicto capit. Vobis. xij. quæst. ij. Sed in ma-
 teria huius nostri capi. uide Abb. in dicto capitu. licet

h ij Heli.

Heli. penul. col. ubi dicit quòd in ueritate super modo procedendi contra dilapidatores iura loquuntur uario modo: quia principaliter habemus tex. in ista materia ibi, in. d. cap. licet Heli. & in. d. c. Venerabili. & in. c. Vobis. & in capi. V ulteranæ. xij. quæst. ij. cum alijs: & uidetur quòd non possint rectè reduci ad concordiam, nisi unum suppleatur per aliud. Vnde putat ipse propter hanc iurium uarietatem esse committendum iudicis arbitrio, quam uiam debeat accipere, & ideo considerata qualitate denunciantium & denuncia ti, & fama si qua habetur, quandoque iudex a principio interdicit à potestate alienandi, prout factum fuit in. d. c. fin. de accusa. quandoque interdictione non facta procedit super suspitione, ut ibi: & probata suspitione poterit secundum eius qualitatem, et quantitatem in partem uel in totum suspendere, ut ibi: uel dare sibi coadiutorem, ut in. d. ca. Venerabili. & quòd sic possunt reduci ad concordiam iura, & opiniones plures quæ uersantur in hoc. Cuius opinioem uidetur quodammodo sequi Fel. in. d. c. Venerabili. dum in nostro proposito, & in materia dilapidationis uidetur se remittere ad doctores, ibi, maxime ad Imo. ibi, & ad Abb. in. d. c. licet Heli. Et nota quod dicit Ant. in. d. c. licet Heli. in pe. col. quòd dicitur probari suspitio dilapidationis, si ecclesia habeat magnos redditus: et nihilominus prælatus est magnis debitis obligatus, & quòd non poterit se excusare obtentu nobilitatis, quia quantuncunque sit nobilis, debet se restringere, et temperare,

perare,

perare, secundum ecclesie facultates. Quod non uide-
 tur simpliciter tenendum: quia si praelatus dilapidat
 redditus annuos ecclesie ad suam tantum mensam per-
 tinentes, non dicetur tunc dilapidare bona ecclesie: sed
 redditus suos. Propter quod non uidetur esse proce-
 dendum contra eum, tanquam contra dilapidantem bo-
 na ecclesie, nisi intelligat Anto. quando debita quibus
 erat obligatus praelatus essent contractatione ecclesie,
 nam cum ad illa etiam teneatur successor iuxta tex. in
 capitu. i. de solu. dicetur tunc dilapidare bona dignita-
 tis, quum per superfluitatem suorum sumptuum obli-
 gat successorem suum in ea. Insuper Barb. in dict. cap.
 Venerabili. in. vi. §. vij. col. simpliciter refert plu-
 res & uarias opiniones in ista materia, & post earum
 relationem dicit quod magna molestia est sibi in refe-
 rendis tot opinionibus, & quod ueritas non habetur
 ex illis, & quod esset necessaria papalis decisio, ut tot
 iura uaria & diuersa reducerentur ad concordiam, et
 postea in col. sequen. refert opinionem legistarum in
 proposito, & dicit quod etiam ex uictis eorum non ap-
 paret ueritas, sicut neque ex dictis canonistarum, &
 quod soluat Apollo. Et tandem ipse pro ueritate dilu-
 cidanda in isto passu suscipit duos casus examinandos.
 Primum an pendente lite super suspitione dilapidatio-
 nis sit interdicta ipso iure potestas alienandi, an sit in-
 terdicenda a Iudice. Secundum an sit interdicenda ad-
 ministratio, an debeat dari coadiutor, quos duos ca-
 sus prosequitur per duas col. sequentes, & tandem ex
 b iij eis elicit

eis elicit tres conclusiones. Quarum prima est, quòd licet à iure sit potestas alienandi interdicta, pendente lite super suspitione dilapidationis, tamen requiritur factum Iudicis, quam dicit esse contra Hosti. & sequaces. de quo articulo uide Aret. in dict. cap. fin. de accusa. reliquas duas referre non curo, quia primam earũ dicit esse contra glossas Decreti, & Decretalium, & contra omnes Docto. usque ad suos dies. Secundam dicit esse contra scribentes, propter quod satis uidentur parui pendenda à Doctoribus, qui magis ueritatem, quam superfluam subtilitatem quærunt, & alijs referre student. In tanta igitur Doctorum uarietate, nimirum si nos quid uerum sit non facile possimus eligere. Vnde uidetur posse teneri forma duplicis processus, de qua supra cum temperamento opinionis Abb. in. d. c. licet Heli. in qua multum credit in hac materia committendum arbitrio Iudicis.

Publicis spectaculis.

CAPVT LXVI.

MINISTRIS altaris, ac quibuslibet clericis prohibitum fuit in concilio Laodicen. de quo incipi. Nõ oportet. de conse. dist. v. spectaculis aliquibus quæ in nuptijs, aut in scenis exhibentur interesse, & sancitum fuit eos debere fugere, et abire de cõuiuio ante quàm themelici ingrediantur, ut ibi. Quod quia non debeant spectaculis interesse scripsit Isidorus
ut in

ut in capitu. His igitur. xxiiij. distinct. & quæ etiam turpia spectacula illis inhibeantur, habetur in capitulo Presbyteri. xxxiiij. distinctio. quod est concilium Agathense, & insuper in antiqua illa & felici ecclesie ætate, non solum pontifices maximi et cæteri prælati eorum coadiutores, sed etiam Imperatores ipsi quantumuis uniuersi ferè orbis regimine præpediti, clericorum honestati ac suorum morum reformationi uacabant, gnari quidem quantum officiat à sacerdotibus & clericis in reliquum uulgus exempli mali uirus efflatum: adeoq; huiusce honestatis erant solliciti, ut plura clericis omnibus interdicerent, quæ infelici hac tempestate nostra leuissima fore uidentur. Cuius rei exemplum est quòd iustinianus Imperator non solum episcopis, sed etiam presbyteris, diaconibus, subdiaconibus et lectoribus, ac omnibus alijs cuiuslibet uenerandi collegij ad quodlibet spectaculorum spectandi gratia uenire prohibuit. In hoc uerò delinquentes, ut tribus annis à uenerabili ministerio prohiberentur, & in monasterio redigerentur statuit, ut in auctenti. de sanctissi. episco. §. Interdicimus. columna. ix. quæ quidem pœna & si uti ab Imperatore clericis inflicta uideatur, non imponenda: monere tamen debet prælatos omnes, ut similia clericis prohibeant, ac contemptores pœna digna castigent. Et uide Cardi. in clementi. Ne in agro. §. porrò. columna. ij. de sta. mona. referentem Lau. qui per tex. ibi, & in. d. §. Interdicimus. & per textum in capitu. Sententiam sanguinis

h iiij ne cleri.

ne cleri. uel mona. dicit quòd clerici non debent interesse ludis, ostentationibus, duellis, executionibus damnatorum ad mortem, clandestinis matrimonijs, & alijs uoluptuosis, seu alijs inhumanis actibus laicorum, ex quibus probabilis uidetur asserentium opinio, scilicet non licere clericis, maxime sacerdotibus tauricidijs interesse. Quippe cum inficiari nemo ualeat quòd ille actus inhumanus sit, & antiquam redolens barbariè, & in quo plures exinde hominum sequantur interitus, tantòque soleant iocundiora reputari similia spectacula, quanto sæuior in homines fuerit taurorum ferocitas iaculis lacesita. Ut tamen ab hoc abstinerent clerici in sacris saltem constituti, honestum et æquum ducerem, ut hoc synodali decreto per omnes dioceses prohiberetur, poena condigna contrafacientibus imposita.

Clandestinis nuptijs interessentes.

CAPVT LXVII.

PARROCHIALIS sacerdos contēnens prohibere tales nuptias, aut quilibet alius etiam regularis qui præsumit illis interesse suspēditur ab officio per triēnium, & punitur grauius si culpæ qualitas postulauerit, ut in. c. si. de clandest. despon. Et licet tex. ibi solum dicat quòd in hoc delinquens suspēditur ab officio intelligendum est, quòd talis suspensio inducit etiam suspensionem à beneficio, cum hoc sit regulare,

gulare, ut notat glo. in cle. Cupientes de poen. in glo.
 magna. uersi. Et nota. Quia tenet Cardi. in. d. c. si. quæ
 refert & sequetur Præp. ibi, in si. col. Tempus autem
 triennij poterit minui uel augeri ex causa, ut not. Ho=
 stien. ibi, quem sequitur idem Præpo. in. d. fin. col. qui
 pro eius opinione ponderat tex. ibi, dum dicit, grauius
 puniendus & c. Immo plus dicit Hostien. secundum eum
 quod ab hac suspensione poterit absolui ab ordinario,
 uel suo parrochiano, ex quo non reseruatur sedi Apo=
 stolicæ, arg. tex. in. c. Nuper. de sentē. excom. nisi per
 constitutionem legati in prouincia de consensu synoda
 li fuerit absolutio reseruata, nam tunc etiam episcopus
 non posset absoluere. Ego tamen dubito in quantum
 docto. dicunt quod absolui poterit à suo parrochiano,
 argu. d. cap. Nuper. quod hoc sit uerum in isto casu.
 quia ille text. loquitur in excommunicatione, in qua
 uertitur periculum animæ, quod quis sit, uel moriatur
 excommunicatus, quod non est in suspensione. Item lo
 quitur quando difficile est ex aliqua iusta causa, quod
 ad ipsum excommunicatorem absoluendus accedat. Itē
 ludibrio esset poena ista suspensionis per triennium, si
 statim post illam incursum posset sacerdos absolui à
 suo parrochiano: Præterea poena ista imponitur pre=
 sbytero parrochiali, quomodo ergo poterit iste ha=
 bere alium presbyterum parrochiale suum, qui illum
 tanquam parrochialis & proprius sacerdos absol=
 uat. Immo quod nec ab Episcopo possit absolui sacer=
 dos qui hanc poenam incurrit, magis in specie pro=
 bat

bat glo. in capitu. Cupientes. in. §. Cæterum, in uerbo, suspensos. de electio. lib. vi. dum dicit, quòd tex. in. d. capitu. Nuper. non habet locum in suspensione: & licet sequamur opi. glo. in clemen. i. de hæreti. in. §. Verum. in uerbo excommunicationis, quæ uidetur extendere dict. capitu. Nuper. ad suspensionem, quando non fuit ad tempus determinatum, & dicit non habere locum quando tempus est determinatum, adhuc non potest procedere opi. Hostien. & Cardi. in casu nostro. Quum hic suspensio sit limitata ad trienniũ: nec etiam procedere potest eorum opinio. si obmissis glo. prædictis sequamur opinionem Pauli, in clemen. i. de reb. ecclie. non alie. quam uidetur sequi Domi. super di. glo. in uerbo. suspensos, dum uult quòd aut lex ponit suspensionem propter pœnam, aut propter contumaciã: primo casu, inferior nõ potest absoluere, nisi esset causaurgens: secundo, inferior absoluit, & sic procedit dict. capi. Nuper. Nam etiam secundum istam distinctionem non potest procedere dicta opinio Hostien. et Cardi. quia aperte constat quòd in casu nostro suspensio non in contumaciam, sed in pœnam imposita est: et sic per suprã dicta uidetur, quòd non sit uera opinio dictorum Doctorum quò ad casum nostrum, quam nusquam ab alio impugnata legi. Cùm autem hodie in pluribus locis consuetudo inualuerit, ut prælati dispensent, quòd sine bannis præcedentibus contrahere possint, qui nubere uolent, ut facile est uidere in aliquibus diocesisibus, & ut de consuetudine eadem attestatur

Petrus

Petrus de palude, in. iij. sententiarum. dist. xxvij. i. q. ij. arti. iij. conclu. iij. eodem modo uidetur quòd ex tali dispensatione celebrandis nuptijs possint interesse.

Nuptias secundas benedicentes.

CAPVT LXVIII.

VIR & mulier ad bigamiam transiens, non debet à presbytero benedici, quia cum alia uice benedicti sint, eorum benedictio iterari non debet. uerba sunt text. in capitu. Vir autem. de secundis nuptijs. et sic siue uir, siue mulier aliàs receperit benedictionem, non debet benedictio iterari, quia communis est utriq; neque unus sine altero eam recipere potest, ut notat Hosti. in summa eiusdem tit. in. §. An licitum sit, uersicu. In aliquibus, qui etiam notat quòd si duo transeunt ad bigamiam, qui nunquam fuerunt benedicti, poterunt benedici. Sacerdos autem contrarium faciens ab officio & beneficio suspensus cum testimonio literarum propriij episcopi destinandus est ad sedē Apostolicam, ut in. c. i. eodem titu. Ex quo uidetur secundum Hostien. ubi suprà, quòd alius dispensare non potest. Quam pœnam cum tam grauem consideret Ant. in. d. ca. i. pro tam leui delicto, dicit quòd fortè clericus de quo ibi, benedixit secundas nuptias contractas uiuente prima coniuge, quod etiã ante eum suspicatur Io. An. qui tamen dicit hoc non patere in decretali antiqua: ut refert Abb. ibi, qui credit hodie imponendã esse pœnam

poenam arbitrariam attentis circumstantijs, ac consuetudine loci. Et licet quidam dixerunt quòd talis sacerdos est suspensus ipso facto, tamen Hostien. tenet contrarium, quem uidetur sequi Anto. ibi, dum refert eius opinionem ultimo loco. Et sequitur eum etiã expressè Abb. licet de Anto. non faciat mentionem. Vnde in hoc delicto cum poena non sit imposita ipso iure secundum communiorem opinionem: et delictum non sit tam graue, arbitrio Iudicis erit puniendus clericus in hoc delinquens.

Virgata ac partita ueste publicè utentes.

CAPVT LXIX.

ANTEQVAM huius excessus poenam describamus, sciendum est, quòd uirgata uestis dicitur illa, quæ est stripata per diuersos colores, uel cū pannus de se est planus, aliquid supra ponitur per modum uirgæ uel literaturæ. Partita uerò est quæ fit ex diuersis coloribus, uel quæ est scissa, uel diuisa per ferrum, ut per supradiçta uerba declarat Ioan. Vanchel, in breuiario Clementinarum, Clemen. ij. de ui. & hone. cleri. Clericus uerò tali utens ueste, beneficiatus per sex menses à perceptione fructuum est eo ipso suspensus, si non beneficiatus, sed in sacris citra sacerdotium per idem tempus redditur eo ipso inhabilis ad beneficium ecclesiasticum. Habens uerò dignitatem, personatum, seu aliud beneficium, cui cura animarum imminet,

minet, ac alij in sacerdotio constituti, tali utentes ueste publice, aut insulam, seu pileum lineum publice portantes in capite sunt eo ipso beneficiati à perceptione fructuum per annum suspensi. Sacerdotes uerò per idē tempus inhabiles ad beneficium, ut in clemen. ij. suprā allegata, de ui. & honest. cler. ubi etiam uide alias uestes clericis prohibitas, & pœnas deferentium illas. Nota tamen quòd si clericus utitur aliqua ex uestibus sibi prohibitis secreto, & subtus alias uestes, ita quòd in publicum non apparet, non incurrit hanc pœnam: & idem est si utitur talibus uestibus domesticè, puta in studio, uel loco simili, uel si non cōtinuè portat, sed ad momentum propter festum socij sui, qui doctoratur, uel fit rector aut miles, aut ducit uxorem. ita notat Ancha. ibi secundò nota. referendo ad hoc Zenze. et tenet hoc etiam Imo. ibi. ij. col. uersi. Quæro quid. Qui præterea notat post Zenze. quòd si clericus propter paupertatem defert uestes prohibitas non incurrit pœnam illius text. Et uide etiam Ioan. de Ana. in rub. de aposta. ubi aliqua ex prædictis refert & sequitur, & decisiones Capellæ Tholosanæ in quæstio. liij. Item fuit dubitatum, si clericus, cum sua additione Stephani Aufrerij. Et uide conciliū Constantiense in sessione. xliij. in tit. de ui. & honest. cler. ubi penitus decernit abolendum quòd clerici & personæ ecclesiasticæ deferant manicas ad cubitum pendentes, & uestes longas cum magna & sumptuosa superfluitate, maxime fissas retro, & in lateribus cum fodraturis ultra

oram

oram excedentibus in fisciuris, & quod cum talibus inter-
 tersint in ecclesijs cum superplicijs, ac alijs uestibus
 ad cultum & officium ecclesiasticum ordinatis, maxi-
 me intra ecclesias, in quibus beneficiati existunt: &
 quod contrarium facientes, ut transgressores Cano-
 num puniantur: et specialiter statuit, ut quicumque be-
 neficiatus, aut officium in ecclesia gerens in habitu hu-
 iusmodi diuinis officijs præsumpserit interesse, pro
 qualibet uice à participatione prouentum ecclesiasti-
 corum per mensem nouerit se suspensum, ac tales fru-
 ctus fabricæ illius ecclesiæ applicentur. Vt autem aper-
 tius intelligatur quam dispar fuit antiquorum patrū
 zelus in procuranda clericorum etiam in uestibus ho-
 nestate, non prætermittendum duxi quod in Concilio
 Matisconensi primo, cap. v. sancitum fuit per hæc uer-
 ba, Vt nullus clericus sagum aut uestimenta, aut cal-
 ceamenta secularia, nisi quod religionem deceat, indue-
 re præsumat: quod si post hanc diffinitionem clericus
 aut cum indecenti ueste, aut cum armis inuētus fuerit,
 à seniori ita coerceatur, ut triginta dierum inclusione
 detentus aqua tantum & modico pane diebus singulis
 sustentetur. Pudeat ergo hodiernos Iudices ecclesiasti-
 cos delicta graui sub prætextu cuiusdam perniciosæ
 pietatis leui coertione punire, cum patres antiquos
 tam leue facinus tam duro & longo ieiunio legerint
 correxisse.

Ac comam

Ac comam nutrientes, siue relaxantes.

CAPVT LXX.

CLERICOS nutrire comam Anicius papa prohibuit, ut in cap. Prohibete. xxij. distin. Et præcepit caput radere de super in modum sphaera: et idem etiam prohibuit Concilium Carthaginien. in. ca. Clericus. de ui. & hone. cle. Item etiam Conciliū Agathense statuit ut clerici qui comam nutriunt ab Archidiacono detondeantur inuiti. ut in. c. Clerici. ea. dist. Postremò uerò Greg. ix. statuit quòd si quis ex clericis comã relaxauerit, anathema sit, ut in. c. Si quis. ea. dist. ubi glo. dicit exponendum sit. i. fiat. Et est etiam tex. in. c. Si quis. de ui. & hone. cle. ubi gl. idẽ dicit. et uide Abb. ibi, qui not. ex tex. quòd clericus nõ deferẽs tõsurã peccat mortaliter, quia est dignus anathemate.

Ebrij.

CAPVT LXXI.

QVI enim ebrietatis crimen paruū esse existimat, audiat Apostolum Paulū dicentẽ. Neq; fornicarij, neq; idolis seruietes, neq; molles, neq; masculorū concubitores, neq; auari, neq; adulteri, neq; ebriosi regnum Dei possidebunt. Cũq; inter tam graua delicta ebrietas annumeretur, quanta sit eius grauitas aperte perpendat, uideatq; beatum Augustinū in sermone de ebrietate, qui inter sua opuscula impressus

impressus habetur. Vnde quia ebrietas omnium uitio-
rum fomes ac nutrix est: ideo placuit Agathen. Conci-
lij uenerandis patribus, ut clericus de quo fuisse ebriū
constiterit, aut .xxx. dierum spacio à communionē sub-
moueat, aut corporali supplicio subdatur, ut habetur
in ca. si. xxxv. dist. quæ poenæ sic fuerunt disiunctiue
descriptæ, ut discretus Iudex quæ huic uitio deditum
animaduertet, et quòd à communionē priuetur, par-
uipendere corporali potius supplicio castiget. Et uide
Hosti. in summa, ti. de tēp. ordi. in. §. Et cui. uersi. Poe-
na autē. ubi dicit, quòd episcopus, presbyter, uel diaco-
nus deseruiens ebrietati, si non desinat, deponitur. Sub-
diaconus uel inferior siue clericus, siue laicus commu-
nionē priuatur allegat tex. in. c. Si episcopus. xxxv.
dist. Si uerò semel ebrius fuerit, tunc dicit puniendum
poena tex. in dict. capit. si. Posterius autem Innoc. iij.
in Concilio generali ac celeberrimo Lateranen. dispo-
suit clericum à crapula & ebrietate non abstinentem,
& qui à superiore commonitus non satisfecerit, ab
officio & beneficio suspendendum, ut habetur in capi.
A crapula. de ui. & honest. cleri.

Fornicarij.

CAPVT LXXII.

CV M iuxta diui Hieronymi sententiam à Gratia-
no descriptam. xxxv. distinct. in summa. Venter
merò æstuans spumat in libidinem. Meritò er-
go post

go post ebrietatis delictum, carnis uitia colloca-
 bimus: at cum illorum fornicatio simplex, minus sit
 punibilis inter illa, ideo de eius poena primitus differe-
 re libuit. Et in hoc, omisis opinionibus, dicendum
 est, quod pro fornicatione clerici, & in sacris consti-
 tuti non imponitur poena depositionis: allegantur ad
 hoc duæ glossæ singulares in capitu. Maximianus.
 lxxxij. distin. & in capitulo lator. ij. quæst. vij. qui-
 bus dat sociam Corsetus in suis singularibus, in uerbo
 fornicatio. in capitu. Presbyter. lxxxij. distin. pro qui-
 bus dicit esse casum in dict. capitu. presbyter. sed poena
 arbitrio iudicis relinquitur. & istam conclusionem
 elicit Decius ex dictis per Abba. in capitu. At si cle-
 rici. in columna. xix. uersic. De secundo. de Iudi. quam
 dicit esse communem secundum Modernos ibi, qui alle-
 gant glos. in dict. capitu. Lator. ij. quæstio. vij. &
 ibi Ioan. de Fantu. & Imo. in capitu. Ut clericorum.
 de uita & honest. cleri. Et hanc opinionem tanquam
 communem sequitur Ana. in capi. Significauit. colum-
 na. ij. de adulte. Et hanc etiam opinionem dicit com-
 munem Feli. in dicto capitu. At si clerici. in princi. in
 penultima columna. in fi. Et Ioan. de Selua in tracta-
 tu de benefic. in tertia parte. in quæst. iij. qui plura re-
 fert in proposito. Et Corsetus in dict. uerbo fornica-
 tio, ubi aliqua fundamenta adducit pro ea, & dicit
 quod opinio tenentium contrarium fortè posset pro-
 cedere in episcopis & praelatis, qui cum dicuntur con-
 trahere matrimonium cum ecclesia nō committūt sim-
 plicem

plicem fornicationem, sed adulterium: & quòd isto modo possent reduci ad concordiam opiniones contrariæ: sed tandem dicit quòd in facti contingentia indistinctè sequeretur communem opinionem in iudicando & consulendo: licet Aretin. in cap. Cum non ab homine. de iudi. x. col. teneat opinionẽ Butri. quam dicit esse communem. s. quòd deponatur clericus in sacris, ad cuius fundamenta respondet Decius, ubi suprà.

Concubinarij.

CAPVT LXXIII.

CLERICVS concubinarius, is propriè dici potest, qui solutam mulierem & corruptam nullòque sibi spiritualis uel carnalis cognationis uinulo coniunctam domi retinet, cum qua consuevit carnaliter commisceri. Si uerò illa nupta, uirgo, aut cõiuncta esset, tunc grauioris delicti nomen sortiretur accessus ad illam habitus, ac seuiori pœna purgãdus, ut infra latius explanabimus. Cõsuetudinem uerò commiscēdi, ideo ad faciendũ clericum concubinariũ requirimus, quia alias unicus tantum cõcubitus fornicariũ eum solum faceret, nec dãnandus esset pœnis concubinariorum. Nec præterea in hoc distinguerem, solãne retineatur domi concubina per clericum, an sub uelamento quòd pedisequa sit matris, sororis, amitæ, uel alterius cuius cohabitatio clericis nõ inhibetur, dum tamen constare possit, quòd eam habet in concubinam,

Concubi-

Concubinarium insuper cēserem clericum, qui etiam in aliena domo notam foeminam habet, cui solet carnaliter commisceri, si de consuetudine constat, & diffamatus est in sua uel ipsius foemine uicinia: licet ad effectū concubinatus de iure ciuili aliqui requirant quòd concubina sit retenta in domo, ut per Bal. in aucten. licet. C. de natu. libe. per glos. Bar. post Dinum in. l. Concubinam. ff. de concubi. Populus enim, siue domi, siue extrà habeat clericus concubinam, uocat eum & reputat concubinarium. Quando autem dicatur clericus publicus concubinaris, uide Decretū concilij Basilien. in sessione. xx. in prin. ubi hoc declarat per hæc uerba, uidelicet, Publici concubinarij intellegendi sunt non solum hi quorum concubinatus per sententiam, aut confessionem in iure factam, seu per rei euidenciam quæ nulla possit tergiuersatione celari notorius est. Sed qui mulierem de incontinentia suspectam & infamatā tenet, & per suum superiorē admonitus ipsam cum effectū non dimittit. Aduerte tamen quòd quando clericus tenet publicè concubinam sicut uxorem, & publicè nutrit filios, ita quòd etiam ipse non audet diffiteri: tunc omnino est abstinendum ab eo, ita quòd non est licitum audiri diuina ab eo, etiam sine aliqua monitione superioris: quia talis est suspensus ab officio & beneficio, ita quòd si celebrat incurrit irregularitatem. Ista colliguntur ex doctrina Abb. in capi. Vestra. in. iij. columna. in. ij. iij. iij. quæsti. de cohabitatione cleric. & mulie. Si uerò fornicatio nō habet

i ij operis

operis euidentiā, sed potest probabiliter tergiuersari: quia concubina habitat cum matre clerici, & dicit esse pedisequam matris, uel quid simile: tunc non procedūt prædicta: sed debet spectari monitio, & eius contemptus secundum eum. Cuius opinionem refert & sequitur siluest. in sua summa, in uerbo clericus. el. ij. in. §. octauo debet. in. ij. quæst. Et in uerbo concubinarius. in. §. iij. & hanc sententiam in substantia saltem uidetur tenere. Floren. in. iij. parte, in. iij. c. ti. xxvij. ubi etiam addit notabile uerbum, quòd non solum sacerdos, sed etiam in quocunque ordine constitutus, etiam in minori est suspensus ab omnibus actibus ordinum ex notoria fornicatione, & tandiu est suspensus, quādiu perseuerat in uitio: & si interim exequitur officia sua, etiā semel efficitur irregularis, & indiget dispensatione papæ. ad quod allegat Immo. Hosti. Archi. & Anto. quod etiam sequitur siluest. in. d. uerbo Concubinarius. quam quidem sententiā multum time re deberent uniuersi clerici in quocunque ordine constituti, & ne illā ignorent, esset omnibus illis prædicāda. Quot enim prob dolor, sacerdotes, diaconi, subdiaconi publicè cōcubinas retinēt ea notorietate facti, de qua Abb. in sua opinione facit mentionē, & eodē concubinato durāte nō semel, sed pluries missam celebrāt, Euangelium uel Epistolā solenniter decātant, & quòd irregulares ex hoc fiant, nō aduertunt, non in minimū animarum suarum dispendiū, & prelatorum suorū periculū, qui eos patiūtur in publico cōcubinato diutius
immora=

immorari ac sordescere. Præterea circa pœnam huius delicti uide Abba. in capi. At si clerici. col. xij. de Iudi. qui dicit quòd cum iura in hoc uario modo dispo-
nant, quandoque apponendo pœnam acerbam, quado-
que mitẽ, & quandoque mitius procedendo, mediam
uiam amplectendo, ut patet ex iuribus per eum alle-
gatis, relinquatur arbitrio superioris, ut consideratis
circũstantijs & scandalo inde surgente, & cõsuetudi-
ne patriæ apponat pœnã, quãdoq; depositionis, quã-
doque suspẽsionis, & quãdoque priuationis à benefi-
cijs, quãdoq; prius moneat, quãdoque sine monitione
priuet, ex quo cõstat de delicto. Sibi enim uidetur da-
ta optio, ex quo uarias pœnas & modos procedẽdi à
iure reperimus traditos, iuxta not. per glos. in capit.
fraternitatis. xxxiiij. distin. & in capitul. A crapu-
la. de ui. & hone. cle. & .xxi. quæst. ij. in summa. &
quod notat Host. in. c. ij. de cle. nõ residẽ. in simili quæ-
sti. Ita tamẽ quòd semper in isto delicto iudex declinet
ad mitiorẽ partẽ: quia pauci ut dicit Grego. sine uitio
incontinentiæ reperiũtur. l. dist. c. Quã tua. Et quia
ætas nostri tẽporis & c. & melius est à Deo redargui
de misericordia, quã de seueritate. xxvi. quæst. ult. Al-
ligant. Et uide prædictũ decretũ cõcilij Basili. in dict.
sessione. xx. ubi contra publicos cõcubinarios statutũ
fuit, quòd quicumq; clericus cuiuscũque status, cõditio-
nis, religionis, dignitatis, etiã si pontificalis, uel alte-
rius præeminentiæ existat, qui publicus fuerit cõcubi-
narius, à perceptione fructuũ omniũ beneficiorum suo-
rum

*rū trium mensiū spacio sit ipso facto suspensus : quos
 suus superior conuertat in fabricam uel aliā evidentē
 ecclesiarū utilitatem, ex quibus hi fructus percipiūtur
 Necnō quòd huiusmodi publicum cōcubinarium tenea
 tur mox suus superior monere quā primū nouerit illū
 esse talē, ut intra breuissimū terminū cōcubinā dimit
 tat, quā si nō dimiserit, uel dimissam, aut aliā publicē
 resumpserit, ipsum omnibus suis beneficijs omnino pri
 uet. Et nihilominus statuit dictum concilium, quòd ta
 les publici cōcubinarij u, quequo cū eis per suos supe
 riores fuerit dispensatum post ipsarum concubinarum
 dimissionem manifestamq; uitæ emendationem sint in
 habiles ad susceptionē quorūcunque bonorum, digni
 tatum, beneficiorū, uel officiorum. Si autē post dispen
 sationem, uomitū recidiuo ad huiusmodi concubinātū
 publicum redierint, quòd sine spe alicuius dispensatio
 nis ad prædicta prorsus inhabiles existant. Et ne quis
 contemnat illud decretum concilij, ex eo quòd conci
 lium Basiliense non fuit in omnibus ab ecclesia receptū
 aduertat quòd ordinata in eodem concilio ante scissu
 ram in eo factam recipiuntur & allegantur à docto
 ribus: ut par est uidere per Florenti. in. iij. parte, tit.
 xxv. capi. ij. §. fin. Et per Feli. in capitu. Rodolphus.
 de rescrip. in colum. xxviiij. uersi. Sed re uera, & præ
 dicta sessio. xx. dicti concilij fuit facta ante eius scis
 suram: ut potes colligere ex dictis doctoribus, dum
 allegant constitutionem illam quæ incipit, In super ad
 euitandum scandalum, quæ fuit facta in. d. xx. sessione
 post die*

post dictum Decretum contra concubenarios promulgatum. Et istud decretum concilij Basiliensis de concubinarijs inuenies insertum in concordatis inter Leonem decimum, & Regem Franciæ, & nouissimè commetatum per Petrum Rebuffi in interpretatiõibus per eum factis ad dicta concordata: per quem uide in principio sui commenti ad illud Decretum triginta pœnas, quas patiuntur concubinarij annumeratis inter eas his quæ colliguntur ex concilio, quarum plures potius sunt damna & incommoda concubinatus, quàm pœnæ quæ possint irrogari per Iudicem. Vnde quæ huiusmodi sunt, pari modo comprehendunt laicos concubenarios sicut & clericos. Vide tamen Præpo. in capitulo. Nullus. xxxij. distin. qui refert Innocen. in cap. Si autem. de cohabi. cleri. & mulie. tenentem quòd quamcunque uiam eligat Iudex siue suspensionis, siue priuationis, debet præmitti monitio: nec Iudex sine illa ad alterum præmissorum procedere debet, cum clericus non sit notorius cõcubiniarius: per quem uide post Innoc. ubi supra usque ad quatum tempus debet clericus monitus expectari, & an possit purgari mora. Vt autem prælati excusentur à monitionibus faciendis clericis suæ diœcesis in hac materia prudenter faciunt, quãdo in suis constitutionibus synodalibus monent omnes generaliter, ne concubinarij sint, contrafacientibus pœnas debitas irrogando. Abb. præterea in capitu. Vt clericorum. de ui. & honest. cle. ponderando uerba illius tex. arbitratur.

i iij quòd

quòd si clericus concubinarius efficeretur deterior, si compelleretur præcisè ad dimittendam concubinam, quòd tunc prælatus tolerando ad tempus peccatū non incurrit: quod dicit notandum stepha. Aufre. in repe. cle. i. de offi. ordi. in col. xv. Aduertant autem prælati omnes, & eorum uices gerentes, ne huius doctrinæ colore in concubinariorum correctione torpescant: sed cum talis toleratio facienda fuerit, certissimæ ad sint cōiecturæ deteriorationis. Nam alias facile illis persuadebunt libidinosi grauiora, imò nefanda admissores, si cogantur continere.

Matrimonium de facto contrahentes.

CAPVT LXXIIII.

CALIXTVS papa interdixit contractum matrimonij presbyteris, diaconibus, & subdiacombus, & ab illis contracta debere disiungi, & ad poenitentiam redigi, iuxta sacrorum Canonum definitionem præcepit, ut habetur in. c. presbyteris. xxvij. distinc. hinc est quòd clericus in sacris uxorem ducēs, debet compelli ad illam abiurandam, & perdit executionem omnium ordinum. notat Abb. ex text. ibi, in capitu. ij. qui cleri. uel uo. qui nihil aliud allegat. & omisit tex. expressum ponentem poenam delinquentibus in hoc, in. c. decernimus. xxviij. dist. cuius uerba sunt. Decernimus ut hi qui in ordinē sudiacona tus et supra uxores duxerint, officio atque ecclesiastico

stico beneficio careant. Et faciunt etiam uerba text. in
 cap. de his. ead. dist. ubi tractando de subdiaconibus et
 diaconibus dicit: Cauendum est tamen his, ne quando
 suæ sponsonis immemores ad terrenas nuptias ultro
 concurrant, quòd si fecerint, ut sacrilegi rei ab ecclesia
 habeantur extranei. De presbyteris uerò uidendus est
 text. in cap. presbyter, eadem distinctio. cuius uerba
 sunt: Presbyter si uxorem duxerit, ab ordine deponi
 debere oportet. Item efficitur irregularis, ut neq; in
 susceptis ordinibus ministrare possit, nec ad maiores
 suscipiendos admittitur, ut notat idem Abb. in cap. i.
 in. ij. nota. eod. titu. ex quo uenit quòd tanquam irre-
 gularis priuabitur beneficijs. An autem sit priuan-
 dus per sententiam, uel ipso facto priuetur, sunt opi-
 quas refert stepha. in decisio. ccxxxix. Capellæ Tho-
 losanæ, in additione. Aduerte tamen, quòd ipsemet Pa-
 normi. in cap. At si clerici. de iudi. col. ij. uidetur esse
 in opinione, quòd clericus qui solutam non uirginem
 de facto duxit in uxorem, ac cum ea fuerit fornicatus,
 debet deponi. pro quo allegat iura in cap. fraternitatis
 xxxiiij. distin. Et in cap. si quis ammodo. lxxxix. dist.
 Et in. d. c. ij. qui cle. uel uo. quæ iura, (salua tanti pa-
 tris reuerentia) hoc non probant: imò tex. in. d. cap.
 si quis ammodo, qui plus uidebatur urgere dicit, à
 proprio gradu decidat, usque dum ad satisfactionem
 ueniat: unde per talia uerba uidetur imposita magis
 pœna suspensionis temporalis, quam depositionis. Sed
 pro opinione sua posset Abb. allegare tex. in. c. Presby-
 ter. xxviiij.

ter. xxviij. dist. quē decerpfit Gratianus ex. c. i. Conci-
 lij Neocesariensis. cuius uerba sunt. Presbyter si uxo-
 rem duxit, ab ordine illum deponi debere oportet. ubi
 Archi. exponit, ab ordine .i. ab officio & beneficio:
 quod etiā ibi tenent Domi. & Præpo. licet eum nō re-
 ferant: quāuis glo. exponat ab ordine. i. ab officio, &
 non beneficio. Clericus præterea taliter cōtrahens est
 excōmunicatus ipso iure, ut in cle. una de consang. &
 affi. cuius absolutio episcopo est reseruata, ut per glo.
 ibi, in uerbo, per episcopum. Redditur præterea suspe-
 ctus de hæresi, ut procedatur per inquisitores contra
 eum, ut no. 10. Lupus in Repe. rub. de dona. inter uirū
 & uxo. fo. lxviij. col. iij. uersi. Ex quo meo iudicio. ubi
 hoc infert ex his quæ not. Butri. & Bal. in. l. iij. c. de
 sacrosan. eccl. loquendo de monacho matrimoniū con-
 trahente. Debent præterea in hoc aduertere iudices,
 quòd præter poenas supra dictas debet in sacris consti-
 tutus pati poenam stupri, si uirginem uiolauit sub figu-
 ra matrimoniij. Neque ex hoc quòd uerba de præsentis
 seu benedictiones præcesserint, ab illa excusandus est,
 quin potius grauius puniendus, eo quòd uirginem sub
 sacramenti colore deceperit, & corruperit, quæ uelut
 uxor consensit in copulā, unde propter talem dolum
 ultra ordinariā poenam depositionis, arctiori carcere
 uel monasterio detrudi debet, quàm pro alio simplici
 stupro. Mulier insuper ab ipso sic seducta tantæ posset
 esse nobilitatis & honoris, tantumue populi scandalū,
 ut meritò clericus in hoc delinquens publicis uerberi-
 bus, uel

bus; uel alia publica correctione puniendus esset: quando suæ personæ qualitas hoc non impediret, argumento eorum quæ notat Præpo. in capitu. ij. de sponsa duo. referendo Anto. quòd iudex attendita qualitate personarum poterit arbitrando punire pœna mortis illum qui uiuente prima uxore contrahit cum secunda: puta si ignobilis uxorem habens contrahit cum nobili, & illudit illam. Clericus uerò beneficiatus in minoribus ordinibus constitutus, si contrahit matrimonium, eo ipso uacant beneficia, ut tenet Collec. in cap. primo de cle. coniu. & decisio Capellæ Tholosanæ suprâ allegata. Et hoc etiam si non sequitur copula, notant Doctores in dicto cap. i. Nec recuperât beneficia sponsa ingrediente monasteriũ, ut per eos ibi: & notat etiam Io. de Imo. in clemen. gratiæ. de rescript. in colum. super gloss. resignaueris. Præpo. in cap. Placuit. xxxij. dictinct. prope si. Quod insuper procedit etiam si matrimonium contractum sit nullum. ut notat Ioan. And. in capi. Ioannes. de cleri. coniuga. Roma consil. cccclxxxij. dubitatur primò, col. iij. Hippoly. consilio lxx. uolumine primo colum. iij. Incipiente, Scientiarum omnium. Stephæ. in addi. ad dictam decisionem Tholosanam. qui solùm allegat Bartho. Brixien. & Ange. de Clauasio. Confirmatur ista sententia doctrina mea magistrali. clxxxix. incipienti, Poena etiã faciẽdo, ubi de ista cõclusionẽ fit mëtio: quã uide, quia aliqua referuntur in contrarium remissiue, Et uide Decium in consi. clxvi. uolu. i. Ego Philippus

Decius

Decius, ubi refert Bartho. Brixien. in quæstio. x. Et Cardi. Imol. & Abb. in. d. cap. i. & Roma. in. d. conc. tenentes quòd clericus in minoribus constitutus si contrahit matrimonium cum consanguinea, nunquam admittitur ad beneficium, quia illi factò suo renunciauit. Et quia ipse in principio illius concilij tenet quòd talis clericus nō sit ipso iure priuatus beneficijs, respondet ad dictam doctrinam Brixienfis & aliorum, quòd non habeat locum quando clericus in minoribus contraxit scienter in gradu prohibito, quia tali casu ex quo sciebat matrimonium non ualere, non uidetur habere animum abdicandi beneficium à se: quod dicit tenuisse Imo. in cle. gratiæ. de rescrip. Et sic quòd dicta conclusio dictorum restringatur, quando ignoranter contraxit tale matrimonium: & dicit ibi, quòd in dubio præsumitur scientia in coniuncto quòd sciat coniunctionem quam habet cum alio. Et licet Decius ibi postea in fi. det aliam & ultimam responsionem ad dictam conclusionem Doctorum uidelicet, quòd non sit uera in hoc saltem, quòd talis non perdat ipso iure beneficium, ex ratione de qua per eum. Mihi tamen plus placet distinctio præcedens, & sic quòd quando probaretur quòd ignorans consanguinitatem contraxit, tunc ipso iure perdat beneficium, quia uisus est factò suo illi renunciare. Si uerò contraxit scienter, tunc quòd priuetur eo per sententiam: quia licet uideatur confidere in nullitate matrimonij, ut non perdat beneficium ipso iure, sufficit quòd facit actum incompatible

tibilem

tibilem cum beneficio, ut est matrimonium contrahere. Imo. tamen in dict. clemen. gratiæ. uidetur tenere contrarium, uidelicet quòd quando impedimentum consanguinitatis erat notum utrique, uel saltẽ clerico, quòd non perdit beneficiũ, nisi processisset ad copulam, quia tunc propter affectum cum opere subsecuto saltem esset priuandus. argu. capi. nuper de bigamis. Effectus enim huius distinctionis maximus est, nam in primo membro non poterit sic contrahens renunciare beneficio in fauorem alterius. Secundo uerò sic antè quàm deponatur, ex doctrina illa magistrali Innocẽ. in capi. Cum nostris. de conces. præbend. quam ego latius ornavi in meis doctrinis, numero. cxx. incip. Homicida. Vide præterea in hoc articulo notabilem distinctionem Præposi. in dic. cap. Placuit, uidelicet quòd si matrimonium nõ tenet propter consanguinitatẽ, uel aliud simile impedimentum, quòd tunc clericus perdit beneficia. Si uerò non tenet ex defectu consensus, tunc nõ. Considera tamen quòd hoc posset intelligi quando defectus consensus fuit in ipso clerico. Si tamen fuit in muliere, puta quia per uim fuit compulsa contrahere, ipso clerico purè & liberè consentiente: uel quia mulier non erat sanæ mentis, non uideo quare non perdat beneficia, sicut quando contrahit cum consanguinea, quod apertè colligitur ex distinctione quam facit Imo. in dicta clemen. gratiæ, quem non refert Præpo. Quando autem contraheret cum minore duodecim annorum, licet per uerba de præsentì, cum illa resoluatur in

tur in sponsalia de futuro: uidetur dicendum quòd non perdit clericus propter illa, sua beneficia, nisi quando adueniente legitima ætate in muliere matrimonium sic contractũ ratificaretur, modis de quibus per tex. glo. & Docto. in. c. Vnico. de desponsa. impu. lib. vi. Sed contrarium fuit decisum per dominos de Rota in antiquis decisi. cij. incip. Nota quòd ubi clericus.

Monialibus.

CAPVT LXXV.

CLERICVS tale facinus perpetrans sponsam Christi corrumpit, & committit tria peccata, sacrilegium, adulteriũ, & incestum, quòd ad accusationẽ, quia de omnibus his potest accusari, ut per glo. nota. in capi. virginibus. xxvij. quæst. i. quam sequitur Abb. in cap. At si clerici. de iudi. col. xij. & in. c. penul. iij. nota. de purga. cano. cuius pœna est ut deponatur, ex dispositione text. in. c. si quis episcopus. xxvij. quæst. i. ab officio & beneficio, ut per gloss. i. dum allegat cap. si quis sacerdos. Et uide Ana. consi. i. col. ij. uersi. secundo quòd fama. ubi per dict. cap. si quis episcopus. tenet quòd istud delictum est de maioribus merentibus perpetuam depositionem, dato quòd talis fornicatio cum moniali nõ sit notoriè scandalosa, uel diu continuata: & dicit hoc. ita declarare pulchrè Anto. in. d. c. At si clerici. Et uide Hippoly. in repe. l. Vnicæ. c. de rap. uirg. numero. xli. ubi tenet quòd

quòd clericus in hoc delinquens debet priuari officio suo, & detrudi in monasterium, per tex. in capitu. si qua monacharum. xxvij. quæstio. i. & per dict. cap. si quis. Et uide Paul. Grillandi in tracta. de pœnis omnifariam coitus in. i. quæst. circa fin. secundo uerò casu, ubi per eadem iura dicit, quòd clericus cuiuscunque gradus uel dignitatis deponitur propter hoc delictum ab omni ordine sacro, & priuatur omnibus beneficijs, & detruditur in arctum monasterium ad agendam perpetuam pœnitentiã: quem uide prius per duas columnas præcedentes declarantem, quomodo in hoc crimine quatuor crimina committantur: & an possit reus de uno quoque pariter accusari & puniri: & quæ utilitas resultet quòd quis possit accusari & puniri de pluribus delictis differentibus specie, & descendentibus ex eodem facto. Cardi. tamen de Tur recremata in dicto cap. si quis episcopus. dicit quòd tunc propter hoc deponatur clericus, quando in notitiam populi deuenit, alias secus, per id quod notatur in. c. Non debet. xxx. quæst. i. Et dicit hoc uelle glo. ibi posita in eo. c. si quis episcopus. Quæ tamen si bene consideretur non probat, quia nihil aliud dicit, nisi allegare. c. si quis. xxx. quæst. i. & ideo contrarium credo uerũ, cũ. d. c. si quis episcopus. simpliciter imponat pœnã depositionis, & delictum in se tam graue sit, in quo tria ut prædiximus cõmittuntur delicta. Et hoc uidetur uelle Io. And. de Ana. ubi supra referendo Ant. Nec obstat quod dicitur in. d. c. Non debet: quia

cũ

cum ille tex. imponat pœnam delicto lōgè diuerso, & quod est grauius in cōsideratione populi, quàm in seipso, uidelicet quòd clericus cōmiscetur mulieribus quæ ei peccata confessæ sunt, nimirum si considerat, an populus id intellexerit. Notū est enim quòd ex confessione non contrahitur cognatio spiritalis, & sic non potest dici incestus: & si confitens fœmina non est nupta, nec uirgo, non est adulterium, nec stuprum, est igitur sola fornicatio qualificata, tantò grauior, quantò maius scandalum affert in populo. Abhorret namq; populus simile facinus, & meritò: quia si non sic punirentur in hoc delinquentes, difficillimè præstarent homines licentiam filiabus, seu consanguineis accedendi ad sacramentum pœnitentiæ. Vel potest aliter intelligi tex. ille, ut in. c. seq. tractabimus, ubi examinatur materia illius. Vnde concludendo in hoc delicto sacerdotem conuictum de accessu ad monialem, nullo discrimine habito deponendum censeo, & deponerem si casus se offerret, et in monasteriū seu carcerē ad tēpus aliquod iuxta personæ qualitatem, & delicti cōtinuationem, & populi notitiam cōmensurandum detruderem.

Spiritualibus filiabus se commiscentes.

CAPVT LXXVI.

SACERDOTES qui cum filiabus spiritalibus fornicantur, graue adulterium committunt: et qui malū exemplum dant hominibus, ab omni officio

ficio deponuntur, & peregrinando duodecim annos poenitere debent, & tandem ad monasterium uadunt, ubi per totum tempus uitæ Deo seruiant. ita disponit tex. in capi. Si quis sacerdos. xxx. quest. i. & licet ille tex. uideatur loqui de filia spiritali simpliciter, idem est si fornicatur cum ea quæ propter sacramentum poenitentiae fuit filia spiritalis effecta, ut probatur in capi. Omnes. qui est tex. precedens. d. c. Si quis qui dicit omnes quos in poenitentia accipimus, ita filij nostri sunt ut in baptismo suscepti. & subdit, quod qui hoc scelus perpetraverit, non solum dignitatis honorem amittat, uerum etiam usque ad exitum uitæ suæ iugi poenitentiae se subdat; quod glos. ibi finalis intelligit de poenitentia interiori. Sed postea tex. in. c. si. ead. cau. & quæst. dicit quod presbyter qui cum mulieribus quæ ei fuerint sua peccata confessæ se commiscuerit, sic poeniteat quomodo de filia spiritali: & declarat quod poeniteat duodecim annos, & quod deponatur, in quo uidetur declarare tex. in dict. c. Omnes. dñ. determinat tēpus poenitentiae, & quod amissio dignitatis, de qua ibi, sit depositio. Addit tamen uerba quaedam quæ nimium restringunt poenam huius delicti, uidelicet si in conscientia populi deuenit: quod ego intelligo, id est hoc testibus probatum fuerit: satis enim in notitiam populi uenit delictum quod testibus comprobatur, quasi uelit text. mitiori poena puniendum sacerdotem, quando hoc delictum in occulto reuelatur superiori. Vnde ego conuictum clericum de

k hoc de=

hoc delicto indistinctè deponerem, immò & tempesta
 te hac carceri alicui per aliquos & nō paucos annos
 manciparem. Oportet nanque in his diebus quibus
 (peccatis nostris id promerentibus) admirabile hoc
 sacramentum pœnitentiæ, spiritualium omnium infir=
 mitatum singularis & unica medicina ab hæreticis im=
 pugnari, ac euerti curatur, sacerdotes in hoc delinquen=
 tes acriter puniri: ne ex eorum delictis ansa præste=
 tur hæreticis, neue frigescente charitate ac timore
 Dei, occasio detur maritis ac patribus uxores ac fi=
 lias ab hoc sacramento retrahendi, & ut rarius ad il=
 lud accedant, procurandi. Et eadem depositionis pœ=
 na puniendum crederem clericum cognoscentem illam
 quam tenuit in sacramento confirmationis, cum eodē
 modo sit effecta eius spiritualis filia: & ideo cogna=
 tio contracta ex tali sacramento impedit matrimo=
 nium, & dirimit contractum, ut in capitulo. i. §. fina.
 de cogna. spiritu. in. vi. quia tex in dicto cap. Si quis.
 indistinctè loquitur de filia spirituali. Fateor tamen
 quòd cum hoc delictum non sit ita graue in oculis ho=
 minum, nec in eo adsit inconueniens quod in casu
 præcedenti descripsimus, in alijs pœnis ultra deposi=
 tionem iniungendis, mitior poterit esse Iudex. Et quod
 sacerdos cognoscens filiam spiritualem deponatur, no=
 tat Abb. in. c. fina. de purga. cano. & tenet etiã Ioan.
 de Ana. per suprà dicta iura in. c. Cum dilectus, de ac=
 cusa. col. ij. & in. c. Significauit. de adul. col. penul. Fe=
 li. in cap. At si clerici. in princip. col. fina. de iudi. &
 ibi etiam

ibi etiam hoc sequitur Decius col. xxi. uersic. Secundo limitatur. Et sequitur hoc etiã Ioã. de Selua, in tract. de beneficio, in. iij. parte. in quæst. iij. in fin. Et aduerte quòd filia dicitur, quæ sit de parrochia eius, ut ponit idem Decius ibi allegando Abb. ubi supra. Et sequitur etiam Ioã. de Selua, ubi supra. Crederem tamen quòd licet uera sit hæc conclusio doctorum istorum, quòd si sacerdos cognosceret filiã parrochiæ suæ nullo alio sibi uinculo spiritali coniunctam, quòd non propter hoc esset deponendus, sicut in alijs præcedentibus casibus, cum esset magna extensio iurium poenaliu, & est non minima disparitas delictorum: quamuis tale facinus committens non leuiter puniendus est. An autem eadem poena puniatur qui cognouit cõmatrem suam: uidetur quòd sic per supra dicta, & quia magis est abstinendum à cognatione spiritali, quàm carnali, quia à uenerabiliore parte procedit, ut notat Abb. in dict. c. si. col. penul. de purga. cano. Vnde dicit ipse quòd nunquam legitur ecclesiam Romanam dispesse in cognatione spiritali. Cum enim poena incestus sit depositio, ut infra habes in parte incestus, à fortiori erit in hoc casu, & simili, ubi quis cognoscit cognatam spiritali, præcipue quia delicta huiuscemodi etiam in opinione populi grauius iudicantur: & hoc de commatre uidetur tenere Feli. in dict. cap. At si clerici. dict. col. fina. de iudi. facit etiam in huius opinionis fauorem. l. xij. titu. ij. partita. iij. quæ enumerat inter exẽpla incestus, quòd quis coeat cum cõmatre sua,

k ij stupri.

Stupri.

CAPVT LXXVII.

STUPRVM proprie est uirginum illicita deflo-
 ratio, sic enim diffinit tex. in cap. lex illa xxxvi.
 quæst. i. licet alias stuprum aliquando comprehen-
 dat alia crimina, ut dicit glos. ibi, in uerbo proprie
 & glos. in cap. Nemo. xxxij. quæsti. iiij. in uerbo stu-
 prum, & clericus uirginem stuprans deponitur, notat
 Abb. in capitu. At si clerici. columna. xij. de iudi. alle-
 gat tex. in capitu. si quis clericus. lxxxj. distin. & in
 capi. lator. ij. quæstio. vij. Illi tamen tex. non disponunt
 in stupro commisso cum uirgine, ut ex eis patet: &
 quòd istud delictum sit depositione dignum placuit ei-
 dem Abb. in capit. ij. de adul. qui etiam credit clericum
 posse cogi ad dotandam uirginem ab eo corruptam,
 & refert etiam idem Abb. ibi Ioan. And. referentem ma-
 gistrum suum, qui dicebat quòd in hoc casu cum cleri-
 cus non possit ducere eam in uxorem, deberet corpo-
 raliter fustigari. Et quòd poena stupri in clerico sit
 depositio est communis opinio secundum Paul. Grillan-
 di, in tract. de poenis omnifariam coitus, in. c. Septimò
 uidendum qui etiã sequitur doctrinã Abb. in. c. Ut cler.
 de ui. & hone. cleri. ubi tenet quòd Iudex ecclesiasti-
 cus potest imponere poenam pecuniariam clerico pro
 arbitrio suo, ultra alias poenas spirituales, quãdo il-
 le non sufficerent, quia illas non timeret, quas si non sol-
 ueret, luet in corpus: quia non sufficit dotare mulierem
Stupra=

stupratā, nam ultra dotē tenetur soluere pecuniariam uel corporalē poenam secundū eum post Abb. in. c. penul. de adult. Vnum autem in hoc crimine ego opinor obseruandum, quòd cum iura Cæsarea grauiori poenæ subijciāt uirgineē, quàm spontaneē, ac illū sine temporis præfinitione puniat, ut in. §. Sin autē per uim. insti. de publ. iudi. & in. l. mariti. §. si. ff. de adul. quòd eod. modo iudex ecclesiasticus seuerius punire debet uirgineē tale facinus, ut sic ultra de positionē in arctū monasterium uel carcerē trudat delinquentē. Et pro pleniori declaratione huius capituli operæ preciū est de aliquibus quæstionibus dubitare. Et primò quòd si clericus de stupro uirginis accusatus exciperet & probaret apertē ipsam sponte cōsensisse. puta si testes iurant eā attraxisse illū ad cōcubitū ueniendo sæpius ad lectū eius eo repellēte illam, uel aliud simile. In qua quæstiōe uidetur dicendū quòd nō obstāte puellæ consensu propter stuprū puniri debeat clericus, & ad præstationē dotis condemnari, per id quod notat Ioā. de Ana. d. c. i. de adul. in. i. notabi. ubi post doct. dicit quòd licet uirgo nō sit seducta, sed illa sponte acquieuit, adhuc habet locū dispositio illius text. quia uirgo præsumitur seducta & decepta, per text. notabilē in. d. l. circa. si. c. de rapto. uirg. qui disponit quòd poena eius habeat locū siue uolentibus, siue nolentibus uirginibus illud facinus perpetretur. Ex ratione quia hoc ipsum uelle mulierū ab insidijs nequissimi hominis qui meditatur rapinā inducitur: sed salua eius &

k iij docto=

doctorum auctoritate non uidetur sua conclusio procedere saltem ex suis fundamentis. Primò quia ratio eorū non concludit, virgo præsumitur seducta & decepta, ergo etiam si ipsa sponte se obtulit, procedat pœna illius tex. quia illa ratio procedit quādo sumus in dubio: sed quando constat de uoluntate sine seductione, aliter uideretur dicendū. Secūda nō obstat tex. in d. l. i. quia nō sequitur, pœna cōtra raptores de qua ibi procedit etiā uolentibus uirginibus. ergo eodē modo procedat pœna de qua in d. c. i. qui tex. loquitur per uerbū seduxerit, quod debet aliquid operari. Facit etiā quòd tex. in c. ij. eod. titu. de adult. in quo imponitur pœna committenti stuprum dicit, uirginem stupro decepit. Vnde uidetur in hoc (saluo meliori iudicio) dicendum quòd à pœna stupri criminali imponenda clerico non excusetur, etiam probata uoluntate puellæ: non enim uoluntas consocij criminis debet excusare à pœna delicti, quando culpa illius non consistit in sola uolentia actus, sed in reprobatione ipsius quāntumuis uoluntarij, quamuis operari debeat ut non tanquam uiolentus stuprator puniatur. Quantū autem ad præstationem dotis uidetur dicendum, quòd clericus probata uera uoluntate puellæ sine seductione non debeat condemnari: potuit enim puella in hoc sibi præiudicare, ut uolūtariè & non seducta hoc patiendo perderet ius petendæ dotis, quod uoluit Astensis in summa, lib. ij. titu. xlvi. in capitu. incipienti: sequitur uidere de tertio, allegādo Rodonensem, dum dicit quòd
 si deflo=

si defloret quis uoluntariã non tenetur. Ad cuius etiã confirmationem bene facit sentētia Guillelmi, quem refert Florenti. in. ij. parte, titu. V. c. Vi. §. i. quòd si quis deflorat uirginem uoluntariam non tenetur ei satisfacere in foro cōscientiæ, quòd etiam notat silues. in uerbo luxuria, in uersu. quintò quæritur, Et Tabiena, in uerbo restitutio. in. §. xxij. incip. quid de eo. & allegat uterque Bonauenturam hoc tenentem. Vnde uidetur quòd sicut talis clericus in foro conscientiæ est liber à præstatione dotis ex sententia dictorum doctorum, sic & eodem modo uidetur absoluendus in foro contentioso per Iudicem ecclesiasticum, quem decet semper sequi ueritatem. Sed quamuis ista conclusio possit sustineri, multum debent Iudices aduertere antè quàm illam ad praxim adducant in isto casu propter difficultatem sufficientis probationis quæ in hoc requirenda est, ut uerè constet uirginem non seductam, sed uoluntariè fuisse defloratam, & facile possent decipi per stuprantem clericum in probatione uoluntatis. Vnum tamen in hoc uidetur esse sine dubio: quòd licet uoluntas puellæ liberaret clericum, hoc esset solùm uerum, quantum ad ius quod ipsa alias haberet, non tamen liberaretur ab hoc quòd si pater uirginis accusaret clericum de stupro, debeat illi æstimatio damni sibi prouenientis: quia maiori eget pecunia ad dotandum eam, & etiam iniuriæ quæ sibi illata est: quod firmat Floren. ubi supra sic limitando prædictam conclusionem: hoc tamen & pater perderet,

k iij deret,

deret, sic etiam ipse de lenocinio uel consensu conuinceretur. Ex quibus etiam inferri potest quòd si de precio stupri cõuentum esset cum uirgine uel parentibus, quòd tunc sola precij præstatione liberaretur ab onere dotandi accusatus ab eo, cum quo conuentionem fecit: dũ tamen conuentio solius filie parentibus non noceat nec econuerso. Secundò quæro, quid si clericus in sui defensionẽ exciperet ac probaret, quòd post corruptionem mulier inuenit uirum eiusdem conditionis & qualitatis ac si esset uirgo: & in hoc credo quòd licet possit damnari clericus propter stuprum (nisi cõditio mariti processum & pœnam publicã impediret) nihilominus absoluẽdus esset à præstatione dotis, cum illa in hoc non esset passa damnum. Si tamen propter stuprum nupsit uiro deterioris conditionis, tunc crederem arbitrio iudicis esse satisfaciendum ei, cum constet eam pati damnum ex inæqualitate mariti, puta si propter hoc uirum pauperiorem sortita est, à quo debiliora alimenta recipit, imò si non pauperiorem, sed ignobiliorem uirum sortiretur, ad huc crederem esse satisfaciendum sibi, quia uere passa est damnum in honore, qui maiori precio haberi solet quàm diuitiæ. Tertiò quæro qualiter iudex arbitrabitur dotis æstimationem in hac materia præstandã? Et in hoc distingo quòd si pater puellæ pauper est, clericus damnabitur ad intergram dotem puellæ, in quo consideranda est consuetudo loci, uidelicet quantum solet in dotẽ dari puellæ similis conditionis, & defloratæ: cõsidera

siderabuntur etiam facultates clerici condemnandi, ut probatur in dicto. c. i. iuncta glo. si. Si uerò pater illius diues est, non uidetur conueniens quòd ex stupro clerici ipse lucretur totam dotem filiae suae, & sic quòd integram habeat à clerico sed quòd clericus soluat arbitrio iudicis illud plus quod pater est consumpturus in maritando filiam, eo quòd est deflorata, quia in hoc uidetur pati damnum, & quod uidebitur iudici soluendum ratione iniuriae sibi illatae si hoc petierit. Et ex praedictis uidetur posse inferri, quòd si puella esset parentibus orbata & diues, uel si ipsis superstitibus, & pauperibus existentibus, ipsa aliunde haberet sufficientem dotem, quòd tunc clericus non teneretur ad totam dotem, sed ad illud quod plus est secum in dotem data propter deflorationem. Quartò quaero, an liberari possit clericus à praestatione dotis si iudici ostēdat uel probet liberationem uel remissionem eius factam ab ipsa puella? In quo uidetur dicendum quòd sic: quia cum hoc sit in eius fauorē statutum, potest illi renunciare, & sic clericum liberare, si sui iuris est, quia patre inuito ad quem pertinet filiam dotare hoc clerico non suffragabitur. Debent tamen iudices in hoc esse cauti ut uideāt, ne liberatio illa facta clerico sit à puella metu aut dolo extorta, ut posset facile contingere. Item etiam ne sit facta ab ea ut liberius posset luxuriari non nubendo: quia tunc decens uideretur ut etiā ipsa nolente clericus damnaretur ad dotem, & illa per iudicem suaderetur ad matrimonium, & saltem iudex faceret

faceret quod posset. Præterea & quintò libet etsi rarissimam possibilem tamen, & aliquoties contingentem mouere quæstionẽ, uidelicet quid si mulier, uel mulieris pater conqueratur de clerico, quòd ipsam sine uiolatione pudoris prægnantem effecerit, & petat clericum de stupro puniri, & ad præstationem dotis compelli, cum necesse sit adueniente partu uirginitatẽ amittere, an clericus possit de stupro damnari, & condemnari ad dotem? Pro cuius quæstionis decisione, si sequamur iura in quibus cauetur quòd delinquens, & faciẽs rem illicitam punitur non solum de actu illicito, sed et de eo quod præter eius intentionem fuit sequutum, ut in. l. i. §. Ex incendio. ff. de incen. rui. naufra. & in. l. si quis aliquid. §. abortionis. ff. de poenis. & in. l. quoniam multa. C. ad. l. Iuliam. de ui. publi. & in. l. iij. §. adiectio. ff. ad. l. Cornel. de sica. & in cap. fi. de homi. in. vi. Videtur dicendum quòd iste non solum damnabitur poena stupri, sed condemnabitur ad præstationem dotis, præcipuè quia debuerat cogitare cum ad uirginem accessit, hoc posse contingere, & difficulter posset probare quòd eius intentio non fuit, quòd uirgo corrumperetur, nec quòd eius extraordinaria pollutione uirgo prægnans efficeretur, immò potius contra ipsum præsumendum est, quòd non propter eius temperantiam, sed propter uirginis resistantiam stupri actum non consumauit. Fateor tamen quòd poena imponenda in hoc casu propter stuprum cum à principio non fuerit consummatum mitior esse debet:

etiam

etiam si mulier uiolenter oppressa uel seducta probaretur. Quòd autem uirgo concipere possit salua uirginitate absque miraculo scribit beatus Thomas in quolibeto. vi. arti. xvij.

Incestus.

CAPVT LXXVIII.

INCESTVS est consanguineorum uel affinium abusus, ut diffinit textus in capitulo lex illa. xxxvi. quæstione prima. Poena huius criminis est quòd clericus deponatur: notat gloss. in capitulo. Non debet. xxx. quæstione prima. qui textus loquitur in eo qui cognoscit filiam spiritualem, quæ sibi confessa fuit non autem in cognoscente consanguineam. Et tenet hoc etiam Abb. in capitulo. At si clerici. in columna. xij. de Iudi. allegando nota. capitu. lator. ij. quæstio. vij. ubi gloss. pri. iuncta textui hoc probat etiam in episcopo. Si autem clericus primò fornicatus sit cum aliqua muliere, & postea cum eius consanguinea intra quartum gradum, an puniri debeat poena incestus uidetur quòd non, ex eo quod notat in proposito Ancha. in cõsil. cccxci. Videtur prima facie. uersi. Itẽ aduerte. ubi concludit quòd poena quæ à iure civili imponitur pro incestu, non habet locũ pro incestu postea introducto à iure canonico, de quo à iure civili cogitatum nõ fuit: quia in poenis prohibetur extensio. ex quo dicebat in terminis Hippoly. in sing. ccliiij. incip.

Ex illicito

Ex illicito coitu, quòd licet affinitas contrahatur ex illicito coitu: istud est uerum, quo ad impediendum matrimonium, secus autem quo ad hoc ut quis puniatur de incestu. Et refert August. in addi. ad Angel. de malefi. illam sententiam Ancha. ualde commendare, quam etiam ultra eos simpliciter sequitur Decius consil. cclxviij. Diuino implorato præsidio. colum. fina. uolumine secundo. Contrariũ tamen crederem in casu nostro, immò quòd esset deponendus clericus propter hoc genus incestus, maximè si qualitas illius summe grauaret delictum in oculis hominum, puta si cum matre & filia fornicaretur, aut cum duabus sororibus aut consororinis, quia tunc non solum deponendus uideatur, sed detrusioni siue carceri mancipandus ad tẽpus iuxta qualitatem & scandalum delicti. Nec obstat doctrina Ancha. in dicto consil. & sequacium: quia contrariam opinionem dicit esse communem idem Decius in consil. clviiij. in. i. uolu. incip. Diuino implorato, & pro tenui, ubi latius & notabilius examinat dictam doctrinam: & respondet ad fundamenta quæ illi fauent, sequitur opinionem Abb. signo. & Modernorum contrarium tenentium: & sic quòd poena iuris ciuilibis habeat locum, ubi nuptiæ sunt incestæ de iure canonico. Et hæc sententia mea circa punitionem clerici securius sequenda est in his regnis Castellæ & Legionis, ubi expressè per legem eorũ dispositum est, quòd si quis fornicatur cum muliere consanguinea alterius intra quartum gradum, cum qua prius idem fecerat, cõmittit incestum

cestum. Si ergo laicus reputatur propter hoc incestuosus, & punitur ut talis poenis ciuilibus, quare non punietur clericus ob id delictum poenis canonicis? quia licet lex regia siue municipalis non liget clericum, operabitur tamen semper (meo iudicio) ut Iudex ecclesiasticus puniat qualitatem delicti, secundum quod illa in laicis qualificauerit, praecipue in nostro casu, ubi lex ciuilis punit actum a iure canonico intantum reprobatum, quod decreuit per illum impediri, & dirimi matrimonium.

Adulterij.

CAPVT LXXIX.

ADULTERII criminis grauitatem, clericis omnibus sufficiant ostendere uerba pagani illius Abimelech regis ad Isaac directa Gen. xxvi. c. Dum reprehendens eum quod uxorem suam sororem esse affirmauerit, dixit. Potuit coire quispiam de populo cum uxore tua, & induxeras super nos grande peccatum. Si enim in sola lege naturali uiuens homo peccatum grande reputauit adulterium, quale debet esse in oculis christianorum, quos eadem naturalis, scripturae & gratiae leges quotidie instruunt, maxime sacerdotum, qui tanquam sanctissimae Trinitatis mensae pincernae angelorum panem uirgineo uentre compactum quotidie tractant, & intra praecordia recodunt. At si quis magis specificè enormitatem huius criminis intelligere

gere

gere uelit, & quomodo sit de grauioribus peccatis
 quæ in proximū committitur, uideat Dionysium Car=
 tus. in opusculo de conuersione peccatoris, arti. v. ubi
 hoc ostendit per plura quæ in eo concurrunt. Cleri=
 cus autem adulter depositus ab officio, in monasteriū
 toto tempore uitæ suæ detruditur, ut in capitu. Si quis
 clericus. lxxxii. dist. quod est concilium Aurelianense:
 & quòd propter adulterium clericus deponatur, uo=
 luit glos. in. c. lator. ij. quæst. vij. in glos. i. quã ibi se=
 quitur Archi. & Hostien. allegando. d. c. si quis. in sua
 summa, titu. de adul. §. quæ pœna sit imponenda. Idem
 tenent etiam Ioan. de Ana. in rubr. & in capitulo. si=
 gnificauit. de adulte. Abb. & Moderni in capitulo. ut
 clericorum. de uita. & honesta. clerico. & in capitul.
 Peruenit. de adul. Et hanc opinionem tenet Ioan. And.
 & Ioan. de Imo. in dict. cap. ut clericorum. ut refert
 Ana. in. d. cap. significasti. & est communis opinio.
 Vide tamen Paul. Grillandi in tracta. de pœnis omni=
 fariam coitus, incip. sextò declaranda. ubi in prima et
 secunda colum. nititur sustinere contrarium, uidelicet
 quòd clericus hodie propter simplex adulterium non
 debet deponi, & respondet ad fundamenta contraria, et
 tandem in col. iij. dicit quòd nihilominus in consulen=
 do & iudicando tutius est tenere aliam opinionẽ, quæ
 est communis, & dicit hoc notandum contra præby=
 teros incontinentes, qui alienas uxores sollicitant sæ=
 pius & accedunt libenter ad earum concubitum. Incur=
 rit etiam clericus de adulterio damnatus aliam pœnã,
 nam

nam ex tali sententia infamis efficitur, ut not. Abb. in cap. At si clerici. §. de adulterijs. in col. v. uersi. sed circa de iudi. Et in. c. Cū. t. de re iudi. col. iiij. per tex. in. c. Infames. vi. quæst. i. & in. l. i. & .ij. ff. de his qui no. infra. sicut etiam efficitur infamis damnatus de alijs criminibus publicis. Est tamē in hoc aduertendū, quod licet episcopus non possit directò restituere aliquem ad famam, ut concludit Abb. in. d. c. Cum. t. in col. iiij. in hoc casu tamen adulterij, cū liceat sibi dispensare, ut in. d. §. de adulterijs. restituendo clericum damnatum de adulterio contra sententiam suam, tunc restitutio famæ uenit per quandam consequentiam, potest indirectè, quod principaliter non posset. ita notat Abb. ibi, in. d. col. v. & dicit ibi casum sing. ad hoc secundū illum intellectū. Et nota secundū Paul. Grilladi, ubi supra, quod licet de iure ciuili quando mulier nupta est impudica & meretrix, nō punitur adulterans cum ea, tamen de iure canonico nō euaderet impunitus cū illa adulterans. ita dicit in. d. col. iiij. Crederem tamen ultra eum, quod tunc clericus ignorans & accedens ad eam tanquā ad meretricem nō puniretur ita acriter, sicut alij adulteri. Si tamen mulier erat honesta, nō excusaretur clericus ignorans eā coniugatam quo minus ut adulter puniatur. Quando autem clericus cognouit mulierem solutam, quæ ab ipso & communiter reputatur uxorata, tunc enim uti adulterum pœna iuris communis puniendum esse, placuit Ioan. de Ana. in capitu. Nonnullis. fin. colum. de Iudæis. referendo fratrem

trem vbertum qui fuit eiusdem sententiæ: licet alij aliter senserint secundum eum, per quem etiam uide quid in casu contrario quando clericus cognouit uxoratam, quæ credebatur soluta. Vnum præterea aduertendum sentio in hoc proposito, quòd licet in his Regnis Castellæ & Legionis lege regia sancitū sit, quòd marito nõ accusante uxorem, nullus possit eã accusare de adulterio, Iudex tamen ecclesiasticus poterit punire clericum in hoc delinquentem: nec reus ualebit opponere quòd maritus non accuset. Non enim potuit lex illa regia ecclesiasticos iudices impedire, ne ad emendam suorum clericorum procederēt. Aliter enim clerici omnes incontinentes libidinē suã potius cū nuptis, quàm cū solutis mulieribus explerent, quū securius ac impune id agere cognoscerēt: & ita ego iam alias practicauit dum uicariū agerem generalē episcopi Salamantini: & licet ob id appellatū fuerit, obtinuit tandem corā superiore. Veruntamē in hoc magna debet adhiberi cautela: nam si adulterium clerici adeò est notorium, maritique persona ita uilis, quòd præsumi possit ipsum scire & parui pendere: tunc iudex ecclesiasticus poterit publicè & liberè de adulterio tractare, & pœnam imponere. Si uerò delictum non est publicum, aut marito ignotum esse creditur, periculumq; exinde timeri possit uxori: tunc consulerem clericum de hoc delicto conuictum uel confessum camera-rio processu, & familiari disciplina corrigendum relegādumq; sine expressione causæ in sententia. Quando uerò

do uerò correctio sic secretè facta fuerit, & relegatio generalis: hortor omnes Metropolitanos iudices, ut ab inferioribus secretè causam requirant, ne ex hoc delictum in publicum ueniat, sufficiat illis, quòd iudex inferior iustè processerit, licet propter secreti cautelã aliquas iuris solennitates prætermiserit. Aliter enim si omnia strictè requirant, nihil aliud efficiet, nisi iudices ipsos inferiores cogere ad dissimulãdum, uel pro-
 palandum adulteria similia, ipsosque adulteros reddet insolentiores, cum intellexerint quòd iudices sui immediati illos punire recusant, propter exactam rationem quam ab ipsis requirunt sui superiores. Marito autem clericum adulterũ accusante, tunc seuerius procedendum est: tantoq; acrius in alijs poenis carceris et detrusionis ultra depositionem puniendus est clericus, quãto honorabilior est persona mariti, aut diuturnius est adulterij peccatum, maiusue exinde subortum scandalum, præcipuè si contigerit quòd adultera fuit per Iudicem secularem tradita marito, et ab eodem occisa. Crederem insuper in hac materia (meliori semper iudicio saluo) quòd maritus potest accusare clericum coram Iudice ecclesiastico, licet uxorem coram seculari non accuset: nec poterit clericus in hoc aliqua exceptione se tueri, cum iura canonica adulteris poenam imponentia nullam habeant considerationem, nec requirant quòd uxor pariformiter accusetur. Generaliter autẽ in hoc crimine cõsiderent ecclesiastici Iudices ne nimis diligenter de adulterijs occultis inquirent, pro-
 l pter

pter mulierum periculum, uirorum infamiam, & cleri-
 corum fragilitatem, quæ tantò multoties ad hoc fla-
 gitium illos impellit, quantò secretius illud posse per-
 petrare confidunt. Sed uigilantes super gregem suum
 similia potius præseruare conentur (cohabitationem et
 conuersationem clericorum & nuptiarum euitando)
 quam usq; ad unguẽ inuenire et castigare satagant. In
 qua quidem adulteriorum prudenti præseruatione, &
 cauta correctione ecclesiasticos omnes Iudices depre-
 cor ac obtestor, ut desides, non sint per durissimum
 illud iudicium quod illis qui præsunt scriptura sancta
 minatur, ne in eorum incuriam seuerius id corrigant
 ultore ferro maritorum manus, tam grauis iniuriæ
 acerbitate commotæ, ut sæpius id euenisse perpendi-
 mus, & anno superiori millesimo quingentesimo tri-
 gesimosẽptimo pluribus notum fuit accidisse. Nam in
 tribus locis de Villanubla, uidelicet, & de Cigunue-
 la, ac de Laguna, quæ non longè distant ab oppi-
 do Vallisoleti, ubi tunc Augustæ curia residebat in
 octo ferè mensium spacio, filius uiduæ cuiusdam, &
 duo mariti in tres sacerdotes seuerunt de inimicis
 membris se uindicantes, ob iniuriam in matris & uxo-
 rum personas susceptam, non sine plurimorum laico-
 rum applausu, & quorundam forsam magistratum
 ciuiliũ neglectu ob inhonestam sacerdotum uitam,
 & superiorum desidiam: quod hic scribere libuit, quia
 id bene noui, ut qui processus desuper confectos ui-
 di, non alio animo, nisi ut hoc ad clericorum timo-
 rem,

rem, & superiorum hortatum perpetuæ memoriæ tradere possem.

Ac nefandi criminis rei?

CAPVT LXXX.

QUIA secundum diuum Augustinum in. iij. libro confessionum, flagitia quæ sunt contra naturam ubiq; ac semper detestanda atq; punienda sunt, qualia sodomitarum fuerant. Quæ si omnes gentes facerent, eodem criminis reatu diuina lege tenerentur: quæ non sic fecit homines, ut se illo uterentur modo. Violatur quippe ipsa societas, quæ cum Deo nobis esse debet, cum eadem natura cuius ille auctor est libidinis peruersitate polluitur. Vnde merito tale crimen committenti poena statuta est, quod deponatur, ac in monasterium detrudatur, ut in capit. Clerici. de excessibus prælatorum. Huius tamen detestandi criminis maior esse deberet poena, cum ob illud etiam infantibus ac mulieribus subuersarum ciuitatum omnipotens Deus parcere noluit. In his maxime regnis ubi etiam à facinorosis alijs hominibus solet (uti decet & tale scelus promeretur) abhorreri, ubi etiam leges patriæ grauius mortis genus, quam ius cõmune delinquentibus infligunt. Nec enim minus promeritus est, ut post depositionẽ curiæ traderetur qui Deũ ipsum ac naturã offendit tali facinore, quam qui sola motus auaritia et non in Ro. pōti. contemptũ,

l ij neque

neque in fidei seu morum perniciem Apostolicas audeat literas deprauare. Sed cum sic placuerit canonum conditoribus, solent ecclesiastici Iudices tales post depositionem perpetuis carceribus obscurisque includere, in quibus nisi eos liberet fuga, miserrimam & mortem ipsam exoptantem uitam agunt.

Sacrilegi.

CAPVT LXXI.

SACRILEGIUM est iuxta meliorem definitionem Doctorum, sacræ rei uiolatio, uel eiusdem usurpatio: quod nempe delictum cum & in ipsis laicis detestabile sit, & ad puniendum illud iura inuehant in eos: quanto magis puniri debent clerici qui in hoc deliquerint? Qualis enim erit laicorum reuerentia in personas siue res sacras, si in illas ipsi clerici (ad illarum cultum electi) irreuerentes sunt? Huius autem delicti poena, depositio est, ut placuit Hostien. in Summa, titu. de accusa. §. Quis sit effectus. uersicu. Et gratia exempli, ubi capitalia crimina, & quæ depositionem inducunt describendo, primum omnium posuit sacrilegium. Sed quia hoc se habet multipliciter, deueniendum est ad eius species. Quarum prima est, quæ committitur in personam, & hæc quia multipliciter etiam uariari potest, non patitur certam doctrinam: oportebit enim Iudicem considerare qualitatem delicti in personam sacram commissi, & sic in delinquentem

tem animaduvertere. Secunda species est quādo quis accessum habet ad monialem: & quia de hoc particularis mentio facta est supra, superuacaneum est in hoc aliquid rescribere. Tertia est quando locus sacer uiolatur, uel illius coemeterium: & hæc etiam sicut uariè se habere potest, ita diuersa erit delinquentis punitio, consideratis his quæ in arbitrarijs considerata describemus. Quarta uerò huius delicti species committitur in auferendo rem sacram, quæ & habet alia membra. & quia hoc ad materiam furti pertinet, & infra de hoc aliquid scribimus in suo loco, ideo nihil amplius addere libet.

Usurarij.

CAPVT LXXXII.

PRÆMISSO prius quæ sit usura, & quando committatur, quod latius digeritur in ordinarijs titulis ac tractatibus huius materie. Prima se offert poenarum clerici usurarij, quod est infamis ipso iure. hoc dicit probari Panor. ex tex. ibi, in capit. Inter dilectos. in. iij. nota. de exces. præla. Allegat text. cum glo. in. l. Improbum foenus. C. de his qui not. infam. Et in. §. Porro. iij. quæst. vij. Idem scripserat Bald. in. d. l. Improbum. qui etiam dicit quod adhuc post restitutionem usurarum, & peractam poenitentiam sunt infames ad testimonia & dignitates, et hoc præcipit mēte teneri. Hinc est quod usurarius repellitur ab obtinendo be-

do beneficio, ut notat glo. in cap. Præterea. de usu. & Abb. in. d. cap. Inter dilectos. in. ij. col. dispensat tamen episcopus, ut ibi per eum circa beneficium, cum illo qui se correxerit. Subest etiam usurarijs clericis alia pœna, uidelicet quòd ab officio et beneficio suspenduntur, ut statuit tex. in. c. præterea. de usu. quoto autem tēpo re suspendantur, cum tex. non aperiat, uidetur arbitrio iudicis relictū. sed tex. in. c. i. eo. ti. dicit quòd si clericus detestandis usurarū lucris insistat, ecclesiastici officij periculū patiatur. ex quibus uerbis Abb. ibi in ultimo nota. colligit, quòd clericus usurarius debet deponi ab officio ecclesiastico, non tamen meminit. d. c. præterea. qui suspensionis tantum pœnam imponit. Alex. insuper in cōsi. lxxij. in. i. uolu. dicit quòd clericus usurarius uenit deponendus, et neminem Doctorū refert, sed allegat iura in. d. c. Præterea. et ca. Inter dilectos. quorū nullo id probatur, cui uix parcendū censeo. & si solūm Cæsarei iuris culturæ uacauerit. Hosti. tamen (qui breuibus uerbis plura dubia aliquando decidit, quæ tandem moderniores ipsi uerborum phalera ac garrulitate laxarūt) in sūma de usu. §. si. uersi. Alia à Iudice, unica ferè linea, ordinem dictarum pœnarum scripsit, Ait enim, Usurarius clericus ab officio beneficióque suspenditur, & si nec adhuc desistat degradandus est, ut in dicto capitu. i. &. xiiij. quæstio. iiij. capitu. Canonum. & cap. Quoniam. & cap. Si quis oblitus. Itaq; si clericus desistat à crimine usurarū degradationis pœnā euadit, & sic intelligit. d. iura, pro quo

quo etiam refert Gofre. Et hunc intellectum bene sustinet litera. dicto capitu. i. dum dicit, insistat. Stat ergo ex præmissis practica pro iudicibus, ut primò à suspensione incipiant contra usurarium clericum. Demùm eo se non corrigente procedatur ad degradationem contra illum.

A manifestis usurarijs oblationes recipientes, eosq; ecclesiasticis sepulturis tradentes.

CAPVT LXXIII.

POE NA in hoc delinquentium est quòd maneanť suspensi ab executione officij, donec satisfaciãt ad arbitrium episcopi, et restituant quæ receperunt, ut in capitu. Quia in omnibus. de usuris. Hodie uerò sepelientes manifestos usurarios scienter, sententiæ excommunicationis subiacent ipso facto, à qua nullatenus absoluedi sunt, nisi prius ad arbitrium dioecese sani episcopi satisfaciant competenter, ut in cle. i. de sepulturis. Et aduerte quòd pœna illius tex. habet locum, etiam si aliquis de mandato praelati sepeliret talem usurarium secundum Cardi. ibi. in. iij. quæst. Quis autem dicatur manifestus usurarius, uide Abb. in. d. c. Quia in omnibus. in fi. post Ioan. And. ibi, et glo. in capitu. i. eod. titu. lib. vi. dicit, quòd ille dicitur manifestus, qui est notorius de iure, ut quia fuit conuictus et cõdēnatus de usuris, uel est notorius notorietate facti, ut quia publicè tenet altare paratũ, et mutuat

l iij omnibus

omnibus uolentibus capere. Et ponit etiam idem Abb. alia exempla. Et uide Cardi. in. d. cle. i. in. vi. colum. xix. quæstio. ubi per unam ferè col. hoc examinat, ubi inter alia dicit, quòd si per constitutiones synodales esset inductus aliquis modus ad hoc quòd conuictus secundum illum diceretur manifestus usurarius, ille modus sufficeret. Ex quo ego consulerem omnibus episcopis celebrantibus synodum, quòd præmissa matura deliberatione cum iurisperitis in una suarum constitutionum declararent casus, in quibus quis esset reputandus usurarius manifestus, tum ut clerici apertius hoc intelligerent, Et sic has pœnas iuris propter ignorantiam non incurrerent, tum etiam, ut cum tali declaratione facilius homines ab hoc crimine cohiberent: quod temporibus istis (proh dolor) adeò inualuit, ut neminem ferè iam id committere pudeat.

Fures.

CAPVT LXXVIII.

FURTVM est de maioribus Et grauioribus criminibus, ut notat Abb. in. ca. Cùm contingat. col. vi. de fo. cõpe. allegat tex. in. c. Cùm non ab homine. de iudi. Et in. §. Nunc autem. xxvi. distin. Et ideo clericus in furto captus deponitur, ut in cap. Presbyter. lxxxvi. distin. qui tex. est ex canonibus Apostolorum. Et glo. ibi, in uerbo captus intelligit Et conuictus per sententiam, confessionem, uel euidentiã rei:

l iij Et ne

Et ne aliquibus uideatur poena ista grauis, Et tanquã
 ab Apostolis (zelo illo mirabili quo sanctam Dei eccle
 siam fundabant) statuta, illam etiam innouauit Et infli
 xit Innocen. tertius in capitu. Tuæ. de poenis, ubi cen
 suit clericos in latrocinijs deprehensos degradatos
 à suis ordinibus in arctum monasterium debere detru
 di. Hostien. insuper scripsit, in summa, titul. de condit.
 fur. in. §. fina. clericum de hoc crimine accusatum con
 fessum uel conuictum deponi debere, Et in monasteriũ
 detrudi, allegando dict. capitu. Tuæ. Et tex. in capitu.
 At si clerici. §. i. de iudi. qui de hoc crimine in specie
 nihil disponit, allegat etiam tex. in capit. Cum non ab
 homine, qui de poena depositionis meminit, et si de de
 trusione nihil dicat. Et uide etiam Hostien. in summa,
 tit. de accu. §. Quis sit effectus. uersi. Et gratia exem
 pli, ubi cõnumerat inter crimina capitalia, Et quæ in
 ducunt depositionem, delictum furti. Et quòd pro fur
 to clericus deponatur, notat Ioan. And. in dict. capit.
 Tuæ, per. d. ca. Cum non ab homine. Hosti. tamen ibi,
 ut ipse refert ponderat uerbum latrocinijs, quia ma
 gis deliquit latro quàm fur: Et sic uidetur uelle quòd
 poena illius text. non habeat locum in simplici fure,
 quod Panormi. ibi placet, licet Hostien. Et Ioan. And.
 non referat, Et ponderando idem uerbum latrocinijs,
 dicit quòd ille tex. non habet locum in simplicibus fu
 ribus. Et sic quòd licet clericus pro furto possit depo
 ni, quòd forte non fiet detrusio post depositionẽ: quia
 latro dicitur qui de die Et cum uiolentia quandoque
 delin=

delinquit: fur autem noctu & sine ea. eundem intel-
 lectum dat Hostien. ad dict. cap. Tuæ. ut refert & sequi-
 tur Card. de Turrecremata in capi. presbbyter. lxxxii.
 distinc. & sic ille tex. non loquitur de furibus simpli-
 cibus, qui non sunt corporaliter puniendi, sed de maio-
 ribus & insignibus latronibus, & Areti. in cap. Cum
 non ab homine. de iudi. col. ix. uersic. Aduerte tamen.
 dicit quòd tex. in. d. capit. Tuæ. in uerbo latrocinijs,
 potest intelligi de famoso latrone, qui furca suspendi-
 tur, ut in. l. Capitalium. §. famosos. ff. de pœ. Ego ue-
 rò & si ista nominũ differentia præter id quod uidea-
 tur probari. in. l. cum duobus. §. dāna. ff. pro soci. Et
 in. l. i. et quòd ibi notant Doc. C. de po. & in auct. Ut
 nulli Iudi. §. si. colla. ix. Auctoribus etiã latine lin-
 guæ corroborari possit. Nã ut Calepino placuit latro-
 nes dicuntur, uiarum obsessores, et qui publicè, uel per
 uim furantur. fures uerò qui occulta fraude deci-
 piant, ac nocte furentur, quia tamen secũdum eum ple-
 rumque indifferenter ponuntur, aliter censerem con-
 siderandum, uidelicet potius qualitatem & quantita-
 tem furti, modumq; furandi. Quis enim dubitat no-
 ctu sine uiolentia grauius posse perpetrari furtum,
 quàm in ipso lumine solis, & cum aliqua ui? præcipue
 cùm in Hispania nostra iã consuetudo inualuerit, quòd
 pro uno magno furto quis pœna furcæ plestatur. Nec
 enim ex eo quòd pontifex in. d. c. Tuæ. post depositio-
 nem detrusionis pœnam inflixit, sola à latronibus, &
 non à furibus commissa facinora punire fuit uisus.

Post

Post depositionem namque adsignari debet monasterium deposito, ut ubi peccata lugeat, & ulterius illa non committat, ut in. c. Sacerdos. lxxxix. dis. Cū ergo nihil nouum statuatur, quare pontificis mens ad latrocinia puniendā, & non furta adaptari seu interpretari debet? præcipue cum in Pontificijs constitutionibus, & in ætate illa Innocentij. iij. qua nō sic florebat eloquiū latinæ linguæ, non ita accuratè elegans et propria uocabulorum significatio seruari solebat. Quæ quidem pœna depositionis & detrusionis istius irroganda est clerico, qui furtum admixtum sacrilegio perpetrauerit. Summè enim offendit clericus qui plus cæteris debet sacra tueri, & reuereri, si illa uiolet, aut offendat in eis. Si autem contingat clericum in obsequio alicuius degentem, furtum committere: cū hoc delictum inter furta grauiora annumerari soleat, adeò quòd Ioan. Faber scripserit in. §. Alia deinde. insti. de publi. iudi. quòd familiaris, uel seruator & iuuans illum suspenditur pro primo furto: tunc iudex ecclesiasticus grauiori pœna punire debet talem clericum, quàm si extra domum eius cui inseruit simile furtum faceret. Quis enim domesticos fures ualebit effugere, nisi eos seuerior pœna quàm alios à tanto facinore retrahat? In his insuper Hispaniæ regnis ab ecclesiasticis iudicibus obseruari debere credo ac consulo, quòd sicut per leges regias in locis desertis commissā furta grauius puniatur, sic ipsi clericos talia perpetrātes grauiori corrigāt animaduersione. Res enim esset perniciosi exēpli

ea in

ea in clericis non censere graua, quæ in ipsis laicis pro talibus iudicantur. Aliud præterea furti genus in sacerdotibus super omnia suadeo iudicibus omnibus ecclesiasticis, ut zelo maximo corrigant, quoties uidelicet compertum habuerint, quòd eorum aliqui in se detinent, ac habere inficiantur bona quæ morientes (maxime peregrini) apud ipsos deposuerunt, ut suis hæredibus, uel alijs personis quibus leges illa dari non prohibent, restituant. Hoc enim grauissimum scelus iudicandum est: offenditur enim ipse Deus: uiolatur defunctorum uoluntas, cui tantum deferunt etiam ethnicorum leges, læduntur etiam personæ illæ cui deposita dari debebāt. Datur præterea sæpe morientibus occasio, ut malint impœnitentes mori, quàm sacerdotibus (quos suspectos habent propter similia) animam cum bonis commendare. Degradationem uerò de qua tex. in. d. c. Tuæ. meminit, uerbalem non actuaalem debere esse, placuit ibi Ioan. Andr. Et idem etiam uoluit Abb. in. c. At si clerici. de iudi. colum. xij. uersicu. Ad tertium. Et Aret. in. c. Cũ non ab homine. de iudi. col. xi. uersi. Addit etiam. Est præterea aduertendum circa pœnam huius criminis, quòd clericus condemnatus actione furti, efficitur infamis, sicut laicus condēnatus in foro seculari: quia quicumq; secundũ leges est infamis est etiã infamis secundum canones, nisi reperiatur oppositum statutum. facit tex. in ca. Infames. vi. q. i. ¶ in. §. Hic colligitur. ij. quæst. ij. Et tentet hanc generalem conclusionem Feli. in. c. Qualiter. el. ij. §. Ad corri=

gandos. in. v. col. de accusa. Nota tamen quòd si reperiretur clericus condemnatus ad restitutionem rei furto subtractæ, quòd per hoc non fieret infamis: quia potest intelligi quod fuit actum conditione furtiua, quæ non infamat, & non actione furti. Et hoc tenet Ana. in dict. capitu. Qualiter. ubi illud refert Feli. in dict. §. Ad corrigendos. in colum. iij. licet ipsi non scribant hoc in clericis. Sed ego credo eandem sententiam esse tenendam in eis.

Simoniaci.

CAPVT LXXXV.

PRAEMISSA diffinitione simoniæ quam latius examinat Ioan. de Ana. in rub. eiusdem tituli. in. i. col. delictum istud computatur inter grauiora crimina, ut est tex. in ca. si. de purga. cano. de quo quidem terribilia uerba Paschalis papa descripsit in. cap. fin. i. quæ. vij. uidelicet quòd omnia etiam crimina ad comparationem simoniacæ hæresis quasi pro nihilo reputantur: ideo propter eius grauitatem aliqua specialia statuuntur in iure, nam in eo proceditur per sola signa: et in eius odium admittuntur præsumptiones, ut notat Abb. ex tex. ibi in. ca. Sicut. de simonia. Item admittuntur ad accusandum simoniacum serui, meretrices, & criminosi, ut in ca. Tanta. eo. tit. de quo latius in. c. Per tuas. el. i. eo. titu. & per Abb. & Docto. ibi. Vnde in eo delinquens perpetuo deponitur ab officio & bene-

Beneficio, ut in. c. De hoc. de simo. Et in. c. Cum sit
 per. de confes. Si tamen crimen est occultum, non depo-
 nitur, Et si ipsi iudici constet sed poenitentiam secretam
 debet iniungere, ut in. ca. Ex tua. de simo. In correctio-
 ne tamen Et punitione huius criminis non potest dari
 certa doctrina, sed secundum qualitatem simoniae aliter
 et aliter punitur. Quia aliquando imponitur poena ex
 communicationis, aliquando detrusionis in monaste-
 rium, aliquando spoliationis, omnium bonorum, aliqua-
 do depositionis, aliquando est poena centum aureorum
 Et infamiae: ut probat tex. et glo. in. d. l. i. ff. ad. l. Iu-
 liam. de ambitu. Aliquando imponitur poena quadru-
 pli, et deportationis, ut patet in. d. l. i. C. ad. l. iul. de am-
 bitu. Ideo uide Hosti. in summa eiusdem tit. in. §. qua poe-
 na feriat, per totum. Et uide Praep. in. c. Presbyter.
 i. qua. i. in col. si. uer si. in glo. ubi etiam refert uarias
 poenas de iure canonico, quem etiam uide notabiliter
 distinguentem, uidelicet an simonia committatur in or-
 dine, uel in beneficio, Et in utroque, an passiuè, uel acti-
 uè, et uarias etiam poenas describentem in. c. statuimus.
 i. q. i. col. i. et. ij. Item nota quod simonia commissa in
 ordine suscepto non solum non dat executionem illius
 ordinis, sed etiam impedit executionem omnium alio-
 rum, notat Innoc. in. c. Per tuas. et in. c. Tanta eo. ti.
 Archi. in. c. Ordinationes. i. quaest. i. ubi uide Praepo.
 qui refert Et sequitur eosdem in principio, qui ponit
 unum casum in quo fallit ista conclusio: licet ille casus
 non est proprie casus fallentiae, quia in eo simonia non
 fuit

fuit commissa in ordine, sed in consecutiuo ad ordinē, ut ibi per eum. Et ipsam principalē conclusi. sequitur simpliciter in capitu. Statuimus. ea. cau. & questio. in columna prima. Hodie tamen per constitutiones modernorum Pontificum descriptas in supplemento, in uerbo simonia. in fine. Simoniacus est priuatus ipso iure beneficio, ut dicit Feli. in capitu. In nostra. in. ij. corollario. in fin. de rescriptis. & idem notat ipse in capitu. ij. de rescript. columna quarta, referendo ad hoc consi. Ancha. Et uide extrauagantē Pauli. ij. quæ incipit, Cum detestabile (quæ habetur inter extrauagantes communes sub titu. de simo. (ubi imponitur pœna excommunicationis ipso facto, cuius absolutio reseruatur Papæ: & quòd in beneficijs nullatenus eis ius quæeratur, & teneantur ad restitutionem fructuum præter id quòd primò innouat omnes pœnas contra simoniacos statutas, & eas incurrere, ipso facto decernit.

Ac periuri.

CAPVT LXXXVI.

PROPTER periurium potest quis deponi ab ordine et beneficio, ut est tex. in. c. Presbyter. lxxxvi. distin. qui dicit, quòd presbyter aut diaconus captus in periurio deponitur. ita notat Abb. in capitul. Querelam. de iur. iuran. in. ij. nota. qui hoc dicit probari in capitu. Cum non ab homine. de Iudi. & dicit
facere

facere tex. in capitu. Si quis episcopus. l. distinct. Et notat idem Abb. in. d. c. Cum non ab homine. in. iij. nota. Et quòd propter hoc delictum, remoueaturs quis à beneficio, notat idem Abb. in. c. ij. in. i. not. de rescrip. Quod extende in clerico qui fregit promissionem ual latam interpositione fidei: quia talis eadem poena punitur, tenet Io. And. Et Hostien. in capit. Querelam. ne praela. uices su. Abb. in. d. capi. Querelam de iur. iur. Quos sequitur Ange. in summa, in uerbo periurium. in. §. xi. licet Archi. Anto. Et Cardi. teneant contrarium in locis ibi relatis. Et hanc etiam opinionem Hostien. Et Abb. sequitur Feli. in. d. ca. querelam, in col. pen. licet contrariam opinionem dicat benigniorem. Eandem etiam sequitur Io. de Selua, in tracta. de beneficio, in. iij. parte principali, in. q. iij. Et aduerte quòd periurus non est priuatus beneficio ipso iure, sed priuandus, ut sentit Abb. post alios, in capi. ij. de rescrip. ubi uide Feli. in. i. col. qui refert alios idem tenentes, Et dicit hanc esse communionem opinionem: licet Barba. ibi teneat contrarium, immò quòd statim sit priuatus, cuius fundamenta ipse refert Et soluit, Et contra eandem communem opinionem tenet idem Barba. in. d. c. querelam, quem coniungit eum alijs iuribus contra Abb. ibi. Qui tamen sibi contrarium in rub. de iureiuran. in Clemen. in col. v. sequitur communem opinionem prædictam sequendo Card. in. d. cap. Querelam. ubi illam tenet. Et hanc etiam opinionem dicit esse communem Ioan. da Selua, ubi supra. Et uide Petrum Rebusi. in

Rebusi. in tract. de pacificis possessoribus, in pagina. xxxvij. columna. ij. ubi dicit quòd licet opinio quòd periurus non est priuatus ipso iure sit communis: tamen opinio contraria potest sustineri in puncto iuris, & respōdet ad aliqua fundamenta contraria, qui plura cumulat in proposito transcribendo ferè dicta per Feli. in dicto capitu. ij. Item nota quòd collatio beneficij facta periurio est ipso facto nulla, notat Abb. in dict. capi. querelam. sequitur Angel. in summa, in uerbo periurium. §. xij. Contrariam tamen sententiam tenet Cardi. in dicto capi. querelam. qui adhæret Feli. ibi, in col. iij. quam etiam conclusionem uidetur tandem tenere idem Feli. in cap. ij. in col. iij. de rescriptis. licet prius in colum. precedenti plura retulerit pro contraria opinione, uidelicet quòd collatio facta periuro, uel alias criminoso est nulla. Et uide Ioan. de Selua, ubi suprà: & uide Petrum Rebusi ubi suprà, in pagina. xxxvi. colum. ij. ubi tenet quòd collatio facta periuro est nulla, & refert aliquos doctores ad hoc: quod tamē intelligit, quando quis esset per sententiam condemnatus & declaratus periurus, & postea fieret eidem collatio, & dicit quòd papa non dat priuationem, pro periurio, nisi sit periurium iudiciale, allegat regulam Alexan. Papæ. vi. in rubri. de signatura gratiæ.

Falsi testimonij rei.

CAPVT LXXXVII.

PRESBYTER aut diaconus dicens falsum te=
 stimonium ab officij honore depositus in mona=
 sterium detrudatur. ita censuit cōcilium Agathen=
 se, ut Gratianus tradit in. c. Si episcopus. l. dist. ubi ui=
 de Præpo. intelligentem illū tex. quādo clericus est de
 hoc crimine directē accusatus & cōuinctus, uel in iure
 cōfessus: secus autē si nō cōstat de illo uia directā, sed
 incidēter, uidelicet quādo cōtra clericū in testē produ=
 ctū probatur exceptio falsitatis, quia tunc nō debet de=
 poni, nec etiā propter hoc infamari, sed tātūm repelli à
 testimonio. & uide Hostien. in summa, de accusa. in. §.
 Quis sit effectus. uersi. Et gratia exēpli, ubi hoc cri=
 mē falsi testimonij cōmemorat inter crimina capitalia,
 quæ inducūt depositionē, & hoc procedit siue in ciui=
 li seu criminali causa clericus dicat falsum testimoniū
 secūdū Cardi. de Turre cremata post Hugo. in. c. Pre=
 sbyter, diaconi. v. quæst. vi. qui tex. est. §. c. Qui iuxta
 eiusdē causæ & quæstiōis. quod etiā uoluit Archi. ibi.
 Ego uerò in hoc articulo maximè considerandū cēseo
 qualitātē causæ, in qua clericus falsum testimoniū di=
 xit: grauius enim est puniendus clericus qui in causa cri=
 minali falsum testimoniū dixit, quā qui in ciuili, & in
 ipsis criminalibus causis grauius si damnū fuit subse=
 quutū ex suo testimonio, quā si nō, cōsiderata quali=
 tate dāni uel iniuriæ illius cōtra quem deposuit. In his
 præterea

præterea regnis, quibus ex lege eorū imponi debet testi falsum deponēti eadē pœna, quæ imponeretur accusato, si uerū esset delictū de quo impetitur. Multū debēt iudices ecclesiastici aduertere, quòd grauius quàm alibi punire debēt clericos in hoc delinquētes, cum uideāt tā grauius puniri laicos in similibus, & istud delictū graue sit in oculis populorū huius regni. Quādo autē clericus dixit falsum testimoniū corā iudice seculari, uerior & cōmuniō opinio est quòd nō possit puniri per eū, neque principaliter, neque incidēter, ut uoluit Hosti. cuius opinionē tenet Anto. post Inno. & Ioā. And. in. c. Verū. de for. compe. ubi uide Barba. col. x. cum duabus sequen. & Ioan. And. in cap. At si clerici. de iudi. & communiter canonistæ in. c. Dilectus filius. de pœnis. Et in. c. ij. de cri. fal. ubi per Ana. post alios. & hęc opinionē sequitur Matth. de Affli. in deci. Neapolitanis. deci. ccxxx. inci. fuit per relatorē.

Homicidæ.

CAPVT LXXXVIII.

HOMICIDIUM quidem inter grauiora & horribiliora crimina computatur, ut not. Abb. in. c. Cum contingat. in columna. vi. de fo. com. peten. per tex. in. c. Quæsitum. de tempo. ordinar. Et in. c. Inquisitionis. de accusa. & in. c. Miror. l. distinc. Ideo clericus homicida deponendus est, ut in capitu. Cum non ab homine. de iudi. & in. c. Inquisitionis. in
m ij princ.

princi. de accusa. Committitur autem homicidium per clericum, facto, præcepto, consilio, lingua siue adhortatione, & in quocunque istorum casuum deponendus est, ut not. glos. in. c. Sicut dignum. de homicidi. in. §. Clericos. in uerbo consilium. per iura de quibus ibi. quam quidem glos. bene nota, quia magistra est in materia huius. c. Et post depositionem detrudendus in monasterium: ut probatur in. d. c. Cum non ab homine. iuncto. c. Tuæ. de poenis. & uoluit per eadem iura Ioan. de Ana. in. c. i. peulti. colum. de patr. qui fili. occid. & probat apertè tex. in. d. §. Clericos. ex quo insuper bene colligitur quòd ista detrusio nõ debet esse perpetua. nec longi tēporis, cū ibi Roma. Põ. disponēdo contra homicidas illius sancti uiri Thomæ archiepiscopi Cātuarien. iubet clericos delinquētes perpetuò depositos recludi in monasteriū, usque ad septenniū, uel quinquenniū: uerū tamē quòd ille. §. Clericos disponit in clerecis qui cōsilio perpetrarūt homicidiū, qui licet eadem depositionis poena puniantur, qua & occidentes actu si clerici essent: tamen nemo dubitat in reclusione non ita diuturna poena puniendum consiliū præbentem, sicut uerè occidentem. Intellige tamen supra dicta quando iniuste & uoluntariè est commissum homicidium secundum Hosti. in summa: de homici. §. Qua poena. uersicu. Et hoc intelliges. Item etiam præter hoc clericus priuandus est beneficio per sententiã quia homicida non est priuatus beneficio ipso iure, ut uoluit Innocen. in capit. Cum nostris: de conces. præben.

præben. quod sequitur Bal. in . l. Cum fratrem. C. de
 his qui . ut indig. Philipus Decius consi. clxvi. in
 principi. in. i. uolumi. consi. incipit. Ego Philip=
 pus. Et hanc opinionem dicit teneri communiter
 Ana. & Feli. in capitulo. Inquisitionis. i. columna
 de accus. & eadem etiam opinionem sequitur Præpo.
 in capitulo. Studeat. l. distinctione in colum. fin. post
 Gemi. & respondet ad rationes Archid. ibi, & alle=
 gat Ioannes de Imo. in dicto capitulo. Cum nostris.
 dicentem quòd opinio Innocen. contra Archi. tenetur
 communiter. Et uide etiam Anto. Corse. in suis sin=
 gularibus, in uerbo sententia, el. ij. ubi dicit quòd
 opinio Innocen. communiter tenetur, & respondet
 ad aliqua iura quæ in contrarium uidentur urgere:
 quamuis Barba. in capitulo. Cum non ab homine. de
 iudi. in columna. ij. ad fi. teneat quòd committens
 homicidium est priuatus beneficio ipso facto, per tex.
 quem dicit ad formalem in capitulo. Ex literis. de ex=
 ces. præla. iunctis alijs iuribus de quibus per eum.
 Crederem præterea in ista materia clericum in his ca=
 sibus excusari à poena ordinaria homicidij, in quibus
 laicus homicida excusatur à poena mortis, quorum ui=
 ginti & quinque enumerat Hippoly. in. l. i. ff. ad. l.
 Corneliam. de sicca. á. i. columna usque ad. xiiij. &
 quadraginta quinque ponit Iacob. Boulen. in rep. §. fa=
 mosos. l. capitaliũ. ff. de poena fo. xxxvi. usque ad. fin.

Venefici.

CAPVT. LXXXIX.

CLERICVS qui ueneno quēquam occidit, præter id quod in poenam homicidij de qua supra incidit, quia uerò grauius delinquit quàm simplex homicida dignè post depositionem grauiori detrusione & longiori puniendus est. Plus enim est ueneno hominem necare, quàm gladio, ut in. l. i. C. de male. & mathe. Vnde dicunt Butri. & Bal. in. l. Nemo. C. de summa trini. & fide catholica, quòd qui ueneno occidit, dicitur proditoriè occidere: quòd refert Ioan de Ana. in. c. i. i. col. de homici. Et idem dicit Bald. in. l. Cum fratrem. de his qui. ut indig. ut refert idem Ana. in capitu. i. iij. colum. in fi. de sorti= leg. Ex quo dantur aliqua specialia in occidente ueneno, quæ nõ militant in homicida simplici, ut ibi per eos. Et huius tam execrabilis delicti odio crederem etiam quòd clericus qui uenenum emit ut daret alicui, si tamen parauit, & per eum non stetit, eadem poena puniatur, ac si dedisset, iuxta sententiam Bar. per text. ibi, in. l. i. in fi. ff. ad. l. Pompe. de parric. cuius meminit Ioan. de Ana. in rub. de patri. qui fili. occi. circa principium: licet Bar. ibi seuerius hoc dicat, & non curet an stet per emptorem ueneni, uel nõ quòminus occidat. Quod præcipue magis locum sibi uendicat in his Hispaniæ regnis: cum per. l. vij. titul. viij. parti. vij. taliter emēs uenenū ut homicida puniatur.

tur. Nec hoc alicui uidetur crudele, cum tāta sit huius facinoris nequitia: sufficit nāque hominibus inter tot armorū genera natis mortē ipsam formidare, absq; eo quòd in ipso cibo & potu (sine quibus uiuere impossibile est) mortis timor misceatur. Quid enim miserabilius est, quàm uno eodēq; tempore, cum spe uiuēdi, & timore moriēdi cibū sumere? Vnde ut tātum scelus ex mētibus hominum euellatur, nulla poena iniuste potest statui. In una præterea huius delicti specie debēt iudices seuerius animaduvertere, si quādo forsā cōpertum habuerint clericū aliquem occidisse, uel occidere procurasse alterum ueneno in calice propinato: neq; arbitretur quispiam hoc tam nefandum scelus nusquā accidisse. Intellexi ego & temporibus istis clericum clerico, & religiosum religioso in calice dum sacra mysteria celebraret miscuisse uenenū, quāuis diuina misericordia, aut debilitate ueneni neminem mori contigerit. Quis enim in tantum nefas committentes nō inuehatur, qui cum ipso uitæ æternæ poculo saluberrimo, temporalem miscent interitū, qui insuper cum ipso redēptoris sanguine pretiosissimo quo cunctorū animæ redemptæ sunt, necem corporū inuoluūt? Hoc equidem abominabile scelus poena traditionis curiæ seculari ex noua ecclesiæ aut Roma. pōtif. declaratione puniendū dignissimè censerē, ubi de dilectione Dei, & proximi mandatum in quo tota lex pendet, infringitur. Et si alicui unquam iudici citra ecclesiæ declarationem propter criminis enormitatem opinio Ancha.

m iij & Abb.

Et Abba. de qua in capitulo sequenti latius tractabimus, iusta Et sequenda uidebitur, in hoc tali facinore potius quam in aliquo alio locum habere poterit.

Parricidæque.

CAPVT XC.

PARRICIDIUM committentes, uel alias homicidium enorme perpetrantes, ut si episcopum uel presbyterum occiderent, concludit Abb. in. c. At si clerici. in princip. de iudi. colum. antepenulti. post Petrum de Acha. in quadam disputatione sua, Et in repeti. regulæ, ea quæ. xix. quæst. de regu. iuris, et in cõsilio. clviij. Ex narratis in facto. col. ij. debere deponi, Et tradi statim curiæ seculari, nõ expectata in corrigibilitate, Et tradit etiam Abb. in. c. Cum nõ ab homine. col. de iudi. Et ibi etiã Bal. Idem Abb. in. c. i. in fine. de homi: Et in. c. Nouimus. de uerbo. signifi. Et Barba. in cõsi. lxxv. col. iij. lib. i. Et Feli. in cap. i. in xvi. col. de cõsti. ubi in simili plura adducit. Idem Feli. in .c. Inquisitionis. col. ij. in. princi. de accusa. Et ista opinio uidetur habere magnam æquitatem, ut delicta puniãtur debita pœna, ut dicit Decius in. d. c. At si clerici. in col. xxiiij. uersi. Et prædictam. qui dicit uiddisse illam seruari Florentiæ per unum commissarium. Et uide Florenti. in. iij. parte, titulo. xxvij. ca. iij. in colum. fin. in fine, qui refert temporibus suis papã Martinum tradidisse curiæ seculari sacerdotem quendã
degrada=

degradatum, qui interfecerat sacristam sancti Petri, ut rapere posset bona sacristiæ, qui fuit occisus per iudicem secularem, quàmuis iurisperiti consuluerunt non esse tradendum curiæ propter tale delictum. Et ego etiam audiui à fide digno doctore Parisien. uidisse eum Anno domini. M. D. xxx. episcopum Parisiensem Franciscum Poncher degradasse quendam sacerdotem ad ualvas ecclesiæ maioris Parisiensis, & tradidisse eum curiæ seculari, quem susceptum iudex secularis damnauit, primò ad pœnam abscissionis manus ante ianuam collegij Eduensis, & demum ut uiuus combureretur in platea sancti Ioannis Engreua, prout factum fuit ipso uidente. Quam pœnam passus est, eo quòd occiderat animo deprædandi rectorem cuiusdam oppidi non longè distantis, habitantem in dicto collegio Eduensi, cuius ille famulus fuerat, & uices in parœcia gerebat. Et uide Arnaldum Alber. in. c. Quoniam de hæret. lib. vi. col. cxxiiij. qui postquam retulit hanc opinionem, & eius fundamēta per sex col. præcedentes dicit, quòd attenda malignitate modernorum temporum in quibus clerici, & omne genus hominum procliue est ad malũ, non esset ponere os in cœlum, seruare istam opinionem in practica, & in hoc consuleretur pacifico statui Reipub. & multi effrenati clerici à malis retraherentur. Et hæc opi. practicata fuit anno domini. M. D. xxxvi. in mense Iulio, in celebri illa ciuitate Hispalēsi, per Reuerendissimum dominum Cardinalem Archiepiscopum illius iudicem à sede Apostolica delegatum contra qua-

tuor

tuor religiosos monasterij ordinis sancti Augustini ipsius ciuitatis, qui diabolica suggestionem decepti fratrem Ioannem de las Casas in sacra Theologia magistrum prouincialem suum occiderunt, qui omnes publice degradati statim traditi fuerunt curiæ seculari, & furca suspensi, quorum unus uocabatur frater Alphonsus de Badaioz, qui erat prior illius monasterij, alius frater Rodericus de la Rocha, & alij duo frater Andreas de la Cruz, & frater Ioannes Piloto, qui eodem die (quia cum magno cordis dolore seipsos accusantes, post damnationis sententiam delictum fuerunt confessi publice) è furca depositi cum maximo honore associantibus fratribus omnium ordinũ in proprio monasterio sepulti sunt. Qui autem tanquam iurisperiti fuerunt ad determinationem causæ uocati, & quorum consilio, sententia lata fuit, sunt sequentes, Dominus sebastianus Ramirez episcopus sancti Dominici, in insula Spennola. licentiatus Ioannes Suares de Caruai al nostri iudicij regalis cõsiliij unus, licentiatus Brixenno eiusdem ciuitatis Hispalen. præses licentiatus Ioannes Teminno eiusdem & totius Archiepiscopatus prouisor, licentiatus Petrus Corral illius officialis ac generalis vicarius, licentiatus del Corro, & doctor Petrus Diaz hereticæ prauitatis inquisitores, & licentiatus Otalora Iudex audientiæ supremæ illius ciuitatis, quàm uulgus grados uocat. Vt autem de tenore Apostolicæ commissionis eidem Archiepiscopo Cardinali super hoc factæ habeatur notitia, tenor literarum

in forma

in forma brevis super hoc expeditarum talis est. Dilecto filio nostro Alfonso Basilicæ duodecim Apostolorum præbytero Cardinali Hispalen. nuncupato Paulus papa tertius. Dilecte fili noster salutē & Apostolicam benedictionē. Exponi nobis fecisti, quòd licet alias tu certos fratres domus sancti August. extra muros Hispalen. ordinis fratrum Eremitarū eiusdem sancti, qui diabolica (ut creditur) suggestionē seducti, nocturno tempore eorum tunc prouincialem in lecto quiescentem appensata conspiratione laqueo suffocatū uulneratūque inhumaniter interfecerant, quibusdā alijs etiam dicti ordinis fratribus sibi ad id opem, auxiliū, consiliū, & fauorem præstantibus, ne fugam arriperent carceribus mancipari mandaueris & feceris. Quia tamen tu in eosdem malefactores iuxta priuilegia & indulta Apostolica dicto ordini concessa nullam iurisdictionem habere sciebas, tandiu in præmissis duxisti supersedendum, donec nos & Apostolicam sedem quid super eo fieri oporteret consuleres. Consultationi itaque tuæ super hoc nobis porrectæ respondentes, circumspectioni tuæ per præsentēs committimus & mandamus, quatenus si & postquam (assistentibus tibi ad hoc duobus dicti ordinis fratribus, quos ad id duxeris eligendos) ex actis de & super præmissis coram te hætenus habitis, uel in posterum habendis, tibi legitimè constiterit ita esse prout superius enarratur (ne si tam horrendum facinus impunitum remaneat, alij ad similia & deteriora perpetranda

tranda inuidentur) cōtra dictos fratres malefactores,
 ac quoscunque alios etiam exemptos, quos tanti faci=
 noris inueneris patratores seu culpabiles iustitia me=
 diante procedas. Nos enim tam illos qui ad capien=
 dum & detinendum, inquirendūmque & examinandum
 dictos malefactores: quā etiam executioni demandan=
 di sententiam contra ipsos desuper legitimè ferendam,
 uel alias quomodolibet in eos præmissorum occasione
 manus iniecerunt uiolentas, etiam si ad ultimum sup=
 plicium fuerit deueniendum, excommunicationis senten=
 tiam à canone generaliter promulgatam, irregularita=
 tisque & inhabilitatis, aut alias censuras & pœnas ec=
 clesiasticas minimè incurrisse, neque incurrere, sicque
 per quoscunque Iudices iudicari, diffiniri & interpre=
 tari debere, sublata eis & eorum cuilibet aliter iudi=
 candi, diffinendi & interpretandi facultate & aucto=
 ritate decernimus. Téque & eorum singulos à senten=
 tia: censuris & pœnis prædictis, si quas præmissorū oc=
 casione ex dicta carceratione forsan incurristis, Apo=
 stolica auctoritate tenore præsentium absoluimus. Vo=
 lumusque ut si locus sit degradationi & traditioni cu=
 riæ seculari, tu uel catholicus Antistes per te eligen=
 dus unà cum duobus alijs episcopis, aut si eorum co=
 pia commodè haberi non poterit, cum uno Episcopo
 & uno Abbate ad degradationem huiusmodi procede=
 re ualeatis. Non obstantibus præmissis, ac de certo
 episcoporum numero in degradationibus huiusmodi
 adhibendo, necnon quibusuis constitutionibus & ordi=
 nationibus

nationibus Apostolicis, priuilegijs quoque, indultis, et
 literis Apostolicis dicto ordini & illius fratribus con-
 cessis, quibus illorum omnium tenores & formas eis-
 dem præsentibus pro expressis habentes hac uice dun-
 taxat illis alias in suo robore permansuris harum se-
 rie specialiter & expressè derogamus. Cæterisque
 contrarijs quibuscunque. Datum Romæ apud sanctum
 Petrum sub annulo piscatoris, Die. xxi. Octobris. M. D.
 xxxv. Pontificatus nostri anno primo. Blosius. Vigo-
 re cuius commissionis dictus dominus Cardinalis ut
 seruaret illius seriem assumpsit secum duos prouincia-
 les dicti ordinis, qui unà cum eo in processu & diffi-
 nitione causæ assisterent. Fateor tamen quòd sæpius
 sum miratus quomodo in prædicta commissione Apo-
 stolica bis cõditionaliter dictum fuerit uidelicet, Etiã
 si ad ultimum supplicium esset deueniendum, & iterum
 si locus sit degradationi & traditioni curiæ seculari:
 cùm conditio ista in casu præsentis potius erat iuris
 quàm facti, & ideo cõsultores Romani pontificis quo-
 rum consilio prædictæ literæ emanarunt, melius nosse
 poterant uel debuerant, an narratione prædicta existẽ-
 te uera & probata, prædicti fratres essent post degra-
 dationem tradendi curiæ seculari, uel non. Nisi fortè
 tacitè uoluerunt sentire quòd Romanus Pontifex con-
 cederet dicto Cardinali potestatem arbitrandi, an at-
 tenta probatione & qualitate facinoris, & alijs cir-
 cunstantijs illi essent tradendi curiæ seculari, uel non:
 Non obstante quòd ille casus non esset expressus in iu-
 re propter

re propter quem possit tradi sacerdos curiæ seculari: quamobrem ut quisque ualeat super hoc considerare mentem pontificis, libuit prædictam cõmissionem inserere. Contrariam tamen opinionem sequitur & dicit esse communem Areti. in dict. cap. Cum non ab homine in col. ix. in fin. qui in duabus col. sequentibus refert fundamenta Abb. & respondet ad ea, & eam dicit de iure ueriores Decius, ubi supra, qui etiam refert fundamenta Abb. & quæ ad ea respondet Areti. & dicit quòd pro hac opinione plura adducit & si leuia Andr. sculus ibi, & ponderat pro ea idem Decius tripliciter tex. in dict. capi. Cum non ab homine: & hanc dicit esse communem opinionem glossarum & Doctorum Arnal. Alber. ubi supra, in fi. d. col. cxxiiij. uersi. Nihilominus tamẽ, & sic quòd clericus quantũcunq; graue delictum commiserit etiam qualificatum, nõ debeat actualiter degradari, & tradi curiæ seculari, nisi sequuta incorrigibilitate, aut in casibus expressis in iure, à qua communi opinione dicit non esse recedendum in iudicando & consulendo: quem uide per. xvi. col. sequentes, ubi refert plura fundamenta huius communis opinionis, & tandem respondet ad ea quæ adduxerat pro opinione contraria. Mihi uerò (saluo semper meliori iudicio) uidetur quòd si in aliquibus casibus ob immanitatem criminis, & magnum scandalum populi inde sequutum uisum fuerit iudicibus delegatis uel ordinarijs sequendam opinionem Ancha. & Abb. quòd hoc solùm posset habere locum in clericis prime ton-

me tonsuræ tantum, sic enormia homicidia perpetrantibus, cum illi non possint sic appellari Christi domini illisque beneficium (ne per secularem puniantur iudicem) magis ab ecclesia, quàm à iure diuino concessum uideatur. Quorum numerus ultra mentem ecclesiæ tantum excreuit, & quorum malitia tanta est, ut grauiora semper ferè audacius & frequentius ab illis, quàm ab alijs perpetrentur. In cuius meæ opinionis confirmationem possem alia non impertinenter referre, quæ collegit Hispanus noster Ioannes Lupi, in tractatu de libertate ecclesiastica, in. ij. parte quæstio. v. quæ tamen transcribere nolo, cum uolentibus ea legere facilitas adsit. In alijs uerò sacri ordinis clericis, sacerdotibus maxime communem opinionem sequendam censeo, tam & si iustum iudicarem quòd hodie per concilium, aut per Roma. Pontif. aliqui grauissimi excessus annotarentur, in quibus clericus etiam sacerdos post degradationem traderetur curiæ seculari, ut saltem timore poenæ aliquorum clericorum insolentia temperaretur.

Per assassinos alios interfici mandantes.

CAPVT XCI.

ECCLESIASTICA persona aliquæ Christiano rû faciens interfici per assassinos, uel mādans, uel eos receptās, uel defendēs, seu occultās incurrit ipso facto sententiā excōmunicationis & depositionis à dignitate

à dignitate, honore, ordine, officio, & beneficio: & beneficia possunt alijs liberè per collatores conferri, ut in cap. i. de homi. in. vi. Et habet unū speciale hoc delictum, ut probari possit probabilibus argumentis, ut ibi, ubi uide Philip. in. xi. no. tenentem quòd in isto casu ratione periculi ualere testes recepti lite non contestata etiam parte absente & non citata: quia tex. ibi non dicit testibus, sed probabilibus argumentis. Item aliud quòd clericus assassinus potest puniri per secularem, sine eo quòd præcedat degradatio, secundum Lapum in dict. capi. i. & Domi. ibi, in fine. quia ipso iure uidentur degradati, & uidetur data unicuique potestas ipsos capiendi, & per ius uidetur spoliati omni priuilegio clericali, ut per Docto. ibi. Et prædictam conclusionem Dominici refert & sequitur Barba. in cap. At si clerici. de iudi. in col. xxxij. nume. cxxix. Refert etiã Hippoly. in practica criminali, in. §. Examinanda. in col. iij. Et uide Ioan. Lupum in tracta. de libertate ecclesiastica, in quæst. ix. ubi dicit quòd datur à iure quædam degradatio quæ habetur loco realis, uidelicet in dict. cap. i. de homi. ubi clericus delinquens ut supra, à iure & à concilio habetur pro realiter degradato, ut possit capi & puniri per secularē: de quo uide latius Arnal. Alber. in cap. Quoniam. de hæreti. lib. vi. in col. cxlvij. uersi. viij. & ultimò fallit. cum. xi. col. seq. qui primò adducit quinque fundamenta contra communem intellectum docto. ad. d. ca. i. qui habet quòd clerici delinquentes in hoc delicto sunt

sunt

Sunt ipso facto degradati, adeò ut Iudices seculares possint procedere contra eos, sicut contra laicos. Et postea bene corroborat hanc communem conclusionem, & respondet ad fundamenta in contrarium adducta. Et nota unum quod ipse dicit in proposito, quòd pœna illius tex. non uidetur habere locum in interficiente, sed in mandante: & quod fortè multi in hoc errarent, allegat Aret. hoc sic ponderantem in cõsi. clxv. incip. Sicut Ioannes dicit. columna. xi. uersicu. Tertio allegat. Aduerte præterea quòd pœna illius tex. in. d. cap. i. habet locum contra mandantem, etiam si mors non sit secuta, ut probant aperte uerba illius, dum dicit, quamquam mors ex hoc forsitan non sequatur: quod uidetur esse speciale in hoc delicto, ut uoluit August. in additio. ad Ang. in parte, Et Sempronium Rodulphi, in. iij. additione: quia aliàs mandatarius non puniretur pœna ordinaria maleficio non secuto: nisi dicamus secundum eum post Ioan. Andr. in regula, in poenis. de regu. iur. in. vi. quòd quo ad pœnas de quibus in dict. capi. i. facto mandato delictum est perfectum, & ideo nimirum si puniatur pœna ordinaria. ac si delictum esset consummatum: quod etiam uidetur sequi Philip, in. d. capi. i. in colum. penulti. in uersicu. In glossa. & per prædictum tex. uidetur reprobari de iure canonico opinio Dini, & Ang. in. l. Item apud. §. Si curauerit. ff. de iniur. dum dicunt quòd in assassinatione si do pecuniam alicui ut aliquem occidat, homicidio non sequuto non punitur mandans: quam deci-

n sionem

sionem refert Augusti. ubi supra, & dicit eos uerum dicere, quòd mandans non punitur de homicidio, sed poena extraordinaria de mandato.

*Truncationes membrorum per se facientes, aut facien-
das iudicantes,*

CAPVT XCII.

CLERICIS in sacris ordinibus constitutis ex concilio Toletano iudicium sanguinis agitare non licet. Vnde prohibemus ne aut per se truncationes membrorũ faciant, aut iudicent faciendas: quòd si quis tale quid fecerit, honore priuetur & loco uerba sunt tex. in capitu. Clericus. ne cleri. uel mona. Vnde poena delicti huius est depositio ab officio & beneficio: quia secundum expositionem Ioan. Andr. uerbum tex. honore exponitur, id est ordine, & uerbum loco, id est, beneficio: & sic uult text. quòd priuetur ordine & beneficio, & per consequens deponatur secundum Abb. ibi, in. i. notabi. qui sequitur expositionem Ioan. Andr. Et aduerte quòd cum poena ista imponatur facienti uel iudicanti truncationem membrorum, quòd etiam si membrum debilitaretur facto uel sententia clerici non puniretur ista poena, quia per id non efficitur irregularis. ita sentit Abb. ibi. Item etiam est aliud aduertendum, quòd uidetur tex. imponere hanc poenam clericis per solum iudicium, & sic per solam sententiæ prolationem, sine eo quòd sequatur illius executio.

cutio. Ego tamen credo quòd mens conditoris cano-
nis fuit punire clericum quando succedit executio, &
sic crederem per solam sententiam non ita acerrimè
puniendum. Quod autem dicatur membrum, quia
hæc materia in uarijs locis latè describitur, sufficiat
ad illa lectores remittere: quæ quidem inter alios co-
piosius colligit Corsetus in repertorio Abb. in parte,
membrum.

Duellum alijs sponte offerentes, seu oblatum susci-
pientes.

CAPVT XCIII.

POE NA huius delicti est depositionis, ut in capi-
tu. i. de cle. pugn. in duel. quod procedit siue cle-
ricus fuerit uictor, siue uictus: poterit tamen
episcopus cum eo dispensare, si mors uel mutilatio
membri non fuerit inde secuta, ut ibi. Et aduerte quòd
pœna illius tex. procedit quando talis clericus sponte
iniuit duellum, secus autem si aliquo facto necessita-
tis, licet necessitas fuerit euitabilis: quia tunc neces-
sitas alleuiat culpam, & non punietur pœna depositio-
nis: sed mitiori: quia text. ille requirit actum sponta-
neum ad incurrendam pœnam depositionis, secundum
Abb. ibi.

Naues ad pugnam gubernantes, & conflictum personaliter exercentes, ac alios ad pugnam incitantes.

CAPVT XCIIII.

PROPTER hæc tria delicta deponendus est clericus, ut in cap. Quod in dubijs. de poenis. Aduerte tamen quòd in defensione bene possunt clerici gubernare naues, & alios ad pugnam defensionis incitare, & in tantum conflagrare in hostes, quòd eos dimittant, ut placuit Innocen. ibi. Abb. autem in eo capitul. uidetur eius sententiam restringere, uidelicet quòd si necessitas non erat inuitabilis, licet clericus intersit bello causa defensionis: si sequitur mors, uel mutilatio membri ex percussione sua, efficitur irregularis, secus si percussione aliorum. Ego tamen crederem quòd Innocentius potest simpliciter intelligi, quo ad terminos text. quem declarat: quia ad hoc ut non patiatur poenam depositionis de qua ibi, sufficit quòd clericus prætendat defensionem, licet causa non esset inuitabilis. Quantum uerò ad irregularitatem incurrendam seruabitur consideratio Abb. nec contradicit sententiæ Innocen. quia ipse nihil de irregularitate disponit iudicio meo.

Violentiæq;

Violentiæque illatores.

CAPVT XCV.

CLERICI uolentiam inferre solent aut possunt, in personis, rebus seu beneficijs. Primo casu. quando ab ipsis fuerat uis illata personis citra homicidium, tunc pro qualitate iniuriæ ac damnorũ, ac consideratis his quæ in arbitrarijs pœnis consideranda fore infrà trademus, iudicis arbitrio puniri debent. Si quando uerò contingat clericos eripere aliquem de manibus familiæ, qui sententia iudicis ducebatur ad mortem, uel aliud corporale supplicium, tunc quidem distinguendum est. Nam aut manifestè apparebat illum condemnatum inique, & tunc uidetur nullam imponendam pœnam propter hoc, ut sentit Alberi. in. l. addictos. C. de episco. audi. per tex. in capitu. Hi qui. xiiij. quæst. vi. ubi bona glo. et melior in capit. Reos. xxij. quæstio. v. facit quod notat Archi. in capitulo. Cum homo. xxij. quæstio. v. & uide Hippoly. in. l. lege Cornelia. ff. ad legem Corne. de sica. ubi refert dictam conclusionem Albe. & ponit alia per quæ potest corroborari. Si tamen in tali ereptione condemnati clerici scandalum fecerint, unde deteriora contingant quàm iniusta hominis occisione: tunc bene crederẽ eos puniendos per suum iudicem iuxta scandali & peccatorum mensuram. Si uerò damnatum iustè eriperẽt, tunc puniendi sunt. Idem quando esset dubium iustè an ne damnaretur, cum præsumere debent clerici pro iu-

n iij dice

dice damnante. In hac autem illicita ereptione aduertere debent multum iudices circa modum eripiendi, an cum armis et scandalo id fiat, an etiam ruptis carceribus, uel non: & alia considerare, quæ solent similia leuiora, uel grauiora facere ac delicta in laicis. Aduertendum tamen est quòd si clericus eximit à carceribus captum pro debito, tenebitur ad id quod fisco, & priuato debebatur, per id quod notat Bartholus in. l. Quoties de exactoribus tribut. libro. x. Faber in. §. Pœnales. instit. de actio. Ias. ibi col. xvij. uersicu. iij. circa prædicta. quòd intelligerem uerum pro illis debitis pro quibus erat incarceratus, uel recommendatus, non uerò tenebitur omnibus creditoribus: licet obstet generalitas notabilis decisionis Bald. in. d. l. Addictos dum tenet quòd eximens aliquem de manibus curiæ, tenetur ac si fideiussisset pro eo in omnem casum. Secundo uerò casu uidelicet quando clerici res inuaserint uiolenter, tunc si erat res temporalis propria uel aliena, cuius possessio erat apud alium constituta, patiuntur pœnam legis si quis in tantam. C. Unde ui. quæ etiam habet locum in clericis, ut sentit gl. in. c. i. de dolo & contu. cui assentitur ibi Abb. in. vi. col. uersu. Quo ad tertium. quod confirmatur ex traditis per Feli. in ca. Ecclesia sanctæ Mariæ. de consti. col. xiiij. uersu. queritur primò, uidelicet quòd leges Imperatorum & Regum comprehendunt clericos, & melius ex his quæ ibi notat in col. xxij. uersu. Sequitur etiam. Tertio autem casu quando in beneficijs faciunt

ciunt

ciunt uiolentiam: tunc qui temeritate propria dignitates, personatus aut alia quaecunque beneficia ecclesiastica occupare non uerentur, hoc ipso, ius (si quod in dignitatibus uel beneficijs taliter occupatis, uel ad ea competebat) amittunt. Ita disponitur in. c. Eum qui. in fi. de præbend. lib. vi. Si uerò beneficium cui animarū cura imminet ui occupat clericus beneficio simili cum cura quod primitus obtinebat, est ipso iure priuatus, ut uoluit ibi tex. in princip.

Literas ad alios directas aperientes, & aduersarijs ostendentes.

CAPVT XCVI.

APERIENS literas, & aduersario mittentis ostendens incidit in pœnam falsi. ita Barthol. in l. Qui testamentum. ad legem Corneliam. de fal. ff. per. l. i. §. is qui depositam. eodem titul. & sequitur Panormita. in capitul. Cum olim. lo. ij. de offi. delega. & Iason in. l. Non dubium. in columna ante penultima. C. de legi. Clericus uerò hoc faciens incurrit pœnam depositionis. ita scripsit Roma. consilio. ccclxv. incipiente, Quæritur primò, qua pœna. circa fin. hoc solo fundamēto motus, quòd de iure Canonico pœna falsi est depositio in clerico, per tex. in. c. Ad falsariorum. de cri. fal. sed salua eius auctoritate hoc non uidetur uerum: quia ille textus non imponit pœnam depositionis clerico pro qualibet falsitate, sed quando
 n iij utitur

utitur falsis literis Papæ : non ergo uidetur posse illud extendi ad hoc delictum . Vnde crederem clericum in hoc puniendum esse arbitrariè, consideratis his quæ in arbitrarijs poenis consideranda inferius declarabimus. Si uerò aliquis aperuit literas ut uideret, et alijs non ostendit, tunc non tenetur poena falsi, sed extraordinariè punietur. ita Bar. & Roma. Panor. & Iason ubi suprâ. et idem notat Feli. post Inno. in dict. c. cum olim, qui dicit quod isto casu poena est arbitraria. Vnde idem dicendum est in clerico.

Ecclesiasticos uiros ut sua resignent beneficia, ac necitati ad curiam accedant capientes.

CAPVT XC VII.

PERSONAE ecclesiasticæ hoc ut fiat procurantes, si fuerint prelati inferiores eo ipso obtentis beneficijs sint priuati. ita disponit tex. in cle. multorum de poenis . Intellige tamen quòd per solam capturam factam ad finem quòd quis renunciet, si tamen in effectu non renunciauit, non incurrit capiens istam poenam. Sic declarat Cardi. ibi post Zenzeli. in vi. quæstio. & idem dicit post Paul. ibi, in quæstio. x. quando liquidò posset probari quòd detentio non fuit causa quòd captus non accederet ad curiam, quia tunc capiens non incurrit poenam.

Incendiarij.

Incendiarij.

CAPVT XCVIII.

INCENDIARIORVM malitiã pessimam de-
 populatricem ac horrendam appellat tex. in. c. pes-
 simam. xxiiij. quæstio. viij. & in eo describitur pœ-
 na laicis incendiarijs imponenda per ecclesiam, quæ
 grauis est. Clericis tamen delicti huius pœna infligen-
 da in canonibus scripta non reperitur, forsitan enim nõ
 sunt arbitrati conditores canonum aliquem clericorũ
 in tantum scelus incursum, absque ulla sui utilitate
 seu uoluptate, ac magna aliorum iactura, ideo erit ar-
 bitrio iudicis relinquenda, iuxta doli ac loci, & dam-
 norum qualitatem & quantitatem: qui semper etiam
 in hoc attendere debebit qualiter cuiuscunque regni le-
 ges in hoc animaduertant, ut ubi fuerit legum censu-
 ra grauior, ibi etiam sit pœna seuerior.

Raptorum & ecclesiarum uiolatorum non satisfaciẽ-
 tium sepulturis interessentes, eorumq; eleemosynas
 recipientes, ac de eorum rapina participant.

CAPVT XCIX.

MANIFESTVS raptor, uel ecclesie uiola-
 tor nisi prius ablata restituat si potest, uel emen-
 dandi firmam & plenam securitatem fecerit, be-
 neficium pœnitentiæ ei penitus denegatur. Qui autem
 in sanitate, obstinata mente non pœnituerit uel emen-
 dauerit,

dauerit, & in morte securitatem præstare nequiverit, sollemnitatis poenitentiae parum ei prodesse uidetur. Sed de peccato contrito corde uiaticum non negatur: ita tamen quòd nullus clericorum sepulturis illius intersit, nec eius eleemosynam præsumat recipere. Quòd si aliqui clericorum uel presbyterorum contra hoc inuita uel in morte poenitentias dare attentauerint, aut sepulturae eorum interesse, uel eleemosynas accipere: aut si aliqui eorum huiusmodi rapinae participes inuenti fuerint, patiuntur ordinis sui damnum irrecuperabiliter. ita disponit textus in capitulo. ij. de raptoribus & incend. Et sic clericus in hoc delinquens debet deponi, & priuari beneficio: ut notat Abbas ibi. In quantum autem supra dicitur quòd damnum ordinis, & sic depositio fit irrecuperabiliter, dicit Abbas ibi, post Ioan. And. quòd hoc ideo dicitur, ad denotandum quòd episcopus pro prius non potest clericum propter hoc depositum restituere, sed requiritur dispensatio Papæ: quod etiam notat Antonius, licet eum Abbas non alleget: in beneficio tamen credit Abbas quòd poterit Episcopus dispensare, allegat text. in capitu. Salonitanae. lxiiij. distinct. & bo. tex. in capitu. ij. de cler. pug. in duel. ubi episcopus dispensat cum homicida in beneficio, & ad ibi dicta se remittit. Item aduerte quod licet raptori uel uiolatori prædictis qui poenituerunt in morte, quando non potuerunt satisfacere, denegetur sepultura in ecclesia, coemeterium tamen non denegatur, ut per glo. fin. ibi. Clerici tamen etiam

etiam in sepultura cœmeterij non debent interesse, ut notat Abb. ubi supra, in fina. uerbis, quod etiam uoluit Anto. ibi. Dum autem supra dictum est quòd talibus non est danda pœnitentia in uita, nec in morte sub pœna supra dicta. Intelligent tamen sacerdotes quòd possunt admittere dictos raptores seu uiolatores ad pœnitentiam aliorum criminum sine metu pœnæ, si ipsi uelint de ipsis pœnitentiam agere, ut per glossam & doctores ibi: quamuis illa ad uitam æternam non sit fructuosa, ut per eos ibi.

Sortilegi.

CAPVT C.

SORTILEGI (ut beato Isidoro placuit) illi sunt, qui sub nomine fictæ religionis per quasdam (quas sanctorum seu Apostolorum uocant sortes) diuinationis scientiam profitentur, aut quarumcunque scripturarum inspectione futura promittunt, ut habetur in capitu. uno. xxvi. quæstio. i. Pœna clerici sortilegi secundum Antonium de Butrio in capit. At si clerici. de iudi. est quòd depositus tradatur curiæ seculari, pro quo allegat tex. in. c. Admoneant. xxvi. q. vij. & sic addit ipse quartum casum ad glo. in ca. Ad abolendam. de hæreticis. in quo quis statim post depositionem traditur curiæ seculari. sed Abb. ibi in col. xiiij. credit quòd Anto. in hoc non bene dicat: quia illud capitul. Admoneant. non dicit quòd sortilegus debet
seculari

seculari curiæ tradi, sed quòd debeat degradari si cle-
 ricus est: & quòd cū materia sit odiosa & ualde exor-
 bitans, debet intelligi de degradatione uerbali. Vnde
 Abbas uidetur concludere quòd pœna huius delicti sit
 illa de qua in cap. Tuæ. de pœnis. Et quòd istud deli-
 ctum comprehendatur sub uerbis (magnis sceleribus)
 in dicto capit. positis, & sic quòd clericus in hoc de-
 linquens uerbaliiter degradetur, & in monasterium de-
 tradatur. Et istam opinionem Abb. contra Anto. sequi-
 tur Aret. in capit. Cum non ab homine. col. x. de iudi.
 uersi. addit etiã. Et sequitur etiã Decius in. c. At si cle-
 rici. col. xxij. de iudi. uersi. Quartus casus. Arnaldus
 in repeti. c. Quoniã. de hæreti. in. vi. in col. cxiiij. uer-
 si. Quarto fallit. et uide eundẽ Abb. in. c. ij. de sortile.
 in glo. i. ubi ex ea, te ex tex. colligit unũ ualde notan-
 dum, uidelicet quòd in pœna imponenda sortilegis, uel
 eos consulentibus, debet animaduertere iudex ad quali-
 tatem & quantitã delicti, & ad animum delinquen-
 tis, & secundum hoc pœnam imponere, quandoq; acer-
 rimam, quandoq; grauem, quandoq; leuem: ex quo ui-
 detur quòd non potest dari certa regula: cuius opinio-
 nem sequitur Paul. Grillan. in tracta. de sortilegijs, in
 quæstio. xi. in col. ij. uersic. Clerici uerò. Quem uide
 in illo tracta. quia per quindecim folia et amplius plu-
 ra colligit in materia sortilegiorum, quorum aliqua
 concernunt clericos, quæ quidem transcribere nolui.
 Et uide hodie decretum Concilij Lateranen. sub Leone
 decimo celebrati, in nona sessione, ubi disponitur quòd
 clericici

clerici qui inuenti fuerint culpabiles in sortilegijs per inuocationem demonum incantationibus, ac diuinationibus, superstitionibus, arbitrio superiorum infamia notentur. Si uerò non destiterint, deponantur, atque in monasterium ad tempus arbitrio superiorum præfinitum detrudantur, beneficijsq; & officijs ecclesiasticis priuentur.

Consulentesq; aruspices, Incantatores, Ariolos, Augures, sortilegos, ac eos qui artē magicā profitentur.

CAPVT CI.

PRESBYTER, diaconus, uel quilibet de ordinibus clericorū qui fuerit deprehensus consuluisse prædictos, uel aliquos ipsorum, ab honore dignitatis suæ suspensus monasterij curā excipiat, ibiq; poenitentiae perpetuae deditus scelus admissum sacrilegij soluat. Ita sanxit quartū cōciliū Toletanum quod refert Gratianus in. c. Si quis episcopus. xxvi. q. v.

Peccatores qui sibi confessi sunt signis aut uerbis prodentes.

CAPVT CII.

SICVT enim mortalibus cunctis immortalem illam uitam amantibus expedit, ut quæ non puduit cōmittere scelera, fateri non erubescant sacerdotibus, uti ueris animarum medicis, & quibus solis illis mederi

mederi concessum est. Sic enim summè cernitur necessarium sacerdotibus ipsis reuelatorum sibi scelerum, secretum indicere, ut tantò apertius sua pandant facinora perpetrantes, quantò securius illa propalare cognouerint: pauci quidem animæ suæ salutem (cum famæ, rerum ac uitæ dispendio) quærerent. Hinc est quòd eadem cura qua in sacris canonibus confessio peccatorum fieri præcipitur, reuelari prohibetur, ac ultra prohibitionem contrarium facientibus, condigna pœna cõscribitur. Vnde Grego. statuit quòd peccata sibi confessa reuelans deponatur, et quòd omnibus diebus uitæ suæ peregrinando pergat, ut in ca. Sacerdos. de pœni. distinc. vi. Eadem etiam depositionis pœna imposita fuit per concilium generale: & ultra id fuit additum quòd propter hoc depositus in arctum monasterium ad agendam perpetuam pœnitentiam detrudatur, ut in capitu. Omnis utriusque. de pœni. & remis. & si timeatur de fuga, posset detrudi in strictum carcerem, ut notat ibi Abb. in. ij. col. vij. notabi. allegando tex. in cap. Ut famæ. de senten. excom. Et nota quòd ad celandum confessionem non solùm tenetur qui illam audiuit, uerùm etiam interpretes, & ille qui casu illam audiuit, & is cui de licentia confitentis sacerdos reuelauit, & qui fingit se confessorem esse, & qui latenter absconditus confessionem audit. Item sacerdos qui dimidiam confessionem audiuit, uel qui alias post auditam confessionem non absoluit, ut notat Florenti. referendo Petrum de Palude in tertia parte, titu. xvij. capitu. xxij. in. §.

in. §. i. in fi. & in. §. ij. Vnde crederem quòd si aliquis prædictorum, qui clericus esset, reuelaret peccata sic audita, puniendus esset prædicta ordinaria pœna: quia omnes illi uerè dicuntur audire confessionem, licet interpreti & illi qui casu audit, uel cui de licentia reuelata est confessio, uel qui absconditus audiuit, non posset dici quòd uerè fuit pœnitens confessus. Sufficit enim quòd uerum est illos audisse peccata in confessione dicta, & quæ soli Deo in præsentia hominis dicebantur: quàmuis bene uerum sit quòd nō omnium prædictorum par sit culpa uel dolus in reuelando, quòd operabitur ut in detrusione monasterij uel carceris mitius se habeat Iudex cum uno, quàm cum alio. Et aduerte quòd dicitur sacerdos reuelare confessionem, si diceret quòd talis habet peccata (nominando eum) à quibus ipse non potest eum absoluerè, ut notat Florenti. in dict. §. primo referendo Petrum de Palude, qui etiam addit quòd idem est si sacerdos dicat, ego audiui talem (nominando etiam eum) in confessione, & non absolui illum. Crederem tamen quòd in his duobus casibus sacerdos non esset puniendus dicta pœna ordinaria: quia non potest uerè dici quòd reuelauerit peccata confitentis, licet sit uerum reuelasse confessionem: & iura in. d. capit. Sacerdos. & in ca. Omnis. imponunt pœnam reuelanti peccata, non uerò reuelanti cōfessionem, ut patet ex eis: quàmuis bene crederem ipsum alias bene puniendum iuxta qualitatem delicti. Sacerdoti uerò bonæ famæ, & honestæ uitæ dicenti se habuisse

habuisse licentiam poenitentis ad reuelandum confessio-
 nem credi debet: cum talis actus licentiæ secretò fieri
 soleat, & nullo interueniente teste, ad hoc saltem ut
 transferat onus probandi in asserentem sine licentia
 reuelasse. ita placuit Lapo in allegatione. xciiij. inci-
 pien. Quidam presbyter. in columna secunda, qui dicit
 hoc præsertim procedere, quando tertius accusat sa-
 cerdotem de reuelatione. Quando uerò idem qui pec-
 cata confessus est, tunc fortè dicit secus esse: quem ui-
 de declarantem quomodo possit cõtra sacerdotem pro-
 bari quòd sine licentia reuelauerit confessionem. Et ui-
 de etiam eundem asserentem post Hostien. quòd si sa-
 cerdos affirmet se aliter sciuisse illud quàm per cõfes-
 sionem, quòd ut puniatur poena. d. c. Omnis. oportet ut
 probetur quòd per confessionem illud sciuerit. & uide
 Abb. in. d. c. Omnis. in ultima quæst. ubi referendo Ho-
 stien. dicit quòd nisi sacerdos doceat aliunde illud ha-
 buisse, præsumendum est illud habuisse in confessione,
 non tamen punitur poena ordinaria illius tex. sed poe-
 na arbitraria, quia apertè non conuincitur de delicto,
 Et illud dictum Hostien. dicit singu. Barba. in. ij. uolu.
 consi. lxx. incip. Sapienter non fallor. in colum. vij. in
 princip. Et sic ad euitandam poenam arbitrariam tene-
 bitur sacerdos probare quòd aliunde sciuerit: quod ui-
 detur procedere in proprio sacerdote, ut tex. ibi loqui-
 tur, & Docto. Si uerò confessor sit uigore specialis
 priuilegij assumptus, uel de licentia propriij sacerdo-
 tis, non esset præsumptio contra eum, nisi peccatum
 diceretur

diceretur commissum eo anno quo extraneus sacerdos inculpatus confessionem audiuit. Sed in hoc tandem non potest dari certa doctrina: hanc enim praesumptionem qualitas peccati, confessoris, & poenitentis augebit aut minuet.

Blasphemi.

CAPVT CIII.

BLASPHEMIAE scelus temporibus istis ex hoc (ut pie credendum est) tot calamitatibus plenis satis in usu est. Cumque hoc magis quam alia crimina ipsum Deum creatorē omnium offendat, ac ad illud perpetrandum nullus alliciat carnalis appetitus, nec auaritia sitis ulla comoueat, nulla denique instiget astrorum influenza, mitiori plectitur poena. Sauiunt humanae leges communes ac regiae in falsam monetam fabricantes, extra regna res uetitas deferentes, inq; latruculorum aures, consuetudinaria poena consurgit: mutilantur manibus ac pedibus ob leuiora saepius homines. Sola blasphemantium lingua peccat impune quos Iudaeis deteriores uocat Hostien in summa, de exces. praelato. §. Clericus. quia frustratim decidunt membra illius, qui eos proprio sanguine redemit, cuius corpus saltem Iudaei integrum reseruarunt. Qui in lege ueteri blasphemabat nomen Domini lapidibus opprimebatur ab uniuerso populo: quae poena ab ipso omnipotente Deo imposita est, quo tempore

o nondum

nondum Deus talia ac tanta concesserat hominibus dona. Nunc autem quādo Deus homo factus (ut hominibus amissum redderet honorem) uitam & sanguinem præstitit, blasphemijs passim ab eisdem hominibus in-honoratur: nec qui blasphemat poenam, sed qui reprehendit periculum subiit: & quòd deterius est, audientes qui ad uindictā, seu ad correctionem saltem moueri deberent, prouocātur ad risum. Iustinianus ille, & si non inter omnes christianos principes sanctior ultimo supplicio blasphemos damnari censuit, pares eos nefandi criminis reis iudicando, & iuste quidē. Quid enim magis nefarium, quid enim naturæ ipsi magis aduersum, quā ut creatura in suū inuehatur creatorem? Quid à brutis ipsis alienius, quorum nullū quauis innata feritate uigeat, suum offendit benefactorem, nec in offendendo solum se gratum ostēdere credit, nisi defendat oportunitate cōcessa, ac membris ferre omnibus sui corporis se debitorem fateri conetur. Cumq; lingua id fari natura non dederit, eadē saltem benefactoris pedes lambendo fatetur: O sæculum infelix: o ætas iam omnino lutea, o homines christiano-rum nomen usurpantes ad maiorem in die iudicij confusionē, & ingehenna poenā. Insurgit quisq; uestrū ac furit si principem suum terrenū, si dominum, amicū, famulum, si denique seruū iniuria afficere audit. Si creatorem ac redemptorem uestrum, & præsentis uitæ huius, (quæ uobis tam dulcis est, quia futuram time-tis amarā) largitorem & auctorem, ac futurum iudicē

iudicem asperrimum blasphemare auditis, obmutescitis? ubi fides? ubi religio? Quid prodest Christiani sanguinis antiqui iactantia, quæ uobis solum ad neophitorum improbatum seruit contemptum? Dedecus ac infamiæ notam censentis, si quorum cibus ad tempus nutrimini (etiam cum uitæ iactura) iniuriam linquitis inultam. Nonne maiorem ignominiam oportet iudicare illius per quem estis quicquid estis, blasphemiam patienter audire, ac tepide reprehendere, & blasphemantium sæpius coetibus admisceri, ac quò blasphemi conueniant fouere ludos? O nobiles (quos sæpius non parentum uirtus, sed rapinæ, uiolentiæ, aliq; ignobiles actus ad diuitias primùm, ac inde ad nobilitatem euexerunt) qui inimicos amicorū usq; ad necem ex lege quadam nobilitatis persequimini, & inimicos Dei & creatori uestri intra familiam alitis, defenditis, sustinetisq;. In quo fiduciam cælestis regni possidendi ponitis, si inimicos uestros, quos Deus diligere præcipit, odio habetis, suos autem suum nomen blasphemantes diligitis? O ignaui, ac infelices iudices, qui potestate diuina in terris utimini, quorum iussis ob id cæteri homines natura pares, & meritis sæpius meliores obtemperant, quo negociorum maiori deceret uersari sollicitudine, quàm ut diuini nominis blasphemos insequeremini, captos nullo personarum discrimine, nulla legalis pœnæ dispensatione puniretis? O summa pietas qui solus bonus es, & cuius solius omnia opera bona sunt: non possum nisi

o ij sum nisi

sum nisi cum David sciscitari, vsquequo domine im-
 properabit inimicus, irritabit auersarius nomen tuū,
 ac cum eo deprecari, Vt exurgas Deus & iudices cau-
 sam tuam, & memor sis improperiorum tuorum, eo-
 rum quæ ab incipientibus fiunt tota die. Maior qui-
 dem erit pietas, si tanti criminis perpetratores uiuen-
 tes paterno affligas amore, ut resipiscant, quã si mor-
 tuos eos cruciari iubeas in æternum, ut loquelam dam-
 natorum, quã uiui fari cœperunt, perpetuo luctu nun-
 quàm fari prætermittant, non in tuæ gloriæ diminu-
 tionem, sed in suæ potius miseriæ calamitatisq; aug-
 mentum. His igitur in demonstrationem huius crimi-
 nis grauitatis, sic prælibatis ad pœnam clericis illud
 committentibus infligendam ueniamus, quæ quidem
 tantò grauior in eis esse deberet, quantò ab ipsis gra-
 uius quàm à laicis in hoc delinquitur, ea potissimùm
 ratione. Nam præter id quod sicut & ceteri homi-
 num manu ipsius Dei teneantur, eius stipendijs, unigeni-
 ti filij sui domini nostri patrimonio particulariter
 aluntur. Et tex. in capitu. Si quis per capillum. xxij.
 quæstio. i. cōtra clericum statuit in hæc uerba. Si quis
 per capillum Dei uel caput iurauerit, uel alio modo
 cōtra Deum blasphemia usus fuerit, si in aliquo ordine
 ecclesiastico est, deponatur: cuius canonis antiqui pœ-
 nam tanquam uetustate collapsam cessare censuit Ho-
 stien. in summa de male. in. §. blasphemantes. uersic.
 grauior etiam. & hodie arbitraria pœna censuit pu-
 niendum clericum blasphemantem: cuius sententiæ
 uidetur

uidetur adherere Ioan. Andr. & Abb. in capitulo. ij. de maledi. Cum autem clericus rebellis fuerit, uel sæpius hoc delictum commiserit, tunc degradandū eum iuxta dispositionem dicti canonis scripsit Hostien. ubi supra, ex quo uidetur uelle quòd solūm data incorrigibilitate uel consuetudine blasphemandi clericum esse deponendum pro isto crimine: cuius in hoc sententiæ adhæsit Alexand. in consilio. lxxij. in. i. uolumi. column. iij. uersicul. Præterea. dum referendo Hosti. ubi supra dicit quod clericus propter hoc non potest deponi, nisi sæpius sit consuetus: qui plus audet affirmare, quòd non sufficeret probare quòd bis uel ter blasphemauit ad hoc ut dicatur consuetus blasphemare, pro quo allegat Cinum in. l. ij. C. de re credi. & quòd talis consuetudo blasphemandi debet probari per testes non singulares. pro quo refert Cinum. Ioan. Andr. Paul. de Elea. & Anto. in uariis locis. Panor. autem in dicto capitulo. ij. de male. dicit, quòd ita graue potest esse delictum, quòd fieret depositio: & allegat tex. in dicto capitulo. Si quis per capillum, & de consuetudine blasphemandi nihil dicit: ex quo uidetur tenere quòd quando grauis esset blasphemia, tunc habeat locum poena canonis antiqui de quo supra. Poenam uerò in dicto capitulo. ij. de maledi. descriptam clericos non subire Hostien. placuit in summa illius tituli. & Ioan. Andr. & Panor. ibi, in eodem capitulo. ij. licet Alexand. in dicto consi. referat Hosti. aliter tenere & corruptè, quia oppositū tenuit eius

nuit eius ad quod allegatur ab Alexand. Hodie uerò in cōcilio Lateranensi sub Leone decimo celebrato clericis blasphemantibus pœna decreta est sub his uerbis. Quicumque Deo palam seu publicè maledixerit, contumeliosisq; atque obscœnis uerbis dominum nostrum Iesum Chriſtum, uel gloriosam uirginem Mariam eius genitricem expresse blasphemauerit, si clericus uel sacerdos fuerit, eo ipso quòd de delicto huiusmodi fuerit conuictus, etiam beneficiorum quæcunque habuerit fructibus (applicando ut infra) unius anni multetur: & hoc sit pro prima uice, pro secunda uerò si ita deliquerit, & conuictus, ut præfertur, fuerit, si unicum habuerit beneficium, eo priuetur, si autem plura, quod ordinarius maluerit id amittere cogatur. Quòd si tertio eius sceleris arguatur & conuincatur, dignitatibus & beneficijs omnibus quæcunque habuerit eo ipso priuatus existat, ad eaq; ulterius retinenda inhabilis reddatur, eaque liberè impetrari & conferri possint. Distributio uerò prædictorum fructuum (ut ex dicto capitulo. Concilij colligi potest, in alio casu quo etiam amissionem fructuum imponit) in fabricas beneficiorum huiusmodi, uel pauperum eleemosynas facienda est.

Apostate.

Apostatæ.

CAPVT CIIII.

PRAEMISSO prius quòd est triplex species
 Apostasiæ, ut per glos. in. c. i. de apost. & ibi In
 no. & per Hosti. in summa eiusdẽ tit. in. §. Quot
 species scilicet perfidiæ, inobedienciæ, & irregularita
 tis. Omissa prima specie quia magis uidetur pertinere
 ad materiam hæresis. Poena clerici apostatæ in secun
 da specie scilicet inobedienciæ est quòd infamis efficitur
 durante Apostasia, & à testimonio repellitur & excõ
 municatur: ut notat Hosti. ubi suprà, in. §. Qualiter
 puniatur. per tex. in. c. Si quis à suo. iij. quæsti. iij. Et
 in. c. Si autem nobis. xi. quæsti. iij. Et si non resipue
 rit, degradatur secundum eũ. Vide tamen Abb. in. d. c. i.
 ubi aliter distinguit, uidelicet quòd si quis nõ uult obe
 dire papæ seu eius canonibus, credendo eum non habe
 re potestatem, punitur ut hæreticus. Si uerò hoc facit
 ex contẽptu, debet deponi: & si fuerit incorrigibilis,
 traditur curiæ seculari, & poteri excõmunicari. Si au
 tẽ inobediens est ex aliqua concupiscentia, tunc mitius
 punitur. Poena insuper apostatæ in tertia specie irregu
 laritatis quæ fit multis modis secundũ Inno. in dict. c.
 i. post glos. ibi, scilicet quando quis recedit ab ordine
 suo, siue sumptæ religionis dimittendo tonsurã uel co
 ronam, uel accipiendo uxorem, uel abijciendo reli
 gionis uestem, uel clericalem, redeundo ad seculũ, est
 quòd illa durante repellitur ab accusatione & testi
 monio

o iij monio

monio, & est infamis ipso iure, ut in capitul. Alieni. ij. quæstio. vij. & in capitu. Beatus. iij. quæstio. iij. secundum Hostien. ubi supra. Nec potest ad dignitatem eligi, ut in capitu. legi. xvi. quæstio. i. & clericus admonitus si se non correxerit, deponendus est, ut in capitu. Sine ornatu. & in capitu. Præcepimus. xxij. quæstio. iij. & in capitu. Sin autem. cum duobus sequenti. xvi. quæstio. iij. secundum eum ibi. Item quod caret privilegio clericali, ut in cap. i. eod. titu. ubi tex. dicit quod clerici qui relicto ordine clericali, & habitu suo in apostasia tanquam laici conversantur, si in criminibus comprehensi teneantur, non liberantur per censuram ecclesiasticam. Quæ poene procedunt quâdo cõstat de Apostasia. si uerò de illa fuerint grauer infamati, deficiẽte probatione cõpelluntur per ecclesiasticã districtiõẽ ad se purgandũ, ut in. c. Tuæ. eo. tit. Quâdo autem clericus non potest induci ad resumendum malè dimissum habitum, tunc potest incarcerari sub graui custodia, ita quod solùm sibi uita misera reseruetur, donec à suæ præsumptionis nequitia resipiscat, ut sunt uerba tex. in. c. A nobis. eo. ti.

Schismatici.

CAPVT CV.

SCHISMATICVS clericus degradatur, & traditur curiæ seculari. ita uoluit Bonaguia, quẽ refert Ioan. And. in capitu. Cũ non ab homine. de Iudi.

Iudi. motus per tex. in cap. de liguribus. xxij. quæst. v. quod intelligitur de incorrigibili, ut per glos. in dicto capitulo. Cum non ab homine. de Iudi. quod etiã sequitur ibi Ioã. Andr. ut refert Abb. in capitulo. At si clerici. de iudi. colum. xij. & probatur in eo. capitulo. de liguribus, dum dicit, si contempserit & permanse- rit, per publicas potestates opprimatur, & ita etiam intelligit Decius in capitulo. At si clerici. in columna xxij. uersic. Quintus casus. de Iudi. dicit tamen Ioan. Andr. ubi supra, ut refert Abb. in dicto loco, quod si esset schisma contra ecclesiam Romanam, posset pro- cedere dictum illud Bonaguidæ: quia tunc posset in- cludi schisma sub casu hæresis, quod non placet Abb. indistinctè, ideo ipse distinguit. Aut enim schismati- cus credit ecclesiam esse penes alterum tantum ex plu- ribus qui se gerunt pro summis pontificibus, & tunc est schisma sine hæresi. Aut credit ecclesiam posse con- sistere penes duos in solidum, & tunc est schisma cum hæresi. & hoc ultimo casu posset saluari opinio Io. Andr. Et idem dicit quando plures erigerent capita contra ecclesiam Romanam facientes nouam sectam, & noua statuta: quia tunc etiam est schisma cum hæ- resi. Et istam distinctionem Abb. sequitur Areti. in cap. Cum non ab homine. colum. x. de Iudi.

Heretici

Hæretici.

CAPVT C VI.

PRAEMISSO prius quis dicatur hæreticus, cum non sit præsentis speculationis, quia uarijs in locis hoc doctores enucleant, præcipuè Hosti. in summa de hæreti. §. i. Et Doctor noster Hispanus Didacus de Villadiego in suo tractatu contra hæreticam prauitatem, in prima quæstione. Et Arnal. Alber. in repeti. Rubr. de hæreti. in. vi. fol. i. in prima quæst. Vna poenarum qua damnatur clericus hæreticus est quòd ipso iure est priuatus beneficio, ut probat text. iuncta gloss. in cap. Quo iure. viij. distin. Et ibi notat Præpo. post Domini. Et notat Compostel. in capitulo Quod sicut. de electio. in. col. xi. dum dicit quòd crimen hæresis ipso facto inducit priuationem. idem etiã notat Ancha. in consilio. cclxxxviij. incipen. Ultra alia solemniter. ut refert Feli. in capit. ij. de rescript. in. iij. col. Et notat Nicolaus de Milis in suo repertorio, in uerbo hæretici. ex quo resultat primus effectus quòd non poterit renunciare post cõmissum delictum. Secundus quòd agenti petitorio pro beneficio quod semel habuit, obstat exceptio quòd sit hæreticus. Notat Abb. referendo Inno. in. c. inter dilectos. de excess. præla. prope fi. Et prædicta conclusio, uidelicet quòd hæreticus sit priuatus ipso iure beneficio fuit potissimũ fundamentum dominorum de Rota, qui tenuerunt quòd regula Cæcellariæ. xxxij. quæ disponit quòd impetrãs beneficium

beneficiū pacifice possessum debet exprimere ea de quibus ibi, non habet locum in impetrante beneficiū hæretici, ut refert Guiliel. Casador in deci. Rotæ per eū collectis, in deci. xiiij: qui ita dicit fuisse iudicatū per maiorem partem dominorū de Rota: licet alij quatuor eorum fuerint in contraria opi. per quem poteritis uideri fundamenta utriusque opinionis. Et uide Philip. in. cap. Ut commissi. prope fi. de hæreti. lib. vi. ubi dicit de referendo Domi. ¶ Imo. quòd clericus hæreticus rediens ad fidem ante sententiam recuperat beneficium, secus autem si post, quia tunc non nisi ex dispensatione. Alia ¶ principalior pœna est quòd degradatus traditur curiæ sæculari, ut in capi. Ad abolendam de hæreti. Quod fallit, nisi talis hæreticus uelit se corrigere. ut in cap. penul. de hæreti. Et notat Abb. in dicto capi. Ad abolendam. ¶ ibi Ioan. de Ana. quia tunc depositus detruditur in carcerem, ut concludit Abb. in cap. At si clerici. de Iudi. col. xij. Idem Abb. ¶ Ana. in. d. cap. penul. ¶ Domi. in. c. i. in. v. nota. de hære. in vi. ¶ in. c. nec licuit. xvij. di. ¶ notat Philip. in. ca. Ut commissi. in. iiij. nota. de hære. lib. vi. Decius in. d. cap. At si cleri. col. xxi. uersicu. Et quando. Et nota quòd etiam si non sit tradendus curiæ sæculari clericus hæreticus, sed perpetuo carceri mācipandus debet degradari. ut notatur in. c. i. de hæreti. in. vi. maxime per Arnal. ibi in. vi. not. Si tamen semel deliquit ¶ se correxit, ¶ postea iterato delinquat, nihilominus traditur curiæ sæculari. ita Domi. in. d. c. Nec licuit. per
 tex. in

tex in. c. Super eo. de hære. lib. vi. Sequitur Feli. in. d.
 c. At si clerici. col. fi. & uoluit ibi Abb. in. d. col. xij.
 uerfi. Ad tertium. Vide. l. antepenul. titu. vi. parti. i.
 quæ uidetur ponere tres casus, in quibus in ista mate-
 ria hæresis clericus traditur curiæ seculari, quando
 fuerit inuentus in hæresi, aut abiurauit eam, & fuit re-
 lapsus, aut quando se compurgauit, & reincidit in eam
 & degradatio hæretici potest fieri per episcopum pro-
 prium solum, ut in cap. i. de hære. in. vi. uocatis alijs
 personis de quibus ibi. Est alia & tertia poena quam
 clericus hæreticus patitur, quòd bona eius publican-
 tur, & ecclesiæ à qua stipendia receperat applicantur.
 ut disponitur in cap. Excommunicamus. lo. i. §. dam-
 nati uerò. de hæreti. Vbi uide gloss. in uerbo, Stipen-
 dia, declarantem quòd si clericus habeat plura stipen-
 dia in uarijs ecclesijs: tunc bona diuidentur pro rata
 inter eas: quam ibi sequitur Anto. Et quia ille tex. nō
 aperit cui applicentur bona clerici hæretici non ha-
 bentis ecclesias, uide ibi Abb. in. i. col. credentem quòd
 tunc debeant applicari episcopo loci qui distribuatur ea
 in pios usus: quod sequitur Ana. in. ij. colum. Quando
 autem talis clericus habet bona emphyteoticaria à do-
 mino temporali, tunc illa deberent applicari domino
 rei emphyteoticæ, ut uidetur uelle Oldra. in cōsi. xvij.
 incip. Thema tale est, Quidam clericus. Cardi. tamen
 in clemen. ij. de hæreti. in uerfi. Inquisitoribus, in. vij.
 quæst. post bonam huius articuli examinationem con-
 cludit uerius esse dicendum quòd emphyteosis clerici
 damnati

damnati applicatur ecclesie sicut & alia eius bona
 quia non apparet ratio diuersitatis : erit tamen talis
 emphyteosis obnoxia domino temporali quo ad hoc
 quod ei debeatur sua pensio , quem uide respondentem
 ad fundamenta Oldra. quamuis Feli. in. d. c. excommu-
 nicamus . in prin. nõ bene referat Cardi. dum dicit post
 Ancha. & Ana. quod bona etiam patrimonialia clerici
 applicantur fisco ecclesie , nisi in illis recognoscerent
 dominium utile à domino seculari: quia illud non con-
 fiscabitur, sed reuertetur ad dominum directi: quia ut
 supra diximus loquendo in emphyteosi in qua clericus
 solum habet dominium utile, & dominus secularis di-
 rectum, contrarium expresse tenet Card. Ad quod be-
 ne aduerte, ne decipiaris in prædicta limitatione Feli.
 quam supra dictis uerbis succinctis scripsit: & .vi. in
 hoc quod latius scribimus infra in uerbo , Bonorum
 publicatione . Clerici uerò credentes, receptatores, de-
 fensores, & fautores hæreticorum excommunicationi
 subiacent, ita ut postquam quis eorum fuerit excom-
 municatione notatus, si satisfacere contempserit intra
 annum, ab officio & beneficio deponatur, ut in. c. Ex-
 communicamus. §. Credentes. uerfi. si uerò clericus.
 de hæreti. Ex ratione, quia in quo maior est culpa, gra-
 uior exerceatur uindicta . In quantum autem supra di-
 citur credentes, intelligendum est, de credentibus hæ-
 reticos esse bonos uiros : nam alias clerici credentes
 erroribus hæreticorum, cum ex hoc dicantur hæreti-
 ci, poena hæreticorum de qua supra puniendi sunt. &
 ita intel-

ita intelligit illud uerbum credentes, Anto. in cap. Excommunicamus. el. ij. eo. titu. quem sequitur Ioan. de Ana. in. d. §. Credentes. quem ibi uide col. penul. & si. declarantem etiam qui dicantur credentes, receptatores, & fautores. Et nota quòd prædicta poena depositionis imponitur clericis ultra alias poenas impositas in tex. ibi, quas etiam habere locum in clericis dicit Host. ibi, quem refert & sequitur Ana. Hodie fautores & receptatores hæreticorum sunt excommunicati ipso iure, ut patet in bulla quæ legitur in cœna domini, & sic etiam erant tempore Hostien. prout refert Ana. ibi. Et uide Silues. in summa, in parte hæresis lo. i. uersi. Octauò quæritur. qui colligit. xiiij. poenas hæreticorum, quæ omnes clericos comprehendunt, exceptis sex aut septem: quia illæ concernunt hæreticos habentes liberos & uxores.

Hæreticis, receptatoribus, defensoribus, & fautoribus eorum ecclesiastica sacramenta adhibentes, ac eos Christianæ sepulturæ tradentes, & eorum eleemosinas ac oblationes recipientes.

CAPVT CVII.

POENA clericorum in hoc delinquentium est ut suo priuētur officio, ad quod nunquam restituantur absque indulto sedis Apostolicæ speciali, ut in cap. excommunicamus. in. §. Credentes. uers. Sanè clerici. de hære. Quæ poena procedit etiam in clericis regula-

regularibus, quibus & alia adiungitur, uidelicet ut sua sibi priuilegia non obseruentur in illa dicecesi in qua talia præsumpserint perpetrare, ut ibi. Et notat Hostien. in summa de hæreti. in. §. Quæ poena. in fine uersiculo Tales etiam. Intellige tamen hoc quòd dictis priuilegijs solùm delinquentes in hoc spoliantur, non uerò tota religio secundum Anto. ibi, quem refert & sequitur Ana. ibi, penultima columna, licet alij doctores aliter hoc intellexerint secundum eum. Item nota quòd licet tex. in dicto. §. Credentes, imponat poenas de quibus ibi, credentibus, receptatoribus, & cæteris si satisfacere contempserint intra annum. Clerici tamen in casu huius nostri cap. debent ab exhibitione sacramentorum: & traditione sepulturæ, & receptione eleemosinarum, postquam tales credentes, receptatores, & cæteri fuerint denunciati, etiam intra terminum illius anni qui datur ad alias poenas incurrendas. ita uidetur intelligere uersi. sanè clerici, prædictum Host. ubi suprà. licet tex. hoc nō dicat, qui fortè ex eo ad hoc motus fuit, quia postquã sunt denunciati excōmunicati propter tale crimen, denegãda sunt ecclesiastica sacramenta, & sepultura. Item aduerte, quòd tales non solùm nō in ecclesia, sed nec in cœmeterio, nec alibi ad modum christianorum sunt tumulandi, sed sunt iactandi in signum damnationis secundum Ana. ibi, penul. colum. in princ. Ex quo uidetur quòd clerici incurrerent prædictam poenam quomodocunque interessent sepulturæ prædictorũ: quia tex. ibi dicit

nec eos

nec eos christianae praesumant tradere sepulturae. pro quo etiam facit quod supra diximus, in uerbo Raptorum &c. prope fin.

Falsarij.

CAPVT CVIII.

CLERICI qui falsarij literarum Apostolicarum fuerint deprehensi, & per se falsitatis uitiū exercuerint, omnibus ecclesiasticis officijs & beneficijs priuati, & per ecclesiasticum iudicem degradati, seculari potestati traduntur puniendi, secundum legitimas cōstitutiones, per quas laici de falsitate conuicti puniuntur, ut in cap. Ad falsariorum. de crimi. fal. & poena laicorum uidetur esse deportatio, & omnium bonorum publicatio in libero homine, ut per gloss. ibi allegando tex. in. l. i. §. fina. ff. ad. l. Cornel. de fal. licet in. l. vbi falsi. c. eo. dicat quòd crimen falsi debet puniri capitali supplicio, si id exigat magnitudo commissi: & licet iure communi in hoc casu non uidetur apposita poena mortis expressè: in his tamen regnis dispositum est quòd falsans epistolam, priuilegium, uel bullam papæ, uel qui facit, ut alius id efficiat, debet mori, ut in. l. vi. titu. vij. parti. vij. Vnde non est dubium tunc quòd hodie iudex secularis damnabit tunc talem clericum ad poenam mortis: Et uide Concilium Constantiense in. xvij. sessione, in. c. iij. ubi statutū est quòd omnes qui dolū & fraudem seu falsitatem

tatem aliquam circa literas bullandas dictæ synodi committerent, & illi etiam qui in hoc consentiret, aut talia fieri procurarent, uel literis falsis scienter uterentur, incurrerent censuras illas ecclesiasticas & pœnas quas falsificatores literarum Apostolicarum, & qui illis literis scienter utuntur, necnon participes incurrunt iuxta canonicas sanctiones: & licet prouisio illius concilij circa literas eius solummodo, & non in futurũ uideatur disponere, argumento tamẽ illius uideatur idẽ esse iudicandum, si pro tempore casus similis occurreret, cum uideatur esse eadem ratio: literarũ uerò Cancellariæ uel pœnitentiarij papæ falsari qualiter puniatur, uide Hostien. Ioan. And. Butri. & alios in. c. ex literis. de fi. instrumen. Vitians autem siue falsans literas iudicis delegati apostolici nõ debet ita acriter puniri, not. Panor. in. c. Olim. in. ij. nota. ex tex. ibi, de rescrip. Et uide Feli. in. c. ij. de rescrip. col. ix. ubi se remittit ad plenẽ dicta per Maria. in. d. c. Ad falsariorum. Falsantes autem literas inferiorum iudicũ, si criminaliter accusantur, depositionis ab ordine & priuationis omnium beneficiorũ, detrusionisq; in monasterium pœnas sustinere debent, notat idem Panor. ubi suprã allegãs tex. in. c. Si tempus. l. distin. qui tex. statuit contra presbyterum, aut diaconum qui chartam falsauerit, quòd depositus ab officij honore in monasterium detrudatur, & eundem tex. (& si corruptè al leget) sic intelligit Hostien. in summa de crimi. fal. §. fina. in falsario literarum episcopi. Falsarius autem

p per mo=

per modū inquisitionis conuictus, tam in literis episcopi, quā capituli ab officio & beneficio suspēdendus est, siue suspensus nunciandus secundum Hosti. ubi supra, donec indulgentiam Apostolicæ sedis mereatur obtinere, pro quo allegat tex. in cap. Tam literis. de test. Literarum autem regiarum falsarij degradantur, & illis aliquis character imponitur, & in exilium mittuntur extra prouinciam, ut in capitu. Ad audientiam. de crimi. fal. Idem transcriptum fuit in. l. antepe. titu. vi. parti. i. quæ declarat quòd exilium debet esse extra regnum uel dominium regis, in cuius literis deliquit, quod extendit procedere in falsario cuiuslibet principis secularis. Hostien. in summa de cri. falsi. §. fina. uersi. Si quis autem, motus ea solū ratione, quia de similibus idem est iudicium, per iura uulgaria quæ ipse refert. Qui uerò apostolicis literis falsis utitur, officijs & beneficijs priuatur, ut in. d. cap. Ad falsariorum. Vnum tamen nota, quòd si tales uelint se purgare allegantes ignorantiam, audiendi sunt, si se purgant, & deceptorem exhibeant. ita tenet Archi. in. c. In memoriam. xix. distin. quod ibi sequitur Cardi. de Turre cremata, in. §. Ad quartū. qui respondet ad dictum. c. Ad falsariorum, dum dicit non excusare ignorantiam: quod intelligitur de ignorantia supina, uel quando non uult exhibere deceptorem. Et uide Hostien, in summa, in titu. de cri. fal. §. Porrò. uersi. Sed hodie, ubi dicit quòd hodie præceptum est quòd in literis domini papæ, nec in magno, nec in modico audeat

audeat quis manum apponere, etiam literam unicam,
 uel punctum unicum corrigendo, exceptis officialibus
 quibus hoc est commissum: alioquin manum apponens
 ex canone lato in curia ipso facto sententiam excom-
 municationis incurrit, quæ non potest per aliquem ex
 tra sedem apostolicam relaxari. Cuius uerba ad literam
 refert & sequitur Floren. in. iij. parte. titu. xxiiij. cap.
 xvi. & sequitur etiam Feli. in. c. ij. §. Stylus. de rescri.
 qui etiam dicit quod tales falsarij excōmunicantur in
 processu annali per papam in die Iouis sancto, & alle-
 gat consti. Martini. v. quam ad literam Florenti. scri-
 bit in. d. iij. parte, titu. xxiiij. c. lxxij. ubi aperte patet
 quod excommunicantur omnes falsantes literas apo-
 stolicas, bullas & supplicationes summi pōtificis, seu
 Vicecancellarij, seu gerentis officium, uel uices Can-
 cellarij. Et nota quod Floren. in dicto capitu. xvi. re-
 ferendo Ricard. dicit quod qui ludo & non intentio-
 ne utendi literis papæ, quarū efficatia iam expirauit,
 aliquam literam in eis formatam reformaret, uel punctum
 faceret, uel aliquid in ea immutaret, non esset excom-
 municatus ipso iure. Contra quod tamen arguit ipse
 ut uidere poteris: licet Feli. simpliciter secutus fue-
 rit ubi suprā hanc declarationem Richar. & Floren.
 quem ibi corrupte allegat in utroque loco per eum
 citato.

Conspiratores.

CAPVT CIX.

CLERICI conspirantes aut conspiratores, aut iniurias ponentes episcopis aut clericis è gradu suo proprio penitus abijciantur, ut in capitulo. Si qui clerici. & in. c. Si clerici. xi. quæstio. i. Et in c. Coniurationum. ea. cau. & quæsti. qui contra fidem homagij negat episcopum suum dominum esse, uel in foro seculari disponit contra eum de rebus spiritualibus quæstionem, aut qui inuasori suo & socijs causam & consilium præstat, ab officio & beneficio deponitur, ut in. c. Graue. de exces. præla. & uide tex. in capi. Si quis sacerdotum. xi. quæst. i. qui clericum suo episcopo inobedientem, aut ei insidias parantem, aut contumeliam, calumniam, seu conuicia inferentem, deponi iubet, & curiæ tradi. Sed aduerte quòd ille tex. de incorrigibili intellegitur, ut cõcludit Abb. in. c. At si clerici. de iudi. col. xij. sequendo glos. in cap. Cum nõ ab homine. de iudi. & in. c. Si quis. & in cap. Si quæ sunt ij. quæst. vij. & in. c. Nouimus. de uerb. signi. & dicit quòd ista opinio tanquam mitior communiter approbatur per docto. in cap. fina. de testi. cogen. & in cap. Cum nõ ab homine. de iudi. quæ refert & sequitur Decius ibi, col. xxi. uer. Tertius casus. qui respondet ad uerbum mox, positum in. d. cap. Si quis. quod quando que intelligitur cum interuallo, ut. l. Sed & si conditione. §. seruus. ff. de hære. insti. & in. c. ij. ubi gl. xx. quæst.

quæst. ij. & tradit Alexand. in. l. i. §. qui præsens. ff. de uerbo. obliga. & eam dicit communem sententiam Areti. d. c. Cum non ab homine. de iudi. colum. ij. uer. Tertius casus. & uide Præpo. in cap. Clericus. ij. quæsti. iij. qui post Archi. notat glo. ibi, ad hoc quòd clericus conpirationem faciens contra proprium episcopum non traditur curiæ seculari, nisi sit incorrigibilis. & uide eundem in cap. Hi qui. ea. cau. & quæsti. ubi not. tex. pro illa glo. dñ tex. disponit quòd clericus persecutor episcopi fit infamis, & traditur exilio nõ tamẽ præcipit illum curiæ tradi. Et uide. l. lx. titu. vi. parti. i. ubi ponit istũ casum inter eos quibus clericus traditur curiæ seculari: & uidetur lex illa ex pluribus casibus disiunctiuè positis in. d. capi. Si quis sacerdotũ, solum ad duos casus poenã illã reducere. Primo quãdo el clerico deshonestase à su obispo, y no le quisiese obedecer. Secundo si le acechase en qualquier manere para le marta. & illa. l. nihil dicit de incorrigibilitate, quasi uelit in illis duobus casibus seruare dispositionẽ illius. c. Si quis sacerdotũ, quæ quidẽ interpretatio legalis uidetur in Hispania seruãda, quũ sicut doctorũ expositionibus ac consuetudine temperatur rigor antiquorum canonum, multò melius uidetur hoc faciẽdum ex lege principis magna deliberatione promulgata: & tunc posset meritò dubitari qua poena esset clericus puniendus, qui propter tale facinus tradetur curiæ seculari.

Læſæ maiestatis rei.

CAPVT CX.

EPISCOPVS, presbyter, aut diaconus qui & domini sui regnum peruersè & dolosè tractauerit, & in mortē ipsius aliquo machinamento insidiatur, debet degradari. ita dicit tex. in. c. Si quis laicus. xxij. quæst. v. quæ tex. dicit notabi. Abb. in. c. At si clerici. in prin. in fina. uerbis. de Iudi. ad hoc quòd presbyter, uel alius clericus, uel episcopus degradatur, pro conspiratione facta contra principem, seu dominū terræ, et allegat docto. in. c. Petitio. de iureiurā. & dicit posse hoc intelligi de actuali degradatiōe propter immanitatem criminis, argu. l. Quisquis. C. ad. l. Iuliā maiest. Barba. autem in dict. c. At si cleri, in prin. in fi. uerbis, scribit quòd uidit istum casum de facto, & cōsuluīt cōtra doctrinā Abb. & quòd. d. c. Si quis est palea, & intelligitur de degradatione uerbali, & quòd nō habet locū in clerico, quia nō potest dici reus maiestatis laici, quia nō est subiectus laici, & refert Cardi. in. c. Vergētis. de hæreticis. & ut aliquis dicatur reus læſæ maiestatis, oportet ut sit subditus, per ea quæ ipse allegat. Et reperies illud cōsiliū suum in. iij. uol. in cōsi. xxi. A Ioue principiū. Et uide Arnal. Alber. in. c. Quoniā. de hæreti. in. vi. in quæst. xi. uer. Septimò fallit, ubi postquam per quinq; ferè col. tractat de isto articulo, dicit concludendū clericum non teneri crimine læſæ maiestatis temporalis. Dicit tamē (saluo meliori

meliori iudicio) & sacrosanctæ sedis Apostolicæ au-
 thoritate, quòd clericus siue episcopus tale crimẽ gra-
 uissimum committens, erit degradandus, & beneficijs
 spoliandus, & consequenter curiæ seculari tradendus,
 & remittit se ad ea quæ latius dicet in eodẽ. c. in. xv.
 quæsti. ubi in. ij. col. d. quæsti. uersic. hinc sumpta. mo-
 uet questionẽ, An clericus uel episcopus rebellans cõ-
 tra Regem committat crimen læsæ maiestatis, & con-
 cludit etiam quòd non, & respondet ad. c. Si quis lai-
 cus. (præsupposito quòd ille tex. esset decretũ aucten-
 ticum, quòd non est) quòd ille tex. procedit quãdo epi-
 scopus uel clericus præstitit iuramentum fidelitatis,
 uel homagium domino temporali, & tandẽ in col. vi.
 uer. Quid ergo, dicit quòd licet clericus uel episco-
 pus nõ committat crimen læsæ maiestatis, per hoc nõ
 remanebit impunitus, imò si est rebellis Regi seu domi-
 no, degradatus & spoliatus beneficijs uel episcopatu
 traditur curiæ seculari propter immanitatẽ criminis,
 allegat. d. c. Si quis laicus. & Roma. hoc consulẽtem
 per illud consil. ccclxvi. Queritur, qua pœna. &
 in singula. Dcci. Dicam tibi dubia. Sed aduerte quòd
 Roma. in dictis locis nihil dicit de traditione cu-
 riæ seculari, sed utitur uerbo illius tex. scilicet degra-
 detur. Vnde miror quòd allegauerit pro sua opinione
 Roma. nisi senserit hoc uoluisse Roma. dũ dicit, degra-
 detur. sed hoc non est uerum: nam non ubicunque in iu-
 re dicitur degradetur, intelligitur, & tradatur curiæ
 seculari. Postea uerò ualde dubitat quòd uerbũ degra-
 detur

p iij

detur

detur in. d. c. positum capiatur proprie pro actuali
 degradatione, sed pro uerbali, & relinquit cogitandū.
 Et uide Matthæum de Afflictis super. i. libro Constitu-
 tionum utriusq; Siciliæ: folio. cxiiij. in rub. ubi cleri-
 cus in maleficijs debeat conueniri, ubi disputat quæsti.
 Vtrū clericus beneficiatus cōmittēs crimē rebellionis
 cōtra regem possit priuari suis beneficijs per episcopū
 suum, & tandem concludit quòd ex circumstantijs
 concurrentibus in rebellionē tali poterit episcopus ar-
 bitrari, & sententiando declarare clericum in hoc de-
 linquētem priuandum esse suis beneficijs ecclesiasticis,
 dum tamen procedatur seruato ordine iuris. Tu au-
 tem ultra prædictos doctores, aduerte quòd in syno-
 do Toletana. xvi. à sexaginta & uno episcopis cele-
 brata, Anno domini. D. cxcij. sub Rege Flauio Egica
 Sifbertus Toletanæ sedis episcopus loco & honore
 priuatus fuit, eo quòd prædictum regem non tantum
 priuare regno, sed & cum alijs complicibus interime-
 re diffiniuit, atque genti eius uel patriæ inferre cōtur-
 bium & excidium cogitauit, ut patet in dicta synodo,
 in capitu. de Sifberto episcopo, in quo pœna dicto
 episcopo propter prædictas causas imposita per hæc
 uerba describitur: ipse uerò Sifbertus pro sui iuramē-
 ti transgressione, facinorisq; tanti machinatione secun-
 dum antiquorum canonum institutionem qua præcipi-
 tur, ut quisquis inuentus fuerit talia fecisse, & uiuen-
 te principe in alium attendisse pro futura regni spe à
 conuentu catholicorum excommunicationis senten-
 tia re=

tia repellatur, honore simul & loco depulsus, omnibusque rebus exutus quibusque in potestatem prædicti principis redactis, perpetui exilij ergastulo maneat relegatus, ita nempe ut secundum eorundem antiquorum canonum decreta in finem uitæ suæ tantum communionem accipiat, excepto si regia eum pietas ante absoluendum crediderit. Simili quoque & cæteris qui de religiosis cuiuslibet sit ordinis aut honoris deinceps contra principem talia egisse uel diffinisse reperi extiterint censura mulctandi sunt. Ex cuius nempe synodi dispositione aperte colligitur qua poena sit clericus puniendus qui contra Regem machinatus fuerit: cum illius synodi patres poenam illi episcopo per eo, inflictam ad alios clericos similia perpetrantes in futurum extendi sanxerunt, in qua uisi sunt non nouam poenam statuuisse, sed antiquos canones fuisse imitatos, qui tamen canones nullibi referuntur. Et mirandum est quòd nullus Doctorum quos ipse in hac materia hucusque legerim de prædicta synodo faciat mentionem: nisi eos excusare uelimus ea ratione, quòd illa xvi. synodus Toletana non omnibus familiaris est, ut patet ex eo quòd in omnibus impressionibus Conciliorum hucusque factis solum tredecim concilia Toletana impressa leguntur: quamuis Gratianus aliqua ex dicta synodo in suo opere Decretorum intexere uisus est.

Séque

Séque de suis criminibus gloriantes.

CAPVT CXI.

CLERICVS qui de suo crimine gloriatur suspendi debet ab officio & beneficio. ita disponit tex. in capitu. Quam sit. de exces. praela. Et licet Abb. ibi discedat à summario illius text. in quo Ioan. And. post glo. ibi uidetur ponderare scandalum, quod fuit ortum propter gloriationē illius clerici, & dicat sequēdo Inno. quòd ibi ille clericus fuit punitus tanquam maledicus detractor & leuis, & quòd quodlibet illorū sufficeret ad imponendā illam poenā. Ego tamē semper crederē considerandam esse qualitātē à iudicibus illius delicti de quo gloriatur, locū, ubi, & personas, corā quibus gloriatus est. Et an ex illa gloriatione resultet præiudiciū alterius honori uel famæ, ut sic secundum hoc mitius uel acrius puniatur. Quis enim dubitat longè aliter puniendū esse clericū qui furtum fecisse gloriatur, quam qui adulteriū uel incestum, & qui adulteriū simpliciter fecisse se iactat, quàm qui illud. cū persona certa quàm nominat cōmisisse dicit, qui publicè, quàm qui occultè, qui iocosè & inter amicos quàm qui in rebus serijs & inter extraneos (Præterea in similibus delictis, clericorum mea sententia iudices aduertere debent, ut non solū tales clerici poenas iactantiae sustineant, sed etiam illorum famæ quibus detractum est consulatur. Et ex hac sumpta occasione posset quæri, An clerico glorianti se adulterium com-

misisse

misisse cū certa muliere, uel quid aliud perpetrasse, ex quo iniuria alteri personæ irrogaretur, posset ad petitionem seu querelam illius imponi pœna (cū aliter uerum esse non constet) ut coram eisdem personis uel alijs dicat illud à se dictum falsum esse, & nunquã accidisse. Quæ quæstio decisa uidetur per ea quæ supra notauimus in uerbo maledici.

Habita informatione summaria.

CAPVT CXII.

CLERICORVM capturam iustum est ut præcedat informatio summaria delictorum, cū in alijs delinquentibus id ipsum etiã requiratur. Ad capturam enim personæ maximè in criminali non potest procedi sine causæ cognitione, ut notat Ioan. And. in capitulo si clericus. de senten. excommuni. in vi. Et sequitur Anto. & moderni in capitulo primo de Iudi. & notat Areti. ibi, in columna. vij. uersi. Ista conclusio. Nec informatione leui capiendi sunt seu incarcerandi clerici, cū sola relaxatione à carcere nequeant per iudices restitui ad suæ famæ integritatem. Quia ut plurimum homines in captura facta, magis capti culpã, quàm iudicis leuitatẽ adesse considerant. In liberatione uerò non innocentiam rei, sed iudicis in inquirendo desidiam, aut in admissione precum seu munerũ facilitatẽ interuenisse sæpius audet proclamare. Quo fit, ut apud plures idem ferè operari solet, quòd
quis

quis pro crimine aliquo incarceretur seu damnetur, præcipuè cum præter id quòd ex iniusta captura non leuis clerico irrogetur iniuria (quæ tantò est grauior iudicanda, quantò captus maiori erat insignitus honore, criménque sibi impositum grauius) ipse clericalis status non parum offenditur: qui quidem ordo sanctissimus sicut ab omni crimine uero expiandus est, sic nullius falsi impositione maculandus. Non præterea sic facile solent effugere clerici, ac eludere iudices, ut contra eos leuiter ad capturam procedere sit necesse. Cum ob admissa facinora, membrorum nunquam, uitæ uerò rarissime periculum timeant. Iudex uerò qui temere capi fecit innocentem clericum præter id quod puniri debet, ut uoluit Bal. in. l. i. c. de his qui latro. diuinam non effugiet ultionem, nisi capto sic iniuste satisfecerit, quia innocenti subdito (quem paterno amore tractare debuerat) potestate Dei quam in subditorum suscepit commodum, honoris ac rerum iacturam intulit leuitate quadam, aut ferali motus animo. In hac igitur informatione summaria recipienda delictorum nõ parum inuigilet prudens ac correctionis amator iudex. Ea enim est ferè semper totius causæ fundamentum, neque fiducia quadam ignaua, testium examinationem cuius tabellioni committat, nam magna exinde succedunt incommoda. Sæpius enim testes tabellionis solius uultum parum reueriti, inquisiti, siue accusati odio pro ueris dubia firmare audent, aut eundem excusare uolentes quæ dicunt fucare contendunt, ac sæpius

pius

pius reticent ueritatē. Accidit insuper aliquando quòd
 cùm ignorantia tabellionis, aut uersutia malè interro
 gatur plura quæ rem ipsam principalius cõcernebant
 occultantur. Expediit præterea plurimū diligentē per
 ipsum iudicem fieri examinationē: quia cùm post sum
 mariam informationē testium captura rei sequatur, sta
 tim præcipua cura est capti ac suorum fautorū inqui
 rere qui fuerint summaria informationis testes, ipsos
 que inuentos terrere minis, aut blandicijs allicere, ut
 quæ dixerint declarent seu restringant in ipsius capti
 fauorem: quod ipse testes facilius concedunt & faciūt
 si leniter uident quòd examinati fuerint à iudice uel ta
 bellione. Et quia cõtigit aliquoties ut iterum exami
 nati testes in plenario iudicio affirmare audeant, quæ
 scripta sunt non dixisse (quod & si non plenā pariat
 capti deliberationem, non est dubium quin iudicis con
 turbet animum, ac tabellionis quodāmodo lædat opi
 nionem). Solent prudentes iudices in criminibus gra
 uibus, & quæ non leuis momenti personas concernūt,
 adhibere secum aliquem honestum ac prouidū uirum,
 quo etiam præsentē testes examinentur. Ob unū præ
 terea inter alia hortor iudices omnes, ut nō leuiter te
 stes examinent in summario isto iudicio, sed omnia ple
 nè sciscitentur ab eis & scribi faciant per notarium:
 quia cùm in summaria hac examinatione testes maio
 ri gaudeant libertate, facilius ac liberius ea quæ no
 rint explanant, quam postquàm licuit fautoribus rei
 illos alloqui, terrere seu corrumpere. Quòd autē non
 sit citanda

sit citanda pars, dum huius informationis testes examinandi sunt, nemo iudicum ignorat: & si ad id desideratur auctoritas doctoris, notat Bal. in. l. Mouentes de delato. libro. x. in fine.

Eos citari personaliter.

CAPVT CXIII.

CVM enim non passim, nec pro quocunq; leui crimine deceat clericum in carcerem trudi, tum propter sui ordinis dignitatem, tum etiam, quia in eis non sic facile fuga timeri solet, ideo honestius est (dum aliud non suadet criminum grauitas) personaliter citari eos, cum hoc in criminalibus iura permittant, ut in. c. i. de iudi. in. vi. qua quidem citatione personali prudentes uti solent, & possunt iudices ecclesiastici quoties expensas ac itineris laborem ac moram in tribunalis loco faciendam in poenam delicti clericis intendunt inferre. Sunt enim aliqua flagitia quae satis tali poena purgantur: & quia Io. And. & Philip. placet in. d. c. i. citationem personalem non ualere, non expressa causa, siue ordinarius sit iudex, siue delegatus. Cauti debent esse iudices ut causam in citatione describant, ne citatis praebent iustam causam appellandi, quam credere sufficere generaliter exprimere, uidelicet compareas super quadam criminali causa de qua inculparis responsurus, absque eo quod delictum in citatione narretur. Aduerte tamen quod Inno. in. d. cap. i. quem sequitur Philip. ibi, uoluit quod

luit quòd in illis tantùm casibus in quibus non admittitur procurator, possit quis compelli ad comparendũ personaliter, & non indistinctè in omni culpa criminali, ex quo uidetur nimis restringere facultatem citandi personaliter clericos, quia secundum istam doctrinam rarò aut nunquam expediet aut licebit talem citationem facere: quia si tale crimen est in quo iura non admittunt procuratorem, cum illud pro graui reputetur, tunc magis expediet capere quàm citare clericum. Cum uerò procurator admittitur, tunc non licet facere citationem personalem, & sic erit superuacaneum consilium personaliter citandi. Sed licet prædictorum doctorum sententia sit uera, uidelicet quòd in causa qua quis potest per procuratorem litigare non cogatur ad comparendum personaliter. Crederem tamen quòd liceat iudici ecclesiastico saltem ex officio procedenti in quacunq; causa criminali cum prætendit clerici correctionem, cogere eum ad personaliter comparendum, ut illi aut uerbalem correctionem faciat, aut aliam salubrem pœnitentiam imponat, iuxta qualitatem excessus, neque ex hoc grauamen aliquod sibi inferri prætereundere possit: licet causa esset talis in qua ipse per procuratorem possit litigare. Non enim hisce iuris subtilitatibus arbitror esse subtrahendam superioribus clericorum potestatem euocandi eos ad personalem correctionem eis inferendam, quoties hoc arbitrati fuerint expedire.

Capi.

Capi.

CAPVT CXIIII.

CLERICOS propter delicta posse capi, & in uinculis detineri, etiam si de crimine agatur ciuili-
liter, probatur aperte in cap. Dilectis. de appella. & ibi notant. Abb. & Philippus Francus, & Decius in. i. notabi. Quoties uerò clericorum flagitia talia sunt ut carcere digna iudicentur, curare debent omni sollicitudine iudices, ut talibus ministris capturam eorum committant, qui secretè ac diligenter circa illam intendant, eamue pecunijs non redimant, aut dissimulent longè enim magis officit delictorum correctioni, clericorum errare capturam, quam laicorum: nam præter id quòd sine ea crimina (ut expedit) puniri non possunt, temporibus istis infelicibus si ordinario-
rum manus effugere ualet clericus flagitiosus, & ad sedem ipsam Romanam accedere, facile obtinet contra omnes iudices inhibitionem, qua non modò aliquoties criminis impunitatem consequitur, sed summam suscipit audaciam coram iudice (qui dudum illum capi præceperat) deambulandi non minori frontis tranquillitate, quam cæteri bonis moribus imbuti, solent incedere. Habeant insuper prælati omnes ac eorum uicarij ad capturas prædictas faciendas, fidelem ac prudentem ministrum cum competenti familia, cui semper necessaria tribuantur, ne egestate coactus pecunijs facile corrumpatur. Qui sanè & si
laicus

laicus sit, clericos poterit capere suorum praelatorum iussu sine metu excommunicationis, ut in. c. Ut famæ. de senten. excom. An autem per laicum possit capi clericus sine sui superioris mandato? dicendum est quod ut obuietur delicto committendo per eum, non est dubium, ut Abb. tenet in. c. Cum non ab homine. de iudi. Et sequitur Decius ibi, col. iij. uersu. secundus casus. Et Areti. ibi, col. iij. referendo eundem Abb. in ca. Si uero. de sent. excom. post Innoc. ibi. Post delictum autem commissum, uult idem Abb. quod si est timor fugæ possit clericus per laicum capi. Andreas Sicu. Et Areti. ibi, col. iij. tenent contra Abb. quos refert ibi Decius col. iij. Et. iij. quorum opinionem ueriores asserit in puncto iuris, licet ipse respondeat ad fundamenta adducta per ipsos contra Abb. Vide bonam decisionem parliamenti Delphinalis, numero. lxxiij. incip. Iudex secularis, ubi deciditur quod iudex secularis potest capere, uel capi facere clericum in flagranti crimine, Et incarcerare absque metu excommunicationis, si ibi non est iudex ecclesiasticus qui eum capiat, uel capi faciat, dummodo remittat eum statim. Si tamen clericus est coniugatus, quamuis cum unica Et uirgine, Et non est in habitu Et tonsura clericali, potest capi per iudicem secularem, etiam in presentia ecclesiastici, nec tenetur remittere, nisi cognito, an debeat gaudere priuilegio uel non, ut ibi. Nota etiam in proposito quod episcopus potest concedere licentiam generalem potestati seculari capiendi clericum inuentum in ipso crimine, non

q ut capiat

ut capiat diffamatum de crimine, & non deprehensum
in eo, secundum Areti. ubi supra, in colum. iij. uersicu.
Nunc quæritur, post Ancha. in regu. Ea quæ. in. xxi.
quæst. de reg. iur. in. vi. licet aliud senserit Anto.

Ab ecclesijs ad quas confugerunt extrahi.

CAPVT CXV.

QUOD hoc non liceat ecclesiasticis iudici-
bus inter alia primùm persuadere uidetur
Ilerdensis Concilij capitulum octauum in
hæc uerba disponens. Nullus clericorum seruum aut
discipulum suum ad ecclesiam confugientem extrahere
audeat uel flagellare præsumat: quod si fecerit, do-
nec dignè pœniteat à loco cui honorem non dedit se-
gregetur. Patet igitur quòd si dominus uel magister
tenetur ecclesiam reuereri, & pro dominica aut magi-
strali disciplina non licet illis aliquem de ecclesia ex-
trahere, multominus licebit iudici ecclesiastico ad in-
carcerandum clericos & imponendam eis pœnam id
efficere. Et hoc credit uerius Cardi. in. c. Inter alia. de
immunita. eccle. ubi respondet ad aliqua fundamenta
quæ primò in cōtrarium adduxit. Hoc etiam tenet Ro-
ma. in consi. ccxxxvij. Spectabilis domine. Idẽ in consi.
ccxxxiiij. Aduertendũ quia dico. ubi hoc probat ratio-
ne triplici: Prima, quia canones non distinguunt laicũ
à clerico. Secũda, quia est maior ratio in clerico quàm
in laico ne extrahatur: quia ecclesia est propria do-
mus

mus clerici, iuxta. l. Pleriq; de in ius uoc. ff. Tertia,
quia hoc priuilegium est concessum loco ipsius eccle-
siae, & sic habet locum in quolibet ibi reperto: quod
limitat in dicto consi. ccxxvij. nisi clericus commisisset
delictum ex enumeratis in. d. ca. Inter alia. Abb. ta-
men pluribus rationibus & fundamentis allectus in
dict. c. Inter alia. in col. iij. putat uerissimum clericos
non gaudere immunitate ecclesiae. Si iudex ecclesiasti-
cus causa disciplinae, & non odij uelit eos arcere in ec-
clesia & punire, & extrahere ut duci faciat ad carce-
rem. Vide Cardi. in cle. i. de poeni. et remis. in quaest.
vij. ubi refert Lauren. dicentem quod opinio Inno. uo-
lentis clericum posse extrahi ab ecclesia propter homi-
cidium, & deponi, & in monasterium detrudi, posset
procedere ubi monasterium non esset nimis arctum,
nec esset carcer perpetuus: ex cuius opinione uidetur
dari quaedam media uia, quod clericus possit extrahi
ad poenas citra detrusionem in arctum monasteriũ &
carcerem perpetuũ sustinendas. Vide tamen Io. de Vi-
schis, in tracta. de immunita. eccle. in. ij. col. cum dua-
bus sequenti. ubi refert opinio. Abb. de qua supra, &
tandem ibi, & in fol. fi. col. i. tenet contra illũ, & con-
cludit in prima & secunda & tertia conclusionibus,
quas ibi facit, quod iudex ecclesiasticus non potest ex-
trahere clericum subditũ, nec illi poenam corporalẽ im-
ponere quo ad forum cõtentiosum, nec potest etiã cau-
sa disciplinae arcere illũ, nec poena corporis afflictiua
contentiosẽ punire: licet aliud sit in foro poenitentiali
q ij quando

quando delictum est publicum, dum tamen non extrahat de ecclesia: & ista uidetur uerior & communior opinio. Abb. tandem ubi supra relinquit consuetudini, quæ in hoc multum debet attendi secundum eum. Quæ quidem iam uidetur recepisse, ut clerici à suis iudicibus extrahantur ab ecclesijs. Quod nempe & si nullibi hucusque legerim, hoc limitandum censerem, nisi in casibus ubi clericus post degradationem tradendus esset curiæ seculari: tunc enim aut non extrahendum eum crederem, aut si extrahatur, post degradationem & uerbalem in sententia traditionē curiæ seculari, ad ecclesiam reducendum esse iudicarem æquissimum, ubi tandiu solum immunitate gaudebit, quandiu in ecclesia fuerit moratus, sicut & alijs contingit facinorosis laicis.

Incarcerari.

CAPVT CXVI.

CLERICORVM carceratio sicut non passim, nec leuiter facienda est, quia eius præiudicium est irretractabile, ut notat Bald. in. l. i. c. in inte. resti. postu. & refert Feli. in. c. Cum super. col. pe. de re iudi. sic nec, dum casus exigat, mittenda, eos namque plus solet punire, quàm custodire carcer: in pluribusque delictis illa est præcipua ac utilior poena, quæ nulla ualet appellatione reparari: quàmuis superiores uelint delinquentibus fauere, quæ insuper iudices illam imponentes

imponentes non auaritiæ nota commaculat, sicuti pœnæ pecuniariæ efficere solent. Curare tamen debent ecclesiastici iudices, ut sacerdotum ac in sacris constitutorum carcer nō immundus seu squalidus sit, neue eos cum secularibus personis simul detineri consentiant. Cū insuper carcer sit tormentum, ut placuit Bald. in. l. i. de custo. reorum. & in. l. i. de his qui ad liber. perue. non pos. Et etiam compedes fortes, ut dixit Barto. in. d. l. i. de custo. reorum. Aduertere debet iudex ecclesiasticus ne clericos captos (in sacris maxime) afflictiuo corporis carcere detineat, quando non talis præcedit informatio, talis uē est qualitas excessus & personæ, ut ad torturam deueniri possit, ac debeat. Triplex præterea genus carceris considerari potest. Aut enim ideo iudex incarcerat, quia solum custodire prætendit captum, dum de delicto tractatur, & tunc sufficit, quòd constet saltem præsumptiuè de eo: & in tali casu præcipuè fidelitas custodum, & securitas loci procurari debent, sine eo quòd capto solatia moderata tollantur, ac communicatio amicorum & aliorū interdicator: nisi delicti grauitas & qualitas aliud suadeat. Si uerò aliquis primæ tonsuræ clericus seculares iudices timens (ut quotidie contingit) carceri ecclesiastico se offert, procuraturus inde secularium iudicum inhibitionem, ac suorum scelerū impunitatem, aut leuitatem pœnæ: tunc caueant ecclesiastici iudices, ne leuem carcerem et ad libitum petentis assignent, sed intra palatium episcopi, & in solitum carcerem illum

q ij detru=

detrudent. Aliter enim quando ecclesias pro carceribus illis assignant, plura inde proueniunt incommoda: nam quandiu ibidem commorantur, eas ludis, blasphemijs, & obscœnis actibus polluant, noctuq; inde exeuntes grauiora sæpius scelera illis à quibus liberari satagunt, perpetrant. Multotiesq; in ecclesiarũ ianuis positi, uel per cœmeteria deambulantes seculares iudices irrident, ac perfricata fronte contemnunt, ex quo sæpius irritati illi eos ab ecclesijs extrahunt, & in contemptũ ordinis & censurarum, uinculis grauibus subiiciunt, ac quandoque pro commissis illis laicorum pœna plectuntur. Vt autem hæc omnia & alia quæ referri possint incommoda cessent, debent ecclesiastici iudices (uictis omnibus importunitatibus ac respectibus) tales sic oblatos clericos solito carcere mancipare, ac iuxta delicti qualitatem, de quo inculpantur, illis custodia & uincula adhibere, quamuis nullus illos accuset, nullaque ab eis sit de delicto informatio recepta. Hoc nanque & talium clericorum temperabit facinorosa (quorum pars magna ob nihil aliud quam ad impunitatem scelerum tonsuram recipit) & in secularibus iudicibus ecclesiæ obedientiam nutriet. Vt autem carcerem & custodiam criminis qualitati commensurare ualeant iudicibus omnibus consulerem, ut statim à iudicibus secularibus informationem criminis quam contra ipsos habent amicabiliter exigant, quam illi libenter præstare solent, quando zelum iudicis ecclesiastici intelligunt. Aut si illam denegauerint, ipsi ex officio

eam

eam pro uiribus requirant: aliter enim si in talium detrusione desides extiterint, præter superiora incommoda, euenit sæpius ut postquã eos à iudicũ secularium manibus inhibitione liberarũt, si ipsos iã sui fori pronũciatos punire uoluerint, à leui carcere aufugisse, et tanquã securos ab utriusq; fori iudicibus (quia à primis censura, à reliquis uerò fuga liberauit) grauioribus se enormitatibus immiscuisse comperient. Aut carcer non solũ ad custodiam ordinatur, sed ad afflictionem corporis: ut quia iudex intendit sola carceris pœna punire delictum, & tunc dari potest asperior, iuxta excessus mensuram, personæquẽ qualitatem: Vtilis nanque ut præmisimus in clericis (quos à membrorum mutilatione sacri canones effecerunt immunes) carceris pœna censetur, & qua afflictione præterita purgantur uitia, præsentia impediuntur fieri, futura sæpius post liberationem sui memoria uitari solent. Aut insuper carcer in pœnam criminis per sententiam imponitur, & tunc non modo securus, sed & qui pœnam condignam ingerat applicandus est: dum tamen in hoc debitus seruetur modus, iuxta ea quæ infra describentur in parte, ac in perpetuum carcerem. Vnum insuper aduertant iudices, quod ubi ex constitutione ut consuetudine pœna carceris est statuta delicto, tunc non est aliquis in carcere detinendus sine plena probatione delicti: alias enim contingere posset quòd sola informatione summaria, iam ordinari pœna plecteretur, & si iudex tunc possit ad solam ca-

q. iij. pturam

pturam procedere, ut satisfatione fugam personæ provideat.

Tortura.

CAPVT CXVII.

PRAEMISSIS prius quæ debeant torturã præcedere, & quæ sint eius species: et præmissis alijs quæ in eius materia à doctoribus uarijs locis scribuntur, quia illa examinare ad præsens nec uacat, nec expedit, transcribere uerò præter id quod pudet & piget, inutile iudico: solum enim in hoc opusculo quæ in clericis specialia sunt, & earum personas concernunt referre decreui. In primis notandum est quòd clerici etiam presbyteri si sunt suspecti possunt ex causa torqueri. ita firmat Panormi. esse communẽ opinionem doctorum, in regula Cum in contemplatione. de regu. iuris. ex cuius uerbis uidetur colligi quòd ad hoc quòd clerici torqueri possint, duo debent concurrere. Primum quòd sint suspecti, & sic quòd sint indicia bene probata, ex quibus reddantur suspecti. Alterum, quòd subsit causa: quod ego intelligerem, quòd sit delictum tale propter quod meritò deueniatur ad torturam: & quòd clericus torqueri possit propter delictum etiam si agatur ciuilitè contra eum, notat Abb. & Philip. Francus in capitu. Dilectis de appellatio. per tex. in capitu. i. de deposti. In hoc autem summè notandum est quod uoluit Abb. antiquus in dicto cap. i. uidelicet

uidelicet quòd clericus non debet torqueri, nisi sint in
 dicia, & sit infamatus: cuius sententiam dicit esse com
 munem Cardi. ibi, ut refert Barb. col. iij. quam etiam
 decisionem doctores plures sequuntur & celebrant,
 quos ego in meis regulis & fallentijs collegi, in regu
 la incip. Confessus de crimine, in. ij. fallen. in. iij. subli
 mitatione. Quamuis à prædicta communi sentētia uo
 luit nouissimè recedere Alciatus paucis & leuibus fun
 damentis in ca. i. de offi. ordi. super glo. i. nume. xliij.
 uersic. Aduerte tamen. Quod in tantum habet locum,
 quòd Bonus de Curti. in tracta. nobilitatis, fo. xv. co
 lum. iij. in si. prout suprà retuli, dicebat quòd etiam si
 contra clericum sint mille indicia, nisi sit infamatus
 non potest torqueri. Quod etiam scripsit Thomasius
 Grammaticus in uoto. xi. incipienti. Tremendi Dei, in
 nume. xv. pro quo allegat Paul. de Eleazar. & Abb.
 antiquum in. d. c. i. & Ioan. Andr. & Panor. in. d. re
 gula. Cum in contemplatione. & Ana. in. c. i. de cleri.
 percusso. Qua decisione Abb. antiqui motus Feli. in
 ca. De hoc. de simo. in col. i. tenet quòd licet alias con
 fessio extraiudicialis sit sufficiens ad hoc ut possit
 quis poni ad torturam, ut per glo. uulgatam in. l. Ca
 pite quinto. ff. ad. l. iuliam. de adulte. tamen fallit hoc
 in clerico, quod est notabile in proposito: & possent
 decipi in hoc plures ecclesiastici iudices, qui moti ex
 illa cōclusionē communi torquerent clericum, qui ex
 tra iudicium confessus est crimen. Quam conclusionē
 ego latius posui in dicta mea Regula, & d. iij. subli
 mitatione:

mitatione: & sequitur etiam eam Decius in cap. At si
 clerici. de iudi. col. xi. in princi. uersu. Quarto limita
 tur. Ex quibus enim (saluo meliori iudicio) crederem
 non bene consuluisse Zabarellam in consi. xlv. Casus
 talis est. in si. dum dicit quòd si clericus legitime tor=
 tus confiteatur delictum pro quo torquebatur, non re
 putat absolum quod interrogetur de alijs criminibus
 de quibus nulla contra eum erant indicia, & sic iudi=
 cem ecclesiasticum ob id non esse reum alicuius poenæ:
 nam si clericus non potest torqueri nisi extantibus in
 dicijs & infamia, quomodo poterit interrogari de de
 lictis, de quibus non est infamatus, nec indicia sunt, li=
 cet iam fuerit confessus aliud delictum? præcipue quia
 fundamentum suum est satis fragile, uidelicet quia præ
 sumitur criminofus etiam in alijs, ex quo unū est con
 fessus, per regulā, Desleat. de regu. iuris. Vnde iudicem
 talia facientem & Deum in cœlis, & superiorem suū
 in terris offendere credo, et sic ab eo puniri posse pro
 pter id: quia si Zabarella intelligit quòd potest inter=
 rogari de delictis alterius generis, quam illud pro
 quo fuit tortus: hoc uidetur planè esse impium, ut co=
 gatur quis prodere seipsum in delictis occultis. Si uerò
 intelligit, quòd possit impune interrogari de delictis
 eiusdē generis, hoc non potest fieri, ut notat Alber. de
 Gandi. in tracta. maleficiorū, in rub. de quæst. & tor=
 mentis, in col. iij. uersu. Sed quid de quæstione. ubi te=
 net quòd de iuris subtilitate tortus et cōfessus aliquod
 furtum de quo erant indicia, non potest de alijs furtis
 interro=

interrogari, licet de generali consuetudine Italia seruetur contrarium: quem refert & sequitur Franc. de Bruno in tracta. de indicatijs & tortura, in fol. x. col. iiij. limitando quando esset diffamatio generalis cōtra aliquem quòd esset magnus latro, quia tunc dicit laudabilem esse talem consuetudinem quòd de alijs furtis interrogetur, aliàs nō. Si ergo nec latro laicus potest interrogari de alijs furtis, quāto magis clericus? Tradunt præterea doctores aliqui summistæ aliud speciale in tortura clericorum, uidelicet quod clericus torture exponendus debet prius degradari: hoc scripserunt authores Rosellæ, & syluestrinæ in uerbo degradatio, qui referunt Alex. in additionibus ad Barto. in l. omnes. C. de decurionibus. lib. x. & Rosella refert Roma. in consi. incip. Manifestum est, & allegat text. in l. Etsi excepta. C. de malef. & mathe. ibi præsidio dignitatis exutus. Sed salua eorum authoritate hoc nō credo uerum: nam præter id quod Alex. quē ipsi referunt hoc non scripsit, & quod Roma. consi. non inuenitur, quis sibi persuadere poterit clericum nondū conuictum, sed solum indicatijs & infamia notatum esse degradadum, antequā constet de ueritate delicti? Itē tex. in d. l. Et si excepta. non obstat, & uerba illius suprā relata intelliguntur, id est, non obstante priuilegio dignitatis. & ita intelligit Azo in summa illius titu. & Bal. & sali. in eadem. l. & Bonifacius in tracta. maleficiorum, tit. de malef. & mathe. licet Ang. ibi quem sequitur Ana. in c. i. de sortilegijs, col. iiij. dicat per illū text.

text. quòd si constitutus in dignitate est torquendus, debet exui omnibus insignibus illius dignitatis, & sic degradabitur, sicut fit in sacerdote, quando duci debet supplicium. Nec suffragari poterit dictæ opinioni tex. in. l. proditores. ff. de re militari, cuius uerba sunt, Proditores uel transfugæ plerunq; capite puniuntur, & exauctorati torquentur, nam pro hoste, non pro milite habentur: arguendo de milite ad clericum: quod argumentum bene procedit: ut per Nicolaum Enerardum in suis topicis iuris, in fol. xxxiiij. quia illa lex nec in milite hoc disponit: nam uerbum torquentur ibi positum non debet intelligi de tortura quæ fit ad inuestigandam ueritatem, sed quæ datur in pœnam. Et quamuis hoc in milite esset expresse dispositum, non deberet applicari ad personas clericorum: quia in hoc non esset recipiendum argumentum de milite terrestri ad cœlestem, cum talis similitudo esset odiosa clericis, & in casu notoriè iniusto & contra iuris principia. Et contrarium senserunt Ange. & Ana. in locis suprâ relatis dum æquiparant militem & clericum non in tortura, sed quòd miles debet degradari ad torturam, sicut clericus degradatur ad supplicium. In hoc insuper proposito referendū duxi, quod tradunt Io. de Ana. in consi. i. in fina uerbis. & ibi sequitur Ludo. Bolog. in addi. ad eundem, quòd si non fuit petitum in prima instantia quòd clericus torqueretur, potest peti postea in causa appellationis tanquam omissum, & respondet ad dictum Ange. in. l. Minime. c. de appella. quòd illud est uerum,

uerum, quando non peteretur fieri: sed salua tantorum
 patrum authoritate, iudicio meo decepti sunt in intel=
 lectu doctrine Ange. quia ille solum dicit quod appel=
 latione pendente non debet appellans sustinere poenam
 corporis, uel cruciatum, quod aperte intelligendum est
 respectu iudicis a quo: quia ille siue petatur coram eo,
 siue non, non potest torquere reum appellantem, quia
 innouaret, non tamen tollit quin iudex appellationis
 post deuolutam ad ipsum causam possit hoc facere: un=
 de cum doctrina Ange. non aduersaretur illis, superua=
 caneum fuit uelle illi satisfacere. Sed nec mirandum est:
 sunt enim lapsus scribentium, quos expedit benigne a
 lectoribus sufferri. non enim semper uacat singula que=
 que scribenda rimari. Item aduertere etiam debent iu=
 dices ecclesiastici, quod tortura clericorum non debet
 esse ita seua, sicut laicorum. ita dicit communiter te=
 neri Abb. in. d. regula Cum in contemplatione. unde se=
 cundum eum clerici non debent supponi aculeis, seu fi=
 diculis, sed uirgis, seu corrigiatis, pro quo allegat bo=
 num tex. in. c. i. in fi. xxij. questio. v. Nec mirandum
 enim quod in ipso processu & tortura clericis suspe=
 ctis de delicto aliquis fauor impendatur qui laicis non
 conceditur, cum etiam postquam sunt conuicti de cri=
 mine tam dispari poena plectantur, & sic mortis poe=
 nam euadant: praesertim cum in iure uideamus milites
 seculi a tortura immunes effectos: quod etiam de do=
 ctoribus & nobilibus in legibus regni nostri disponi=
 tur. Quid mirum igitur si cum militiae cingulum, do=
 ctoratus

Toratus gradus, parentum nobilitas, tot homines à
 tortura penitus liberet, clericalis ordo promereatur,
 ut clericorum torturam indicia ac infamia præcedat?
 Nota tamen quòd clericus nō potest torqueri per lai-
 cum etiam iussu prælati sui. ita tenent Anto. & Anch.
 in. c. ut fame. de senten. excom. ut refert Abb. ibi, in fi.
 & sequitur Decius in. c. Dilectis. de appel. in prin. li-
 cet contrariū et male secundum Abb. ubi supra habeat
 communis obseruātia. Hoc etiam concludit idem Abb.
 in. c. vniuersitatis. in. iij. nota. eo. titu. ubi dicit hoc de
 iure fieri non posse, et quod hoc ideo sic fit, quia hodie
 clerici torquentur ut laici: & talis modus torquendi
 non posset fieri per clericos, quia ferè nemo in huius-
 modi obtēperaret, nec sunt edocti in arte ista torquēdi
 sicut & laici. Et uide Barba. in. c. decernimus. de iudi.
 col. antepe. ubi refert Bal. tenentē ibi quòd episcopus
 potest cōmittere laico ut clericū torquere possit: ipse
 tamen Barb. miratur Bal. ista sic intellexisse, et alleg.
 Ant. ubi supra tenentē contrariū. Vide tamen Fel. in. d.
 c. vniuersitati. de sent. exc. ubi dicit quòd ista est cōclu-
 sio uera et uerissima, quòd laici torquētes clericū præ-
 cepto episcopi uel uicarij non excusantur, immò faciē-
 tes clericos per laicos torqueri sunt excōmunicati. et
 dicit ita tenere Archi. & Io. de fantu. in. c. Presbyteri.
 el. i. v. q. vi. & addit ulterius quòd si clerici nesciunt
 torquere, quòd tūc poterit uocari officialis laicus qui
 ligabit clericum torquendū, & postea clerici possunt
 torquere. Quod non uidetur satisfacere: quia peritia

torturæ

torturæ ita et magis consistit in actibus ipsis torquendi, quàm ligandi. An autem clericus possit ad torturam poni ex confessione delicti facta per eum coram iudice laico, Barb. in. c. At si clerici. de Iudi. col. xiiij. uersi. Capió nunc, motus septem fundamentis concludit quicquid alij dixerint, quod nullo modo potest torqueri: licet Card. in. c. Per inquisitionem de electione, tenuerit quòd sic. Bene tamen fatetur Barb. quòd si clericus confiteatur crimen coram iudice ecclesiastico, alias non suo, quòd tunc cõpellitur uel excusare illam confessionem, uel perseuerare in ea per tormenta: et quòd isto modo potest saluari opinio contraria. et uide eundem Barb. prius in. d. c. At si clerici. in col. iij. dicentem quòd per illum tex. cõfunditur doctrina Bal. in. l. unica. de confes-
sis. in pen. col. dũ scripsit quòd ex cõfessione facta per clericum coram laico nõ est torquendus clericus per episcopum, dummodo illam confessionem reuocet ut erroneam: nã cum tex. ibi dicat quòd talis confessio non tenet, non est reuocanda: quia quod nullum est, reuocari non debet. Atq; asserit in hoc somniasse tantum doctorẽ. An autem clericus uacillans in testimonio possit torqueri? Bal. in sua margarita, in uerbo clericus, tenet quòd sic, te refert Inno. in. c. Cõquestus. de re iudi. hoc tenentem. Sed clarè patet quòd allegat corruptè Inno. quia non est talis tex. in illo titu. Ideo ob solam Bal. authoritatem hoc non crederem practicandum, cum, ut supra scripsimus, clerici non sunt torquendi ad eruendam ueritatem delicti etiã extantibus indicijs, nisi adsit infamia, quanto

quantò magis non poterit torqueri propter solam uacillationem in ferēdo testimonium, cū sufficiat quòd si de falsitate testimonij fuerit conuictus, poterit ob id puniri. Si uerò solū uacillauerit, tunc poterit de uacillatione puniri iudicis arbitrio: ad cuius etiam officium spectabit quanta sit illi fides adhibenda discernere. Neque suffragatur opinioni Bal. lex. Presbyteri. la. i. c. de episco. & cler. dum probat quòd presbyteri licet uacillent in testimonio non sunt torquendi. Alij uerò clerici inferiores sic, secundum glo. & summarium salice. ibi. Nam illa. l. non potuit hoc disponere circa personas clericorum, quod fatetur glo. in capi. Quia iuxta. §. Presbyteri. v. quæstio. vi. ubi ad litteram est inserta illa. l. per Gratianū: & ideo dicit quòd illa. l. instruit iudicem ecclesiasticum quid facere debeat. Sed ego credo etiam salua glo. autoritate quòd hodie iudex ecclesiasticus firma manente cōmuni opinione de qua supra: & cū contrarium non reperitur de iure canonico, non poterit sequendo instructionem illius legis clericos inferiores propter uacillationem torquere. et licet. d. l. presbyteri fuerit per Gratianum admixta canonibus, nihil sibi per hoc auctoritatis accessit. Nec curare debent iudices ecclesiastici quod notat Alberi. in. d. l. Presbyteri. dum putat ipse quòd clericus etiam si uacillet & dicat se interfuisse facto coram iudice seculari torqueri non potest per eum, sed per suum iudicem ecclesiasticum: quia fundamenta quæ allegat non probant neque sufficiunt: &

sua

sua opinio adhuc habet intolerabilius inconueniens, dum firmat quòd propter uacillationem factam coram seculari possit clericus torqueri per ecclesiasticum iudicem. In torquendis præterea reis, si in ciuilibus magistratibus crudelitas abesse debet, quantò magis ab ecclesiasticis iudicibus fugienda est? præcipuè quia sæpius tortura cogit innocentes ipsos dolore cruciatos fateri delicta quæ non perpetrarunt: quia ut dicit Ambrosius in epistolis, Nimia seueritas extorquet plerunque crudelitate mendatium, prout etiã apertissime legitur in admirabili illo miraculo per Hieronymum descripto ad Innocentium de muliere sæpius ic̃ta.

Iuramento præmissis interrogari.

CAPVT CXVIII.

ET si ad partium petitionem à clericis de criminibus accusatis iuramentum exigi non possit, nec debeat, ex officio tamen procedenti iudici hoc conceditur à doctoribus ea potissimum ratione. Nam cum liceat ecclesiastico iudici, clerico infamato purgationem indicere, & tunc de ueritate delicti iurare teneatur: sic ei licet illum sub iuramento interrogare, ut placuit Panor. in capitulo. Cum super. quasi ad fin. de confes. In quo tamen ego aduertendum crederem quòd cum ex dicta ratione purgationis id permisum uideatur, inferri possunt duæ notandæ cõclusiones in materia. Prima est quòd cum purgatio non
r sit indi-

sit indicenda, nisi prius præstita copia infamato de in-
 famia, ut circa illam se defendat, & an à maliuolis seu
 inimicis habuerit ortum examinetur. Sic nec iudex à
 clerico poterit iuramentum exigere statim post captu-
 ram, antequam illi præstet copiam inquisitionis con-
 tra eum formatæ, ex quo uidetur quòd practica huius
 Regni sumpta ex. l. iij. parti. vij. titu. xxix. in qua di-
 sponitur quòd reus sub iuramento interrogetur statim
 post capturam, non habebit locum in clericis. Quini-
 mò opinor quòd in laicis captis non liceat id indistin-
 ctè fieri, salua iudicis conscientia: nisi iudex habeat
 contra reum semiplenam probationem de delicto, aut
 expressa indicia, aut infamiam. Cùm ex mente sancti
 Thomæ in. ij. ij. questione. lxix. arti. ij. Prædictis ca-
 sibus solùm liceat iudici interrogare delinquentem, &
 delinquens teneatur ueritatem dicere. Et uide ibi Caie-
 ta. qui declarando illam doctrinam sancti Thomæ, ad-
 dit unum notabile (iudicio meo) uidelicet quòd in ca-
 su quo præcedunt indicia, debent manifestari reo, ut
 sciat se esse in tali articulo constitutum, quòd tenetur
 obedire iudici præcipienti, & extorquenti ueritatem,
 ac etiam ut possit se purgare, & contra illa opponere:
 ex quo uidetur quòd sicut ante torturam debet dari
 copia indiciorum, sic ante interrogationem, ut iu-
 dex iustè interroget, & reus teneatur fateri ueritatē.
 Vnde quando aliquid ex prædictis tribus captu-
 ram non præcessit, tunc uidetur quòd iudex conscien-
 tia recta non poterit uti practica. d. l. partite. Cùm
 enim ca-

enim captus qui delictum commisit non tenetur se proderere, nisi præcedat aliquid de prædictis, bene sequitur quòd aliter non bene interrogat iudex eum, cum cogat captum reuelare seipsum in casu ubi non tenetur, & peccaret seipsum diffamando, sicut alium quemcunque. Et præter id quod est iustum rationique consonum, hoc est iuxta mentem illius legis Regni si bene consideratur: hoc enim ut fiat, dicta lex præcipit in hominibus malæ famæ, à quibus statim post capturam uult iuramentum exigi. Errant ergo apartissimè temerarij quidem iudices, (& qui crocodili more humano sanguine delectantur) qui statim post capturam nullo facto personarum discrimine à captis omnibus de ueritate delicti iuramentum exigunt: cum sæpius leuia quædã indicia causam præstiterint capture. Satis est enim Christiano iudici si more Christiano iustitiã exercent. Secūda conclusio, quòd sicut sola indicia sine infamia nõ sufficiunt ad indicendam clericis purgationẽ, eodem modo nec sufficet ad hoc ut iudex possit ab eis iuramentum exigere super delicto.

Confessionibus proprijs.

CAPVT CXIX.

IN confessionibus clericorum illa meritò obseruari debent, quæ in alijs reis à iure disposita ac à doctõribus interpretata leguntur cum in hoc

r ij non de=

non debeant esse deterioris conditionis quam laici. Ex quo debent advertere iudices, an tales confessiones clericorum fuerint extraiudiciales, uel coram non suo iudice, aut uerisimilia in se non continent, aut incidenter, & non principaliter factæ, curatoris auctoritate non interueniente, si clerici minores sint uingiti quinque annorum, aut in tortura non seruata forma quam in talibus confessionibus iura exigunt: & si quid tale in illis repererint, obseruant illa quæ iura in hoc tradunt, & doctores scribunt: quæ quidem transcribere nolo. Vnum tamen fortasse attentari possit in ista materia, quòd cum clericis pro criminibus non infligatur pœna mortis, aut mutilationis membrorum, quòd in criminibus quibus ueniunt puniendi citra traditionem curiæ seculari præiudicaret illis confessio facta delicti, sine eo quòd iudici necessario constet delictum fuisse in ueritate perpetratum. Nam quòd hoc in seculari iudicio requiratur, ex eo introductum est: quia cum nemo sit dominus membrorum suorum, non potest aliquis in periculum uitæ suæ aut membrorum quicquam fateri commississe, nisi in ueritate constet delictum fuisse perpetratum. At tamen quòd sua confessione sola possit sibi clericus in ordinibus ac beneficijs suis facere sibi præiudicium non reperitur prohibitum, cum possit ex conuentione ad illorum amissionem obligari. Vt de ordinibus probat tex. in cap. quotiens. i. quæstio. vij. Et de beneficijs probatur in capitu. Cum dilecti. & cum glos. in uerbo obligauit. de

tit. de electiōe. & in. c. si. de cri. fal. ubi hoc not. Abb. in. iij. nota. Quamuis omnibus iudicibus consulo, ut si fieri potest semper satagant quòd illis constet de delicto à clericis sibi confesso. Est & alia specialitas in clericis confitentibus delictum, uidelicet quòd sine accusatione puniantur: hoc tradit in eis speciale fore Hostien. in capitu. ij. de confes. sic intelligendo tex. ibi, quòd refert ibi Cardi. licet quò ad illius tex. litteram & intellectum illum non admittat. Est præterea & alia tertia specialitas in ista materia, quòd licet sit uerum quòd quando agitur per uiam inquisitionis non possit imponi pœna ordinaria delicti, ut in capi. Inquisitionis. de accusa. fallit hoc si de crimine constat per confessionem. ita limitat Inno. in capi. Qualiter. el. ij. de accusa. & sequuntur ibi scribentes, ut refert ibi Feli. in. §. licet autem. in princi. qui hoc reputat singulare. Ponit etiam Præpo. in capitu. de accusa. ij. quæstio. viij. colum. xxxviij. probat tex. quam ibi commendat Abb. in capitu. fina. de celebra. missarum. Item aduerte in ista materia quòd sola confessio criminis facta in causa ciuilitè acta, quando ageretur criminaliter non sufficeret ad condemnationem: sed potest compelli reus ut perseueret in ea. ita concludit Abb. in capitu. Qualiter. el. ij. fina. uerbis. de accu. sic intelligens Innocen. in capitu. Per inquisitionem. de elec.

Testibus conuictos. CAPVT CXX.

LICET circa numerũ & integritatẽ testiũ nihil sit in causis criminalibus clericorũ specialius requisitũ, quã in alijs. quia tamẽ laici clericis oppido sunt infesti, prouisum est quòd laici in causa criminali nõ possunt esse testes cõtra eos, ut in. c. De cætero. de testi. Quod procedit etiã cõtra clericũ in minoribus, ut tenet Domi. in. c. Sicut sacerdotes. ij. q. vij. refert Feli. in dict. c. De cætero. in prin. Quod tamẽ fallit in crimine notorio, probat tex. quẽ dicit ad hoc Abba. optimũ in. c. pe. de purg. cano. Itẽ etiã fallit in criminibus exceptis. s. simonia, hæresis, & læsæ maiestatis. ita not. gl. in. c. cũ. P. de. accu. in uerbo laicus. Itẽ mutilati mēbris uel corpore uiciati nõ possunt testificari cõtra cl. in causa criminali, notat. Abb. antiquus in. c. i. de exce. refert Bal. in sua Margarita, in uerbo mutilati, dicit perpetuò mēti tenendũ. Hippoly. in sua practica cri. in. §. Nũc uidendũ. in. col. pe. nume. liij. Aduerte tamẽ in ista materia quod cõuictõ clerico de crimine cũ ageretur ciuilitè, lata sententia, potest suus superior priuare illum beneficijs, uigore illius sententiæ, formata de nouo inquisitione, & assumpta illa sententia, tãquam inducente notorium. ita uoluit Inno. in. c. Qualiter. el. ij. de accusa. ut refert Abb. in fi. qui dicit cũ hac sua sententia transire docto. cõmuniter, qui tamen dicit aduertendũ: quia hoc dictũ est periculosum, & refert Inno. sensisse oppositũ in. c. Per inquisitionẽ de elec. Fama uerò an probetur per laicos cõtra clericos, uide

cos, uide per Ant. in. c. In literis. col. ulti. de testi. Et pro intellectu materiæ huius capituli. Et precedentis, nota quòd licet conuictus Et confessus parificentur, ut notatur in capit. At si clerici. de iudi. in prin. hoc intelligendum est quātum ad hoc ut perueniatur ad sententiam, nō quo ad omnia. ita tradidit Card. ibi. Et de differentia constat ex his quæ notantur in. c. ij. de confes. Et in. c. i. de test. loquēdo in teste qui cōuincitur de crimine tangēte causam, aut qui illud confitetur. Nunquid autē clericus possit cōuinci de delicto duobus testibus tantū? si credimus Paul. de Cast. in. l. Iudices. C. de Iudi. in si. uerbis, uidetur dicendū quòd non: scripsit enim ibi, quòd in criminali nō uidētur sufficere duo testes sine alijs præsumptionibus. Sed contrarium credo uerius sequēdo Card. in cle. i. §. Verū. in. i. q. de hære. ubi cōcludit quòd etiā in cau. hære. sufficiunt duo testes propter ius generaliter disponēs, quòd in ore duorum Et c. Cuius opinionē dicit ueram repertoriū inquisitorum. in uerbo testes. in. §. Per quos testes. ubi allegat pro ea gl. not. in. c. præsul. ij. q. iiij. quæ tenet quod cōtra papā sufficiūt duo testes: de qua etiā glo. meminit Feli in. c. Quotiens de testi. in. i. columna.

Ab ingressu ecclesiæ interdici.

CAPVT CX XI.

POE NA ista minor est poena suspēisionis ab officio quippè cū sol ũ in ecclesia prohibeat eū qui patitur illū in offi. suo agere. Et is cui sic est ecclesiæ
r iiij interdi=

interdictus ingressus, cum sibi censeatur in ipsa celebratio diuinorum interdicta, irregularis efficitur, si contra huiusmodi interdictum diuinis in ea se ingerat, in suo agens officio sicut prius: ut sunt uerba tex. in. c. is cui. de sentent. exc. li. vi. Quod procedit intantum, quod etiam si celebret in ecclesia non consecrata quae proprie dicitur basilica, est irregularis, ut not. Domi. ibi referendo Calderi. Si autem celebrat non in ecclesia, sed in oratorio strictè sumpto, ita quod non sit ecclesia, tunc non est irregularis, ut not. Domi. ibi referendo eundem Calderi. Item nota quod si is cui est interdictus ingressus ecclesiae administrat sacerdoti in missa intra ecclesiam, puta, ut diaconus offerendo calicem in altari, uel ut subdiaconus porrigendo diacono hostiam, & calicem in ordine, incurrit etiam irregularitatem secundum Domi. ibi. Quae omnia etiam ibi refert et sequitur Philip. licet breuioribus uerbis. An autem liceat ei cui est interdictus ingressus ecclesiae intrare illam audiendi diuina officia, uel orandi, seu transeundi gratia: uide per eos ibidem, quorum dicta referre non curro. Statuit praeterea text. in. d. c. Is cui. quod si talis clericus dicto interdicto durate decedat, non debet in ecclesia uel coemeterio ecclesiarum sepeliri, nisi poenitus erit. Ex quo mihi uisum est semper quod in hoc ultimo tex. loquitur quando clerico imposita est talis poena propter contumaciam, uel quandiu satisfactionem quam praestare potest impendit, quando uero in poenam criminis, cum iam poena morte finita sit, crederem tunc eum sepulturae tradendum ecclesiasticae.

Suspendi.

Suspendi.

CAPVT CXXII.

SU SPENSIO est una de ecclesiasticis censuris, sicut probatur in cap. Querēti. de uerborum signi. per quam interdicitur officium, uel exercitium competens alicui personæ ecclesiasticæ: quæ interdictio aliquando à iure, aliquando à iudice fit: de qua ultima suspensione (hominis uidelicet) nobis ad præsens est sermo. In qua quidem inferenda iudex aduertere debet, quòd si imponit eam in pœnam delicti, monitio non est necessaria, licet alias quando fertur pro contumacia, non debeat ferri sine mentione, sicut neque excommunicatio secundum Abb. in cap. Reprehensibilis. de appella. post Innoc. in cap. i. de excessi. prælato. Et idem notat Card. in clemē. fi. de pœnis. uerfi. Quod si. Et quòd propter delictum possit inferri suspensio, probant iura in cap. Tam literis. de testibus. Et in cap. In loco. v. quæst. iij. secundum Abb. ubi supra. Et uide aliam notabilem differentiam in hoc quòd suspensio fiat propter crimen, aut propter contumaciam. nam primo casu prouidendum est suspensio à beneficio, ne cogatur mendicare. Secundo uerò non, cùm ipse possit sibi prouidere satisfaciendo. ita notat Abb. in cap. Pastoralis. in. §. Verum. col. penul. de appel. sic intelligendo gloss. in cap. Cum Vintoniensis. de elect. Debet præterea iudex aduertere quòd aliquando oportebit suspendere delinquentem ab omni ordine, uel ab uno tan-

uno tantum, aliquādo etiam ab ordine & beneficio simul, aut à beneficio tantum, consyderata delicti qualitate & ordinis in quo excessit. Si autem suspensio fiet simpliciter ab ordine, illa intelligitur ab omni ordine, & si sit suspensus ab ordine subdiaconi, intelligitur suspensus ab omnibus ordinibus superioribus, secus autem e contrario: quia suspensus ab ordine sacerdotali potest exercere officia inferiorum. An autem suspensus ab officio intelligatur suspensus à beneficio, uide glo. nota. in. d. clemē. fin. de pœnis. in uerbo, suspensi. & ibi Cardi. eundem in cle. i. de priuileg. in uersū. Cæterum. in. vij. quæst. cum duabus sequentibus. Imo. in. c. Cum dilectus. de consuetu. viij. col. aliqua notanda per Præpositi. in capitu. Presbyterum. xxviij. distinctio. in. ij. & iij. colum. Et uide bonam distinctionem per siluest. in uerbo suspensio. in. §. v. uersū. si quis est suspensus, quā transcribere nolo. In hac insuper materia semper consulo iudicibus, ut in sententia uel præcepto suspensionis apertè declarent à quibus ordinibus uel actibus, uel beneficijs intendant suspendere clericum: quia cum constat de uoluntate iudicis, illa seruanda est. Vnde concludit Abb. post Anto. in dicto capitulo. Pastoralis. §. Verum. colum. fin. de appella. quòd si iudex quando suspendit aliquem à beneficio, intendebat inhabilitare eum ad omnia beneficia: tunc sententia porrigit effectum suum extra territorium iudicis, licet executio debeat fieri per Iudicem territorij. Si uerò simpliciter intendebat suspendere à beneficijs quæ habebat in suo territorio

territorio

territorio, tunc procedit glos. in dicto. §. verum. quia taliter suspensus potest alibi habere beneficium. Effectus autem suspensionis factæ à iudice est, quòd celebrans durãte illa in ordine à quo fuit suspensus est irregularis. Ideo monendi sunt clerici dum suspenduntur, ne celebrare audeant suspensione durante. Tanta est enim plurimum imperitia, ut credant solum iudicis præceptum violare si celebrent, non uerò poenam irregularitatis incurrere. Suspendio præterea aut est temporalis, aut perpetua. Temporalis non operatur ultra tempus præfinitum, & eo lapsò tollitur sine alia absolute. Perpetua uerò æquiparatur depositioni ut notatur in cap. si quis. lxxxiiij. distinct. ubi Domini. quem ad hoc refert Decius in cap. Apostolica. col. p. uers. secundo. Abb. de exceptio. & uide Imo. in cap. cum dilectus. de consue. viij. col. qui referendo Gasparum Calde. dicit quòd suspensio perpetua ab officio habet uim priuationis, & tunc taliter suspensus censetur priuatus beneficio secundum eum. Ex quo uidetur dicendũ quòd per talem suspensionẽ ab officio, uideatur beneficiũ uacare, ut possit fieri prouisio de eodẽ. Et sic suspensio perpetua nõ debet imponi nisi pro graui crimine, sicut de depositione dicitur in. c. Tuæ de poenis. Quæ autẽ crimina sint suspensioe digna, licet Anto. in c. At si clerici. de iud. uisus fuerit dare regulã: Abb. tamen ibi, in colum. xi. dicit quòd non potest dari certa regula: sed iudex informabit motũ animi sui ex casibus à iure expressis, ut in illis & similibus imponat poenã suspensionis

suspensionis, & sic secundum eum committitur hoc arbitrio superioris: quod ibi sequitur Andr. sicu. colum. xxviii. in fi. De suspensione uerò iuris nihil referre libet, sufficiat uidere siluest. in. d. uerbo suspensio. in. §. sexto. ubi colligit quadraginta casus in quibus quis incurrit suspensionem à iure. Vnum insuper nota in hac materia, quòd si iudex suspendat illum qui est suspensus à iure, non præsimitur in dubio suspensus ab homine, quia præsimitur quòd iudex uoluit in dubio exequi poenam iuris, non uerò nouam suspensionem infligere, ut notat Didacus de villadiego in trac. de irregularitate, in cap. De suspensione, in col. i. referendo Abb. in cap. Tuarum. de priuileg. quod notat propter effectus quos inuenies, quòd suspensio sit iuris, uel hominis.

Beneficijs priuari.

CAPVT CXIII.

CVM enim beneficia ecclesiastica stipēdia sint ministrorum ecclesiæ, & hos deceat honestos ac mundos esse, meritò quidē canonica iura sanxerunt facinorosos ac improbos clericos beneficijs priuandos fore, ut probis uiris concedantur, qui qua deceat uitæ puritate ministrent. Vnum tamen aduerte re debent iudices, quòd beneficio non debet priuari clericus, nisi crimen sit graue. tex. est in. c. Inuētum. xvi. quæst. vij. quem dicit notabilem Abb. in cap. Tuæ de poenis

poenis : Poena insuper priuationis à beneficio non potest imponi à iudice nisi exprimatur à iure, per gloss. quam ibi reputat singula. Abb. in cap. si. de iure patronatus, & in cap. Cum uos de offi. ordi. Et in. §. Cum igitur, in auct. de non eligen. secun. nuben. ubi est text. singula. secundum Bal. in auct. ex testamento. c. de collatio, & ita tenet Barba. per prædicta in cap. Nouit. de iudi. in col. xlv. uersi. Tu pondera. Et uide etiã Domini. in. c. Quo iure. viij. dist. col. ulti. ubi dicit quòd nullum crimen inducit priuationem ipso iure, nisi sit iure cautum. Quod refert Feli. in cap. Quærelã. de iureiuran. in col. ij. ubi etiam plura allegat in proposito præcedentis conclusionis. Plura etiam cumulauit Tiraelus in repe. l. si unquam. c. de reuocandis donationibus. in glos. in uerbo reuertatur, in numero. ccvi. & in duobus sequentibus. Item nota quòd per sententiam latam super crimen non est quis priuatus beneficio, nisi hoc sententia exprimat, notat Inno. in. c. Qualiter & quando. el. ij. in gloss. super uerbo diminutionem. de accusa. ut refert Rota in collectis per Bernardi. de Bisgneto, in ti. de senten. & re iudi. in decisio. si. in fina. uerbis. facit etiam quod Bal. in. l. Cum fratrem c. de his qui ut indig. uoluit sentire, quòd si fuit sententia lata super homicidio, & beneficio nihil fuit dictum quòd non possit impetrari tanquàm uacans, quem ad hoc refert Ioan. de Ana. in cap. si. col. i. de homici. Vide tamen Abb. in cap. Inter dilectos de exces. præl. prope fin. ubi ex uerbis Innocen. ibi notat quòd condemnatus de

tus de

tus de aliquo delicto per sententiam censetur priuatus ipso facto beneficio suo, intelligendo secundum eum quando crimen erat tale quod inducebat priuationem beneficij, uel quando irrogabat infamiam ipso facto: nam sufficit quod condemnetur, licet poena exprimatur in sententia, quia illa intelligitur posita auctoritate iuris. pro quo allegat. l. i. ad Turpilia, & alia iura. facit ad hoc quod ubicunque quis incurrit ipso facto poenam priuationis beneficij, potest absque alia sententia beneficium conferri alteri. probat tex. in. c. i. & notat ibi Domi. ex eo. in col. iij. in §. sacri de homi. in. vi. qui generalius ibi tenet in col. vi. uersi. quæro quare. quod omnia iura canonica & ciuilia quæ dicunt ipso iure, uel ipso facto aliquem puniri confiscatione bonorum, uel alia poena quacunque, debent intelligi, ut sufficiat declarare uel pronunciare illum talis criminis esse culpabilem: & locus erit dictis poenis iuris, etiã si in sententia non exprimantur. Et aduerte quod iudex delicti non solum potest pronunciare super delicto, sed potest priuare delinquentem beneficio quod habet alibi. ita notat Cardi. in clemen. Pastoralis. uersi. Deniq; in. ij. quæstio. in fi. de re iudi. Si tamen clericus in terra ecclesie suæ inculta, industria sua & laboribus siue expensis plantauit uineam, seu reduxit ad culturam cause suæ sustentationis, licet priuetur postmodum beneficio propter delictũ, relinquitur sibi illa terra usq; ad uitã suam, notat Abb. post Inno. in. c. si. de pecu. cleri. & ibi Barba. col. iij. An autem clericus qui priuatur benefi-
cio teneat

cio teneatur ad restitutionem fructuum, uide Pau. de Ca-
 stro in. l. i. c. de his qui ut indig. ubi per text. ibi refe-
 rendo Guilliel. de Cuno dicit quòd si clericus commit-
 tit delictum, propter quod possit priuari beneficio, li-
 cet habeat ius in re, quousq; sit priuatus, postquam ta-
 men est priuādus tenetur restituere fructus quos per-
 cepit à die commissi delicti, uel percipere potuit, siue
 extent, siue sint consumpti, & siue sit effectus locuple-
 tior, siue non. Sed Guilliel. ibi non loquitur in clerico
 sed in uasallo commitente felloniam. Et hanc opinionē
 Pauli sequuntur Sali. Alex. & Ias. ibi, quam etiam con-
 clusionem inter sua singularia annumerauit Hippoly.
 singula. Dxxv. Clericus qui commisit, pro ea tamen
 nihil allegat aliud nisi aliquos ex dictis doctoribus in
 d. l. i. Idem etiam tenent Bal. Angel. & idem Paul. in. l.
 prædonis. ff. de peti. hære. & Roma. in. l. Diuortio. ff.
 solu. matri. Henri. in. c. Cum nostris. de conces. præbē.
 Et prædictam sententiam Ange. in. d. l. prædonis. cele-
 brat pro notabili Hippoly. in singula. cclxviij. Verus
 possessor, nihil aliud nisi Angel. referendo. Et hanc
 etiam conclusionem uidetur sequi Decius consi. cxviij.
 viso instrumento. col. i. referendo doct. in. d. l. i. & An-
 ge. in. d. l. prædonis. Contrariam tamen sententiam te-
 net Cardi. in cle. Constitutionem. §. Cæterum. in fi. de
 elect. Philip. Corneus in. d. l. i. c. de his qui. ut indig.
 i. colum. & Feli. in. c. De quarta. in col. x. de præscrip.
 ubi per septem fundamenta hoc putat esse uerius, & re-
 spondet ad fundamenta in contrariū adducta. Nouissi-
 me autem

me autem uide egregium doctorem nostrum Hispanum
 Anto. de Burgos, in cap. Ad nostram. de emp. & uend.
 in col. xi. uersi. Venio modo. ubi dicit quod licet alias
 solebat comprobare illam sententiam Feli. tamen quod
 tunc diligentius considerando tenet contra eum, & su-
 stinet opinionem contrariam, & satisfacit ad funda-
 menta Feli. & dicit quod nullo modo concludunt eius
 dicta, nisi dum allegat quandam decisionem Rotæ, cui
 ipse respondet paruipendendo eam. Et quia uidetur es-
 se communior opinio cum Paulo, & suis sequacibus in
 d. l. i. ideo illam tenendam censeo: quamuis in clerico
 qui post commissum delictum propter quod priuatur
 semper perseuerauit seruiendo in ecclesia ubi beneficiū
 habebat, crederē ipse benigniorē & æquiorē opinionē
 Feli. & aliorū, quod tunc solum talis dānaretur ad re-
 stitutionem fructuum à die propositæ contra eum ac-
 cusationis, uel formatæ inquisitionis, nisi quando deli-
 ctum induceret priuationem ipso iure, ut in crimine hæ-
 resis & simoniæ, ut suprā dictū est suo loco, & in alijs
 quinque casibus, uidelicet in cap. Felicis. de pœ. lib. vi.
 & in clemen. Multorum. de pœ. & in cap. Eum qui. de
 præben. lib. vi. & in. c. i. de homi. lib. vi. & in cap. Ad
 falsariorum. de crimi. fal. quia tunc clericus indistin-
 ctē posset condemnari ad restitutionem fructuum à die
 commissi delicti: & isto modo potest intelligi doctri-
 na Bal. in titul. de pace iura. firman. in usi. feu. in. §. In
 iuria. uersi. Quæro an cōmittat furtū. dum tenet quod
 recipiens fructus beneficij qui priuatus est de iure cō-
 mittit

mittit furtum. Crederē præterea in hoc proposito posse dici (saluo meliori iudicio) quòd quando clericus propter crimen dānatur ad restitutionē fructuū, quòd damnabitur solum ex quadam æquitate ad restitutionem perceptorū, non autē eorū qui percipi potuerūt, satis est enim, si ecclesiæ cui applicandi sunt, clericus restituat fructus quos percepit, quàmuis illos consumpserit, sine eo quòd tam stricta exactio fiat ab eo, sicut si spoliasset aliquē illo beneficio, & essent restituendi fructus spoliato insimul cū beneficio. Item nota in materia huius cap. quòd inferior à papa ut legatus uel episcopus potest cum causa inhabilitare aliquem ad beneficia, etiā in perpetuum per statutum uel sententiam, ut not. gl. quā ad hoc ibi dicit singularē Ioā. de Imo. in cle. ij. de ui. & honest. cle. in uerbo, inhabilis. qui etiam refert Ant. dicentē quòd tunc ipse inferior posset cū tali irregularitate ad beneficia dispensare. Vide tamē Feli. in. c. Postulasti. col. ij. uersi. Et adde. de fo. cōp. ubi intelligit prædictā glo. tali modo quòd legatus uel episcopus nō potest inhabilitare ita ut operetur alibi: ex quo uidetur quòd illa inhabilitas non nocebit clerico extra prouinciā legati uel diocesis episcopi: quod subintelligit idē Fel. ubi inhabilitas fuit posita in materia arbitraria ultra ius, secus si iuris authoritate, quod non habet in dubiū, quia tunc non est legatus uel episcopus qui inhabilitat, sed declarat illum incurrisse inhabilitatem iuris: & tunc sicut ius ligat ubique, ita declaratio nocebit ubique.

§ Bonorum

Bonorum publicatione puniri.

CAPVT CX XIII.

PRAEMISSO prius quòd bonorum publicatio est duplex, ut placet Oldra. in consi. xvij. incipien. Thema tale est, quidam clericus, sub titulo de fo. compe. in colum. iij. nam quædam est extraordinaria, id est in casu non expresso in iure, sed ex iudicis potestate: & ista conceditur illustribus in summa potestate positis, & de hac loquitur lex. C. ne sine iussu princi. liceat confis. l. i. Alia est ordinaria, id est in casu à lege permissio, uel ex regni consuetudine generaliter: & ista fit per quemcunque iudicem habentem merũ imperium ratione territorij, & non per alium: quia confiscatio fit ratione iurisdictionis, & iurisdictionis territorio adhæret, ut. C. Vbi & apud quem. l. i. Poena publicationis bonorum rarissimè legitur statuta in sacris canonibus contra clericos: quia forsitan conditores canonum cupientes magis emendare clericorum personas, quàm in eorum bona scuire, habebant præ oculis uerba illa Iustiniani quæ ad Tribonianũ scripsit in Auct. de mādatis principũ, dicens. Oportet autem te in hoc omnẽ ponere prouidentia cum aliquis dignus apparuerit poena, illũ quidẽ punire, at res eius non cõtingere, sed sinere eas generi & legi, secundum illũ ordinem. Nõ enim res sunt quæ delinquunt, sed qui res possidēt. Posset præterea alia ratio ad hoc assignari: quia cum cõsiderarent antiqui illi patres bona clericorum

corum

corū intuitu ecclesie acquiritorū ad easdem ecclesias pertinere, adeoq; de illis testari nō licebat clericis, superfluū existimabant bona clericorum propter scelera proscribere, cū essent applicanda ecclesiis, ad quas iam predicta ratione pertinebāt. Nūc autem postquam inuauit cōsuetudo testandi, creuitq; clericorum insolentia simul cū diuitijs & copia bonorū, adeo ut non satis uideatur solis canonicis pœnis corrigere eos, merito possit in dubiū referri, an Iudices ecclesiastici imitādo leges ciuiles possint clericos punire pœna amissionis bonorū pro delicto, pro quo laicus esset puniendus eadē. Et in hoc Ant. in. c. Quia diuersita. de cōces. præb. ex gl. not. quòd ubicūq; ex aliquo delicto laici ueniūt confiscāda bona ipsius, uidetur quòd ex delicto clerici tūc fiet confiscatio cameræ dioecesani, non autē ad camerā fiscalem laicorum, quem refert Imo. ibi, in col. iij. dicens quòd in hoc uidetur considerandum an ius ciuile astringat clericū, uel eius dispositio generalis extendatur ad eum, de quo dicit recurrendum ad ea quæ consueuerunt dici in. c. Ecclesia sanctæ Mariæ. de cōsti. & in. c. quod clericis. de fo. compe. quæ Feli. refert in. cap. Irrefragabili. §. Cæterum. de offi. ordina. Quod si solum considerandū est, uideretur dicendum aliquibus quòd cū leges priuantes aliquos hæreditate sibi delata cōprehendant clericos in aliquibus casibus: ut suprā probauimus in uerbo, Instituti hæredes. Sic etiam leges priuantes delinquētes suis bonis cōprehendant eosdē: cū non uideatur ratio diuersa in utroque

§ ij casu.

casu. Sed in hac quaestione ego aliter dicendum crederem, imò quòd leges inferentes poenā publicationis bonorum clericos nō comprehendant: quia non sequitur, lex quæ priuat accommodantem tacitam fidem, uel nō adimplentem uoluntatem defuncti, uel non petentem tutorem pupillo hæreditate uel successione comprehendit clericos: ergo eodem modo ligauit lex inducens publicationem bonorum. Nam in primo casu leges illæ sicuti clericis detulerunt hæreditatem aliorum, ita potuerunt imponere eis conditiones & solennitates ad quas tenerentur, & quibus per eos non seruatis hæreditatibus à legibus sibi delatis priuarentur. In nostro uerò casu cùm leges disponant puniendo, & earum censura non comprehendat nisi sibi subditos, meritò uidetur quòd clericorum bona non sint comprehensa, sicuti sunt exemptæ dominorum personæ. Et quamuis articulus iste egere uideatur declaratione pontificia, posset tamen dici (saluo meliori iudicio) quòd liceret iudicibus ecclesiasticis ad imitationem legum punire clericos publicatione bonorum in casibus in quibus laici puniendi essent: quia sicut leges non dedignantur sacros canones imitari, ita & sacrorum statuta canonum principum constitutionibus adiuuantur, ut sunt uerba tex. in. cap. i. de no. ope. nunci. Vbi etiam glos. dicit quòd legibus utendum est in causis ecclesiasticis, nisi canonibus contradicant: & licet nō inueniamus in iure decisum quòd clerici puniantur poena amissionis bonorū in eisdē casibus in quibus & laici.

laici. sufficere posset quòd canones hoc non reprobant neque fieri prohibent: & sicut quotidie in curijs ecclesiasticis bona ecclesiarum & patrimonialia clericorũ quantumcunque sint uirtutibus præditi subsunt censuris legum, & uirtute earum in defectum cononum auferuntur ab uno, & adiudicantur alteri etiam laico: quid mirũ erit si sic bona clericorũ flagitia cõmittentiũ, imitatione legũ seruata, ab ipsis auferantur, & ecclesijs seu alijs pijs operibus applicentur? Quando uerò alicui iudici lōgiori examinatione præmissa, & urgentioribus fundamentis persuaso, uisum fuerit in aliquo casu hanc esse sequendam opinionẽ, si clericus damnatus filios legitimos habuerit, ut in eorum præiudiciũ eam non seruet cõsulo, ut quid enim ecclesia ditanda est, uel alij usus pij quæreudi sunt, esurientibus filijs etiam parentis iniqui, quãdo nõ depositione canonica, sed imitatione legali, paterna bona publicanda uidentur? Posset etiam secundo quæri in hoc proposito, an in casibus in quibus bona clericorum confiscãda sunt, ueniant omnia pariformiter, & sine aliqua distinctione publicanda? In quo uidetur dicendum quòd bona clericorum siue sint mobilia uel immobilia publicari possunt, quia in hoc nullum solet adhiberi discrimen, ut per Hieronymum Pauli, in libro prouinciali omniũ ecclesiarum, fo. xliij. uersi. quid si prestbyter. Si uerò clericus damnatus haberet usum fructum alicuius rei, tunc ius talis ususfructus non confiscatur etiã naturaliter uiuente usufructuario, ex sententia Bal.

f iij. & Salic.

Et salic. in. l. i. C. de bo. liber. quos refert Alex. in. i. uol. consil. xxiiij. incip. prima cōsideratione. Bona præterea Et iura quæ non transeunt in extraneum hæredem non poterūt publicari confiscatis bonis clerici damnati: quia fiscus habetur loco extranei successoris, ut probatur in. l. Iura libertorum. Et ibi not. Bar. ff. de iure patro. Et notat etiã Bal. in. d. l. i. Et Alexã. in. l. In insulam. ff. sol. matri. in prin. Et in. l. Si finita. §. Si de uectigalibus. in col. xi. ff. de dã. infe. ex quo uenit quòd si clericus dānatus haberet emphytheosim ecclesiasticam, uel feudũ ecclesiæ, tunc illa nõ uenirent in cōfiscationem, per ea quæ notant Bald. in. d. l. i. Et Alex. in. d. consi. per tex, in Auct. de aliena. Et emphy. §. Illo. Et in. c. Felicis. §. Si qua uerò. de pœ. in. vi. Et per alia relata per Alexã. ibi, quem etiam uide asserentem quòd concluditur communiter quòd emphyteosis concessa à priuato ea conditione Et lege quòd non transeat ad hæredem extraneum non confiscatur, dato quòd sint confiscata bona emphyteotæ: quod dicit teneri communiter per Bar. Et docto. in. d. §. Si de uectigalibus, Et alios quos ipse refert, Et notat etiam Ioã. de Imo. in. c. ij. de feu. in. v. colum. uersi. Sed aduerte. Si uerò clericus haberet emphyteosim à priuato, quæ posset ad extraneos hæredes transire, tunc bene ueniret in confiscationem bonorum clerici, Et sine præiudicio domini: quia erit sibi obnoxia quo ad hoc quòd ei debeat sua pensio. ita notat Cardi. qui sic uideri meo est intelligendus in Cleme. Nolētes. de hære. in uersi. Inquisi=

quisitoribus. in penul. colum. quem primò uide in hac
 materia uolentem col. precedenti quòd quādo non pos
 set emphyteosis confiscari, tūc ius meliorationum pos
 set confiscari. pro quo refert Specul. & Ioan. And.
 quod est utile ad declarationem supradictæ conclusio
 nis de emphyteosi ecclesiastica, & priuati in casu in
 quo non potest confiscari. An autem si clericus habe
 ret feudum non ecclesiasticum ueniet in confiscatio
 nem, uide Alexan. in. d. consi. xxij. in. ij. col. uersi. Idē
 uidemus. ubi concludit quòd feudum quod non transit
 ad hæredes extraneos non conficatur. & uide etiam
 Paul. de cast. in. l. In insulam. ff. solu. matri. ubi notat
 quòd in fiscum non transit feudū uel emphyteosis, quæ
 post mortē confiscati deuetura sunt ad filios ut filios
 ex quo sequitur quòd si clericus habet tale feudum
 quod potest transire ad suos extraneos hæredes, con
 fiscabitur simul cum alijs bonis. Pro quo uide quod
 notat Alexan. in. d. §. Si de uectigalibus. in. xij. col. uer
 si. Item addit, seruato tamen indemni domino feudi, cui
 post confiscationem soluetur pensio, & exhibebuntur
 alia obsequia quæ per possessorē feudi præstari debēt.
 Quod uidetur tenere Cardi. in d. uersi. Inquisitoribus.
 ubi æquiparat in hac materia res feudales, & res em
 phyteoticas, dicens quòd quando crimen non est tale
 quod puniatur per leges feudales, quòd nihil speciale
 inuenit in feudis: & quòd generaliter dici potest quòd
 res feudales & emphyteoticæ confiscabūtur illi fisco
 cui cōfiscātur alia bona dānati, semper tamē sine præiu

f iij dicio

dicio domini: quod etiam notat Bald. in. l. Si quis pre-
 sbyter. C. de epis. & cler. Aduertendum tamen esset in
 hoc quòd licet feudum, uel emphyteosis ex lege inue-
 stituræ uel contractus posset transire ad extraneos
 hæredes, si prohibitum esset quòd ad ecclesiam deueni-
 ret, tunc seruanda erit lex inuestituræ uel contractus,
 & nõ applicabitur ecclesiæ, cui alia bona clerici dam-
 nati applicantur. Si autem clericus sic damnatus ha-
 beret bona subiecta restitutioni, tunc dicendũ est quòd
 confiscabuntur bona illa cum sua causa, scilicet quòd ad-
 ueniente conditione fidei cõmissi, fiet restitutio per fis-
 cũ, ita decidit Ange. in. l. Papinianus. §. Meminisse. ff.
 de inof. testa. per. l. ex facto. ff. ad Trebellianũ. & per
 alia de quibus ibi: quod etiam probat tex. in. l. Statius
 florus. in. §. Cornelio felici. ff. de iur. fis. quod tamẽ in-
 telligit Alexã. in. d. consi. in penul. col. in casu in quo
 simpliciter sunt bona subiecta restitutioni, secus autem
 dicit quando expressè esset prohibita alienatio à te-
 statore: quia tunc etiam pendente conditione non pos-
 sunt transire in fiscum: ex quo uidetur quòd in casu
 nostro bona quæ clericus damnatus teneretur restituere
 simpliciter post mortem, manerent in confiscatio-
 ne eius uita durante, secus si fuit in eis prohibita alie-
 natio a testatore, quia tunc non confiscabuntur. Potest
 præterea & non impertinenter dubitari, an publica-
 tis bonis alicuius clerici ueniat in confiscatione ius
 patronatus? & omissis que à doctoribus in uarijs lo-
 cis & cum uarijs opinionibus traduntur in hoc dubio,
 quando

quando Iudex laicus est qui condemnat patronum, ut per docto. ubi glos. in clemen. Pastoralis. de re iudi. & in cap. filijs, ubi etiam glos. quam dicunt præcedenti fore contrariam. xvi. quæst. vij. & in clemen. ij. de iure patro. & in. c. quanto. de iudi. & per Imo. & alios in. l. in insulã. ff. solu. matri. & per Floria. in. l. Via. §. si fundus. ff. de serui. rust. præd. in casu nostro non est aliqua controuersia inter doctores. quàmuis nullus eorum quos ipse uidi quæstionem mouerit in specie, uide licet quando clerici patroni publicantur bona: sed ex his quæ docto. aliqui tradunt facile quæstio deciditur. Primò ex his quæ notat Firmianus in tractatu de episcopo, in. iij. lib. in. iij. parte, in. ij. quæst. in fi. primæ col. uersi. sed quæro utrum. ubi tenet ius patronatus non transire in confiscationem iudicis sæcularis, sed iudicis ecclesiastici sic. Secundò ex conclusione quam facit Cæsar Lambertinus in elegantissimo suo tracta. de iure patronatus, in. iij. lib. articulo. vij. octauæ quæstionis principalis, in col. vi. ubi tenet quòd si Iudex ecclesiasticus procederet propter aliquod delictũ casu quo posset ad publicationem bonorum alicuius patroni, sine dubio includeretur ius patronatus, ut in clemẽ. Pastoralis à contrario. §. Rursus. de re. iudi. quia non dicerentur mittere falcem in messem alienam: & quòd tunc non erit considerandũ an ueniat principaliter uel accessorie, uel an exprimat in tali publicatione uel non ius patronatus: cùm simus in casu, in quo Iudex habet iurisdictionem cognoscendi de ipso iure patronatus etiam

etiam principaliter, in quo dicit concordare omnes doctores. Si igitur nullus doctorum dubitat quòd in publicatione bonorum cõtra laicum patronum facta per iudicem ecclesiasticum uenit ius patronatus, non distinguendo an sit facta publicatio simpliciter omnium bonorum, an alicuius castri, in cuius uniuersitatem transeat, meritò ergo firmare audebimus quòd publicatis bonis clerici cõprehēdetur ius patronatus. Nec in hoc curandum existimo an ille habeat filios legitimos, uel nō, ex conclusione Cæsaris Lambertini in fina. uerbis dicti octaui articuli, dũ tenet quòd in casu confiscationis bonorum patroni, ius patronatus nullo modo transit ad filios, sed uel ad ecclesiam uel ad fiscum, sicut potest trāsire ad extraneos. Ex quibus ultimis suis uerbis, & ex his quæ supra etiã diximus uenit hæc mea sententia moderãda, nisi ex constitutione iurispatronatus autoritate illius ad quem spectat dispositum esset quòd ius illud patronatus non posset transire nisi ad agnatos, uel ad aliquos homines habētes certas qualitates uel conditiones: quia tunc nō comprehenderetur ius patronatus in publicatione bonorũ clerici, sed seruarietur dispositio concessionis uel institutionis illius. Sed hac sic quæstione sine aliqua difficultate decisa, restat nunc aliud dubium eneruandũ: cum enim ex infrã dicēdis appareat quòd bona clerici publicata applicari debeant ecclesiæ à qua recipiebat stipendia, uel episcopo ut in pios usus distribuat, meritò dubitari poterit, quid tũc faciendũ est de iure patronatus quod perdidit

didit

didit clericus. Et in hoc crederem (saluo meliori iudicio) posse dici quòd cum ecclesia cui applicatur bona ratione beneficij uel stipēdij nō indigeat iure patronatus, neq; illud possit facere eam ditiozem, quòd iustius erit quòd episcopus decernat ecclesiam esse liberam in qua erat constitutū ius patronatus, & quòd idē faciat & fortiori ratione quādo bona debēt distribui in pios usus: cum non debeat uēdi ius patronatus ut precium distribuatur in eis, nec deceat, nec liceat quòd ipse sibi retineat, nisi in casu quo tale ius patronatus clerici esset annexū alicui castro, uel rei uniuersali: quia tunc iustum est ut sequatur castri uel rei possessorem. Quæri etiam potest, an publicatis bonis clerici filij familias ueniat peculium castrense, aut aduentitium uel profectitium publicandum? Et in hoc dubio si sequamur iura ciuilia & doctrinam doctorum loquentiū generaliter, dicendū est quantū ad peculium castrense quòd nō casus est in. l. si filius. c. de bonis dam. & not. glos. quam ibi sequitur Bar. in. l. i. ff. de bonis damnato. & idem tenet Bart. in. l. si finita. §. si de uectigalibus. uersicu. Sextò quæro. penul. columna. ff. de dam. infect. Idem uidetur uelle Bald. in l. filius. ff. de his qui sunt sui uel alieni iuris, per dictam. l. si filius. c. de bonis damnatorum. Vbi etiam dicit quòd aliqui dixerunt quòd illa lex erat correcta, sed non rectè considerauerunt. & uide eundem Baldum, in dicta lege si filius. ubi dicit quòd hoc est in solatium filij amissi ut damnato filio pater retineat peculium castrense, & quasi castrense

castrense, qui præterea intelligit legem illam in filio in potestate. & quòd secus esset in emancipato, cum non habeat peculium, ut. l. fina. in fin. C. de inoffi. testamen. & hanc etiam opinionem uidelicet quòd peculium castrense non publicatur sequuntur Imol. & Paul. de Castro in dicto. §. si de uectigalibus, prout refert ibi Alexan. in consilio. xxi. & xxij. ubi defendit hanc opinionem ab Angel. tenente contrarium. Quantum uerò ad aduentitium idem concludit Bar. in dicto. §. si de uectigalibus, allegato uersi. Sextò quæro & sequen. uidelicet quòd etiam proprietas aduentitiorum bonorum quæ est filij non publicatur ea ratione: qua filio est interdicitur omnis alienatio sine patris consensu, ut. C. de bo. quæ liber. l. cum non solum. §. filius. ergo delinquendo non alienabit, mouetur etiam per tex. in. l. ij. §. sed utrū. ff. de mino. Idem tenet Bal. in. l. ij. §. si filius. ff. quod quisque iuris. & in. l. Executorem. in prin. in ulti. charta. C. de execu. rei iud. & in dicto. §. sed utrū & Angel. & Imol. in. l. si filius. ff. de dam. infe. quos refert Alexan. in dicto. §. si de uectigalibus. xix. col. uersi. Adde primò. Præterea quantū ad peculium profectitium idem dicendum est, uidelicet quòd nō ueniat in publicatione bonorum filij, etiam si habuisset filius à patre expressè potestatem donandi & dissipandi, quia non ex potestate donandi, quia hæc non est donatio, nec ex potestate dissipandi: quia non intelligitur cogitatum de delicto. ita concludit Alexan. ubi supra in xxij. col. uersicu. Item adde. & dicit ita decidere eleganter

ganter

ganter Angel. in. l. si filius. ff. de dam. infect. & cum eo transire ibi simpliciter Imol. & idem uidetur colligere Barto. ex glos. in dicta. l. prima. ff. de bon. damn. notando uerba gloss. ibi dum dicit, etiam castrense. ex quibus uerbis innuit gloss. quòd nec aduentitium, nec profectiuum. Cùm ergo in iure canonico & civili non sit aliter in hac materia dispositum circa hæc peculia in clericis, meritò uidetur concludendum quòd publicatis bonis clerici filij familias nullũ prædictorũ peculiõrũ publicabitur: cùm sacri ordines etiam presbyteratus nõ liberent filium à potestate patris, ut est tex. & ibi Abb. in cap. Constitutus. de in integ. restitu. & in cap. Si annum. de Iudic. in. vi. & in Auct. Presbyteros. c. de episco. & cleri. & per Docto. reprobata gloss. ibi in cap. Cum uoluntate. de sententia excommuni. Nec in hoc aliquid immutat conclusio Doctorum quæ habet, quòd in bonis aduentitijs clericorum, etiam primæ tonsuræ acquisite, eis post clericatum, non quæritur patri ususfructus, quia reputantur bona quasi castrensia: ut probatur in cap. Quia nos. de testamẽ. & ibi notant Abb. Hostien. & Barba. & ponit latius doctor noster Hispanus Rodericus suares in quæstion. Vtrum in bonis maioratus pater habeat usumfructum in fol. penul. col. iij. usque ad fi. quia licet per hoc uideatur quòd talia aduentitia clericorum non habeant naturam aliorum aduentitiorum laicorum, satis est quòd assimilentur bonis quasi castrensibus, quæ etiam ut supra dictum est non publicantur. Vltimò autem
 pro ple=

pro pleniori examinatione huius. c. operæ precium est
 quærere in casibus, in quibus dispositione canonica,
 aut imitatione legali bona clerici publicari possint,
 cui tandē applicari debeant. Et in hoc dicendū uidetur
 quòd seruāda sit dispositio tex. in. c. excōmunicamus.
 el. i. de hæreti. §. i. in qua cauetur quòd bona clerico=
 rum damnatorū de hæresi applicantur ecclesijs à qui=
 bus stipendia receperunt. Et si clericus recipit stipen=
 dia à pluribus ecclesijs, tunc inter eas diuidentur bona
 pro rata, ut per glos. ibi, in uerbo. stipēdia. Vnde hæc
 uidetur practica seruanda in omnibus casibus in qui=
 bus bona clerici habētis beneficiū uel plura beneficia
 publicantur. Erit ergo curæ Iudici qui bona clerici
 publicari mandauit, diuidere ea iustè inter ecclesias in
 quibus beneficia habuit, Et si aliqua ecclesiarū sita fue
 rit extra suā dioccesim, Et omnia bona clerici fuerint
 in eius potestate, tūc debet mittere illi portionē sibi
 contingentē. At si in loco beneficij extra dioccesim con
 stituti fuerint aliqua bona clerici, quæ pertineāt ad il
 lam ecclesiā, tunc eius erit officij intimare iudici illius
 diocesis sententiā à se latā, ut illā in prædictis bonis
 exequatur: in casibus in quibus sententia lata super cō
 fiscatione bonorū extenditur ad bona sita extra iuris=
 dictionem pronunciantis, de quo per Domi. in cap. Cū
 secundum. ad fi. de hæreti. in. vi. Et per Ancha. in cap.
 Postulasti. viij. quæst. de fo. compet. Et per bonā addi
 tionem Feli. in. d. c. Postulasti. in. iij. col. Et quia text.
 nō distinguit an bona damnati clerici recipientis sti=
 pendium

pendium ab ecclesijs fuerint patrimonialia uel ne, ac-
quisita intuitu ecclesiae uel non, uidetur uelle quòd o-
mnia bona indistinctè clerici habentis beneficium appli-
centur ecclesiae in qua illud habebat, quod uidetur ma-
gni effectus: nam posset contingere quòd ratione alicu-
ius tenuis beneficij possessi à clerico posset ecclesia pa-
trimonium pingue clerici, uel alia plura bona eius in-
dustria seu arte quæsitata sibi acquirere. In casu uerò in
quo clericus damnatus non haberet beneficium, & sic
non esset aliqua ecclesia cui applicanda essent eius bo-
na, tunc credit Abb. in. d. c. excōmunicamus. in. i. col.
debere ea applicari episcopo loci qui distribuatur in
pios usus: cuius opinioni adhæret ibi Ana. in. ij. col.
Nec curandū est in hoc de eo quod scripsit Oldra. in
confi. supra allegato, uidelicet quòd episcopus non ha-
bet cōfiscationē bonorū, cum non habeat territorium:
nā ut inferius latius scribimus, in uerbo pœnisue alijs
pecuniarijs, uerior opinio est & consuetudine roborata
quòd episcopus habet fiscū. Episcopum autē loci in
hoc casu eum esse credo, qui est episcopus diœcesis in
qua fertur sententia publicationis bonorū, dum tamen
alias sit iudex cōpetens, in cuius curia de delicto cle-
rici tractari poterat. Caueat præterea episcopus cui
prædicta bona applicantur, ne ea conuertat in suos
usus: quia præter id quod sacri canones nullibi bona
sic confiscata episcopis applicant, doctores qui ea illis
applicanda scripserunt, tali tamen onere hoc describunt
ut illa in pios usus consumant. Crederem præterea in
hoc iudi-

hoc iudicandum esse non solum pium, sed debitum usum, in quo dicta bona expendi possint & deberent, in alimentis uidelicet clerici damnati, dum uiueret, ne alias fame mori cogeretur, aut esset aliunde mendicandum pro eius sustentatione.

Verberari.

CAPVT CXXV.

POE NA uerberum in clericorum personis à sacris canonibus recepta est. Et hoc forsitan quòd cum dolore & citra uitæ ac membrorum periculum corrigat, de eaque mentio fit in capi. Cum beatus. xlv. distinct. quod est concilium Bracarense. & in ca. fina. xxxv. distin. quod est concilium Agathense. & in c. i. fina. uerbis de calumnia. Ex quo ibi notat Abb. in ulti. nota. quòd ecclesia potest clericum publicè uerberare. Cumque cessent in illis cæteræ poene mortis, ac membrorum mutilationis, nimirum si hanc tanquam paternam correctionem antiqui illi patres sacrorum canonum conditores admiserint. Vide tamen in hoc distinctionem quam facit tex. & gloss. in. d. cap. Cum beatus. uidelicet quòd presbyteri, Abbates, & leuitæ nullis debent uerberibus subiacere, exceptis grauibus & mortalibus culpis: minores tamen clerici uerberantur pro minoribus culpis. & idem notat Præpo. in. d. cap. si. xxxv. dist. In qua tamen imponenda iudices ecclesiastici aduertere debent semper, quòd in casu quo clericus

clericus uenit uerberandus, non potest, nec debet uerberari per laicum etiam de mandato suo, ut in. c. Vniuersitatis. de sent. excom. & per glo. in cap. Si clericos. eo. tit. lib. vi. & ita etiam disponitur in. l. lvi. ti. v. parti. i. ubi dicit lex quòd tam praelatus mandans, quàm laicus obtemperans in hoc excommunicatus est, sed debet per ministrum ecclesiæ uerberari, ut not. Cardi. de Turre cremata post Hugo. in. c. Illi qui. v. q. v. & secundum eos constitutus in minori ordine poterit etiam presbyterum uerberare. Immò plus uoluit Abb. in. c. Inter alia. in col. iiij. de immuni. eccle. quòd pro honestate ecclesiæ clericus debet uerberari in ecclesia, & per clericum, & non per laicum, allegando. d. cap. Vniuersitatis. Et aduerte quòd iudex ecclesiasticus habet iurisdictionem fustigandi & uerberandi, & sententiam suam potest super his mandare executioni absque scrupulo irregularitatis, licet in fustigatiõe ut in plurimum interueniat aliqualis effusio sanguinis: quia illa qualis qualis effusio nõ consideratur, cū non ueniat principaliter ex sententia, sed accidat ex postfacto: & satis est quòd in sententia clerici non infertur poena, ex qua principaliter & immediatè ueniat sanguis. ita Paul. Grillan. in tracta. & relaxatione carceratorum, in. v. quæst. & licet huic conclusioni uideatur refragari tex. in. c. Archiepiscopatu. de raptu. & gl. ibi. & in. c. his à quibus. xxij. quæs. ulti. tamen crederem saluari posse dictum huius doctoris, quando illa sanguinis effusio esset, ut ipse dicit aliqualis: nã tex. in. d. ca.

t In Ar=

In Archiepiscopatu. non reprobatur, si aliquis sanguis ex flagellis profiliat, sed quòd flagella in uindictã sanguinis transire uideãtur: unde prohibet uindictam sanguinis, non uerò accidentalẽ effusionẽ. Vnde nec existimo necessarium fore ut audiui, facere aliquos iudices quòd flagellãdos induũt lineis uestibus intinctis cæra, ut desuper flagellentur, dum enim scrupulis consulunt, correctionem inutilem & parum timendam efficiunt.

In exilium mitti.

CAPVT CXXVI.

ECCLESIASTICI iudices possunt imponere pœnã exilij, ut probatur in. c. i. de calumnia. et in. c. pe. de pœn. et in. c. Hi qui. iij. q. iij. & in. c. Cum beatus. xlv. dist. Et notant docto. in. c. Cum non ab homine. de iudi. licet ibi Ant. nitatur colligere arg. ex illo tẽx. quòd ecclesia non habet pœnã exilij, cui in hoc aduersatur Barb. ibi, in col. vi. uersi. Et dicit hoc. Vbi namq; pœna certa non est imposita à iure, & delictum quod uenit puniendum in clerico, uidetur quodammodo cohærere alicui loco, prudẽter se habent iudices ecclesiastici, si delinquentibus clericis pœnã inferant exilij. Sicut enim occasio delinquendi facilẽ præcipitat etiam eos qui aliquam uirtutis curam habere solent, sic eadem occasione sublata facilius est à difficili & asperrima uitiorum semita, ad amœnissimam uirtutis uiam reuocari. Quod bene comprobãt uerba illa
singula=

*Singularia sanctissimi Hispaniæ nostræ doctoris claris-
 simi Isidori, insignisq; urbis Hispalen. Præsulis præful-
 gidi, quæ Gratianus intexuit in cap. Valet. lxxxii. dist.
 Valet (inquit ille) interdum cōuersis pro salute animæ
 suæ mutatio loci. Plerunq; enim dum mutatur locus,
 mutatur mentis affectus. Congruum est ergo & inde
 etiam corporaliter euelli, ubi quisq; illecebris deserui-
 uit. Nam locus ubi quisque prauè uixerit in aspectu
 mentis apponit, quod sæpe ibi cogitauit uel gessit. Ad-
 uertat tamen in hac materia episcopus uel eius uica-
 rius, quòd postquam clericus propter crimen est dam-
 natus ad pœnam exilij legitima causa, & probatione
 subsistente, non potest ab exilio reuocari, & sic non
 poterit clericum exilio damnatum rebannire. ita no-
 tat Præpo. argu. tex. ibi in capitu. In primis. ij. quæ-
 stio. i. Ratio est secundum eum, quia ex quo legitime
 est missus in exilium, inferior non potest super istis
 gratiam facere: ut habetur: in capi. Cum. t. de re iudi.
 Facit etiam text. in. l. Relegati. ff. de pœnis. Ex quo
 ibi notat Bar. quòd misso in exilium solus princeps et
 non alius potest dare licentiam ueniendi, & quòd re-
 uertatur, quem uide ulterius etiam dicentem quòd qui-
 libet iudex potest dare licentiam exuli reuertendi ex
 iusta causa: quod est notandum in nostro proposito,
 quia per hoc uidetur, quòd Episcopus uel eius uica-
 rius posset idem facere ex causa iusta. Si tamen cleri-
 cus esset de facto in exilium missus, tunc bene potest
 per eundem iudicem reuocari secundũ Præp. ubi suprã
 t ij arg.*

argu. tex. & quæ ibi notat Bald. in cap. Ab excommu-
nicato. de rescrip. Idem Bald. & Ias. in. l. Si pacto quo
pœnam. c. de pactis. de quo ego latius scripsi in meis
doctrinis magistralibus, in doctrina incipienti, factum
de facto.

Deponi.

CAPVT CXXVII.

DEPOSITIO est perpetua remotio ab altaris
ministerio, notat Abb. in cap. At si clerici. de iu-
di. col. i. & refert ibi Decius col. iiij. uersu. quin-
tò nota. & depositus simpliciter intelligitur depositus
perpetuò, licet non exprimatur, ut per glo. not. in. c. i.
in glo. si. l. distin. ubi Domi. et tenet Decius ubi supra.
& uide glo. nota. quæ probat istam conclusionem in
cap. Accedens. l. distin. ubi tamen uide sing. dist. Præ-
po. in hoc articulo. & nota quòd regulariter pro nul-
lo crimine potest deponi clericus, nisi de iure aliud ex-
primatur, notat Domi. in. §. de his. l. dist. & in cap. i.
xxxv. dist. nisi in gradibus, ut ibi per eum: quod re-
fert Decius in dist. c. At si clerici. in prin. in col. pen.
de iudi. Itē pro delicto enormi potest fieri depositio.
ita dicit Abb. in cap. fina. de celebra. missa. allegat tex.
in capitu. Tuæ. de pœnis. qui text. dicit, magnis scele-
ribus: quod uerbum magnis plura delicta comprehen-
dere uidetur, quàm uerbum enorme. & uide Anton. in
c. Cū dilectus. de purg. cano. col. vi. uersu. Caue quia
illud.

illud. qui ex uerbis Inno. ibi colligit unam theoricam, quam dicit tenendam pro uera, quod ubicunq; pro aliquo delicto uenit imponenda poena mortis, tunc de iure canonico in locum ipsius intelligitur subrogata poena depositionis: quod refert & sequitur Feli. in. capi. qualiter. el. ij. §. Ad corrigendos. iij. col. de accusa. limitando nisi de iure canonico alia poena tanquam ordinaria imponatur. Aduerte tamen in ista materia quod Decius in. cap. At si in clerici. in col. xx. de iudi. uersic. De secundo. colligit duas conclusiones ex Abb. ibi. Prima quod poena depositionis non imponitur nisi pro graui crimine. Secunda quod quæ dicantur crimina grauia relinquuntur arbitrio iudicis, ex quo postea, in ea. col. uers. secunda conclusio, dicit quod erit in arbitrio iudicis quæ crimina dicantur requirere depositionem. Et uide etiam quod notat Abb. in. c. Latores. de cleri. excom. minis. de quo supra memini in parte suspensionis, excommunicationis &c. Item nota quod ad depositionem presbyteri non semper requiritur dolo, sed supina ignorantia æquiparatur dolo, quo ad hoc. ita notat Abb. ex tex. ibi, quem dicit ualde notabilem in. c. si. de celebra. missa. Et aduerte quod si depositus ab officio celebrat, priuatur participatione corporis & sanguinis domini, & permanet in hac excommunicatione usque ad diem ultimum, ita ut uiaticum tantummodo exitus sui tempore percipiat: ut habetur in cap. Accedens. l. dist. & ibi notat Præpo. & in ista materia depositionis uide Archi. in. c. Presbyteri. el. ij. t. iij. v. quest.

v. quæst. vi. ubi tradit nimis generalem & dubiam doctrinam uideri meo, uidelicet quòd si clericus deponitur pro aliquo crimine, potest à iudice seculari adhuc puniri pro eodem: sicut enim accidit quem diuersis legibus teneri pro eodem crimine, sic eodẽ modo lege et canone. Nam clericus depositus non efficitur de foro iudicis secularis propter solam depositionem, quomodo ergo poterit per ipsum puniri? Præterea non sequitur: potest quis teneri diuersis legibus pro eodem crimine: ergo clericus potest puniri pœna canonica per episcopum, & legali per iudicem secularem, non præmissa degradatione & traditione.

In arctum monasterium detrudi.

CAPVT CXXVIII.

ANTIQUIS illis ac uenerandis patribus qui futuro uniuersalis ecclesiæ statui nedum claritate, ac sanctimonia uitæ suæ, sed pijs sanctionibus consuluerunt, non minus fuit curæ delinquentiũ pœnas decernere, quàm eorum futuræ emendæ prouidere, nõ satis suo animarum zelo mirabili esse censentes, si facinorosis inflicta pœna (quæ alijs similia perpetrandi metum ingessit) ipsismet admissa deplorandi non præstaret oportunitatem. Ac ideo post depositionis pœnam statutam, ut depositi ad agendam pœnitentiam in monasterium aliquod detruderentur, ordinarunt: ut sic eos monachorum integritas ac uenustas confunderet, & uitæ

Et uitæ austeritas ad amplectendam uoluntariè pro
 suis excessibus pœnitentiam suaderet, ac charitas (quæ
 dum uerior est, in uitijs prolapsos magis subleuat
 quàm improperat) ad agnitionem culpæ, Et spem ue=
 niæ cōmoneret. Vnde regulare est quòd episcopus de=
 bet assignare clerico, quem deponit monasterium, ubi
 peccata lugeat, Et illa ulterius non committat, ut in
 c. Sacerdos. lxxxvi. dist. Sed hoc ut uidemus recessit ab
 usu: quod forsàn euenit ex eo quòd iudices ecclesiasti=
 ci adeò segniter laborant crimina punire, ut rarissimè
 uideamus eos delinquentibus depositionis pœnam in=
 ferre. Item Et ex alio capite, quia omnia monasteria
 iam sunt ab episcoporum iurisdictione exēpta: Et ideo
 non sic iudicibus datur facultas assignandi monaste=
 rium. unde Alexan. tertius reputans hanc detrusionem
 non ita facilem dum illam fieri præcipit in. c. Sicut di=
 gnum. in. §. Clericos. de homi. addit conditionem, si
 fieri potest, forsàn de possibilitate dubitans, non tam
 propter penuriam monasteriorum, quàm propter uo=
 luntatem recipiendi detrudendos in eis. Aduerte tamē
 quòd Præpo. in cap. Si euangelica. lv. distin. notat ex
 tex. ibi, quòd clericus qui non est sufficienter punitus
 pro grauitate delicti cum sola depositione potest de=
 trudi in monasterium: ex quo uidetur quòd non in=
 differenter post depositionem debet succedere inclu=
 sio. Et de materia huius capit. uide quod scribitur in
 sequen.

Ac in perpetuo carcerem damnari.

CAPVT CXXIX.

HVIUS poenæ fit mentio in cap. penul. de hære. & in cap. Nouimus. de uerb. sign. & in extrauagan. Diuinis exemplis, quæ est sub titu. de poenis. in extrauagantibus communibus. dicitur autem hæc poena perpetui carceris capitalis secundum Bald. in l. Reos. in prin. col. i. de accusa. quem refert Feli. in cap. qualiter. el. ij. §. Ad corrigendos. in col. iiij. de accusa. Quæ quidem poena si ab ecclesiasticis iudicibus imponeretur, ubi delictorum qualitas exigit custodia tali, ut re uera perpetua esset, longè leuius censeretur punita laicorum delicta naturali morte, quam clericorū perpetuo carcere. Nam ut Cardi. scripsit in ca. Cum non ab homine. de iudi. longè minor poena est statim mori, quam diu affligi sine salutis spe. Quando autem ista poena uel præcedens imponi debeat, Inno. in cap. qualiter. el. ij. de accusat. in col. pe. uersic. et sunt. uidetur uelle quòd hæc poena carceris æquiparatur poenæ damnationis in metallum iuris ciuili. Vnde secundum hoc uideretur imponenda in casibus quibus iure ciuili quis punitur poena tali, et ad hoc refert eundem Inno. Io. de Ana. in consi. i. in col. ij. Abb. tamen. in c. Tue. de poenis. tradit talem doctrinam, quòd ubi pro delicto imponitur poena mortis de iure ciuili, tunc depositus detruditur in carcerem perpetuum: quando uerò imponitur poena alia citra mortem, tunc detruditur in mona-

in monasterium. Contra quem instat Philip. Decius in cap. Cum non ab homine. in col. vi. uersi. Sed ista doctrina. de iudi. dicendo quòd hoc non est uerũ, quia in casu. c. Clerici. de exces. præla. et in. c. Tuæ. de pœnis. fit detrusio: licet de iure ciuili imponatur pœna mortis, & refert Areti. latè scribentem in hoc, in col. ix. qui concludit secundum eum, quòd debet quis detrudi in monasterium ad agendam pœnitentiam, et si non uelit agere, ponitur in perpetuis carceribus, allegat. dica. ca. Vt famæ. de senten. excom. & c. A nobis. de apo=sta. Sed contra hoc arguit Deci. de tex. in cap. Nouimus. de uerb. signi. & in. c. pe. de hære. Vnde uidetur sibi quòd in carcerem detrudatur quis, quando insurgit maior suspitio fugæ pro maiori securitate. sed ista distinctio Decij non placet: quia pœna perpetui carceris, tunc non ratione pœnæ, sed securitatis daretur: unde non cõsideraretur delicti qualitas, sed fugæ timor. Vnde melior est sententia Areti. ubi suprà, quàm ipse Decius non integrè refert: nam concludit ipse Areti. quòd quàmuis pœna mortis imponatur de iure ciuili, non tamen debet imponi de iure canonico pœna perpetui carceris: quòd ipse limitat dupliciter, Primò in casibus exceptis, in quibus expressè cauetur de pœna carceris, ut in capitu. pen. & final. de hæreti. Secundò ubi propter immanitatem delicti non esset imponenda laico simpliciter pœna mortis, sed cum aliqua qualitate atroci, ut puta ignis, traditionis ad bestias, lacerationis membrorum, & huiusmodi: tunc enim uidetur sibi imponenda

imponenda poena perpetui carceris: quod intelligit uerum, siue illa poena sit naturalis criminis, siue iudex illam imponat, augendo illam propter aliquam qualitatem animo inherentem: Et sic dicit intelligendum capi. Nouimus. supra alleg. de quo arguit contra illum Deci. Et aduerte quod Baldus in. l. penult. c. ad. l. Aquil. dicit quod si episcopi imponerent aliquem in ita arcto loco quod non haberet aerem sufficientem, uel darent sic parum comedere quod de facili moreretur, quod essent irregulares. Vnde prouidere deberent ecclesiastici iudices, quando alicui carcerem perpetuum assignant, ne ex defectu aeris uel cibi moriatur. Idem notat Abb. in capi. A nobis. de apost. referendo Io. And. Et uide Io. de Ana. in. c. i. de collu. detegen. Et in cap. qualiter Et quando. el. ij. §. si. uersu. Nunquid autem episcopus. de accusa. Et Matthæum de Afflictis in. i. lib. Constitutionum sicilie, in fol. cxxix. col. iij. Et Maria. in repe. c. Ad audientiam. de homi. in col. xxxi. uersu. quinquagesimo octauo quero, ubi referunt Bal. ubi supra, Et alios idem tenentes. Et uide Card. in clemen. i. de poeni. Et remis. in quæstio. vij. ubi referendo Lauren. dicit quod ponentes aliquem in tali carcere, in quo propter eius arctiorem incarcerationi non uiuunt ultra sex uel octo dies reputat homicidas, uel irregulares: quia illa poena est magis afflictiua, quam si ponerentur in patibulo. Alias autem si damnatus ad perpetuum carcerem moriatur, dicitur naturaliter mori, ut notat Bal. in. l. i. c. de his qui ad liber. perue. non pos. quem refert

refert Io. de Ana. in. c. fi. de homi. nume. viij. uide Fe-
 li. in cap. qualiter. el. ij. de accus. §. Ad corrigendos.
 col. v. in prin. Et nota quòd licet alias dānato ad per-
 petuum carcerem ex forma statuti, uel de iure commu-
 ni, non possit aliquid relinquere ultra alimenta, dicit Ma-
 ria. in. c. Veniens de accusa. in col. xxviij. in uersicu.
 Vndecimò quæro, quòd de iure canonico uidetur pos-
 se attēdari quòd taliter damnato non possent relinquere
 alimenta, cum sibi deputetur panis angustiae, & aqua
 doloris. De quo tamen articulo uide latius Corsetum
 in repertorio Abb. in uerbo carcer. in uers. An ualeat.
 & Feli. in capit. qualiter. el. ij. in. §. Ad corrigendos.
 col. iij. in fi. de accusa. Præterea in hac materia pote-
 rit meritò dubitari, an ualeat testamentum clerici dā-
 nati ad perpetuum carcerem, qui ibi finaliter decessit?
 Quod examinat Bald. in. i. uol. consi. ccccxlviij. quæ-
 ritur in primis. ubi tandem concludit quòd non, &
 quòd talis nec actiue, nec passiuè sit testabilis. Et quia
 principale fundamentū suum est, quia tali pœna dam-
 natus continetur sub condemnatis ad mortem: quia li-
 cet non sit condemnatus ad mortem subitanam, est cō-
 demnatus ad breuitatem uitæ. Posses tu regnorum Ca-
 stellæ & Legionis incola non immeritò inferre quòd
 hodie attento iure eorū secus esset, cum per. l. iij. in le-
 gibus Tauri editis disponatur quòd damnatus ad mor-
 tem ciuilem siue naturalem possit testari, nisi damne-
 tur propter crimen inducens confiscationem bono-
 rum. An autem episcopus qui condemnat clericum ad
 perpetuum

perpetuum carcerem possit in sententia reseruare sibi potestatem minuendi poenam suo arbitrio, uide Bald. in auct. Interdicimus. c. de episco. & cleri. referentem Guillel. disputasse hoc, & finaliter tenuisse quòd sic. Sed dicit Bal. contra naturam poenæ declarandæ in sententia non potest fieri reseruatio: quia esset implicare contraria, sed asserit tandem quòd fortè fallit in sententia episcopi. quia mitius debet agi cum eo quàm cum alio, argu. d. auct. Interdicimus. secundum unum itelle-
ctum: cuius uerba ferè ad literam refert Feli. in. c. qua-
liter. el. ij. in. §. Ad corrigendos. in colum. vi. de accus-
satio. & nihil in hoc.

Exigentibus culpis.

CAPVT CXXX.

QUAE sint culpæ propter quas quis debeat tradi curiæ seculari, ex his quæ supra tradi-
dimus facile quis dignoscere potest. Causa autem facilioris inuentionis uolo hic saltem summarie referre: habes enim hoc examinatum supra in uerbo sortilegi, & in uerbo hæretici, & in uerbo falsarij, & in uerbo, conspiratores, & in uerbo, & per assassi-
nos, & in uerbo læsæ maiestatis. Et an propter deli-
ctum grauissimum perpetratum à clericis tradi de-
beant curiæ seculari, ultra casus expressos in iure ha-
bes plenè supra in uerbo parricide.

Data

Data incorrigibilitate.

CAPVT CXXXI.

Cum ecclesia nunquam intenderit priuilegijs suis clericos fouere proteruos atque incorrigibiles, statuit Celestinus tertius in cap. Cum non ab homine. de iudic. clericum ab ecclesiastico iudice depositum, si adhuc incorrigibilis fuerit, excommunicari debere, deinde contumacia crescente anathematis mucrone feriri. Tandem si in profundum malorum ueniens contempserit, cum ecclesia non habeat ultra quid faciat, per secularem potestatem esse comprimendum, ita quod ei deputetur exilium, uel alia legitima poena inferatur. Noluit tamen quod sola incorrigibilitas sufficeret ut comprimeretur clericus depositus à seculari iudice: nisi excommunicatio & anathema subsequerentur, & insuper utriusque contemptus: ut patet ex uerbis illius tex. Dicitur autem clericus depositus incorrigibilis secundum Abb. ibi, col. pen. uer. quæro qualiter. post Anto. si reuertitur ad priora delicta, uel in illis perseuerat. & idem est secundum eum (licet aliud uoluerit Anto.) si committat alia delicta, etiã si non sint similia, uel si sint minora, ex rationibus de quibus per eum, quæ sequitur Decius ibi col. fi. Dicitur etiam incorrigibilis, si cum detruderetur in monasterium ad poenitentiam peragendam, ea non peracta capit fugam, & occultat se, uel aliter de facto impedit, ut non possit eum iudex arctare, licet nõ reperiatur in nouo delicto,

lieto, quia tunc post excōmunicationē, et anathema cō-
 primēdus est per iudicē secularē, ut in tex. secūdū Abb.
 ubi suprā, in col. fi. Sequitur Decius, ubi suprā. Itē ad-
 uerte quòd Decius ibi ponit alium casum incorrigibi-
 litatis tanquam diuersum ab alijs, quem dicit ex Abb.
 colligere, uidelicet quando clericus ter monitus non
 desistit, qui iudicio meo sub primo comprehenditur:
 nam si non desistit, ergo perseuerat in crimine, & tunc
 sola perseuerantia sine monitione reddit eum incorri-
 gibilem: nisi dicamus, quòd sentiat Decius quando mo-
 netur ut desistat à nouis criminibus, quibus inuolui-
 tur post depositionem. Quod adhuc etiam nō uidetur
 iuuare opinionem suam, quia tunc etiam commissio no-
 uorum criminum etiam minorum redderet eum incor-
 rigibilem sine monitione per suprādicta. Addit etiam
 quartum casum incorrigibilitatis Decius allegando
 Domini. uidelicet quando semel correctus uerbis non
 se emendat, qui etiam in proposito nostro uidetur im-
 pertinens: nam si post depositionem non se emendat
 etiā correctione uerbali non præmissa dicetur incorri-
 gibilis ut excōmunicari ualeat. Sit autem in hac mate-
 ria uera resolutio. quòd nullus casus datur à doctōri-
 bus qui succedat post depositionem, qui solus sufficiat
 ut tradatur curiæ seculari: nisi præcedat contemptus
 excommunicationis uel anathematis. Et cū clericus
 depositus sit de iurisdictione ecclesiæ, ut per Abb. in
 cap. Ioannes. & in. c. ex parte. de cle. coniuga. Iudex
 ecclesiasticus debet declarare eū incorrigibilem, ipso
 tamen

tamen non citatone fugiat, ut per Abb. post Card. in. d. c. Cum non ab homine. & Innoc. in. c. i. de homi. lib. vi. quos refert Aret. d. c. Cum non ab homine. col. v. & uide Feli. ibi. iiij. col. qui dicit quòd ex omnibus dictis doctorum communiter ibi colligitur quod potestas quæ datur iudici seculari super deposito incorrigibili non exercetur, nisi declaretur qualitas incorrigibilitatis ipsam conferens. Et nota quòd clericus incorrigibilis, qui non potest puniri ab ecclesia, potest ipso iure comprimi à iudice seculari absque alia degradatione. Hæc est communis opinio modernorum post Ioan. Andr. & Anto. ut firmat Areti. in. d. capit. Cum non ab homine. col. v. uersi. Tertia fuit opinio. & uide Domi. in. c. Nec licuit. xvij. distin. qui notat. ibi glo. pro isto dicto Io. And. Clericus autem sic propter incorrigibilitatē effectus de foro seculari puniri debet non ad uoluntatem ecclesiæ, sed prout iudici seculari uidebitur. Ita notat Abb. in. d. c. Cum nō ab homine. in ultimo notabi. qui illum puniet pœna imposta per leges ciuiles laicis pro illo delicto à clerico perpetrato, ut proba tex. in ca. Ad falsariorū. de cri. fal. Præterea in ista materia uide notabilia uerba Cardi. in quodā consilio, quæ refert Feli. in. c. Rodulphus. de rescrip. in colum. xxv. quæ dicit non legisse alibi, dum scripsit quòd in modo confitendi delictum potest reus talia uerba dicere, quòd ex illis appareat reum esse incorrigibilem: quia ostendit non solum non pœnitere de delicto commisso, sed dolere quòd delictum non fue-

non fuerit ita plenè perpetratum & consummatum si-
cut ipse attentavit, & intendebat committere, ut patet
in facti contingentia, super quo Cardi. scripserat con-
siliium, de quo meminit Feli.

Degradari.

CAPVT CXXXII.

DE hac poena degradationis mentio fit in ca. qua-
liter. el. ij. de accusa. & in. c. Tuæ. de poenis. In
cuius impositione notandū est quod uoluit Ana.
in. c. i. de cle. pugna. in duel. quasi in fi. post Anto. quē
ibi refert, quòd pro nullo crimine quantūcunq; graui
imponitur clerico poena degradationis, nisi reperiatur
iure expressum. Ex quo sunt restringenda iura in. d. c.
qualiter. & c. Tuæ. quod est notandum secundum eū.
Et aduertendum est etiam quòd sine accusatione nemo
degradandus est, licet aliàs sit puniendus, ut in. c. Di-
lectus filius. de simo. secundum Hosti. in summa, titu.
de accu. in. §. quis sit effectus accusationis. uersi. Ergo
sine accusatore. Itē etiam est notandū quòd licet cleri-
cus sit cōstitutus in minoribus, nihilominus est capax
sententiæ depositionis seu degradationis, not. Anto. in
c. At si clerici. de iudi. Quod dicit ibi pulchrū Barb.
in. c. Cū non ab homine. ij. col. de iudi. & respondet ad
tex. in. c. Clericus. lo. ij. de uita & honest. cleri. Et ad
id quod notat ibi Anto. quasi sibi contrarius. et addu-
cit in cōfirmatione huius tex. in. c. Si quis episcopus.

xxvij. quæstio. i. & uide Arnal. Alberti. in repeti. c. quoniã. de hære. in. vi. fol. iij. col. ij. uersi. Nota quinto. ubi tenet dictam conclusionem quòd etiam clericus in minoribus cõstitutus, uel simplex tonsuratus degradatur, & neminẽ ex prædictis doctorum allegat, sed pontificalem librũ modernum, fol. clxxv. & alia fundamenta quæ per te uide. Et in ista materia degradationis uidetur colligi doctrina notabilis ex dictis per Abb. in. c. At si clerici. in princ. in colum. iij. de iudi. quòd ubi in aliquo canone dicitur quòd clericus degradetur & detrudatur in monasteriũ, intelligitur de degradatione uerbali, quia si fieret actualis, statim fieret de foro seculari, ut in. c. ij. de pœ. lib. vi. Quã dicit esse elegantem determinationem Feli. in capit. qualiter. el. ij. in. fi. de accusatio.

Seculari curiæ tradi.

CAPVT CXXXIII.

SACRORVM canonum censura mirabilis ideo forsã noluit clericos membrorũ mutilatione aut ultimo puniri supplicio. quia cùm eos bonis imbutos moribus eligendos præceperit si deliquissent, minori castigatione eos emendari posse, ac cæteros ab illorum imitatione prohiberi confidit. Si tamẽ pietate hac canonica abutentes incorrigibiles efficiantur, statuit tradi eos seculari curiæ legali animauerfione puniẽdos, ut suprã dictum est. In casibus autẽ certis qui ex

u suprã di=

suprà dictis colligi ualent, nulla amplius incorrigibi-
litate spectata, ut statim eidem curiæ traderentur cleri-
ci in eis delinquentes ordinauit. Quos sic sibi tradi-
tos Iudex secularis punire potest pœna laicis imposi-
ta per leges ciuiles, ut suprà notauimus in uerbo aut
data. possunt etiam tunc nisi in crimine hæresis iudi-
ces seculares petere ut sibi fiat fides de processu facto
contra tales clericos, cum enim illos punire debeant
tanquam subditos, iustum est ut constet sibi illos de-
liquisse, ut notant doct. in. c. i. de offic. ordi. & in. c.
At si clerici. de iudi. Ut autem ipsam degradationem
actualem, & traditionem curiæ sequatur realis pœnæ
executio, solēt seculares iudices ante actum illū degra-
daionis habere iam notitiã processus, & incontinenti
degradatū clericum sibi traditum ad pœnam ordina-
riam dānare, & statim executionem faciendam præci-
pere: quod ideo introductum est, ut cū miāori exem-
plo ab omni populo qui ad actum degradationis ac-
cessit pœna infligi uideatur. Crederem tamen quòd si
depositus sic traditus appellaret à sententia iudicis se-
cularis eū tanquam laicū condemnātis, & esset in casu
in quo secūdum ius appellationi esset deferendū, quòd
iudex deberet deferre, alias nec diuinam nec humanam
pœnā euaderet: non enim debet esse ille deterioris cōdi-
tionis, quā quilibet alius laicus pro simili delicto dā-
natus, & hoc præcipuè quādo iudex ecclesiasticus fe-
cit traditionē denegata etiam appella. condēnato. Bene
tamē credo quòd quando iudex secularis parat execu-
tione

tione faciendam in persona clerici sibi tradendi, quòd
 cum ipse uiderit processum iam certus quòd potest de
 negare ei appellationē, sicut denegaret in illo casu cui
 cūque laico. Præterea quāuis in omnibus supra scri-
 ptis pœnis dici possit operari cōsensum clerici condem-
 nati, ne aliquis eo inuito pro eo appellare possit, in
 hac tamen sententia traditionis curiæ, cum ex ea soleat
 mors regulariter sequi, crederem quemlibet etiam ex
 traneum hoc facere posse. iuxta. l. Non tantum. ff. de
 appella. licet quis dicat quòd cum sententia traditio-
 nis non est illa quæ mortem infert, sed iudicis secula-
 ris quæ postea pronuntiatur: nam sufficit quòd illa est
 quæ causam præstat sententiæ, quæ subsequitur: & cuius
 consensus & executio damnationem sequentem opera-
 tur. Pro quo facit quod notat Inno. in. c. qualiter. el.
 ij. de accusa. in penul. col. dum dicit quòd secundum ca-
 nones nunquā imponitur pœna corporalis mortis, sed
 quod est quædam quæ quasi similis ei habetur. s. quòd
 relinquatur seculari iudici puniendus. Facit etiam in cō-
 firmatione huius quod notat Feli. in. c. Cum super. de
 re iudic. in. col. ij. ubi ampliando. d. l. non tantum, dicit
 eam procedere, etiam si agatur de morte ciuili, ut de
 deportatione, motus per ea quæ notat Bar. in. l. Sti-
 chus. ff. de pecu. lega. Et Bald. in. l. si. C. de nego. gest.
 ex quibus duabus doctrinis Inno. & Feli. posset etiam
 dici ut eodem modo habeat locum dispositio. d. l. Non
 tantū, quando clericus damnatur ad pœnā perpetui car-
 ceris: quia talis pœna satis uidetur esse similis pœnæ
 u ij mortis,

mortis, & posset merito iudicari mors ciuili: quamuis ego soleo dubitare de prædicta ampliatione Feli. quia. d. l. Non tantum. multum considerat quòd ibi ille pro quo permittitur extraneo appellare ducitur ad supplicium, & tunc etiam si resistat, nec uelit admitti appellationem perire festinans, lex illa disponit appellationem admittendam. Quando autem quis solum modo deportatur, cum non amittat uitam, uel membrum, nimirum si acquiescendo sententiæ impediatur appellationem extranei in eius fauorem uolentis appellare, præcipue quia doctores quos allegat Feli. in eo quòd suæ opinioni fauere uidentur, nihil tractant de materia. d. l. Non tantum. sed de actione negotiorum gestorum, quam tribuunt soluenti pro aliquo inuito, quia erat in periculo perdendi personam, in quo casu loquitur Bald. & sententia Bar. quæ uidetur magis urgere, solum loquitur in eo qui soluit pro eo qui alias erat passurus damnum in personam libertate uel ciuitate ut possit repetere: licet alter dicat quòd ipse mallet pati illud damnum, quam quòd tanta pecunia solueretur. Non tamen facit mentionem quòd eo inuito hoc esset solutum: & quamuis ita posset intelligi doctrina Bar. longe diuersum est posse repetere pecuniam solutam pro eo, qui alias perditurus erat ciuitatem, quam posse appellare pro eo qui deportatur, si ipse acquieuit sententiæ.

Poenis=

Poenisue alijs pecuniarijs :

CAPVT CXXXIIII.

PECUNIARIAS poenas inferre subditis ex
P. Dilectus. de offi. ord. uidetur licere ecclesiasticis
iudicibus. Pro corrigendis autē excessibus & pu-
niendis criminibus exigere illas prohibet tex. in. c. li-
cet de poenis. Et quia in hoc iura aliqua inuicē aduer-
sari uidentur, Cardi. post Hosti. in. c. Ut clericorū. de
ui. & honest. cleri. sic inter ea pacem componere niti-
tur, quòd delinquētes non sunt in pecunia puniēdi, quā-
do hoc fit ad imburseandum: quia tūc illud præsimitur
emanare ex fonte auaritiæ: secus si causa correctionis
fiat, & ex fonte charitatis procedat: quod præsimitur
iustē fieri dū iudex non imburseat, sed pauperibus ero-
gat. Facit etiam quod notat Bal. in auct. bona dānato-
rum. C. de bonis damna. uidelicet quòd episcopi de iu-
re deberent condēnare ad poenā criminalem soluendam
cameræ Romanæ, nō suæ, licet de consuetudine contra-
riū seruent, quod refert & sequitur Ana. in. c. excom-
municamus. el. i. in. prin. si. col. in. si. de hæreti. & idē
Bal. in rub. C. de priuile. fis. dū firmat quòd episcopus
nō habet fiscum, & quod Ange. notat in auct. ut nulli
iudicū. §. quoniā. in si. colla. ix. dū dicit quod uidetur
ibi casus quòd episcopus qui punit aliquem clericum,
nō potest in sententia dicere quòd poena sibi detur. fa-
ciūt etiam not. per Barba. in cōsi. xxi. A Iouē princi-
piū. in. ij. uol. in si. ubi post alia dicit quòd nec gl. nec

u ij tex. nec

*tex. nec doct. dicunt quod episcopus habeat fiscum, licet
aliter loquatur Anto. & Abb. in. c. quia diuersitatem.
de conces. præb. de quo tamen uide latius per Fel. in. c.
irrefragabili. §. curiæ. uers. quarta conclusio. de offi.
ordi. ubi refert plura ex prædictis. & tandẽ conclu=
dit quod uerior opinio uidetur quod episcopus habet
fiscum, & inter alia alleg. Francisc. de Pauinis dicen=
tem quod quicquid sit de iure, hodie de cõsuetudine ge=
nerali episcopus habet fiscum. Et uide doctorem no=
strum Hispanũ Ioan. Lupum in repeti. rub. de donatio.
inter uir. & uxo. fol. xxij. col. ij. . uers. Secundũ dictũ
ubi in hoc articulo cogitat ipse dicendum quod episco=
pus non habet fiscum propriẽ, impropriẽ tamen sic. &
quod bona cõfiscanda clerici non beneficiati applicen=
tur episcopo, beneficiati uerò ecclesiæ in qua habuit
beneficium. Quando uerò per statutum imponit iudex
ecclesiasticus pœnam pecuniariam, tunc potest illam si=
bi retinere. ita tenent Hostien. Abb. & Archi. in locis
per Feli. relatis in. d. §. cæterum. col. penul. uers. Se=
cunda conclusio. Si autem ipsemet conditor statuti uel=
let illam pœnam retinere, tunc uidetur quod honestẽ
nom possit facere, secundum Feli. ibi, uers. Tertia con=
clusio. Quando uerò episcopus indigeret euidenter,
possit retinere, etiam in casu quo per sententiam im=
poneretur pœna, ut ibi per eum. Vnum insuper pro=
pter clericorũ dignitatem existimo debere fieri, quod
licet alias damnati propter crimen ad pecuniariam pœ=
nam, si non habent in bonis, luere debent in corpore,
ut in. l. si.*

ut in. l. si. ff. de in ius uocando. ubi Bal. & in. l. i. in si. ff. de poenis. clerici tamen in sacris constituti, si inopes sint, in defectum pecuniæ non punientur corporaliter, tum propter personarum dignitatem, tum etiam quia leuia sunt delicta propter quæ clericis inferant constitutiones synodales, uel consuetudo pecuniariam tantum poenam: fateor tamen quod tunc licebit iudici in aliam suspensionis, exilij, uel alias pro arbitrio consideratis circumstantijs debitis commutare, aut in aliqua spiritualia opera celebrationis officiorum, aut orationis seu ieiuniorum conuertere.

Corporalibus.

CAPVT CXXXV.

CV M priscis illis uenerandis patribus (quorum loco tempestate hac iufelici nati sunt ecclesiæ filij moribus & meritis satis dispares) qui ecclesiæ regimini tantum insudarunt, summa fuerit cura, ut tales essent in suis moribus clerici, quòd uitæ suæ splendor ad eos honorandos alliceret, elegerunt potius etiam propter leuia delicta eos statim ab ecclesiastico gradu repellere: quàm in suo gradu manentes (poenis corporalibus inflictis) infames ac paruipendendos efficere. Hinc etenim experimur quòd in cunctis antiquis canonibus, ac sacris concilijs rarissimè corporalis poena clericis imposita est. Vnde prudentiam eorum non zelo uacuam imitantes debent ecclesiastici

u iij iudices

iudices (sacerdotum saltem crimina) poenis corporali-
 bus publicis rarissime cohibere. laudo tamen (quia plu-
 res uilissimi homines, moribusque perniciosissimi ad
 sacerdotium admissi sunt non sine magna dignitatis sacer-
 dotalis deformatione, animarumque iactura (quod ec-
 clesiastici iudices tales de criminibus convictos priua-
 tim alicuius clerici manu, aut propria (parentum mo-
 re) uerberibus affligant. Quid enim frenare ualebit plu-
 rium clericorum saepius iterata flagitia, qui carceres
 contemnentes, hac de poena mortis securi, non nisi
 uitijs delectantur? cum eos passim deponere, aut de-
 honestare nec liceat, nec expediat: illi insuper qui ab
 exercitiis, stabulis, scortis ad sacros ordines ascen-
 derunt, ab ipsis incunabulis prauissimis imbuti mori-
 bus quo pacto a tam inueterata nequitiae consuetudi-
 ne auerti possunt? nisi in chamo & freno maxillae eo-
 rum confringantur, uirgaque regantur ferrea? Inter
 alias autem poenas corporales quae clericis inferri so-
 lent, poena mithrationis annumeratur, qua etiam aliqua
 do utuntur ecclesiastici iudices: hanc quidem corpo-
 ralem esse dicit Cardi. consil. xciiij. incip. haec est quae-
 dam inquisitio, quia continet corporis coercionem, af-
 feritque ad illam incurrendam dolum requiri, sicut in
 alijs corporalibus poenis. Et uide Ioan. de Ana. in. c. In-
 quisitionis. col. ij. de accu. ubi dicit quod isti qui fusti-
 gantur, mithrantur, uel ponuntur ad cathenam, uel quid si-
 mile, sunt infames. Venit insuper in usum (in Italia
 praecipue) alia quaedam corporalis poena, qua solent pu-
 niri cleri

niri clerici, uidelicet damnationis ad triremes, cuius poene impositio forsan fundari coepit ex his que notat Inno. in. c. Qualiter. el. ij. de accu. in pe. in. col. uersi. et sunt, ubi scripsit quod poena damnationis in metallum non inuenitur saepe in canonibus posita, sed si impone= retur, non retractaretur. Cuius forsan doctrinam se= quentes iudices ecclesiastici, & illam poenam damna= tionis in metallum imitantes imponunt hanc, ea prae= ciue ducti ratione, quia certi sunt quod triremium du= ces traditos sibi ad earum ministerium non patiuntur fugere. Potest praeterea & haec poena fundari in uer= bis Augustini quae ad Marcellianum Comitem scripsit de quibus in cap. i. xxij. questio. v. ubi intercedendo pro quibusdam clericis qui presbyteros interfecerant & alia graua commiserant, ne eos mortis supplicio puniret, inquit, hoc magis sufficere uolumus, ut uiui & nulla parte corporis truncati, uel ab inquietudine insana ad sanitatis ocium legum coertione dirigantur, uel à malignis operibus alicui utili operi deputentur. Quam equidem in clericis, non sacerdotibus practi= candam admitterem, dum excessus grauitas postulasset postquam numerum & temeritatem clericorum tan= tum creuisse constat, & detrusionis in monasterio poe= na(quae ad eorum emendationem salubrior esset, ac di= gnitati ordinis honestior) imponi non potest, propter monasteriorum exemptiones. In sacerdotibus autem nec faciendum approbo: & quod factum fuerit, ali= quando reprobare compellor. Quis enim meritò non iudicabit

iudicabit indecens sacerdotes Dei (quibus maior dignitas est collata quam Angelis) quantumcunque facinorosos, tam perpetuo ac infami punishmentis generi tradi? ubi tanta est sceleratorum hominum copia, tantus squalor, tantus denique omnium ærumnarum, ac immundiciarum aceruus, ubi insuper passim damnatos homines, & nudari, & flagella laicorum manibus pati, quotidianum est, nisi in casu quo potest degradationem sacerdos tradendus esset ad ultimum supplicium subeundum seculari curiæ. Et tunc etiam tolerabilius crederem sacerdotem quemquam post traditionem curiæ, turpissimo quouis mortis genere (dum tamen momentaneo) uitam finire, quam ipsum longo uitæ interuallo cum tot facinorosis hominibus, ac infidelibus sæpius tali quotidiana pœna torqueri: quod forsân illius animæ salubrius esset, quia in breui illo ultimo supplicio de commissis dolens deuotius (atque ob id securius) moreretur. In triremibus autem uitam agendo non solum de præteritis non est sperandus dolor, sed deteriores mores eos ibidem acquisituros, & cum illis morituros uerisimilius timeri potest.

Canonicis uel synodalibus.

CAPVT CXXXVI.

IN corrigendis enim excessibus clericorum debet ecclesiastici iudices, episcopi maxime aduertere, quid sacrorum canonum censura disponat, pœnâsque iuxta illo-

xta illorum irrogare decreta. Iurant namque episco-
 pi seruare canones, & periuri sunt, si eos ex contem-
 ptu non seruant, ut tradit Panor. in cap. Cum nō liceat
 colū. i. de præscrip. & ibi Feli. in cap. Ego de iureiu-
 ran. Quando autem aliqua iusta subest ex his quas
 Docto. scribunt, propter quas pœnæ de iure ciuili etiã
 ordinariæ moderari possunt, non dubitandum est iudi-
 cem ecclesiasticum posse etiam canonicas pœnas mode-
 rari, dum tamen hoc faciant in ipsa sententia, propter
 id quod notanter scripsit Inno. in cap. Qualiter. el. ij.
 in col. si. de accusa. uersi. Item nota, quòd quando Iu-
 dex non exprimit pœnam in sententia, sed tantum con-
 demnat de crimine, puta condemno te de adulterio, tūc
 non est illius iam pœnam moderari: sed pœna in lege
 expressa infligitur, ut. ij. quæstio. iij. §. Notandum. li-
 cet antè moderari posset, ut in cap. Omnis. xlv. distin-
 ctio. Et per gloss. in. l. quid ergo. §. pœna grauior. ff.
 de his qui nota. infa. in uerbo onerasset. Aduertat etiã
 in hoc Iudex, quòd quãdo ex causa recesserit à pœnis
 in iure statutis, debet causam exprimere propter ma-
 gistralem doctrinam doctorum, quam scripsi in meis
 doctrinis, numero. xli. in doctrina incipien. causa ex-
 primenda est, in impressione illarum parua Lugdunen-
 si, quæ secunda & plenior fuit. Si uerò occurrenti
 delicto nulla reperitur à iure pœna descripta, tunc ad
 statuta synodalia propriæ diœcesis recurrendum est.
 Solent namque boni præsules aut ius commune sup-
 plendo delictis pluribus specialem pœnã imponere sta-
 tutis

tutis suis synodalibus, aut idem ius adiuuando (quando sic expedit) poenam à iure impositam aggravare, quod possunt facere licité, ut latissimè per Henricum de Bottis in tracta. de synodo episcopi. in. iij. parte, articu. i. in conclusione. xij. Deficientibus præterea propriæ diœcesis synodalibus statutis, ad statuta provincialia recurrendum est. Quando uerò & illa deessent aliarum diœcesum imitari statuta æquissimum iudico, potius quàm proprio duci sensu uel arbitrio, nisi qualitas temporis, locorum, uel personarũ aliud suadeat. Si enim alicuius doctoris (quantumuis remotis partibus scribentis) opinionem sequi laudabile iudicatur. quantò magis synodalem imitari sententiam, ubi tot sana solent interesse concilia? At uerò ubi canonica uel synodalis censura non adest, ad ciuiliū legum imitationem descendere censeo laudabile: quando tamen legalis dispositio clericorum statui, personis ac rebus proportionabilis est. Illud præterea considerare debent Hispaniæ nostræ ecclesiastici iudices, ut primùm leges regias, quàm ius ciuile imitentur. Quandoquidem in his regnis Romanorum Imperatorum antiq̃uæ sanctiones rationis solùm, non uerò legum sibi uendicant authoritatem. Vnde meritò ab ipsis etiam ecclesiæ iudicibus legibus patrijs postponendæ sunt, ut fuit sententia doctoris de Villadiego in cap. Constitutus. de rest. in integrum. quem refert Ioan. Lupus in repetitio. Rub. de do. inter ui. & uxo. fol. ij. colum. i. in fi. licet contrarium teneat Petrus de Rauenna in Al-

phabeto

phabeto aureo, in allegationibus, in materia consuetudinum. in colum. v. uersi. Deficiente uerò, motus solum per gloss. in cap. Consuetudo. i. distinctio. quæ quidem hoc non probat: asserit enim gloss. illa præferendas leges in defectum canonum generali uel particulari consuetudini, non uerò Imperiales præferri legibus regni non recognoscentis Imperatorem. Nec uerò quòd Iudex ecclesiasticus imitetur pœnas legales in defectum canonum iuri canonico aduersari uidetur: cum liceat episcopis imponere per statutum suum easdem pœnas clericis, quas leges uel principum seu populorum statuta imponunt laicis tale delictum committentibus, dummodo tales pœnæ non sint contra ius canonicum, ut placuit Ancha. consil. xvij. in quæs. colum. i. & fina. Gemine. & Alexan. in cap. synodum. §. Neque ullam per illum tex. xvij. distinctio. idem Alexan. in cap. Dignum. iij. quæstio. ix. & in cap. Quia iuxta v. quæstio. vi. Card. de Turre crema. in dicto cap. dignum. per illum tex. Feli. in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ. in colum. xlvi. uersi. Ex hoc nota. de constitutio. Henri. ubi suprâ in dicta decimatertia conclusione. uersicu. Amplia septimò.

Consuetudinarijs.

CAPVT CXXXVII.

CVM iuris appellatione consuetudines etiam legitimas comprehendi nemo ambigat, facile erit ecclesiasticis Iudicibus persuadere, quòd in ferendis pœnis

pœnis delinquentibus, non modò iura, uerùm etiam cõ
 suetudines debeant obseruare. Quæ quidem etiam in
 pœnalibus considerandæ sunt, ubi non est pœna decre=
 ta, sed arbitrio iudicis relicta, ut placuit gloss. in. l.
 quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui notan. infra.
 Vnde dicit Bald. in. l. quicumque. C. de ser. fugi. quòd
 id quod est in pœnis consuetum dicitur necessarium, et
 non arbitrarium. Et uide Feli. in cap. De causis. de of=
 fi. deleg. i. colum. allegantem tex. in. l. si quis reum. ff.
 de custo. reo. ad hoc quòd consuetudo tollit pœnam ar=
 bitrariam, ubi per ipsam est limitata pœna, & refert
 Anto. & Abb. idem tenentes, & allegat gloss. in. l. si
 Barsatoram. C. de fideius. Per hoc tamen non est iudi=
 cibus indulgendum, ut neglectis ordinarijs pœnis, & à
 iure statutis, quibusdam prauis consuetudinibus, (à ne=
 gligentibus, & iustitiæ zelo carentibus iudicibus in=
 troducatis) adhæreant, quibus quidem quæ graua sunt
 delicta leuiter puniri solent, quasi iam sacrorum Cano=
 num disciplina, contraria quauis consuetudine abroga=
 ta sit. Quomodo enim tepiditas aut remissio moder=
 norum, & sæpius imperitorum Iudicum sanctum illum
 antiquorum patrum zelum (quo plura statuerunt ad
 reffrenãdos clericorum excessus, & eorum mores re=
 formandos) abrogabitur. Facile enim totius eccle=
 siæ diuinitus inspiratus ordo confunderetur, si præla=
 torum aut iudicum ignauia seu negligentia posset ec=
 clesiæ gladium hebetare. Assurgat potius ecclesiasti=
 corum iudicum animus (si pius est) ad consideran=
 dum

dum quid sacri canones iubeant, quidue recti ac boni iudices illos exequendo, seruauerant, quam quòd ignaui & imperiti iudices faciunt muneribus aut præci- bus excæcati, seu tepiditate correpti, in dispendium ec- clesiasticæ censuræ.

Arbitrarijs puniri.

CAPVT CXXXVIII.

CVM generaliter ubi pœna à iure statuta non est, iudex possit illam ex arbitrio imponere, hoc præcipuè in pœnis inferendis clericis, locum sibi uen- dicare debet: cum non tam specificè omnibus cleri- corum excessibus statutz pœnz legantur. Vnde tunc dicit Innocen. in cap. qualiter. el. ij. in colum. si. uerfi. Item nota. de accusatio. quòd est procedendum de simi- libus ad similia, uel quòd imponeretur minor pœna. In arbitrands tamen huiusmodi pœnis discretus iudex plura debet considerare, uidelicet delinquentis condi- tionem, & an soleat delicta sæpius perpetrare, an ca- su ceciderit, uilis, an honesta persona sit, doctus an in- doctus, sacerdos, an alterius ordinis, lubens an coa- ctus, laceßitus, uel non deliquerit. Et an fuerit scan- dalum ortum ex delicto uel ne. Attendere præterea debet qualitatẽ loci delicti, grauius ne iudicetur de- lictum in regno uel loco illo, quam alibi, in foro, eccle- sia, aut loco deserto, priuata uia siue domo. Delicti in- super diuturnitatẽ seu grauitatem, ac irrogate iniuriæ modum

modū & atrocitatē, aut dāni dati magnitudinē exami-
 nare conueniet, nocte aut die, armis aut sine eis, præ-
 cedentibus insidijs, aut aperto Marte commissum fue-
 rit delictum. Per solum clericum, aut complicibus.
 Personæ insuper offensæ qualitates nimium ponderan-
 dæ sunt, cum ipse sint quæ augere uel minuere soleant
 quodcunque facinus: uidelicet an uilis fuerit offensus
 uel dignitate præditus, æqualis conditionis, an pote-
 state & authoritate superior, laicus an clericus, siue
 religiosus, senex an iuuenis, amicus aut inimicus, ne-
 cessarius an extraneus, uir aut foemina. Nec indecens
 præterea erit temporis commissi criminis habere ra-
 tionem, sacris uidelicet an festis diebus, an alijs, indu-
 cijs stantibus, aut non scelus fuerit admissum. Qui-
 bus omnibus liberrimo animo per iudicem circumspe-
 ctis, quantum doli seu malitiæ fuerit in crimine facile
 erit intelligere, & sic condigna poena punire nocentes
 debet, ut nec ipsi rei qui iustitiæ seueritatem experiun-
 tur, de eius excessu possint iustè conqueri, nec alij qui
 zelo æstuant, ac iustitiam esuriunt, tenuitatem poenæ
 reprehendant, eiusque timore neminem à similibus cri-
 minibus arceri audeant proclamare. Vnum insuper
 in hac materia inferri posse (& non temerariè) cen-
 serem, uidelicet quòd cum ciuilis magistratus in casu
 quo poena committitur arbitrio suo posset mortis etiã
 poenam infligere: ut uult glo. singularis in. §. in sum-
 ma. insti. de iniur. quam dicit singul. Abb. in cap. Cum
 t. de re. iud. in prima colum. & quam sequitur Baldus
 in cap.

in cap. i. in. §. iniuria. de pa. iura. firman. & in. l. i. c. de his qui latro. occul. & Ioã. de Ana. in capi. Inquisitionis. in fin. de accusatio. quod pari modo & ecclesiæ censors poterunt præmissis consideratis ad depositionis & carceris perpetui poenam procedere ex arbitrio.

Aliquo lapsu temporis non obstante.

CAPVT CXXXIX.

AN clericorum delicta præscribantur terminis in legibus præfixis, ut lapsis illis non possint accusari uel puniri? Dicendum est quòd secundum canones tempore non tolluntur crimina, ut probatur ex glos. in capitu. Admonere. xxxiiij. quæstione. ij. in uerbo poenitentia. notat specula. in titulo de senten. §. quoniam. colum. iij. uersi. & nota secundum canones, qui declarat hoc procedere in matrimonio & alijs spiritualibus, in quibus periculũ animæ uertitur, & præscriptio locum habere non potest: quod dictum pro singula. ponit Roma. singula. clxxxij. Tu scis. ubi hoc simpliciter sequitur. Idem notat Bald. in. l. i. in xvij. colum. uersicul. Nota tamen. C. qui accusa. ubi dicit quòd in poenis spiritualibus nulla cadit præscriptio. Idem Angel. in. l. Diuus. ff. de re iudici. & secundum Abb. post Anto. in. c. licet. de proba. illud procedit generaliter in foro poenitentiali. Idem dici Abb. in c. Cum haberet. colum. i. de eo qui duxit in matrimonium. uide tamen distinctio. Abb. in cap. fin. in princi.

x de pur

de purgatio. canoni. uidelicet quòd quo ad indicen-
dam purgationem, uel quo ad procedendum contra in-
famatum per inquisitionem non habetur respectus ad
tempora præfixa de iure ciuili: accusatio uerò directã
quæ instituitur ad poenam infligendam restringitur ad
terminos iuris ciuilis, cùm contrarium non reperia-
tur de iure canonico: cuius distinctionem uidetur sequi
Decius in dicto capitulo, licet. in columna. xv. uer-
sicul. postremò notandum. dum simpliciter se remit-
tit ad suam distinctionem. Aduerte tamen quòd aliter
distinguit Idem Abb. in capitulo licet. de probatio.
in columna. x. uersicul. Quo ad secundum. uidelicet
quòd in criminibus impediens ordinis executio-
nem, uel retentionem beneficij etiam post peractã pœ-
nitentiam non obstat præscriptio temporis: quia in
accusationibus talium delictorum deuiamus à regulis
iuris. In alijs uerò non sic impediens toletur dire-
cta accusatio tempore præfixo à iure ciuili, quod se-
quitur ibi Feli. colum. xix. uersu. Et aduerte, referendo
etiam Anto. & Imo. Quam etiam distinctionem re-
fert & sequitur Stepha. Aufre. in additionibus ad de-
cisiones Capellæ Tholosanæ, in quæstio. clxxxviii.
Incip. Item fuit quæsitum. qui solum refert Siculum
in dicto capitul. licet eam facientem.

Deficien-

Deficiente uerò legitima probatione, ob uulgatam infamiam graue scandalum, uehementem suspicionem ex testium dictis obortam purgationem iudici.

CAPVT CXL.

IN priscis illis ecclesiæ catholicæ temporibus tanta erat sanctis patribus honestatis cura, ut nedum in clericis aperta crimina non tolerabant, sed neque suspicionem, seu infamiam criminis sustinere uolebant. Vnde sicut sacris sanctionibus, delinquentibus (quorum crimina probari poterant) pœnas statuerunt, sic illis, contra quos de crimine infamia, aut graue scandalum, seu uehemens suspitio surgebat, purgationem canonicam indicendam decreuerunt. Cuius quidem diffinitiones uarias quas Host. scribit in sua summa, de purga. canoni. in. §. i. ideo illas trãscribere nolo. In qua quidem aduertendum est quòd licet uerum sit quòd accusatore apparẽte non debet iudici purgatio infamato, ut probat tex. Et ibi notat Abb. in capitul. ij. de purgatio. canoni. quia ista purgatio est subsidiaria, tamen in casu nostro quando fiscalis accusat, qui succedit in loco iudicis, ut supra tradidimus, crederem posse iudici purgationem infamato ad eius petitionem. Quæ quidem purgatio canonica arbitrio iudicis relicta est, ut in capitulo. Significasti. de adulte. Et in capitulo. Inquisitionis. §. quæsiuisti. de accusa. facienda tamen cum personis eiusdem ordinis quem purgandus habet, ut in. c. ex tuarum. Et in. c. Inter x ij sollicitu=

sollicitudines. de purga. cano. Compurgatores autem debent esse fide catholici, uita purgati, & qui conuersationem purgandi clerici non tam moderno tempore quam transacto nouerint, ut in. d. l. c. Inter sollicitudines. Qui tamen compurgatores iurare debet de crudelitate, ut in. c. De testibus. eo. titu. Qualiter insuper iurare debeant purgandus & compurgatores, uide Hostien. ubi supra in. §. qualiter fieri debeat. per quem etiam uide quotus debet esse numerus compurgatorum, & quales illi in duobus. §. sequentibus. Si uero illi qui sunt eiusdem ordinis fuerint inimici infamati, admittuntur alij, ut in. c. Cum in iuuentute. de purga. cano. Imò propter hanc causam potest reus cum laicis & foeminis purgari, ut in glos. fin. illius tex. & probat etiã glos. in. c. clerici. lxxxii. dist. & in. c. In decima. xvij. quæst. ij. Et uide Abb. in. c. Inter. de purga. cano. si. uerbis. Vbi etiam dicit quòd si purgandus est pauper seu extraneus, ita quòd non habeat notos in ciuitate, & ideo desunt compurgatores clerici, quòd tunc admittuntur laici & etiam foeminae: & quòd si etiam laici deficerent ex hac causa, quòd credendum est soli suo iuramento, & ultra supra dicta allegat gl. nota. in. c. Cum P. de accusatio. Aduerte tamen quòd in quantum dicit quòd paupertas facit admitti laicos & foeminas, quòd hoc nõ uidetur iure procedere: quid enim nocet clerico paupertas ut sit notus in propria patria, & sic bonæ opinionis penes suos conclericos, si ille suis operibus aliud nõ promeretur? Infamatus uerò

uerò ille iudicandus non est, quem dicta paucorum in-
 famant, si eius opinio apud bonos & graues læsa non
 existit, ut in. d. §. quæsiuisti. ubi Abb. bene distinguit
 quando requiratur maior pars ciuitatis uel uiciniæ
 ad hoc ut aliquis dicatur infamatus, inspecta qualita-
 te loci & personarum: cuius uerba transcribere nolo.
 Infamia autem si sit simplex absque scandalo, & ori-
 ginē habuit à maliuolis hoc procurantibus, tunc pur-
 gatio canonica non indicitur, ut in. c. Cum in iuuentu-
 te. §. Nos autē. de purga. cano. & ita concludit Aret-
 ti. in. c. At si clerici. de iudi. cuius conclusionem sequi-
 tur Deci. ibi, in. vi. col. uerfi. Secunda conclusio. Si ue-
 rò infamia sit orta à maliuolis hoc non procuranti-
 bus, purgatio post indici. ita cōcludit Areti. ubi suprā
 per tex. in. c. Prestbyter si à plebe. ij. quæst. v. & in di-
 cto. c. inter sollicitudines. Sed Decius in. d. col. vi. dicit
 quòd moder. tenent cōtra Aret. & respondet ad dicta
 duo iura in quibus se fundat Aret. Postea tamen pro
 opinione Areti. allegat tex in. c. Accedēs. de purga. ca-
 no. & respōdet ad. c. Qualiter & quando. el. ij. qui
 tex. allegatur cōtra Areti. & tandē dicit concludendo
 quòd hoc est in facultate superioris. Aduerte præter-
 ea ultra eos, quòd licet sit orta à maliuolis si est scan-
 dalosa, & potest sedari per purgationem, tunc indi-
 cenda est purgatio. ita concludit Abb. sic intelligendo
 glos. ibi in. c. Qualiter & quando. el. ij. de accusatio.
 in penulti. columna. Quando uerè quis esset suspectus
 soli episcopo uel alteri superiori suo, & suspitio est
 x ij probabi

probabilis, poterit indici purgatio: & idem est, si est
 suspectus alijs, & suspitio est probabilis & tanta, ut
 inducat scādalum, ut per Abb. ibi. An autē possit quis
 accusari de eodem crimine de quo fuit purgatus, uide
 Hostien. ubi suprā. §. An purgatus. singularius per
 Abb. in capi. ex tuarum. in fin. de purga. cano. ubi
 facit notabi. distinctio. capiēdo ueriores opiniones.
 Itē nota in isto proposito quòd ubi aliquis est diffama-
 tus de delicto propter aliquos actus extrinsecos, quòd
 tali non indicitur purgatio canonica, sed monetur ut
 ab alijs actibus desistat: quando pro diffamato est ali-
 qua præsumptio quòd non uersatur in delicto propter
 foedus naturale: probat istam conclusionem tex. in
 capit. quorundam. xxxiiij. distin. quem ibi ad hoc no-
 tat Præpo. ad limitationem tex. in capi. presbyter. ij.
 quæst. v. §. c. si malæ famæ. In ista tamen materia
 infamiæ summè debent aduertere iudices: nam infamia
 sæpè falax est, ut inquit Panor. in cap. Cum super. in
 fi. de confes. Cùm iuxta sententiã diui Bernardi in epi-
 stola de perfectiōe uitæ, sæpe fallitur humana suspitio.
 Accidit nanq; sæpissimè quòd temerarij quidam homi-
 nes, ac ab omni pietate & religione Christiana alieni,
 ex leuibus coniecturis seu signis grauia quidē & enor-
 mia scelera suspicari, ac asseuerare audent, in magnum
 suarum animarum, ac alieni honoris & famæ dispen-
 diū. Est præterea aliud sceleratissimorum hominū ge-
 nus, quorum (ad uirtutis exterminium) Sathan ipse
 utitur ministerio, qui uirtuti inuident ac insidiantur.

quando

quando in claris uiris illam intuentur, & quasi eius splendore excecati, dum suis noctuarum oculis mederi deberent, uirtutis lucem potius obnubilant, falsorum criminum puluerem ac nebulam spargendo, dumq; bonorum hominum splendorem obtenebrant, illos suæ ueræ ac apertæ nequitiae quasi iam pares fecisse lætantur. Vulgus autem reliquum ignobile, rumorum auditor lubens, ac suscitator & conseruator strenuus, non modò similia credit, sed multiplicat: unde sæpius quos imitari deberet ac uenerari, nedum cõtemnit, sed persequitur: ipsiq; insensati uitam illorum existimant insaniam, & finem illorum sine honore. Hac igitur demonum & prauorum hominum intellecta uersutia (quam sæpius experiri contingit) curare debent semper prudentes iudices, ut deprauatæ alicuius (in reliquis maximè rebus probi uiri) famæ originem quærant, ac inuestigent: ne ueluti infelix ille præfectus Pilatus, populi clamoribus permoti innocentẽ uirum carceribus affligãt, aut pœnis afficiant. Si enim innocentis uiri sanguis à priuato homine quodãmodo prouocato effusus clamare solet ad Deũ, quid non etiã innocentis hominis honor (ipso sanguine preciosior) cõtra incautum & temerarium iudicem, qui potestate diuina abutens, quos tueri debebat, uiros innocuos lædit, omnibus horis proclamabit? Vnum insuper non omitteñdũ est in proposito, quòd licet iudex quando ex officio procedit, & crimen nõ probatur, si infamia remanet possit indicare purgationẽ, hoc tamen non tenetur

x iiij facere

facere ad petitionem promotoris inquisitionis. ita notat Præpo. in. c. De accusatione. ij. quæsti. viij. colum. xxxix. uersi. Sexta differentia. quod ego intelligerẽ in promotore qui se obtulit sponte, non uerò in promotore dato ab ipso iudice, qualis est fundator huius nostre denũciationis: & hæc differentia probatur optimè ex his quæ suprà dixi in parte promotor seu fiscalis.

In qua si defecerint uti conuictos puniri

CAPVT CXLI.

VT autẽ curæ sit clericis prouidere bona coram Deo & hominibus, & habere bonum testimoniũ ab his qui foris sunt, statuerunt canonica iura hac lege, indicendam purgationem, quòd si quis in illa defeceri puniatur ut conuictus: ut propatur in. c. De hoc. de simo. quod intellige secundum modum agendi qui præcessit, probat tex. & ibi notat Abb. in. iij. nota. in. c. Accedẽs. de accusa. cuius bonam distinctionẽ. uide ad intellectum huius conclusionis, licet sic deficiens dicatur interpretatiuè & non uerè conuictus, ut est glos. notabilis in capitulo. Inter sollicitudines. de purga. canoni. Nota insuper in hoc proposito quòd si infamatus non potest habere compurgatores, quia testes non confidunt de eo, seu quia fides non est in alijs de eo, quòd tunc habetur pro conuicto & deficiente in purgatione, notat Abb. referendo Hostien. in dicto capit. Inter. quasi. in fin. de purga

purga. cano. Et adde alium singularem casum, in quo
 quo quis habetur pro conuicto, propter nõ præstitam
 purgationem, uidelicet quando aliquis absens est infamatus
 de crimine, uel uehementer suspectus, & citatur
 peremptorio præfixo ad se purgandum: quia si non
 præstiterit purgationem intra illum terminum, habetur
 pro conuicto, notat Abb. in cap. Cum P. uersi. &
 ex hoc. de purga. cano. Rationem autem quare deficiens
 in purgatione puniatur ut cõuictus, colligit Abb.
 ex gloss. ibi in capitu. Insinuatum de simo. quam etiam
 allegat ad id in dicto capitu. Accedens. de accusatio. in
 colum. ij. uidelicet quòd præsumptio probabilis orta
 ex infamia transit in uiolentam, cum reus deficit in se
 purgando, & uiolenta sufficit ad condemnationem, ut
 in capitu. Afferte. de præsumptio. & in. l. Indicia. de
 rei uendica. C. sed salua tanti patris pace, hæc ratio
 non uidetur bona: quia uiolenta præsumptio non sufficit
 ad imponendam pœnam ordinariam delicti: nec
 hoc probant iura per eum adducta. Vnde crederem
 quòd ratio uera est, quia conditores canonum uoluerunt
 hunc rigorem seruare, ut clerici non minus stude-
 derent in uitanda infamia, & suspitione uehementi,
 quàm culpa propter salutem christiani populi, qui ni-
 mis inficitur ex pernicioso exemplo à clericis habito,
 considerantes quòd cùm pœna ordinaria canonis con-
 tra conuictum legitima probatione non sit pœna mor-
 tis uel mutilationis membri, non erat tanti rigoris cle-
 ricum deficientem in purgatione haberi pro conuicto,
 & equali

Et æquali poena puniri. ex qua ratione pro uera re-
 cepta, crederem unum singulare Et non paruipenden-
 dum posse inferri, quòd in delictis quibus clericus ue-
 nit degradandus, Et curiæ seculari tradendus, si iu-
 dex secularis uideat clericum fuisse degradatum, Et si-
 bi traditum propter defectum in purgatione, quòd nõ
 potest eum punire poena ordinaria, qua laicus conui-
 ctus de illo delicto puniretur, cum sit uerum quòd sibi
 traditur non uerè, sed interpretatiuè conuictus de de-
 licto, Et non liceat iure ciuili uel regio aliquem poe-
 na ordinaria punire, nisi claris probationibus seu con-
 fessione propria conuincatur, nisi in casu hæresis, in
 quo non licet Iudici seculari examinare processum in-
 quisitorum, ut in cap. ut inquisitionis. in. §. prohibe-
 mus. de hæreti. in. vi. Et ibi per Docto. Et in capit. i.
 de offi. ordi. reprobata opinione Bar. in. l. Diuus. ff. de
 custo. reo. ubi contrarium tenuit: licet legistæ com-
 munitè teneant suam opinionem, ut testatur Imo. in
 cap. i. de offi. ordi. Et refert Præpo. in cap. Statuimus.
 xi. quæstio. i. quam etiam opinionem Bar. nititur de-
 fendere Barba. in dicto cap. i. in col. xvij. non pertina-
 citer, sed subiiciendo se ecclesiæ. Et licet possit aliquis
 dicere quòd etiam hoc procederet in crimine hæresis,
 ex ratione, quia licet iudici seculari non liceat exami-
 nare processum inquisitorum, quia non potest cogno-
 scere, an traditus suæ curiæ commiserit uel non crimē
 hæresis, non tamen negatur sibi quin inspiciat tenorē
 sententiæ inquisitorum: Et si constat ex ea quòd ali-
 quis sibi

quis sibi traditur non uerè conuictus, sed interpretati-
 uè, quia deficit in purgatione: temperet mortis poenam
 cum nulla lex ciuilis nec regia dicat quòd deficiens in
 ea puniatur poena mortis, tanquam hæreticus: nec ui-
 deatur sequi necessario, relaxatur ab inquisitoribus, er-
 go damnandus est poena ignis per secularem Iudicem:
 cum utrique iudices tam inquisitores quam seculares
 debeant iura sui fori attendere & illa seruare. Sed hoc
 argumentum facile soluitur ex communi stylo inquisi-
 torum, qui, ut intellexi talis est quòd ex tenore senten-
 tiæ suæ colligi non potest, quòd aliquis damnatur eo
 quòd in purgatione defecerit: quia sententia fertur
 contra deficientem, sicut contra conuictum, & solum
 remanet in actis processus qualiter in purgatione de-
 fecerit, quem cum uidere nõ possit secularis Iudex, me-
 ritò excipi debet materia hæresis ab hac mea noua in-
 uestigatione, quam in alijs criminibus uerã existimo:
 Hodie tamen sicut rarò indicitur ab ecclesiasticis iu-
 dicibus purgatio canonica, sic raro accidit quòd iu-
 xta rigorem canonicum deficiens, ut conuictus dam-
 netur. Ad quòd iudices temporibus istis rarissimè
 purgationem indicent, quàmuis partim hoc referri
 possit ad eorum tepiditatem (quibus minima cura, est
 purgare clericos ab infamijs & suspitionibus uehe-
 mentibus, & satagere ut Christi bonus odor sint) non-
 nihil tamen prudentis considerationis habere uide-
 tur si perpendunt facilitatem qua uulgus hodie infamiam suscitatur & sustinet: & quàm difficile hodiernis
 temporibus

temporibus compurgatores inueniantur, hac ut existē
 mo ratione : quia si nominati ad alios compurgandū
 peccatores & fragiles sunt, faciliter credunt infama=
 tos commisisse crimina quorum inculpātur eadem fra=
 gilitate, qua ipsi solēt in alia uel similia labi crimina.
 Si uerò probi uiri sunt, cū uideant corruptionem mo=
 rum huius tempestatis, & clericalis status deformatio=
 nem (eo quòd sine delectu ad illam undecumque solent
 uenientes admitti) nisi bene notam habeant uitam pur=
 gandi clerici, compurgatorum onus refugiunt . Vnde
 ne antiquus ille & pius patrum zelus omnino pereat
 aut si his temporibus seruetur ad unguem, innocentes
 lædat, consulerem omnibus prælatis, ac eorum uica=
 rijs, quòd synodali constitutione, siue publicis edictis
 moneāt clericos suæ diœcesis, ut non solū puritatis
 curæ uacarent; sed in quantum uires sufficiant, infamiæ
 aut suspitioni uehementi ansam non præberent, scituri
 pro certo quòd post monitionis tēpora, in omnibus de=
 nouo emergentibus casibus iuris ordo & rigor serua=
 ri debebit : post quam monitionem à iuris dispositio=
 ne non debent iudices recedere, dum tamen semper ad=
 sit Epicheya uirtus, qua qualitatem personæ purgan=
 dæ, & scandali, aut suspitionis, & defectus in purga=
 tione, & alia considerantes, rigorem antiquorum ca=
 nonum temperent.

Si uerò

*Si uerò capi non potuerint absentes, eos pœnis dam-
nari condignis.*

CAPVT CXLII.

QVANDO clericus delinquens est absens,
& remissio de eo petita per Iudicem diœ-
cesis ubi est, non fit, uel alias latet, tunc uide-
tur quòd positis edictis in ecclesia cathedrali, aut suæ
parochiæ uel beneficij, cum assignatione cõpetentis ter-
mini ad cõparendum procedi possit ad ferendã senten-
tiam diffinitiuã, si constat de delicto per eum cõmisso.
Quod probatur ex his quæ notat Ioan. And. in capit.
Degradatio. de pœnis. ubi scripsit quòd contra cleri-
cum absentem contumaciter potest ferri sententia uer-
balis depositionis, qui allegat capitu. Veritatis. de do.
& contu. & quæ ibi notantur. & .iij. quæstio. ix. in
summã. quod ibi refert Domini. in princi. qui dicit be-
ne notandum ex dictis per eundem Ioan. And. quòd in
causa degradationis actualis non posset procedi in ab-
sentem, etiam procuratore præsentem, per regulam de
qua in capi. Veniens. de accusatio. quòd ubi pœna non
potest imponi absenti, non potest procedi per procura-
torem. facit etiam ad probandum quòd contra absen-
tem clericum possit procedi, quod expressè uoluit Io.
Lupus doctor Hispanus in tracta. de libe. eccle. in. ix.
quæst. ubi tradit quòd in quocunque delicto propter
quod clericus degradari meruisset si absens citatur, et
non comparet, condemnatur in absentia, si testibus con-
uincitur

uincitur, & datur facultas ab ecclesiastico iudice seculari capiendi eum, & secundum suas leges iudicandi, ita quòd sola sententia sine alia actuali degradatione, talis clericus habetur pro realiter degradato ad hoc ut nò gaudeat priuilegio clericali, allegat ad hoc tex. in cap. Cum non ab homine de iudi. quem bene inducit, & dicit quòd est necesse quòd intelligamus dictũ tex. in casu absentiae, & hanc degradationem uocat ipse si-
 Etam à iure & ab homine. Aduerte tamen quòd huic sententiae multum refragatur doctrina Innocẽ. in cap. qualiter. el. ij. de accusatio. in colum. penul. uersi. Item ad prædictas, ubi postquam refert aliquas poenas canonicas, dicit quòd ad prædictas poenas præterquam ad depositionem proceditur contra absentem etiã contumacem, sed ad depositionem & alias poenas quæ sunt usque ad relegationem non proceditur contra absentẽ, allegat. l. Absentem. ff. de poenis. & tex. in cap. Decernimus. iij. quæstio. ix. Potest etiam dari alius singularissimus modus conuincendi clericum absentem de crimine lite non contestata, secundum Abb. in cap. Cum P. in fine de purga. cano. uidelicet quòd si est infamatus uel uehementer suspectus de crimine, citetur peremptorio præfixo ad se purgandum intra illum terminum, non autem ad comparendum tantum, & tunc si nò præstiterit purgationem intra terminum præfixum habebitur pro conuicto, quod dicit perpetuò menti tenendum: quia limitat tex. in capitu. Veritatis. de do. & contu. & quòd est modus non exquisitus de iure ciuili. Datur præ-

tur præterea alius modus conuincendi absentem clericum, per eundem Abb. ibi. uidelicet quòd contumax excommunicetur, & si steterit in excommunicatione per annum, tunc habetur pro conuicto super illo crimine, & potest puniri, ac si uerè fuisset conuictus, ut in cap. Rursus. & in ca. quincunque. xi. quæst. iij. quæ sic debet intelligi, ut plenissime tangit in cap. i. de iudi. Vnum tamen crederem in ista materia, iudicem ecclesiasticum non posse imitari legem & stylum huius regni, dum disponitur, & practicatur quòd stantibus iudicijs contra reum absentem sufficientibus ad torturam potest Iudex eum damnare de delicto: hoc enim ad clericorum personas non liceret extendere, cum lex regia hoc disponens eos non comprehendat, nec imitatione digna sit. Quis enim iustum discernat solis iudicijs probatis damnari quemquam uti reum criminis, etiam si executioni non sit demandanda sententia? Id namque solum iuste pronuciari uidetur, quod iuste potest executioni mandari.

Pro quibus omnibus ac in necessarijs eorum uestrum imploro officium.

CAPVT CXLIII.

SI enim officium Iudicis amplissimum est, multaque operari potest in omnibus iudicijs, quãtò magis uires habebit in his criminalibus causis à suis officialibus motis, quos in eius locũ succedere superius declarauimus

clarauimus? meritò ergo in simili denunciatione qui-
 cunq; promotor seu fiscalis iudicis officiũ implorare
 debet, exuberat enim plurimum in his causis: potest
 namque Iudex ex officio suo in qualibet causa crimi-
 nali etiam post aperturam testium, testes de nouo re-
 cipere, etiam ad offensam rei: ut notat Bartol. in. l. i.
 §. si publico. in colum. v. ff. ad. l. Iuli. de adulte. uer-
 sicu. Vltèrius quæro. quem refert Præpo. in capitu.
 de accusatione. ij. quæstio. viij. in colum. xxxix. uersu.
 quarta differentia. Et notat Maria. in capitu. fraterni-
 tatis. de testib. colum. xxxv. uersicu. Trigesimuster-
 tius. ex quo sequi posset notabilis effectus, quòd licet
 ipse fiscalis in dilationibus sibi datis non probauisset
 delictum, facta etiam publicatione testium: si iudex re-
 pererit testes contra reum, poterit eos examinare,
 prius tamen citato reo ad uidendum illos iurare: de-
 bebant etiam sibi dari postea attestationum copia, Et
 noua dilatio ad opponendum contra illas. Aduerte ta-
 men ne in hoc decipiaris: quia illa doctrina Bart. de-
 claratur notabiliter per Salice. in. l. fina. in fi. colum.
 c. de quæstio. uidelicet quòd tunc possint testes recipi
 ad offensam post publicationem, quando illa receptio
 fieret super nouo capitulo, non autem super antiquo:
 cuius sententiam sequitur Feli. in capitu. Cum clamor.
 fi. colum. de testibus. post Areti. in capitu. fraternita-
 tis. in. viij. charta. eod. titu. ex quo uidetur multum re-
 stricta dicta conclusio Bar. quod etiam sequitur Hip-
 poly. in. l. i. §. si quis ultro. ff. de quæstio. Et dicit es-
 se menti

se menti tenendum. Item etiam aduerte quòd ex officio suo iudex poterit in his causis habere rationem damnorum, & partis læsæ, per ea quæ notat Præpo. in capitulo. Libellorum. in. ij. columna. ij. quæstio. viij. ubi referendo plures docto. in uarijs locis cõcludit quòd communiter firmatur per eos ibi, quòd siue iudex procedat per accusationem, siue per inquisitionem poterit habere rationem damnorum & interesse partis læsæ. laudabiliter ergo & iustè facit iudex ecclesiasticus, cui magis incumbit exonerare conscientias suorum clericorum, si constito de damno partis per processum, reum clericum cogat ad satisfaciendum, etiam illa non petente, præmaximè quia sæpius læsi & offensi à clericis, non audent eos accusare coram suis iudicibus, tum quia desperant nõ posse iustitiam sibi plenè satisfacientem consequi, propter leuitatem poenarum quas inferunt ecclesiastici iudices, tum propter tardam expeditionem negociorum in curijs ecclesiasticis, & sumptus qui in illis prosequendis fiunt, maximè in Romana curia, tum etiam ob illatas sibi minas ab eisdem clericis facinorosis, aut suis famulis uel amicis. Vnde meritorie, & magna cum utilitate Reipublicæ faciunt ecclesiastici iudices, qui ex officio descendunt ad satisfactionem partium læsarum à clericis, etiam illis non instantibus. Sed sicut annotauimus, ea quæ contra reos potest iudex ex officio facere, iustum est ut eorum quæ in suum fauorem potest non obliuiscamur.

¶ Et primò

Et primò ad eorum defensam poterit recipere testes publicatis attestationibus, ut notat etiam Barto. in dicto. §. Si publico. Quod dicit Hippoly. in dicto §. Si quis ultro. posse fieri etiam super eisdem capitulis: & allegat Salice. ubi supra, licet ipse hoc non dicat, sed solum quòd ad defensam quocunque tempore ante sententiam produci possunt testes: allegando tex. in. l. Vnius. §. Cogniturum. ff. de quæstio. ex quo ibi hoc notat Barto. Secundò potest iudex minuire pœnam etiam si non sit imploratum eius officium, ut notat Barto. in. l. quid ergo. §. pœna grauior. ff. de his qui not. infra. columna. iij. uersiculo. quero utrum, per. l. Si non defendatur. ff. de pœnis, & per. l. i. in fi. ff. de quæstio. Tertio quòd iudex inquirat ueritatem pro absente si potest suo officio, ut notat Barto. in. l. Seruum. §. Publicæ. ij. columna. ff. de procura. latius in. l. iij. §. hoc autem iudicium. in columna. iij. ff. de dam. infect. ubi dicit quòd quando reus est absens in delictis in quibus imponitur pœna usque ad relegationem (quia tunc potest procedi contra absentem usque ad diffinitiuam sententiam) potest iudex pro absente probationes inducere. Quarto iudex ex officio potest repellere accusatorem criminofum, & qui alias non est legitimus. Notat Innocen. in capitulo. Nulli. de accusa. quod procedit etiam si accusatus uelit illum admitti, ut notat Archi. in capitulo. Querendum. ij. quæstione. vij.

Ac expen

Ac expensas protestor & peto.

CAPVT CXLIIII.

QUAMVIS episcoporum redditus pro sustentandis oneribus ecclesie sue assignati censentur, inter quæ non minimum reputandum est, ut dicecesim suam malis purgent hominibus, & clericos facinorosos emendent: non tamen iniustum reputo quod damnatus reus, si bona habeat, expensas soluat promotori seu fiscali, ut uulgus appellat. Cum etiam in criminalibus uictus uictori condemnari debeat in expensis, ut probat tex. secundum unam lecturam in. l. fina. C. de fruct. & lit. expen. uoluit glos. in capitulo. finem litibus. de dol. & contu. Barto. in. l. i. in princi. ff. ad turpil. & in. l. Si postulauerit. in princ. & in. §. fina. ff. de adul. te. Abb. post alios in. d. c. finem litibus Cano. in cap. Calumniam. de pœ. & hæc est cõmunior opinio secundum Hipolytum in. l. patre uel marito ff. de quæstio. in colum. iij. in fi. licet Feli. in capi. Accedens in colū. penul. de accusa. quem ipse non refert propter uarietatem opinionum huius articuli se remittat ad alios doctos. Hoc tamen adhibito moderamine, ut illæ solùm soluãtur, quas uerè expendisse constiterit in substituedis procuratoribus loco sui, in euocandis testibus, & ministrandis illis pro itinere sumptibus, ac in solutione tabellionum, & similium rerum, in quibus certum erit eum aliquid consumpsisse. Pro soluendo autem sa

y ij lario

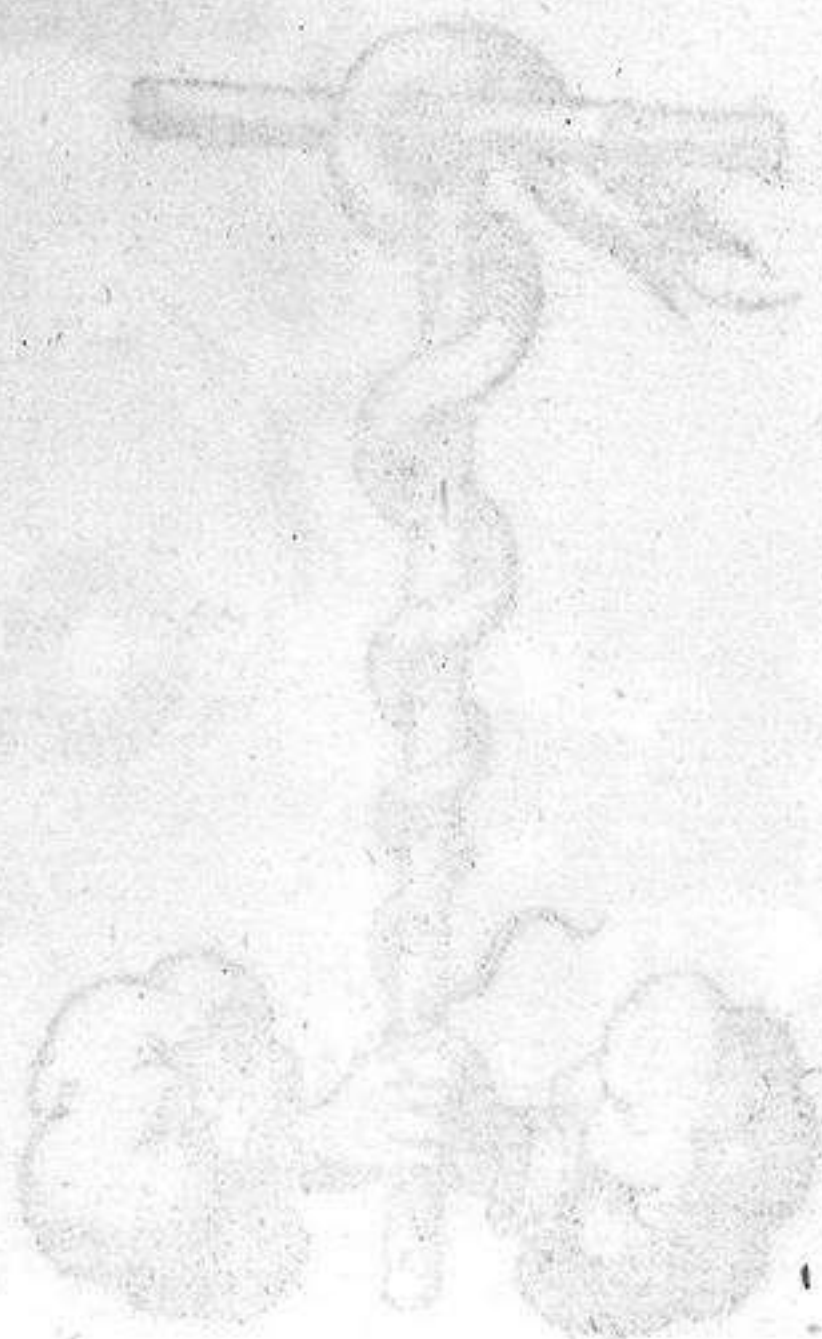
lario quod illi episcopus assignauerit, aut suo aduocato, seu satisfactione notariorum curiæ episcopalis, qui ex more gratis debent ac solent facere omnia quæ promotoris concernunt officium: & si bona damnatorum suppetant posse eos dānari in aliquo (meliori iudicio saluo) non crederem, cum ad salaria ipsius & aduocati teneatur episcopus, & ad alia gratis facienda sui uideantur obnoxij notarij. Quamuis non iudicarem indecens quòd episcopus ex communi bursa poenarum cameræ posset prædicta salaria soluere, & ipsis notarijs (si laboris magnitudo exegerit) aliquid præstare, dum tamen ex hoc non detur occasio promotiori uexandi reos, notarijsque longos describendi processus sine ulla necessitate. Hortor autem sub obtestatione extremi iudicij præsules omnes, ut officialibus suis ad insequendos malefactores sumptus necessarios præstent, ne ob eorum defectum in Romana & metropolitani curijs prosecutio criminalium litium deseratur, ex quo malefactores insolentiores reddantur, solaque ab ipsis appellatione interposita, ac obtenta inhibitione per diocesim sicuti cæteri probi & innocui homines liberè discurrant uidentibus superioribus & contemptis. Quod nempe audacius & liberius faciunt delinquentes, quando perpendunt tantam esse suorum superiorum auaritiam, quòd appellantes ab eis solent negligere, ne quicquā sibi ex hoc sumptus accrescat. Debent præterea aduertere iudices, quòd si promotor calumniosam instituerit accusationem, in expēsis dam-

nari

*nari debet : ut cauetur in decisione Capellæ Tholosa-
næ, in quæstio. vi. ubi etiam uidenda est bona additio
Stephani, quæ dicit, quòd quando accusauit nulla infam-
ia, uel indicijs præcedentibus, dicitur iniuste accusas-
se, & meritò quidem in expensis damnandus est tunc.
Nam qui positus est ut sua diligentia sceleratos cleri-
cos insequatur (ut boni manifesti fiant & ab alijs di-
scernantur) nõ debent insontes & bonos clericos in-
famare neque uexare.*

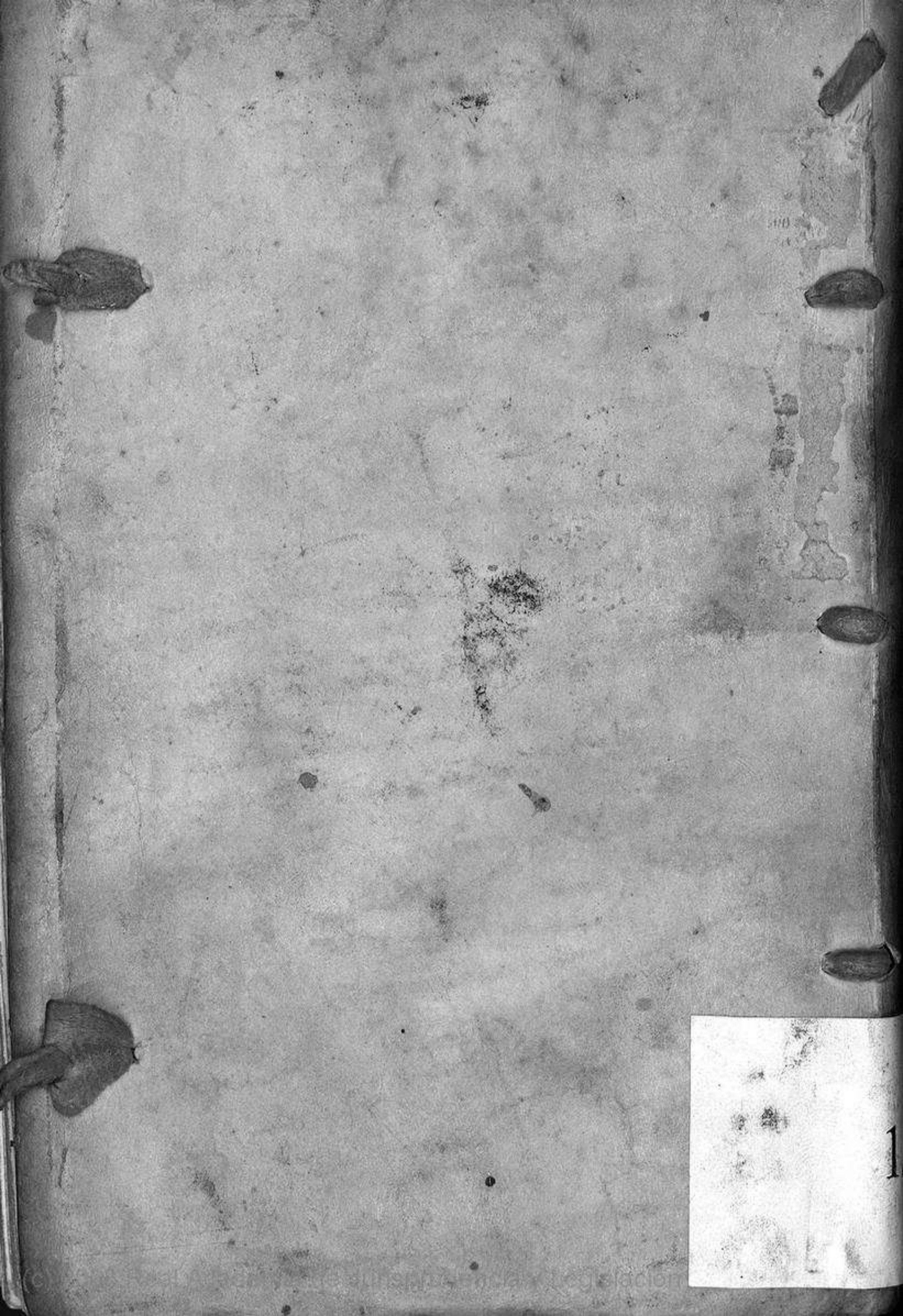
FINIS.

Diary
de
Luco

1772

1/16122